

**Вінницький національний медичний університет
ім. М.І.Пирогова
Міністерство охорони здоров'я України**

**СУЧАСНІ МЕТОДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
КЕРУВАННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ У
ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Тези доповідей
навчально-методичної конференції
15 лютого 2018 року

Вінниця – 2018

УДК: 378.14/.6

**СУЧАСНІ МЕТОДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
КЕРУВАННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ
У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Тези доповідей
навчально-методичної конференції
м. Вінниця, 15 лютого 2018 року

Редакційна колегія: В. М. Мороз (головний редактор)
Ю.Й. Гумінський (відповідальний редактор)
Л. В. Фоміна

Відповідальний за випуск: А.М. Гулевич

Ознайомлення з сучасними методичними технологіями керування навчальним процесом у вищих навчальних медичних закладах відкриває нові межі розуміння і поєднання функцій впровадження інновацій з методичними розробками і моделями інформаційних технологій керування Web-контента. Підвищення кваліфікації майбутнього лікаря буде залежати від безперервності та направленості розвитку особистості: проблеми сприйняття нового, формування образу мислення, мотивації до навчання.

Сьогодення не можливо уявити без інформаційно-комунікаційних технологій - інтерактивної взаємодії між викладачами та студентами, які можуть проявлятися на різних етапах навчання і самостійної роботи: вивчення матеріалів підручників, принципи роботи вимірювальних приладів і технічних засобів.

© Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова, 2018

Мороз В.М., Полесья Т.Л., Фоміна Л.В., Заїка С.В.

Сучасні технології керування навчальним процесом у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова

Входження України до Європейського освітнього простору полягає у реформуванні та модернізації вищої освіти через сучасні технології керування навчальним процесом, результатом яких є підвищення якості навчання та модернізація матеріально-технічного забезпечення. Підготовка майбутніх лікарів на рівні міжнародних стандартів є одним з найважливіших стратегічних завдань вищої освіти України. Питання покращення якості підготовки майбутніх лікарів у системі вищої медичної освіти постає особливо актуальним в період реформування системи охорони здоров'я України, подальшого розвитку сімейної медицини, впровадження страхової медицини (з 1 січня 2018 року в Україні вступила в дію медична реформа). Ідея реформування медичної вищої освіти полягає у адаптації національної системи вищої освіти до європейського рівня. Стратегічним завданням вищої освіти України відповідно до прийнятого Закону України «Про вищу освіту» є впровадження сучасних інноваційних технологій навчання за європейською кредитно-трансферною системою (ЄКТС), мобільність студентів та викладачів, взаємовизнання дипломів про вищу освіту впровадження нових освітніх програм та ін. Сучасні технології керування якістю додипломного і післядипломного навчання майбутніх медиків мають відповідати наступним рівням професійної медичної освіти: рівень теоретичних знань, рівень практичних навичок, рівень професійних вмінь, творчий рівень. У Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І.Пирогова організація навчального процесу здійснюється за класичною академічною тріадою – педагогічний процес, клінічна практика та наукові дослідження, як система інтеграції практичної та науково-дослідницької діяльності університету. Реалізація сучасних технологій керування навчальним процесом у ВНМУ ім. М. І. Пирогова полягає у вдосконаленні системи внутрішнього забезпечення якості освіти, а саме роботі органу контролю якості знань «Відділу моніторингу якості освіти». Функції моніторингу полягають постійному контролю якості освіти на всіх етапах навчального процесу, складання попередніх та передекзаменаційних тестувань студентами (інтернами). Для кінцевого контролю засвоєння знань на кафедрах, що викладають дисципліни з предметів МЛП “Крок-1” та “Крок-2”, введені класичні комісійні іспити. Бали передекзаменаційного тестування запропоновано додати до загальної кількості балів за іспит з дисципліни (наразі пропонується внести зміни до загальної відомості обліку успішності студентів ЕН-3). На кафедрах вітчизняним студентам надається банк даних з предметів “Крок-1” та “Крок-2” та “Крок-3” англійською мовою з огляду проведення з 2020 року тестування МЛП Центром тестування професійної компетенції фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і «Фармація» при МОЗ України англійською мовою. З метою здійснення моніторингу навчального процесу, оперативного управління процесом навчання студентів, підвищення їх мотивації введено автоматизовану систему обліку результатів навчальної діяльності студентів - електронний журнал успішності. Переваги

електронного журналу полягають у забезпеченні оперативного моніторингу, об'єктивності та прозорості освітнього процесу. Широкомасштабне запровадження системи обліку та оперативного моніторингу показників успішності студентів дозволяє покращити якість надання освітніх послуг. Електронний журнал успішності є невід'ємною складовою системи автоматизації управління університетом в сфері організації навчальної діяльності. У країнах ЄС навчальна й тренінгова діяльність медиків відбувається з обов'язковим використанням прийомів симуляційного навчання та їх діяльність регулюється відповідними законами країни, постановами міністерств і відомств. У ВНМУ ім. М.І. Пирогова відповідно нової концепції медичної освіти по створенню центрів симуляційного навчання, опанування практичних навичок та професійних вмінь створений Навчально-тренінговий центр практичної підготовки лікарів (медичний симуляційний центр), який є унікальним інноваційним багатопрофільним мультидисциплінарним освітнім підрозділом, оснащеним найсучаснішим навчально-методичним, робото-симуляційним та медичним обладнанням де використовують передові симуляційні освітні технології. Центр оснащений найсучаснішим навчально-методичним, робото-симуляційним та медичним обладнанням, де використовують передові симуляційні освітні технології та опанування навичками роботи з програмою «СКІФ». Основними напрямками подальшого розвитку симуляційних інновацій є навчання викладачів клінічних кафедр симуляційним технологіям та подальший розвиток навчально-методичної бази центру. У подальшому необхідно створення класів комп'ютерної імітації (віртуального алгоритму виконання практичної навички), коли в умовах навчальної аудиторії студент має пройти певні моделі інтерактивної навчальної платформи). Використання технологій симуляції допомагає запобігати лікарським помилкам, а програма перегляду проведеного заняття допоможе провести детальний аналіз ситуації. Для інформаційного забезпечення студентів та викладачів оновлені сайти кафедр університету, в перспективі застосування елементів дистанційного навчання – проведення лекцій викладачами, семінарів, конференцій між медичними університетами України та Європи, що значно активізує інтерактивне навчання студентів. В університеті працюють 30 комп'ютерних класів, Центр нових інформаційних технологій університету, який має 4 Internet-канали, телестудію, друкарню та обслуговується досвідченими фахівцями, що адмініструють Web-сторінку університету та надають фахову допомогу студентам і викладачам університету. Всього до мережі Інтернет приєднано 1005 комп'ютерів інтернет-класів та кафедр. Всі лекційні аудиторії забезпечені мультимедійним та звукопідсилюючим обладнанням.

Згідно до чинного Закону України «Про вищу освіту» у ВНМУ ім. М.І.Пирогова зменшено аудиторне навантаження на викладачів до 600 годин, що створює умови для підвищення наукового та професійного рівня кваліфікації професорсько-викладацького складу (порто фоліо викладача). Викладачі мають додатковий час для науково-дослідницької діяльності, відвідувати курси англійської мови на базі кафедри іноземних мов університету

для виконання вимог атестаційної комісії та складання іспиту В2 на здобуття наукового ступеню та звання. Згідно Закону України «Про вищу освіту» про університетську клініку постановою Кабміну України міська лікарня №2 передана в оперативне керування ВНМУ ім. М. І. Пирогова, на базі якої створюється університетська клінічна, на базі санаторію «Сокоlecь» планується створити виробничу базу для студентів з фізичної терапії та ерготерапії. Заходи міжнародного співробітництва є важливим фактором, що сприяє інтеграції ВНМУ ім. М.І. Пирогова в світову медичну спільноту – збільшення щороку навчання іноземних громадян з англomовною формою викладання для майбутнього виходу на міжнародний ринок праці. Слід відмітити що підготовка фахівців для зарубіжних країн є одним із пріоритетних напрямків роботи університету.

На сьогодні у ВНМУ ім. М.І. Пирогова навчається 2028 іноземців з 67 країн світу, більшість з яких з англomовною формою викладання (студентів 1-6 курсів – 1858, на медичному факультеті – 1586, стоматологічному – 193, фармацевтичному – 79, післядипломна освіта – 96, на підготовчому відділенні – 74). Впродовж вступної кампанії 2017 - 2018 навчального року на перший курс прийнято понад 450 студентів англomовною формою навчання. У світлі міжнародного співробітництва ВНМУ ім. М.І. Пирогова приймає участь у міжнародних програмах. Створюються контакти з вузами-партнерами Європи, результатом співробітництва яких є обмін студентами та викладачами для взаємовизнання дипломів про вищу освіту, планується проведення виробничої літньої практики в країнах Європи, а саме в Польщі, Німеччині, Чехії та ін. Протягом наступних 3-х років ВНМУ реалізовуватиме багатонаціональний проект учасниками якого є 19 університетів з різних країн: ПРОЕКТ 530644-TEMPUS-1-2012-1-ES-TEMPUS-JPCR HUMAN Security Безпека людини на територіях, забруднених радіоактивними речовинами фінансуватиметься при підтримці Європейської Комісії. Загальна вартість проекту 1 410 095,22 Євро. Грант-холдером та координатором проекту є University of Cordoba, Іспанія. Слід відмітити, що позитивні зміни вдосконалення керування навчальним процесом супроводжуються й недоліками (дублювання та перевантаженість деканатів нормативно - звітною документацією, недостатнє фінансування медичної освіти, складнощі у матеріально-технічному оснащенні, недостатнє стимулювання праці викладачів).

Таким чином, у ВНМУ ім. М.І. Пирогова сучасні технології керування навчальним процесом реалізуються як система інтеграції практичної та науково-дослідницької діяльності у світлі європейської академічної тріади – поєднання педагогічного процесу, наукових досліджень та клінічної практики. Уніфікація національної освітньої системи України з країнами Європи відображається у взаємовизнанні результатів навчання та дипломів про вищу освіту згідно європейських стандартів, що дає можливість надати кожному студенту шанс стати конкурентоспроможним фахівцем та мати можливість вибору місця праці у будь-якій країні. Стратегічна задача впровадження сучасних технологій керування навчальним процесом полягає у формуванні професійно готового до самостійної лікарської практики фахівця.

Афанасюк О.І., Осядла Е.С., Шушковська Ю.Ю.

Особливості методичних технологій при вивченні внутрішньої медицини на випускних курсах

Враховуючи зміни в системі охорони здоров'я, які відбуваються останнім часом, методика викладання внутрішньої медицини на випускних курсах також повинна удосконалюватись і відповідати сучасним вимогам, а також сприяти професійному розвитку майбутніх лікарів.

Основною задачею викладання на випускних курсах є систематизація знань, отриманих за попередні роки навчання та більш глибоке вивчення дисципліни з урахуванням різноманітних клінічних ситуацій та особливостей перебігу захворювань. З цією метою в програму вивчення дисциплін на випускних кафедрах впроваджено ліцензійний іспит «Крок-2». Підготовка до іспиту потребує щоденного розбору тестових завдань з поясненнями викладача, опрацюванням тестів в залежності від клінічного випадку, який студенти спостерігали під час курації хворих.

Однією складовою навчання є самостійна курація хворих з визначенням діагнозу, тактики ведення хворого, плану обстежень та призначення лікування. Викладач повинен слідкувати за напрямком клінічного мислення студента, створюючи умови для колективної дискусії, аналізу дій і побудові алгоритму ведення пацієнта, що дозволяє охопити декілька клінічних ситуацій під час практичного заняття.

Досить важливим для студентів випускних курсів є участь в консилиумах, де розбираються нестандартні і важкі випадки, патологоанатомічних конференціях, консультаціях досвідчених доцентів та професорів, самостійне заповнення медичної документації. Такий підхід у навчанні сприяє швидкій адаптації майбутнього лікаря до умов роботи, визначення галузі, в якій студент має недостатні знання, що створює умови безперервного розвитку і удосконалення професійних навичок.

Для поліпшення підготовки студентів на кафедрі внутрішньої медицини №3 в навчальний процес впроваджені клінічні розбори хворих за участю студентів, які повинні доповісти хворого, відмітити особливості перебігу захворювання, діагностики, тактики ведення хворого чи лікування. Крім того, студентам задаються питання з тематики для виявлення клінічного мислення, проводиться інтерактивна дискусія зі слухачами для визначення кращого шляху вирішення вказаної проблеми. Заслуховуються сучасні аспекти, рекомендації чи накази щодо даної патології.

Отже, реформування в системі охорони здоров'я сприяє розвитку нових підходів у навчанні, удосконаленню методичних технологій викладання, в тому числі на випускних курсах медичних закладів, що спонукає випускників володіти на більш високому рівні професійними навичками, ораторськими здібностями, вміло використовувати елементи ділового спілкування, а також бути конкурентоспроможними, комунікабельними і швидко адаптуватися до сучасних умов роботи.

Беднарчик Т.Р., Беднарчик М.В.

Педагогічні особливості впровадження методичних технологій керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах

ВНМУ ім. М.І.Пирогова здійснює потужні кроки у впровадженні інноваційних освітніх технологій. Це відповідає основним пріоритетам реформування системи вищої освіти в Україні. Впровадження методичних технологій керування навчальним процесом входить до плану досліджень Національної академії педагогічних наук України у 2018-2022 роках. У відповідності до сучасних підходів педагогічної науки *технологізація* як неухильне дотримання змісту і послідовності етапів впровадження нововведень є суттєвою ознакою інноваційних процесів у сфері вищої освіти.

Особливістю навчального процесу у вищих медичних навчальних закладах є протиріччя між консервативними традиціями викладання та інноваційними пропозиціями щодо удосконалення сучасної університетської освіти. Сталість освітніх традицій в медицині обумовлена особливою відповідальністю за зміст і передачу знань. З іншого боку, нововведення постають як «нав'язані» ззовні. Частково це відповідає дійсності. Відхід від традиційного навчання як «неадекватного» сучасним цивілізаційним умовам і перехід людства до «інноваційної» освіти було задекларовано членами Римського клубу у 1970-х роках, зокрема в книзі Дж.Боткіна, Е.Ельманджра, М.Маліца «Не існує меж освіти» (1979). Невдовзі ЮНЕСКО визнала актуальність запропонованих змін і впровадила їх у відповідних міжнародних програмах. Міністерство освіти і науки України послідовно виконує регламентовані програми. Спеціалісти освітньої галузі усвідомлюють ризики нововведень і наголошують на гуманістичній парадигмі сучасних технологій керування навчальним процесом. Гуманізм представлено у визнанні цінності, потенційної самодостатності, творчої здатності та активності кожного учасника двостороннього управлінського процесу.

Важливою складовою керування навчальним процесом є планування використання людських та технічних ресурсів установи. Викладацький склад, студентство та працівники управлінських, господарчих та допоміжних відділів є основним ресурсом. Матеріальна база ВНЗ створює освітній потенціал. Управління передбачає усунення протиріч, що об'єктивно виникають між вказаними групами під час навчального процесу. Йдеться про формування розкладу, розподіл груп між викладачами, організацію відпрацювання пропущених занять, залучення студентів до наукової роботи і виховних заходів, доступ до ТЗН, проведення ремонтних робіт в навчальних приміщеннях. Одним з основних шляхів подолання поточних проблем є підвищення прозорості у прийнятті управлінських рішень. Цьому сприяє введення електронного документообігу, розміщення навчальних матеріалів на сайтах кафедр, впровадження електронних журналів. Ми можемо констатувати покращення взаємодії між викладачем і студентом за посередництва сучасних технологій університету. Діюча система обігу електронної документації систематизувала адміністративні відносини в процесі управління викладацьким складом.

Подальший розвиток технологій керування навчальним процесом повинен спиратися на прозоре планування, належний рівень комп'ютерної грамотності, широке інформаційне забезпечення, а також гарантувати моральну безпеку та духовну екологічність для його учасників. Сучасна педагогіка вищої школи визнає різні актуальні типи управління пізнавальною діяльністю студента у навчальному процесі. Це й класичний лекційно-семінарський підхід, навчання з допомогою ТЗН, система малих груп, комп'ютерне навчання, контроль над якими органічно входить до управлінських завдань.

Беляєва Л.Г., Беляєв Е.В.

Підготовка лікарів-інтернів за спеціальністю «Стоматологія» на кафедрі ортопедичної стоматології ВНМУ ім. М.І. Пирогова в період реформування вищої медичної освіти

Згідно з концепцією розвитку організації охорони здоров'я України, пріоритетним напрямком в реформуванні системи охорони здоров'я є забезпечення права громадян на якісне медичне обслуговування згідно з вимогами Європейської спільноти.

У цьому аспекті реформування післядипломної підготовки лікарів в Україні передбачає приведення медичної освіти у відповідність до державних та міжнародних стандартів. Тому лікар-стоматолог повинен бути не просто кваліфікованим спеціалістом і гарним діагностом, а також надавати допомогу в своєму кабінеті, не перенаправляючи пацієнта на другий, третій рівень більш спеціалізованої медичної допомоги.

Отримання додаткової освіти для випускників за спеціальністю «Ортопедична стоматологія» можливе при наявності диплома про вищу медичну освіту за спеціальністю «Стоматологія», навчанні в інтернатурі, а також наступному підвищенні кваліфікації у закладах системи післядипломної освіти.

У навчальних планах вказана основна мета навчання в інтернатурі – підготовка випускників медичних ВУЗів до самостійного здійснення первинної кваліфікованої неспеціалізованої лікарської допомоги, переважно в амбулаторно-поліклінічних умовах.

Сучасна методика викладання в системі безперервної професійної освіти лікарів-стоматологів основана на викладенні найновітніших даних в області теоретичної клінічної інформації та наданні лікарю можливості бути присутнім на практичному прийомі стоматологічних пацієнтів різного профілю.

Підготовка в інтернатурі проводиться за типовими навчальним планом і програмою, які затверджуються Міністерством охорони здоров'я України. Більшу частину часу інтерни повинні присвячувати практичній діяльності під контролем викладача, або більш досвідчених колег, навчаючись основам діагностики найбільш розповсюджених захворювань та отримуючи необхідні практичні навички.

Провідна мета інтернатури – підвищення рівня практичної підготовки випускників, їхньої професійної готовності до самостійної лікарської діяльності за базовим фахом «Стоматологія». Інтернатура проводиться в очно-заочній

формі навчання на кафедрах вищих медичних закладів освіти та стажування в базових установах лікувально-профілактичних закладів України.

На кафедрах вищих медичних закладів освіти (очна форма навчання) згідно типового плану читаються лекції, проводяться семінарські заняття, клінічні огляди з аналізом важливих питань діагностики і лікування, експертні оцінки історій хвороби. На практичних заняттях удосконалюються методи діагностики, передбачене засвоєння методики роботи новими матеріалами з використанням сучасних технологій.

Інтерни залучаються до науково-дослідної роботи з використанням сучасної літератури, беруть участь у роботі науково-практичних конференцій, готують презентації.

Клінічні лекції повинні містити нову для лікаря інформацію щодо патологічних станів зубощелепної системи та їх лікування. В процесі читання лекцій викладач формує діагностичне мислення лікаря, навчає методам постановки діагнозу та послідовності дій при лікуванні.

Семінарські заняття проводяться з метою закріплення викладеного на лекціях матеріалу, поглибленого вивчення окремих моментів, клінічного та тематичного розбору історій хвороби та клінічних випадків ортопедичного лікування а також обміну досвідом. На практичних заняттях викладач веде прийом стоматологічних хворих, демонструючи особливості практичних маніпуляцій в порожнині рота.

У теперішній час в процесі навчання використовуються також такі технології як «дискусія», «мозковий штурм», рішення ситуаційних і тестових задач. Всі види занять із спеціалістами направлені на формування у інтернів елементів професійної компетенції. Лікарям-інтернам, які повністю виконали програму та навчальний план, склали ліцензійний інтегрований іспит «Крок 3. Стоматологія», одержали позитивні оцінки на державній атестації, видається сертифікат встановленого зразка про присвоєння звання «лікар-спеціаліст» за фахом «Стоматологія».

Таким чином, сформована система підготовки лікарських кадрів, основана на обов'язковому проходженні після закінчення ВУЗу інтернатури. Власне продовжена освіта випускників медичних ВУЗів в інтернатурі у нинішній час стає основним напрямком підготовки лікарів-стоматологів.

Биковська О.А., Яблонь О.С., Саврун Т.І., Пахнюща Н.М.
**Сучасні методичні технології післядипломної підготовки
лікарів-неонатологів**

Післядипломна освіта є важливою складовою сучасної системи підготовки медичних кадрів та має на меті підвищення рівня професійної компетентності та забезпечення професійної готовності до самостійної лікарської діяльності фахівців. Ефективність післядипломної освіти визначається рівнем компетентності викладача, дотриманням належного рівня організації навчального процесу на базі педагогічних інновацій та прогресивних медичних технологій.

Сучасні принципи неонатальної допомоги після народження дитини базуються на концепції ВООЗ щодо її ефективності. В неонатології є велика кількість невідкладних станів і від своєчасності, якості початкових реанімаційних заходів значною мірою залежить не тільки результат ранньої постнатальної адаптації новонародженої дитини, але й подальший розвиток та показники здоров'я в наступні вікові періоди. Близько 1% новонароджених потребують проведення реанімації, що додатково включає інтубацію трахеї, введення ліків і непрямий масаж серця. Тому особлива увага у формуванні майбутнього лікаря-неонатолога приділяється практичній підготовці із використанням інноваційних технологій навчання на базі медичних закладів із функціонуючими сучасно обладнаними відділеннями, біля ліжка хворого та в симуляційних класах.

З метою вдосконалення практичної підготовки, відповідно до навчальної програми інтернатури з неонатології, поряд з навчанням біля ліжка хворого активно використовуються можливості симуляційного класу кафедри та університетського навчально-тренінгового центру. Набуття та вдосконалення практичних навичок відбувається не лише у пологовому будинку та неонатальному центрі обласної дитячої лікарні, а також в тренінговому центрі, організованому за участі Україно-Швейцарського проекту «Здоров'я матері та дитини», що дозволяє відпрацьовувати практичні навички з невідкладної допомоги новонародженим та застосовувати засвоєні практичні навички в конкретних клінічних ситуаціях за допомогою муляжів з програмним комп'ютерним забезпеченням. Спочатку обговорюється правильність виконання того чи іншого алгоритму. Моделювання ургентної ситуації (асфіксія, синдром меконіальної аспірації, респіраторний дистрес-синдром недоношених, дихальні розлади) і можливість безпосередньо впливати на змодельовану клінічну ситуацію дають можливість майбутньому лікарю навчатися надавати правильну допомогу. Розробка викладачем різних можливих сценаріїв розвитку перинатальної патології, наближення запропонованої ситуації до реальних умов дають відчуття відповідальності та змушують замислитися над необхідністю відпрацювати практичні навички. Це стимулює інтернів клінічно мислити, інтегрувати теоретичні, наукові знання і практичні навички з неонатології та акушерства, а також розвиває здатність приймати самостійні рішення.

Таким чином, застосування симуляційного навчання з залученням інноваційних технологій дає можливість багаторазово і точно відтворити важливі клінічні сценарії та дозволяє майбутнім лікарям приймати самостійні рішення, формує клінічне мислення, навички роботи у команді, що є важливим при наданні інтенсивної та невідкладної допомоги новонародженим.

Білик Я.С., Гулевич А.М.

Психологія мотивації та готовності студентів до професійної діяльності в інноваційному середовищі

Практика змін у сучасній вищій школі має на сьогодні безліч протиріч між наявною потребою швидкого розвитку освіти й небажанням, або невмінням

застосовувати новітні технології. Так би мовити, відсутня психологічна готовність до інновацій, що є основою реалізації інноваційної діяльності. Тому підготовка фахівця, який володіє набором психологічних якостей, завдяки яким можуть створюватися й реалізовуватися інноваційні освітні процеси, стає однією з найбільш значущих проблем освіти.

У сучасних дослідженнях досить активно розроблялися питання щодо професійної спрямованості та професійної самовизначеності особистості, проте сучасність потребує активізації науково-практичного пошуку в сфері професійної орієнтації студентів-медиків і дослідження психологічних чинників їх мотивації до професійної діяльності, оскільки процес професійного самовизначення особистості є важливим етапом самореалізації внутрішнього потенціалу. Сучасність вимагає постійної перепідготовки фахівців – удосконалення професійних знань, умінь і навичок людини, однак, на рівень успіху в професійній діяльності буде впливати особистісна та професійна мотивація та активність.

Проблеми мотивації навчальної діяльності студентів вищих навчальних закладів висвітлювались у в працях І. В. Дубровіної, М. І. Дьяченко, М. Й. Боришевського, Е. Ф. Зеєра, Е. П. Ільїна, Б. Ф. Ломова, Ю. М. Орлова, Н. В. Чепелевої, С. Д. Максименко, В. Г. Панка, П. О. Просецького та ін., аналіз яких, в першу чергу, дав підстави зробити висновок, що активізація професійної мотивації студентів ВНЗ залежить від цілого комплексу чинників, серед яких: можливості життєзабезпечення та особистісного розвитку; впровадження викладачами ВНЗ інноваційних підходів у навчанні; активність соціальних контактів, їх розширення та збагачення; оптимізація міжособистісної різнорівневої взаємодії; можливості професійного становлення.

Під час навчальної діяльності студентів відбувається їх професійне становлення, яке повинне забезпечувати взаємодоповнення всіх інших складових. Ядром у цьому процесі є «мотивація» – спонукання, що викликає активність людини, визначає її спрямованість до мети. Вибір професії можна вважати виправданим лише в тому випадку, якщо активність особистості призведе до такого взаємовідношення між особистістю та працею, за якої успішно відбуватиметься подальший розвиток творчих сил людини. Це залежить також і від характерологічних особливостей особистості, від її здібностей. Але в цьому взаємозв'язку професійної спрямованості головну роль відіграє домінуючий мотив.

Відсутність достатньо глибокої професійної спрямованості у студентів не виключає можливості її формування в період навчання у ВНЗ. Завдання полягає в тому, щоб вибір професії виявлявся логічним наслідком поступового підвищення рівня професійної спрямованості, досягнення професійного й життєвого успіху.

Вагому роль у цій структурі відіграє стійкий позитивний інтерес до навчання, що вимагає від викладачів ВНЗ упровадження інноваційних підходів у навчанні й оптимізації процесу в цілому. А контроль та оцінювання є чи не найбільш відповідальними моментами процесу навчання, оскільки

забезпечують діагностику його результативності. Контроль і пов'язане з ним оцінювання – органічний елемент цілісного навчально-виховного процесу, що реалізується в системі функцій: атестаційної, діагностичної, орієнтувальної, навчальної, виховної, розвивальної, стимулювальної, організаційної, прогностичної.

Глибинним, сутнісним, інтегративним, психологічно змістовним показником такої результативності є характеристики психічного й особистісного розвитку студентів. Цей факт стає особливо актуальним в умовах сучасної трансформації вищої освіти, пов'язаної, насамперед, з її інформатизацією та комп'ютеризацією; з пріоритетом особистісно-орієнтованого, максимально індивідуалізованого навчання; з підвищенням ролі інтерактивних технологій навчання, а також із зростанням значення самостійної навчальної діяльності студентів.

Отже, враховуючи вищесказане, вважаємо, що на базі ВНЗ необхідно створювати інтегровані програми просвітницької та корекційної роботи для молоді із залученням до співпраці різних фахівців, поширенні інформаційної роботи з метою формування професійно-значущих якостей майбутніх фахівців. Необхідно проводити роз'яснювальну роботу серед студентів у формі навчальних семінарів, основною метою яких є пояснення особливостей професійного становлення особистості на ранніх етапах професійного самовизначення, тим самим залучаючи студента до соціально-психологічного простору ВНЗ, що проходить через подолання різнорівневих проблем.

Білошицька А.В., Истошин В.М., Пачевська А.В.

Ще один погляд на самостійну роботу студентів – як її організувати і оцінювати

Покращення якості освіти в цілому не можливе без покращення якості засвоєння матеріалу з окремих навчальних дисциплін. Все частіше лунають заклики про необхідність змін про необхідність збільшення частки часу, що відводиться на самостійне опрацювання частини навчального матеріалу студентами. Вносяться зміни у навчальні програми у яких збільшується кількість годин відведених на самостійну роботу студентів, і відповідно до цих програм певна кількість навчального матеріалу пропонується до самостійного опрацювання. Крім того, самостійна робота студентів може бути оцінена додатковими балами до рейтингу з предмету.

Без самостійної роботи з підручниками, довідниками неможливо засвоїти матеріал, адже лише прослуховування професорських лекцій не дає змогу ознайомитися з усіма питаннями навчальної дисципліни. З іншого боку – обговорення на практичних заняттях матеріалу за темою по програмі, проведення проміжного контролю засвоєнні матеріалу на підсумкових заняттях і як фінал – іспит – дають можливість оцінити не тільки засвоєння лекційного матеріалу але і наскільки глибоко опрацьовано самостійно певні розділи предмету. Тому у самостійній роботі студентів слід виділити кілька моментів (рівнів): 1 - самостійне приготування до практичного заняття за переліком питань теми; 2 – самостійне опрацювання окремих додаткових питань з

розділу, які, як правило, пропонуються у вигляді рефератів; 3 – самостійна наукова робота студентів під керівництвом викладача (він вимагає більшої особистої участі студента) – її результати оформлюються у вигляді доповідей на засіданні наукового гуртка, студентської наукової конференції, публікацій тез або статей.

Якщо 1 рівень є беззаперечно обов'язковим для кожного студента, а 3 рівень опановують значна менша частина, то у 2 рівні може взяти участь також практично кожен студент. Найчастіше їх самостійне опрацювання вибраних питань або тем зводиться до приготування реферативної доповіді на 5-6 друкованих сторінок тексту з доступного інтернет ресурсу, іноді навіть без належного перекладу і форматування тексту. На нашу думку, приготування подібних повідомлень не у вигляді реферату а у формі презентації збільшить частку власного вкладу студента в засвоєння і більш творчого опрацювання частини матеріалу. Приготування презентації дозволить не тільки сухо повідомити про механізм якогось явища, але і наочно продемонструвати створені власні схеми, малюнки, адже більшість людей мають активний зоровий компонент у сприйманні нового матеріалу. З цією метою можуть бути використані і фрагменти відео презентацій з YouTube. Особливо це може бути вдалим і цікавим поданням матеріалу який знаходиться на перехресті декількох предметів. Адже практично всі доклінічні теоретичні дисципліни розглядають суміжні питання пов'язані з генетичним апаратом клітини і його регуляцією, дію медіаторів нервової системи і гормонів на тканини і клітини (ефект – механізм - регуляція).

Наприклад – на кафедрі гістологія вивчаються типи тканин, ембріогенез людини, а при вивченні медичної біології – онтогенез, а в стоматології – також будова і розвиток тканин ротової порожнини. Пізніше ці матеріали знадобляться при розгляді особливостей біохімічного складу тканин зуба.

Таке представлення опрацьованого матеріалу на практичному занятті (всього 7-10 хвилин) дасть можливість доповідачу використати набуті знання з інформатики, відчути себе лектором, випрацювати впевненість під час виступу та відповіді на запитання студентів. Така форма вимагатиме від студентів більшого заангажування ніж проста реферативна доповідь, але і дає більше в плані власного розвитку особистості як майбутнього лікаря.

Благу́н О.Д., Гайда́й О.Д., Бала́нська М.В.

Перші підсумки дистанційного вивчення предмету «Організація та економіка фармації» для подальшої мотивації провізорів-інтернів

Якість надання фармацевтичної допомоги громадянам України залежить від рівня практичної підготовки провізорів, яка базується на нашу думку, в першу чергу, на освоєнні і впровадженні новітніх інформаційних технологій. Особлива увага повинна приділятися професійній післядипломній освіті провізора під час проходження ним інтернатури, як первинної спеціалізації.

Впровадження дистанційного навчання (ДН) у вищих фармацевтичних закладах на сьогодні корінним чином змінив підходи до підготовки провізорів-

інтернів, полегшивши доступ до отримання знань з удосконалення їх практичних навичок.

З цією метою на кафедрі фармації ВНМУ ім. М.І.Пирогова було запроваджено дистанційне навчання (ДН) для провізорів-інтернів.

Мета дослідження: підведення підсумків засвоєння провізорами програми відповідно до типового навчального плану, які пройшли спеціалізацію дистанційно, а також визначення позитивних факторів цієї підготовки, як аспектів мотивації для них.

Для реалізації цієї програми викладачі кафедри фармації з предмету ОЕФ розробили та розмістили на платформі ДН «E-front» 63 блоки (семінарських занять), 6 проектів (практичних занять), 3 відео-лекції, тестові завдання до кожного розділу предмету, основну та додаткову літературу, нормативно-правове забезпечення та тестові завдання до кроку-3.У процесі навчання викладач та інтерн вибирав зручний для спілкування вид зв'язку – форум, час, Skype, електронну пошту.

Основні принципи проведення чат-семінару можна охарактеризувати таким чином: вільні дискусії, максимальна конкретність у найактуальніших питаннях фармацевтичної галузі, обговорення думок усіх учасників семінару з акцентом на зміни, які відбулися у нормативно-правовій базі. Під час семінару інтерни проявляли активну участь, критичне мислення, підкріплювали свої відповіді певними аргументами та обґрунтуванням. На майбутнє можливе запровадження вебінарів, які забезпечать відео та аудіо зв'язок(викладач-інтерн).

Великою перевагою семінарського заняття, яке вивчається дистанційно, є можливість його оновлення та доповнення в процесі навчання, що є характерною особливістю для дисципліни. Засвоєння матеріалу семінарського заняття закінчується тестовим контролем.

За результатами проведеного аналізу результатів ДН середній бал з виконання тестових завдань склав – 88.01%.

Запропоновані на платформі практичні завдання (проекти), що передбачають заповнення необхідних звітних документів бухгалтерського обліку аптечного підприємства, рецептурних бланків, журналів управлінського обліку, розв'язування ситуаційних завдань мають професійний напрямок. Середній бал виконання практичних завдань по п'ятибальній шкалі становить – 3.5. Вдосконалення саме цього напрямку роботи з інтернами є першочерговою задачею для викладачів на сьогодні.

Тестові завдання до ліцензійного Кроку-3 представлені у двох файлах, а саме: з відповідями та без відповідей. Це дає змогу інтерну вивчити та перевірити свої знання. Результати навчальної підготовки до складання Кроку становлять- 93.47%.

На нашу думку, підвищення рівня освіти за рахунок високої інтерактивності, великого об'єму інформації, швидкого зворотного зв'язку, мультимедійності, виконання поставлених завдань без обмежень у часі, оптимізують процес ДН та можуть бути мотивацією для провізорів-інтернів проходити первинну спеціалізацію дистанційно.

Висновки:

Подальше вдосконалення дистанційної форми навчання у післядипломній підготовці провізорів-інтернів є невід'ємним фактором їх професійного росту.

Бондар С.А., Гармаш Л.Л., Дмитренко С.В., Пархоменко І.Л.,
Наліжитий А.А., Пічкур О.М.

Сучасні методичні технології в навчанні лікарів-інтернів дерматовенерологів при проходженні очної інтернатури на кафедрі шкірних та венеричних хвороб

Медична наука розвивається швидкими темпами, з'являються нові лікарські засоби, нові методи діагностики, нові сучасні методи та засоби терапії, тому професійні знання лікарів-інтернів, які були здобуті під час навчання в вищому медичному навчальному закладі при проходженні інтернатури можуть досить швидко застарівають, ставати неповними, а також не відповідати вимогам сучасної дерматовенерології. Це потребує необхідності під час очного циклу проходження інтернатури навчити лікарів-інтернів самостійно поповнювати свої професійні знання. Удосконалюючи систему самоосвіти лікарів-інтернів дерматовенерологів на кафедрі шкірних та венеричних хвороб ВНМУ імені М.І. Пирогова значна увага приділяється зв'язку навчання з раніше одержаними знаннями та власним професійним досвідом, навчання пошуку та подальшій роботі з сучасною літературою, інтернет-ресурсами, телемедичною діагностикою, участю в on-line семінарах та школах з питань дерматовенерології, формуванню наукового складу мислення. Самоосвіта є найбільш ефективна в тому разі, коли лікарі-інтерни не обмежуються завданнями викладача і літературними джерелами, запропонованими при підготовці досліджуваної теми, а продовжують працювати самостійно. При удосконаленні процесу самоосвіти лікарів-інтернів слід приділяти увагу формуванню у них наукового способу мислення. Цьому сприяє стимуляція інтересу до нових знань, сприймання їх як складової частини з подальшим аналізом, абстрагуванням та узагальненням закономірностей в пізнанні досліджуваної проблеми в поєднанні з клінічними оглядами та веденням хворих на дерматовенерологічну патологію.

Систематична та цілеспрямована робота з формуванням у лікарів-інтернів дерматовенерологів наукового стилю мислення веде до позитивних змін у процесі навчання. Лікарі-інтерни глибше та повніше опановують професійні знання, усвідомлено підходять до власних пізнавальних дій, що стає закономірним результатом їх творчої діяльності.

Булавенко О.В., Балабуєва С.В., Фурман О.В., Кливак В.В.

Симуляційне навчання на кафедрі акушерства та гінекології № 2

В умовах реформування системи охорони здоров'я України зростає обсяг наукової інформації, рівень базових знань, якими повинні володіти сучасні випускники медичних вузів. З'являються нові діагностичні технології і методи лікування, збільшується спектр лікарських препаратів. Все це сприяє підвищенню вимог до якості підготовки студентів, випускників медичних вузів

і визначає необхідність подальшого удосконалення учбового процесу у вищій медичній школі.

Випускник вузу зобов'язаний володіти конкретним об'ємом практичних навичок та вмінь. Однак засвоєння більшості з них можливо тільки теоретично, оскільки пов'язано як з ризиком ускладнень у пацієнтів при виконанні певних медичних маніпуляцій, так і з правовими та етичними нормами. Здійснити ж це на клінічних кафедрах, якою є і кафедра акушерства та гінекології, далеко не завжди можливо.

Оволодіння практичними навичками виконання лікувально-діагностичних маніпуляцій ускладнено тим, що вони проводяться на реальній живій жінці, а повторення студентами одних і тих самих маніпуляцій доставляє вагітним, гінекологічним хворим біль та неприємні відчуття, що є неприйнятним.

Все це переконливо свідчить на користь використання в процесі медичного навчання симуляційної (тренажерної) техніки, яка дозволяє при імітуванні різноманітних клінічних сценаріїв набути професійних навичок конкретних діагностичних і лікувальних маніпуляцій.

Симуляційне навчання це значно більше, ніж просто тренажери. Може виникнути хибна думка, що симуляційне медичне навчання — це відпрацювання на тренажерах певних процедур і маніпуляцій. Це дійсно дуже важлива складова частина навчального процесу при підготовці студентів, інтернів акушерів-гінекологів, але у жодному разі не єдина. Коли приймають пологи, загальний успіх залежить не тільки від індивідуальних знань, вмінь та навичок, а й від злагодженої і ефективної роботи усієї команди медиків, яка працює у пологовій залі чи відділенні інтенсивної терапії:

- Так інтерни та студенти повинні вміти вчасно розпізнавати критичні ситуації, які вимагають екстреного втручання.

- Вони мають розуміти межі власних вмінь і компетенції та вчасно кликати на допомогу тих спеціалістів, які потрібні у даній ситуації – акушерок, дитячих медсестер, неонатологів, акушерів-гінекологів, анестезіологів, лаборантів тощо.

- Сама процедура виклику на допомогу теж має бути відпрацьована: треба знати, у якому приміщенні знаходиться потрібний спеціаліст, і передати йому у стислій формі таку інформацію, щоб він прибув на місце вчасно, вже готовим до дій у конкретній критичній ситуації і з усім необхідним обладнанням.

- Важливе значення має розподіл ролей у команді і поведінка лідера, а також передача ролі лідера від одного до іншого члена команди залежно від головних завдань, над якими зараз працює команда. Часто буває, що для якогось завдання не вистачає робочих рук, тоді як інші члени команди, які могли б допомогти, залишаються не задіяними.

Таким чином, симуляційне навчання має вирішувати значно ширше коло завдань, ніж просто відпрацювання на спеціальних тренажерах психомоторних навичок виконання певних маніпуляцій і процедур.

Не менш важливим є розвиток так званих нетехнічних навичок — здатності приймати рішення, лідерських та організаторських якостей, навичок командного спілкування і підтримки та ін.

Останнім часом інтерес до симуляційного медичного навчання в Україні значно зростає. З'являється обладнання, відкриваються нові навчальні центри. Щоб повною мірою використати потенціал симуляційного навчання, важливо дотримуватися ефективної методології, налагодити співпрацю між симуляційними центрами та належну підготовку викладачів-тренерів, здатних організувати навчальний процес з урахуванням сучасного європейського досвіду.

В навчальній програмі з акушерства та гінекології на 2017-2018 навчальний рік були збільшені години з симуляційного навчання.

На 4-му курсі медичного факультету студенти вивчають гінекологію, тема заняття «Методи обстеження гінекологічних хворих».

На 5-му курсі медичного факультету студенти вивчають акушерство, теми занять «Фізіологічний перебіг пологів. Біомеханізм пологів при потиличному передлежанні», «Гіпертензивні розлади у вагітних. Преeklampсія, eklampсія», «Акушерські кровотечі. Інтенсивна терапія та реанімація при акушерських кровотечах».

На 6-му курсі медичного факультету в симуляційному центрі вивчаються теми «Гестози вагітних. Преeklampсія, eklampсія, невідкладна допомога», «Акушерські кровотечі, геморагічний шок. Інтенсивна терапія та реанімація при термінальних станах в акушерстві».

Інтерни акушери-гінекологи I, II та III року навчання також працюють в симуляційному центрі, де оволодівають невідкладною допомогою при eklampсії, післяпологових кровотечах, серцево-легеневій реанімації та ін..

Тому, в умовах демографічної кризи впровадження в навчальний процес вивчення акушерства та гінекології нових методик, інформаційно-комунікативних технологій, сучасних наукових інновацій є надзвичайно актуальним. Нові підходи до медичної освіти, які дозволяють вчитися та практикуватися, не ризикуючи при цьому життям і здоров'ям вагітних та породіль, сприятимуть зменшенню кількості лікарських помилок, зниженню перинатальних втрат, що є на сьогоднішній день першочерговим завданням.

Василенко Г.Л., Дмитрук Л.І

Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної

Методика викладання української мови як іноземної— порівняно молода наука. Саме цим зумовлена зараз увага педагогів, методистів до інновацій. Проблема удосконалення форм і методів викладання української мови як іноземної, їх постійного оновлення, пристосування до нових умов життя останнім часом не виходить з розряду актуальних для вищої освіти. Сучасна наука вже має певний досвід у розв'язанні подібних питань. Так, на сьогодні вже є значна кількість праць, у яких розглядається сутність інновацій у викладанні гуманітарних дисциплін у вищій школі. Зараз перед викладачем української мови у ВНЗ постає проблема пошуку шляхів підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення мови, закріплення їхньої позитивної мотивації до навчання.

Вагомі дослідження в сфері викладання української мови як іноземної знайшли своє відображення у працях таких дослідників: Я. Гладир, І. Жовтоніжко, Т. Єфімова, А. Кулик, Т. Лагута, О. Тростинська, Г. Тохтар, Б. Сокіл та інші.

Оскільки сьогодні відбувається реформування навчального процесу в ВНЗ України відповідно із загальноєвропейськими вимогами до якості освіти: інформатизація освітнього простору, інтеграційні процеси в сучасній вітчизняній освіті, налагодження українськими ВНЗ співпраці з європейським навчальними закладами в сфері навчальної та наукової діяльності, студентські міжнародні обміни, можливість здобуття другої вищої освіти та навчання за магістерськими програмами за кордоном— то, безперечно, запровадження сучасних технологій, підходів та методів навчання української мови як іноземної в навчальний процес має підняти якість викладання та вивчення даної мови, а також зробити його наближеним до європейського формату.

Однією із можливостей вирішення проблеми пошуку шляхів підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення української мови як іноземної є використання інноваційних технологій у навчанні. Застосування на практиці інноваційних методологічних підходів надають можливість викладачам мови впровадити та удосконалити нові методи роботи, підвищити ефективність навчального процесу і рівень знань студентів.

Зазначимо, що якісна мовна підготовка студентів не можлива без використання сучасних освітніх технологій.

Сучасні технології в освіті — це професійно-орієнтоване навчання української мови як іноземної, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні, новітні тестові технології .

У методології викладання української мови як іноземної допомагають інтерактивні методи викладання мов. Інтерактивне навчання можна визначити як взаємодію учасників процесу здобуття знань за допомогою викладача, що володіє методами спрямованими на оволодіння цими знаннями. Провідними ознаками та інструментами інтерактивної педагогічної взаємодії є: полілог, діалог, міжсуб'єктні відносини, свобода вибору, створення ситуації успіху, позитивність і оптимістичність оцінювання, рефлексія та інше. На заняттях викладання української мови як іноземної можна використати такі форми інтерактивних методів: «Незакінчені речення», «Мозковий штурм», «Вилучи зайве», «Роз'єднай слова», «Дешифрувальник», «Заверши фразу», «Алфавіт» (дозволяє повторити практично всю лексику з теми), «Хвилина розмови», «Зміна співбесідника» (тренування діалогічного мовлення) та інші.

До інноваційних навчальних методів можна віднести: навчання з комп'ютерною підтримкою, метод сценарію, метод симуляцій, метод рольової гри.

Узагальнюючи, можна сказати, що впровадження інноваційних методів значно поліпшує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію

до вивчення української мови, створює умови для більш тісної співпраці між викладачами і студентами.

Василик В.С., Головчанська С.Є.

Тренінг як засіб ефективного навчання сучасних студентів

Ринок праці медичних працівників на сьогодні має деякі особливості в Україні: скорочення держзамовлення, слабка допомога центрів зайнятості, відсутність достатньо повної інформації про ринок праці для медичних працівників, недостатня співпраця з закладами охорони здоров'я і медичними Вузами, тотальне зростання вимог в умовах реформування галузі, бурхливий розвиток новітніх технологій у медицині, створення нової мережі приватних закладів з високим конкурентноздатним відбором персоналу, необхідність знання іноземних мов Крім того, існують і особливості ринку медичних послуг: з одного боку, є конкуренція, і досить серйозна, є перевищення пропозиції над платоспроможним попитом, з іншого боку, немає чітких критеріїв, за якими клієнт може об'єктивно вибрати і оцінити послуги. Ринкова ціна послуги є завуальованою, тому що є "приховані" позиції прайс-листів, в маркетингу позиціонування на ринку є модель лояльності пацієнтів, підхід "лікар-власник" найбільш життєздатний. Це потребує для випускників знання з економіки, практику ведення підприємницької діяльності, знання з маркетингу і менеджменту, з питань законодавства в охороні здоров'я.

В таких умовах сучасному студенту і випускнику дуже важко зорієнтуватися.

Серед умов підвищення професійної підготовки ефективним сучасним методом покращення знань і доступним засобом комунікації в освіті є тренінгові технології. Вони виступають як колективна форма організації навчання, допомагають здійснити підготовку з урахуванням індивідуальних особливостей, сприяють самореалізації майбутнього професіонала, дозволяють підібрати темп навчання. Тренінг – це одночасно: цікавий процес пізнання себе та інших, спілкування, ефективна форма опанування знань, інструмент для формування умінь та навичок, форма розширення досвіду. Під час тренінгу створюється неформальне невимушене спілкування, яке відкриває перед групою безліч варіантів розвитку і вирішення проблеми, заради якої збираються. Як правило, учасники в захваті від тренінгових методів, тому що вони роблять процес навчання не обтяжливим і креативним.

Нами було проведено опитування студентів 6 курсу медичного факультету ВНМУ за період навчання 2016-2017рр. щодо питань оцінки ефективності тренінгових методик у викладанні деяких питань економіки на 6 курсі. Опитано 100 осіб обох статей (58 дівчат і 42 хлопця). Оцінили студенти ефективність використання тренінгових методик у навчанні таким чином: 86% вважають доцільною таку форму проведення занять, 95% - налаштовані її використовувати в подальшій своїй роботі, 88% вважають, що таку форму роботи, враховуючи доступність подання інформації, необхідно застосовувати у всіх сферах для всебічного розвитку молоді, 89% вважають, що це ефективно для збільшення поінформованості населення стосовно різних питань. Отже,

тренінг сприяє інтенсивності навчання, результат якого досягається завдяки власній активній роботі його учасників. Знання не подаються у готовому вигляді, а стають продуктом активної діяльності самих учасників. У центрі уваги виступає – самостійне навчання студентів, і, як наслідок, розширення самосвідомості, підвищена мотивація, інтенсивна їх взаємодія.

Вергелес К.М.

Навчальний процес у вищих медичних навчальних закладах як спосіб філософської самореалізації професійної підготовки студентів

Сучасна освіта в Україні проходить реформування вже більше двадцяти років. Кожен новий міністр намагається внести свої корективи в освітній процес, але успіху поки що немає. Для того щоб розглянути всі аспекти розвитку освіти у вищих навчальних закладах ми спробуємо звернутися до основи, до фундаменту. Головне завдання для виконання завдань фахової підготовки студентів-медиків є становлення особистості, формування світогляду у майбутніх фахівців. Поставимо головне питання, що таке навчальний процес, і чи відіграє він у формуванні особистості студента?

Навчальний процес – це своєрідна, спеціальна форма передачі та засвоєння студентами емпіричного (набутого досвіду) вченими, він спрямований на досягнення загальної мети – опанування студентами науковими знаннями, уміннями і навичками та всебічним розвитком майбутніх фахівців як особистостей та індивідів.

Навчання студентів-медиків ми розглянемо саме як складний процес навчально-професійної діяльності. Саме в цьому складному гносеологічному процесі відбувається контрольоване засвоєння когнітивного і соціально-професійного досвіду в медицині. Філософія розглядає навчання як процес засвоєння знань, умінь і навичок, а розвиток – це набуття здібностей, нових якостей. З точки зору логіки як науки навчання – це система пізнавальних дій, спрямованих на досягнення мети навчання, на вирішення конкретних навчальних завдань. Можна виділити ще один процес навчання – тобто специфічний процес в якому відбувається набуття і закріплення (або зміна наявних) знань. Наслідком процесу навчання є елементи індивідуального досвіду, з якого логічно-похідними є знання, уміння і навички.

Навчатися – означає проводити свою діяльність у різні способи для того, щоб успішно оволодіти знаннями, уміннями та навичками, щоб оперувати ними для розв'язання гносеологічно-аксіологічних завдань.

Навчання у вищих медичних закладах має більш ділову спрямованість, бо кожен навчальний предмет орієнтує студентів-медиків на майбутню професійну діяльність, готує його до виконання фахових функцій медика, оволодіння необхідними для цього знаннями, уміннями та навичками в медицині. Головною проблемою для формування визначеності професійної перспективи в медицині є ряд факторів в роботі лікарів, а це починаючи від соціально-економічних чинників і до етико-моральних. Вирішення цих вкрай важливих проблем дасть змогу майбутнім студентам краще розуміти навіщо він пішов на цю професію і як йому жити в суспільстві.

Предметом діяльності студентів - медиків є вивчення фахових дисциплін та їх розвитку, оволодіння процесом формування навичок, а також засвоєння способів професійної діяльності і змісту соціальних ролей дорослої людини, яка працює. Окрім вивчення фахових предметів, слід звертати увагу і на гуманітарні предмети. Одним із важливих є філософія, котра формує в людині її світогляд, закладає основу інтелігентності, продукує рівень інтелекту, та генерує її як індивід.

Умови, засоби для навчання для студентів сьогодні досить широкий, це наукова література, підручники, методичні посібники, Інтернет і мультимедійні засоби, лабораторне обладнання і технічні засоби навчання. Все це дає змогу студентам використовувати для кращого засвоєння матеріалу.

Тісне поєднання навчального і наукового процесів, самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів проходить з їх дослідницькою роботою під керівництвом викладачів (написання курсової і дипломної роботи, участь у наукових семінарах і студентських наукових конференціях та ін.).

Навчання у вищій медичній школі це процес складний і важкий, який вимагає від студентів високого рівня самосвідомості й активності, самоорганізації, надзвичайно великого інтелектуального напруження, зосередженості уваги, раціонального розподілу часу на роботу і відпочинок.

Різноманітність студентського життя (аудиторні заняття, самостійна робота з джерелами інформації, участь у громадському і культурному житті, всілякі зустрічі тощо) потребують наявності у студента провідної ідеї, особистісного життєвого смислу та філософського підходу інакше виникатимуть кризи та розчарування. Складність навчальної діяльності спричиняє як психічне перенавантаження так психофізіологічне напруження, стресові ситуації. Найбільші труднощі в навчанні студентів викликає невміння раціонально розподіляти свій час, відсутність або недостатність навичок самоосвіти, невміння самостійно працювати з науковою літературою, повільний темп сприйняття інформації.

Таким чином, ми ще раз переконуємось що філософія та її вивчення в медичних вузах, має важливу роль та велике значення для формування справжніх фахівців.

Вернигородський В.С., Власенко М.В., Паламарчук А.В., Фіщук О.О.

Шляхи вдосконалення клінічного мислення в інтернатурі з ендокринології

Медична освіта є процес безперервного навчання, що починається з моменту вступу в медичний університет і закінчується після припинення лікарської практики. Його мета - навчання студентів і підготовка практичних лікарів, що дозволяє їм використовувати новітні досягнення науки для профілактики і лікування захворювань. Для забезпечення якості медичної допомоги лікар повинен постійно вдосконалюватися, зобов'язаний бути в курсі всіх досягнень медичної науки і підтримувати необхідний рівень власних знань і навичок.

Велике значення в практичній діяльності лікаря має клінічне мислення, якому приділялася і приділятиметься велика увага. Особливого значення набуває розвиток клінічного мислення на останньому етапі навчання лікарів в інтернатурі. Клінічне мислення - це професійні знання, сполучені зі здатністю логічно мислити. Професійні знання, в свою чергу, складаються з теоретичних знань та практичних навичок лікаря. В інтернатурі має тривати накопичення спеціальних теоретичних знань і здійснюватися вдосконалення практичних навичок. Відомо, що захворювання ендокринної системи супроводжуються зниженням або підвищенням рівня гормонів тих чи інших залоз внутрішньої секреції. Це призводить як до зміни зовнішності хворого, так і появи цілого ряду специфічних симптомів і синдромів. Тобто знання інтерном біологічної дії тих чи інших гормонів ми вважаємо дуже важливим в теоретичній його підготовці. Крім того, тут проявиться його логічне мислення.

Логічне мислення лікаря-інтерна під час проходження циклу по ендокринології повинно розвиватися і вдосконалюватися під час клінічних розборів хворих, рішення ситуаційних завдань. Адже, мистецтво лікування - це не тільки вміння отримати правильну інформацію від хворого, добре виконати будь-яку діагностичну чи лікувальну маніпуляцію, а й здатність до логічного мислення.

Під час клінічних розборів найбільш показових, проблемних хворих керівник повинен поступово підводити лікаря-інтерна до правильного діагнозу, глибоко аналізуючи процес діагностики. Керівник повинен вказати на послідовність побудови діагнозу: від симптомів до синдрому, а від синдрому до діагнозу. Саме на цьому етапі діагностики проявляться теоретичні знання лікаря-інтерна про біологічну дію тих чи інших гормонів. Тобто лікар-інтерн повинен не тільки назвати симптом того чи іншого ендокринного захворювання, але і пояснити механізм його походження. В цьому і буде полягати його клінічне мислення.

Дуже важливим в організації навчання інтернів на циклі з ендокринології є індивідуальна робота з кожним з них, заснована як на загальній теоретичній підготовці інтерна, так і його здатності клінічно мислити, аналізувати результати своєї лікарської діяльності, в першу чергу в питаннях діагностики і лікування.

Використовуючи зазначені методичні прийоми в інтернатурі, можна поліпшити процес формування клінічного мислення лікаря, тобто підготувати його до ефективної практичної діяльності.

Власенко О.В., Серебреннікова О.А., Драчук О.П.

Проектна діяльність та академічна мобільність – необхідні складові сучасної вищої освіти

Сучасна законодавча база підкреслює важливість «виходу за рамки» власного навчального закладу. Так, Закон України «Про освіту» (2017) наголошує на необхідності створення умов для реалізації права на міжнародну академічну мобільність, набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей. Постанова КМУ № 912 (2017) затверджує «Порядок надання

закладу вищої освіти статусу національного, підтвердження чи позбавлення цього статусу» та акцентує на необхідності навчання (стажування) здобувачів вищої освіти та працівників у іноземних закладах вищої освіти.

Зазначений напрямок корелює з вектором розвитку ВНМУ ім. М.І. Пирогова, спираючись на концепцію розвитку університету, програму ректора, запитах сучасного освітнього процесу та необхідності активної взаємодії з іншими стейкхолдерами вищої освіти. Це дасть можливість інтеграції університету у світовий освітній простір шляхом активної участі в міжнародних академічних та наукових проектах, програмах обміну, академічної і професійної мобільності, а також підвищить визнання та впізнаваність університету як активного учасника міжнародних програм. Зазначене сприятиме інноваційності та різноплановому розвитку університету.

Для більш активного функціонування вказаного напрямку слід проводити ряд заходів, деякі з яких вже працюють:

- формування структурного менеджменту проектної діяльності та академічної мобільності,
- формування пріоритетних напрямків роботи,
- залучення широкого кола учасників для розвитку проектного потенціалу університету в складі представників кожного факультету, кафедр, структурних підрозділів, студентського самоврядування, Ради молодих вчених, Профкому студентів, клінічних ординаторів та аспірантів.

- створення системи кураторства і консультування щодо питань мобільності,

- поглиблення співпраці з міжнародними фондами, проектами, програмами,

- розробка системи інформування щодо актуальних міжнародних грантів, проектів, конкурсів (в т.ч. спільних з вищими навчальними закладами та установами інших країн),

- організація і супровід міжнародних проектів з навчально-методичної діяльності, культурно-просвітницьких програм, участі у міжнародних освітніх та наукових програмах,

- оформлення на сайті університету з регулярним оновлення інформації щодо можливостей стажування / мобільність / отримання грантів,

- вдосконалення дисципліни III освітньо-наукового рівня «Написання, фінансування та управління науковими проектами».

Залучення ширшого кола учасників до мобільної активності та проектної діяльності призведе до зростання міжнародного співробітництва університету та обміну досвідом задля підвищення кваліфікації та розширення професійного досвіду персоналу, підвищення якості освіти та зростання конкурентоздатності випускників на ринку праці. Формування культури мобільності та проектної активності працівників університету сприятиме позитивним змінам іміджу університету. Це зробить університет більш привабливим як заклад для навчання у виборі кращими вступниками. Відбудуться трансформації у способах мислення студентів, що сприятиме розширенню їх особистісного потенціалу та формуванню лідерських якостей. Зросте свідоме ставлення

студентів до процесу навчання в університеті, рівень довіри до університету, що сприятиме їх подальшому професійному зростанню.

Волощук Н.І., Денисюк О.М., Іванова Н.І.

Використання методики візуалізації при вивченні фармакології

Наочність - це один із засобів навчання, який полегшує сприйняття, осмислення і узагальнення матеріалу. Як, відомо, принцип наочності полягає в створенні наочних образів досліджуваних об'єктів, процесів і явищ, використанні найрізноманітніших їх моделей з метою підвищення рівня сприйняття навчального матеріалу. З цією метою на практичних заняттях в якості наочного матеріалу колектив кафедри фармакології використовує колекції препаратів по відповідних темах з кафедральної «Навчальної аптеки», яка представляє собою аптечні упаковки від лікарських засобів. Їх використання, з одного боку, допомагає студентам краще запам'ятовувати теоретичний матеріал, з іншого боку - дозволяє викладачам урізноманітнити форми контролю знань студентів. На додаток до традиційного усного опитування, тестового контролю, вирішення ситуаційних та фармакотерапевтичних задач, викладач може перевірити знання студентів по кожному препарату окремо. Отримавши препарат, студент повинен назвати групу, до якої він відноситься, та показання до його застосування. Однак з кожним роком арсенал засобів для лікування тих чи інших захворювань постійно розширюється, що знаходить своє відображення у змінах до Програми з фармакології. Тому постійно оновлювати і поповнювати «Навчальну аптеку» є недоцільним і потребує забагато місця, тому колективом кафедри була розроблена і створена «Фотоаптека», в яку були включені фотографії всіх препаратів, що вивчаються, у різних формах випуску. Такий системний підхід до реалізації принципу наочності дозволив організувати ефективну навчальну, і, що більш важливо у вищій школі, пошукову та дослідницьку роботу студентів. Наприклад, студент повинен розташувати фотографії препаратів за зміною тривалості або сили дії, за вираженістю побічних ефектів і т.п., обрати необхідний препарат у певній формі випуску для вирішення конкретної ситуаційної задачі та ін.

Отже, наочність можна розглядати як один із дієвих підходів для ілюстрації навчального матеріалу, розвитку мислення, а також і використовувати його для здійснення керування навчальним процесом. Застосування наочності дозволило збільшити обсяг, дієвість і міцність знань студентів з фармакології.

Войцехівська О.С., Денека М.Т.

Використання сучасних технологій як засобу інтенсифікації навчального процесу у вищих медичних закладах

Використання сучасних технологій у навчальному процесі вишів створює нові можливості реалізації дидактичних принципів індивідуалізації та диференціації навчання, позитивно впливає на розвиток пізнавальної діяльності

студентів, їх творчої активності, рівень свідомості, реалізує умови переходу від навчання до самоосвіти.

Ефективність використання педагогічних технологій у навчальному процесі підтверджена дослідницькими роботами багатьох авторів. На сьогоднішній день усестороння теоретична розробка проблеми використання сучасних педагогічних технологій у професійній підготовці спеціаліста в умовах вищої школи набуває особливої гостроти та значимості.

Сучасні технології в освіті розглядаються як засіб, з допомогою якого може бути реалізована нова освітня парадигма становлення цілісності навчального процесу.

Отже, сучасну технологію навчання характеризують наступні положення: технологія розробляється під конкретну методологічну позицію автора; послідовність дій вибудовується у відповідності з цільовими установками щодо конкретного очікуваного результату; функціонування технології передбачає спільну діяльність викладача і студентів з урахуванням принципів індивідуалізації та диференціації, оптимальну реалізацію людських і технічних можливостей, використання діалогу, комунікації; поступове планування і послідовне втілення елементів педагогічної технології повинні бути, з одного боку, відтворенні будь-яким викладачем і, з іншого боку, гарантувати досягнення запланованих результатів усіма студентами.

Отже, сучасні технології по новому реалізують зміст навчання та забезпечують досягнення поставлених цілей, передбачають наукові підходи до організації навчально-виховного процесу у медичних закладах, змінюють та пропонують нові форми, методи і засоби навчання.

Використання сучасних інноваційних технологій – один із найперспективніших напрямів розвитку вищої освіти, які сприяють більшій індивідуалізації навчального процесу, інтенсифікації навчання, формуванню та самоактуалізації особистості майбутнього спеціаліста-медика.

Технологія розвитку критичного мислення є фундаментом для засвоєння нових видів професійної діяльності. Предметом будь-якої інноваційної технології є конкретні взаємодії студентів та викладачів у різноманітних видах діяльності, організовані на базі точної систематизації, алгоритмізації, структурування та стандартизації способів та прийомів навчання із застосуванням технічних засобів.

Таким чином, втілення сучасних технологій сприяє тому, що в діяльності студента відбувається трансформація переходу від навчання, як функції запам'ятовування-відтворювання, до навчання – як інтенсивної інтелектуальної діяльності, яка дозволяє не лише усвідомлено використовувати засвоєний матеріал, але й упевнено мислити професійними термінологічними категоріями, активно розвиватися та комфортно почуватися в академічному просторі.

Вуж Т.Є., Ревіна Т.Г.

Необхідність використання у навчальному процесі ВНМУ медичної інформаційної системи "Доктор Елекс"

Кожен етап медичної реформи в Україні супроводжується впровадженням окремих компонентів електронної системи охорони здоров'я.

Загалом електронізація охорони здоров'я буде поступовою і пройде в кілька етапів починаючи з 2017 року. Електронізація первинної ланки дозволить відстежувати договори між лікарями й пацієнтами, а також контролювати рух коштів. Кінцева мета електронної реформи медицини полягає в тому, щоб усі відносини в українській системі охорони здоров'я відбувалися без паперів. Це спростить звітність, а час, який лікарі витрачали на заповнення різних бланків від руки, звільниться для того, щоби приділити більше уваги пацієнтам. Останнім, як обіцяють в Міністерстві охорони здоров'я, в недалекому майбутньому можна сподіватися на додаткові сервіси: вибір лікаря через інтернет, доступ до своєї електронної медкартки, аналізів та обстежень. Багато що з цього стало звичним для тих, хто звертається до приватних клінік, тепер же планується зробити доступним для кожного на рівні держави.

В рамках програми автоматизації медицини з 2015 року введено у користування МІС «Доктор Елекс» в усіх ланках медичних закладах у м. Вінниці, у Національній дитячій клінічній спеціалізованій лікарні «ОХМАТДИТ», у Державному науково-практичному центрі телемедицини МОЗ України, у Центрі первинної медико-санітарної допомоги №1 Подільського району м. Києва, у Львівській міській дитячій клінічній лікарні, у Одеській університетській клініці, у Ладижинському територіальному медичному об'єднанні. Також МІС «Доктор Елекс» поступово впроваджується у інших медичних установах України.

Для того, щоб випускники ВНМУ вже були готові до використання у своїй професійній діяльності МІС «Доктор Елекс» з'явилась необхідність навчання студентів навикам роботи у даній медичній інформаційній системі на практичних заняттях з дисципліни «Медична інформатика». Саме тому з 2017-2018 н.р. на кафедрі біологічної фізики, медичної апаратури та інформатики ВНМУ ім. М.І.Пирогова в навчальний процес впроваджено вивчення студентами навиків роботи з медичною інформаційною системою «Доктор Елекс».

Для навчання студентів викладачами кафедри розроблені методичні рекомендації з завданнями у модулях програми Адміністратор, Документообіг, Реєстратура, Робоче місце лікаря, Стаціонар, Лабораторія. В результаті чого, робота з даними модулями дозволить майбутнім лікарям отримати можливість використання спрощеного пошуку інформації про пацієнта, швидкого та легкого звітування даних огляду завдяки унікальній системі деревовидних шаблонів, зменшення кількості медичних помилок у документах, швидкого введення даних лабораторних аналізів, візуального виділення інформації у випадку відхилення від норми, роботи з діагностичним обладнанням, запис відео та зображень та навчитись дотриманню регламентованого порядку

огляду.

Тому колектив кафедри вважає, що впровадження в навчальний процес студентів медичних та стоматологічних факультетів МІС «Доктор Елекс» є необхідним сучасним підходом до навчального процесу.

Гаврилюк А.О., Король Т.М., Жарлінська Р.Г.

Формування клінічного мислення у майбутніх лікарів під час вивчення секційного курсу

Знання матеріалу секційного курсу необхідне в роботі лікарів будь-яких спеціальностей з метою покращення лікувально-діагностичної допомоги населенню. Майбутній лікар повинен отримати фундаментальні знання з патологічної анатомії як одного з розділів практичної охорони здоров'я, засвоїти принципи побудови клінічного та патологоанатомічного діагнозів, складання клініко-анатомічного епікризу. В зв'язку зі скороченням кількості практичних занять до п'яти викладачами кафедри патологічної анатомії, судової медицини та права переглянуті методичні підходи до викладання цього курсу. Для цього на кафедрі розроблено достатню кількість різноманітних ситуаційних задач українською, російською і англійською мовами при вирішенні яких студенти п'ятого курсу набувають нові знання про основне захворювання, ускладнення та супутнє захворювання, навчаються їх формулювати у відповідності до прийнятих принципів побудови цих діагнозів, а також вимог Міжнародної класифікації хвороб (X перегляд), адаптованої до вітчизняної практичної охорони здоров'я. Крім того, підготовлено електронний посібник з секційного курсу, який включає основні теоретичні відомості про діагноз, клініко-патологоанатомічний епікриз, методи гістологічних досліджень, лікарське свідоцтво про смерть та основну документацію лікаря-патологоанатома. На практичних заняттях підкреслюється роль і значення лікувально-контрольних комісій і клініко-патологоанатомічних конференцій в роботі практичної охорони здоров'я, в поліпшенні лікувально-діагностичної допомоги, підвищенні кваліфікації лікарів. Особливу увагу ми приділяємо вченню про діагноз, правильному формулюванню клінічного і патологоанатомічного діагнозів. Кожен лікар повинен пам'ятати, що діагноз встановлюється в результаті аналізу клінічних симптомів, лабораторних та інструментальних методів дослідження. Основна сутність полягає у співставленні виявлених ознак з існуючими нозологічними формами, встановленні особливостей їх виявлення у конкретного хворого. Оскільки процедурні питання, пов'язані з оформленням лікарського свідоцтва про смерть, чітко регламентовані законодавством, для студентів 5 курсу сформовано окремий файл з нормативною базою. Також студенти можуть отримати юридичні консультації з даного питання у викладачів правових дисциплін кафедри. З метою вдосконалення контрольної функції заплановано переглянути структуру та методичне забезпечення диференційного заліку.

Отже, знання основних теоретичних аспектів формулювання клінічного та патологоанатомічного діагнозів, основних принципів їх формулювання сприяє формуванню і подальшому вдосконаленню клінічного мислення, а робота

викладача вимагає відповідної педагогічної і професійної підготовки, спрямованої на підвищення якості знань студентів згідно з вимогами чинних програм і тематичних планів практичних занять з секційного курсу. Навички, набуті студентами в процесі вивчення патоморфології та секційного курсу, в майбутньому будуть сприяти покращенню якості лікувально-діагностичної роботи молодих спеціалістів та правильному формулюванню клінічних та патологоанатомічних діагнозів в історіях хвороб та лікарських свідоцтвах.

Гаврилюк А.О., Струц С.В., Сухань Д.С.

Польський досвід викладання патоморфології у вищих навчальних медичних закладах

Патоморфологія – галузь медицини, яка займається виявленням і узагальненням морфологічних змін у тканинах та органах. Мета навчання студентів – отримати знання про механізми розвитку хвороб і бути спроможним виявляти та інтерпретувати правильний діагноз. Патоморфологія в Польщі викладається з 2-го курсу для стоматологічного та з 3-го курсу для медичного факультетів. Навчання з дисципліни триває 2 семестри. Кожен із семестрів складається з 30 годин лекцій, 30 годин практичних занять і 15 годин семінарів. Для відвідування занять студенти повинні володіти знаннями анатомії, фізіології, біохімії, молекулярної біології та патофізіології. Викладання патоморфології здійснюється у вигляді практичних занять (диференціювання морфологічних даних) в сучасному класі, обладнаному мікроскопами та комп'ютерами під спостереженням асистента; серії аутопсійних занять, семінарів та лекцій.

Завдання, які покладені на студентів, протягом вивчення патоморфології:

1. Знання патоморфологічної номенклатури
2. Визначення початкових механізмів ушкодження клітин та тканин
3. Здатність виявити процеси запалення та регенерації тканин та органів
4. Володіння патофізіологією шоків разом з диференціацією причин усіх видів органної недостатності
5. Знання етіології гемодинамічних розладів, регресивних та прогресивних метаморфозів
6. Ідентифікація специфічної патології органів, макро- і мікроскопічної картини та клінічне значення морфологічних змін в органах
7. Опис наслідків розвитку патологічних змін топографічно сусідніх органів
8. Перерахування зовнішніх, внутрішніх, змінених та сталих факторів захворювання
9. Підготування зразків для розпізнавання патогенів під мікроскопом
10. Узагальнення картини ушкодження тканин з клінічними проявами хвороби, інтерв'ю та лабораторними маркерами.

Підготовка до семінарів та практичних занять проводиться в усній або письмовій формі. Протягом усього циклу навчання студенти складають 4 колоквиуми в тестовому вигляді. Заключний іспит проводять у формі тесту та

практики (опис морфологічних мазків). На кожному із занять студенти тестуються (питання з множинним вибором). Практика має місце 1 раз на тиждень і триває близько 3,5-4 годин. Спочатку аналізуються некропсії, що займає 1 годину, потім студентам видається історія хвороби пацієнта, під час аутопсії студент запитує викладача і робить нотатки, викладач наголошує на важливих аспектах і студенти беруть участь в обговоренні. Практичні заняття (4 тижні/рік) присвячені наступним розділам: 1 тиждень патології дитячого віку та 3 тижні патології дорослого віку. Присутність на практичних заняттях є обов'язковою (можливо лише 2 пропуски за 4 тижні навчання). Заключний іспит складають у вигляді 100 тестів і до нього додаються бали для студентів, що навчаються на оцінку ≥ 4.0 з усіх колоквиумів.

Таким чином, система викладання патоморфології в Польщі в дечому схожа з українською, але має і певні відмінності. Наразі досить важко визначити критерії досконалості освітніх систем, але оцінка міжнародного досвіду значно допомагає визначити аспекти залучення різноманітних методик у систему викладання патоморфології в Україні.

Гайдаєнко О.Ф.

Роль викладача в керівництві навчально-виховним процесом

Навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі забезпечується декількома підрозділами, а саме: ректоратом, навчальним відділом, деканатами, викладацькими та студентськими колективами. Керівництво діяльністю цих ланок повинно проводитися згідно із загальним плануванням, цілеспрямованим визначенням змісту, форм та методів. Кожна частина складної системи підготовки спеціалістів, кожен підрозділ виконує задалегідь передбачені заходи, підпорядковує свою діяльність загальній меті та логіці навчально-виховного процесу.

В сучасних умовах підвищується значення авторитету викладача. Неавторитетний вихователю не може глибоко впливати на студента, що, в свою чергу, не сприяє успішній взаємодії учасників навчально-виховного процесу. Для успішного керівництва викладачеві необхідні базові та різносторонні знання, хороша підготовка як в загальноосвітньому, спеціальному, так і в психолого-педагогічному відношенні. Маючи такий рівень підготовленості, він конкретніше визначає цілі та засоби навчальної та виховної роботи, глибше вивчає та враховує особливості індивідуальної та колективної психології студентів, швидше знаходить підхід, правильно будує взаємовідносини, впливає на настрій та ставлення до навчання та майбутньої професії.

Підготовка кваліфікованого спеціаліста повинна базуватися на міцному науковому підґрунті, яке гарантує дотримання оптимального поєднання фундаментальних та практичних знань. В зв'язку з цим викладачу необхідно володіти знаннями в області методичних та технологічних проблем сучасної дидактики вищої школи, основами науково-методичної та навчально-методичної роботи. Навчальний матеріал, який пропонується студентам, повинен підлягати серйозній обробці, а саме: структуруванню; психологічно грамотному перетворенню наукових знань в професійно-орієнтований матеріал;

застосуванню методів та прийомів складання задач, вправ, тестів та модулів на різні теми, основ створення зрозумілого тексту. Розробка навчальної та навчально-методичної літератури вирізняється необхідністю певним чином конструювати навчальний матеріал із відповідної області знань або сфери діяльності, оскільки він являється одним із основних засобів навчання та елементом навчального процесу.

Давньокитайський філософ Конфуцій сказав: «Три шляхи ведуть до знань: шлях роздумів – це шлях найблагородніший, шлях наслідування – це шлях найлегший, а шлях досвіду – це шлях найгіркіший». Призначення педагога, його професійна спрямованість поєднує в собі рух по цих трьох шляхах одночасно.

Особистість викладача являється основним засобом впливу на формування у кожного студента високого рівня інтелектуального, духовного, фізичного та культурного розвитку. Справжній педагог повинен вміти добитися такого ефекту, коли виховання переростає в самовиховання, може підвищити мотивацію студента. Ефективність навчально-виховного процесу напряму залежить від кваліфікації викладача, його самовідданості, захоплення роботою та творчого ставлення до справи.

Гармаш Л.Л., Бондар С.А., Дмитренко С.В., Наліжитий А.А., Пічкур О.М.

Організація самостійної роботи студентів в сучасних умовах

Самостійна робота як форма навчальної діяльності є важливим елементом освітнього процесу. При переході до нових освітніх стандартів в системі вищої медичної освіти відбувається збільшення у навчальному плані годин на самостійну роботу студентів. В освітньому процесі вищої медичної освіти виділяється два види самостійної роботи - аудиторна, під керівництвом викладача, і позааудиторна. Тісний взаємозв'язок цих видів робіт передбачає ефективність результатів її виконання. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів включає в себе розробку методичних вказівок, вибір навчальної, довідкової, методичної та наукової літератури. Більшість тем супроводжуються електронними підручниками, навчальними відеофільмами, фотоматеріалами та рентгенограмами. Фільми надають можливість правильно освоїти основні практичні навички, цим самим вигідно відрізняючись від ілюстративного і текстового матеріалу.

На кафедрі шкірних та венеричних хвороб самостійна аудиторна робота студентів четвертого курсу включає вирішення тестів різного рівня складності, клінічних завдань, курацію хворих. На практичних заняттях студенти працюють невеликими групами по 2-3 особи. При цьому вони повинні самостійно зібрати скарги, анамнез захворювання і життя та одночасно набувають навички спілкування з пацієнтами. Потім проводять уважний клінічний огляд хворого, визначають клінічні симптоми, формулюють попередній діагноз, планують обстеження з подальшою самостійною інтерпретацією отриманих даних. Пізніше студенти під контролем викладача курають хворих і пишуть історію хвороби. В рамках позааудиторної самостійної роботи студенти працюють з науковою літературою для побудови

алгоритму обстеження, придбання навичок формулювання диференційного діагнозу. Написання історії хвороби вимагає від студента не тільки застосування отриманих практичних навичок, а й аналітичної роботи з даними історії хвороби які відрізняються від терапевтичної. Під керівництвом викладача студенти проводять диференційний діагноз, виділяють симптоми, інтерпретують лабораторні та інструментальні дані. Робота з історією хвороби як і курація хворих, дозволяє запропонувати студентам самостійну роботу, метою якої є не тільки осмислення матеріалу, а й творча діяльність, яка передбачає власні шляхи вирішення проблеми, висловлення суджень по її аспектам та запропонування найбільш доцільних методів дослідження.

Найбільш цікаві результати аналізу клінічних випадків студенти доповідають на студентських наукових конференціях, оформляють у вигляді тез.

Самостійна робота студентів у вигляді написання академічної історії хвороби сприяє поглибленню і розширенню знань з клінічної дисципліни, розвитку пізнавальної діяльності. При написанні навчальної історії хвороби підвищується мотивація студентів до пошуку нових знань, навчальний процес максимально наближається до майбутньої професії.

Германюк Т.А., Івко Т.І., Бобрук В.П.

Використання інтерактивних методик для викладання теми «Антибіотики» у англомовних студентів фармацевтичного факультету

Актуальність. Антибіотики широко представлені в аптеках України, що пов'язано з поширеністю інфекційних захворювань серед населення України. За законом України (наказ МОЗ України від 19 липня 2005 р. №360 "Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і виробі медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків" та наказ МОЗ України від 23.06.2017 №697 "Про внесення змін до Наказу МОЗ України від 19 липня 2005 р. №360") антибактеріальні препарати повинні відпускатися за рецептом, але в дійсності будь-який антибактеріальний препарат можливо придбати в аптеці без рецепта лікаря. Недосконалість сучасної системи охорони здоров'я в Україні веде до розповсюдженості самолікування серед хворих. Крім того, за даними системи дослідження ринку «Фармстандарт» компанії «МОРІОН» антибіотики є лідерами за обсягом продажу (у грошовому та натуральному еквіваленті). Саме тому, для подальшої роботи студентів фармацевтичного факультету у якості провізорів потрібні знання про фармакобезпеку застосування антибіотиків, шляхи зниження побічних реакцій, що тісно пов'язано з механізмами дії цих препаратів, механізмами розвитку толерантності, фармакологічними ефектами, включно побічними реакціями, показаннями та протипоказаннями до застосування.

Мета роботи. Покращення процесу засвоєння знань з фармакології антибіотиків шляхом впровадження інтерактивних методик викладання у англомовних студентів фармацевтичного факультету.

Завдання дослідження. 1) провести опитування англомовних студентів 3-го курсу фармацевтичного факультету спеціальності «Фармація» та «Клінічна фармація»; 2) визначити і впровадити інтерактивні методи засвоєння знань з фармакології антибіотиків.

Результати дослідження. Серед англомовних студентів фармацевтичного факультету було проведено опитування. Встановлено, що при опануванні теми «Антибіотики» 90% студентів визначили, що найважче запам'ятати механізм дії різних груп антибіотиків, і стільки ж студентів (90%) назвали дуже важким для запам'ятовування механізми розвитку резистентності (толерантності) бактерій до окремих груп. 100% студентів показали, що важким є запам'ятовування перелік препаратів, їх міжнародні непатентовані назви (МНН), генеричні назви.

Були визначені і впроваджені такі інтерактивні методи навчання фармакології антибіотиків, як анімаційні фільми і так звані театралізовані постановки з участю самих студентів, присутніх на практичному занятті. Підсумкове заняття, проведене після використання інтерактивних методик навчання, показало, що студенти краще пам'ятають саме той матеріал, що був поданий у вигляді анімаційних фільмів та театралізованих постанов.

Висновки.

1. 90% студентів визначили дуже важким для запам'ятовування механізми дії окремих груп антибіотиків та механізми розвитку толерантності до них; 100% студентів назвали важким для запам'ятовування перелік препаратів, їх МНН і генеричні назви.

2. 100% студентів показали добре запам'ятовування тих аспектів фармакології антибіотиків, що були подані на практичному занятті у вигляді анімаційних фільмів або театралізованих постанов з участю самих студентів, присутніх на занятті.

Глушак А. А., Беляєв Е. В.

Методика викладання дентальної імплантації для студентів 4 курсу стоматологічного факультету

В сучасній медичній освіті України чітко визначився орієнтир та напрямлення освітньої діяльності на входження в Європейський освітній простір. Одним з важливих критеріїв сучасної медичної освіти є постійне навчання фахівців упродовж усього життя та мотивоване залучення до самоосвіти.

Професійна підготовка майбутнього стоматолога базується на глибоких теоретичних знаннях, досконалому мануальних навичках, формуванні клінічного мислення. Крім того, майбутній лікар має бути підготовлений до того, щоб систематично опрацьовувати значний потік інформації, інтегрувати знання з нових дисциплін.

Дентальна імплантація являє собою наймолодший з науково-практичних напрямків такої дисципліни, як стоматологія. У зв'язку з успішним розвитком матеріалознавства та наукових обґрунтувань доцільності дентальної імплантації, можна казати про достатню апробованість і успішність цього методу лікування.

Метою вивчення дисципліни «Дентальна імплантація» на 4 курсі стоматологічного факультету є засвоєння студентами - майбутніми лікарями-стоматологами класифікацій методів дентальної імплантації та різновидів імплантатів, покази та протипокази до імплантологічного втручання, планування та протоколів дентальної імплантації, а також видів протезування хворих з фіксацією на імплантатах. Завданням викладача є надати студенту теоретичні основи з діагностики та планування дентальної імплантації, а також відпрацювати на фантомах навички виконання лікувальних маніпуляцій, оформлення медичної документації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- теоретичні питання з дентальної імплантації (згідно з планом);
- правила та послідовність обстеження пацієнта в клініці ортопедичної стоматології при показаннях до імплантації;
- особливості підготовки порожнини рота пацієнтів до протезування з опорою на імплантати при різних патологічних станах;
- клініко-лабораторні етапи виготовлення різноманітних конструкцій зубних протезів з опорою на імплантати;
- критерії успішності імплантації;
- помилки та ускладнення стоматологічної імплантації на ортопедичному етапі лікування.

вміти:

- провести обстеження пацієнта в клініці ортопедичної стоматології;
- скласти план підготовки порожнини рота пацієнта до зубного протезування з опорою на імплантати;
- визначити покази та протипокази для проведення імплантації;
- обрати конструкцію зубного протезу з опорою на імплантати.

Гомон М.Л., Куцик О.В., Мазур Г.М., Вигонюк А.В., Косеченко Н.Ю.

Розробка та впровадження комп'ютерних комунікативних технологій для оцінки і контролю клінічного навантаження співробітників кафедри анестезіології

Розвиток та доступність інформаційних та комунікативних технологій в Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова має суттєвий вплив на покращення навчання та клінічної роботи студентів та співробітників. Так на сьогоднішній день переважна більшість студентів та викладачів кафедр мають мобільний інтернет в своїх смартфонах. Разом з тим оцінка клінічного навантаження на більшості кафедр проводиться за допомогою ручного ведення «Журналу обліку лікувальної роботи». Такий підхід вимагає постійної присутності «Журналу» в місці виконання клінічного навантаження, що фізично не завжди можливо. Внесення даних до «Журналу» в кінці робочого дня є причиною неточності записів, частих поправок та помилок, порушення хронології записів. Постійна присутність журналу на робочому місці в лікарні веде до його забруднення, розповсюдження інфекції та

порушень санітарно-гігієнічного режиму. Ще складніші проблеми при чергуваннях та консультаціях в інших відділеннях лікарні та інших лікарнях по службі медицини катастроф - в таких ситуаціях «Журнал» може бути втрачений. Недоліком «Журналу» є втрата часу на постійне повторювання типових категорій виконання клінічної роботи: консультація, анестезіологічне забезпечення, чергування по ЦМК і т.д. Тому з 2015 року на курсі анестезіології-реаніматології кафедри хірургії №1 паралельно «Журналу обліку лікувальної роботи» розроблена і впроваджена система комп'ютерного врахування клінічного навантаження на основі внесення стандартних характеристик виконаної клінічної роботи в Google таблиці через Інтернет. З 2016 року, після узгодження з адміністрацією університету, програма діє автономно, як альтернатива веденню «Журналу». Протягом двох років на користування програмою перейшли 85% співробітників курсу. Впроваджена та вдосконалена програма забезпечує доступ до персонального аккаунта з власного мобільного телефону чи комп'ютера цілодобово, пропонує набір стандартів виконаної роботи, що скорочує втрату часу на запис, забезпечує моментальну (онлайн) калькуляцію виконаного до рекомендованого об'єму клінічної роботи, дає можливість корекції хронології запису, формує звіт про виконану роботу за необхідний період, забезпечує можливість друку та архівації клінічного навантаження. В 2018 році добавлено поквартальний та річний онлайн звіт з лікувальної роботи, котрий доступний усім співробітникам кафедри та адміністрації університету. Наразі планується приєднати доступ до журналів через сторінку кафедри на сайті університету.

Висновок. Надворі XXI століття – перехід на (on-line) комп'ютерні технології контролю роботи – це наше сьогоднішнє. Впроваджуйте систему електронного «Журналу обліку лікувальної роботи»!

Горай М. А., Мунтян О. В., Мунтян В. Л.

Удосконалення якості підготовки лікарів в сучасних умовах реформування охорони здоров'я

В умовах реформування медичної освіти в Україні перед викладачами вищих медичних закладів постає завдання про покращення якості підготовки медичних кадрів. Професійна підготовка висококваліфікованого спеціаліста під час навчання спрямована не тільки на накопичення теоретичних знань, але й на формування клінічного мислення та здатності прийняття виважених рішень в умовах стресу за короткий проміжок часу, що буде сприяти підвищенню конкурентноспроможності в умовах сучасного ринку праці.

Класичні форми організації учбового процесу дають можливість студентам накопичити теоретичні знання, які на жаль в подальшому, як свідчить досвід, вони не можуть використати в реальних умовах при взаємодії з пацієнтом. Саме тому, накопичення теоретичних знань без відпрацювання практичних навичок втрачає будь який сенс в підготовці молодих спеціалістів. Вирішити дану проблему можливо лише за умови впровадження в учбовий процес інтерактивних методів, які дозволяють моделювати клінічні ситуації.

Зважаючи на різний рівень мотивації та теоретичних знань студентів виникає потреба в диференційному підході до вибору методу навчання в університеті. Одним із інтерактивних методів який використовуються на практиці є метод «Ділової гри», яка моделює дії спеціалістів, їх взаємодію, а також є одним з методів закріплення теоретичних знань та сприяє розвитку клінічного мислення. Необхідно відмітити, що будь-яка «Ділова гра» складається з емоційного, пізнавального та поведінкового компоненту. Як правило ця гра відбувається в формі узгодженого групового процесу під час якого учасники з різними ролями та інтересами спільно знаходять шляхи вирішення ситуації.

При використанні методу «Ділової гри» головне завдання викладача правильно розподілити ролі між учасниками враховуючи міжособистісні стосунки в групі. На етапі проведення гри повинні дотримуватись правил етики та деонтології, правових норм взаємодії лікаря з пацієнтом, послідовності дій під час проведення діагностики та лікування. Особливо цінним в «Діловій грі», на наш погляд те, що у викладача є можливість повноцінно оцінити підготовку кожного студента. Про ступінь підготовки учасників гри свідчить їх поведінка та впевненість в діях, об'єм засвоєного матеріалу, а також взаємодія з учасниками гри.

Моделювання професійної ситуації за допомогою цього методу дозволяє студентам не тільки вирішити проблему, але й відпрацювати тактику поведінки в умовах найбільш наближених до реальної клінічної ситуації, з якою їм доведеться зустрітись під час практичної діяльності. Вони навчаються працювати в команді, відстоювати свою власну думку, проводити дискусію з опонентами. Навчальні ігри дозволяють опановувати практичні вміння та навички, вчать студентів вирішувати складні клінічні задачі в умовах відсутності пацієнта. Застосування рольових ігор на практичних заняттях дозволяє підвищити зацікавленість студентів до їх майбутньої професійної діяльності, розкрити їх творчі здібності, сприяє розвитку клінічного мислення, відпрацюванню практичних навичок та вмінь в умовах максимально наближених до практичної охорони здоров'я. Стимулює активну участь усіх студентів до колективної співпраці, сприяє впровадженню міждисциплінарної інтеграції в навчальний процес.

Гром Н.А.

Кейс-метод як модерновий інтерактивний метод навчання у ВНМЗ

У реформуванні сучасної освіти велике значення має місце якісна предметна підготовка фахівців, а саме, зменшене аудиторне навантаження і збільшення інформації. Шляхом для вирішення проблем викладання у ВНЗ є впровадження модернових, ефективних методів і технологій навчання.

В умовах навчання необхідно досягти максимальної активності студентів, що забезпечується інтерактивними методами навчання. Ці методи спрямовані на кращу взаємодію студентів у процесі навчання, не тільки з викладачем, а й між собою.

В українській сучасній освіті активно застосовується інтерактивний метод навчання – кейс-метод (case-study). Цей метод відповідає потребам часу і несе в собі великі можливості.

Метод «case-study» (від англ. case – випадок, ситуація), або метод конкретних ситуацій, – це педагогічна технологія, заснована на моделюванні ситуації або використанні реальної ситуації з метою аналізу даного випадку, виявлення проблем, пошуку альтернативних методів вирішення та прийняття оптимального вирішення проблеми. Мета методу «case-study» – поставити студентів у таку ситуацію, коли їм необхідно буде прийняти рішення. Кейс – це події, які реально відбулися в певній сфері діяльності і є основою для проведення обговорення в академічній групі під керівництвом викладача. У більшості випадків при використанні кейсу учасникам попередньо надається можливість ознайомитись із переліком обставин, підґрунтям яких є реальні чи уявні ситуації.

Кейс-метод дозволяє встановити оптимальне поєднання теоретичного навчання та практичних навичок. У ньому передбачається, що викладач керує обговоренням проблеми, представленої в кейсі, а самі кейси можуть бути запропоновані студентам у самих різних видах: друкарському, відео, аудіо, мультимедіа. До прикладу, кейс-технології досить сильно впливають на професіоналізацію студентів-медиків, сприяють їхньому дорослішанню, формують інтерес і позитивну мотивацію до навчання. Це дає змогу розвинути навички аналізувати та мислити критично, виявити різноманітні точки зору.

Студентам-медикам вищих навчальних медичних закладів пропонують реальну клінічну ситуацію, опис якої одночасно відображає не лише будь-яку практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти для осмислення конкретного завдання. При цьому сама проблема не має однозначних рішень. Проте, одні й ті ж симптоми у цілому ряді випадків властиві абсолютно різним захворюванням. Тому лікар повинен проаналізувати симптоми, виявити можливі причини їх появи, визначити і сформулювати клінічний діагноз. Після цього він, з урахуванням результатів усіх додаткових методів дослідження хворого, аналізує різні варіації тактики лікування, складає план профілактичних заходів.

Навчання на основі кейс-методу («case-study») – це цілеспрямований процес, побудований на всебічному аналізі представлених ситуацій, обговорення під час відкритих дискусій проблем кейсів та вироблення навичок прийняття рішень. Відмінною особливістю кейс-методу є створення проблемної ситуації на основі фактів реального клінічного випадку.

Студенти-медики – майбутні лікарі, повинні усвідомлювати міру відповідальності за неправильно прийняте рішення в реальному житті. Перевагами кейс-методу є те, що він дозволяє демонструвати академічну теорію з точки зору реальних клінічних випадків, зацікавити студентів у вивченні конкретної навчальної дисципліни, в контексті інших предметів і явищ, сприяє активному засвоєнню знань і навичок збору, обробки і аналізу медичної інформації.

Головне призначення кейс-технологій – розвивати здатність творчо опрацьовувати різні клінічні проблеми і знаходити вирішення, навчитися працювати з інформацією. Кейсовий метод навчання є одним з ефективних засобів розвитку і закріплення знань, на основі яких студент-медик вчиться виробляти та приймати самостійні рішення.

Отже, використання кейс-методів у навчальному процесі ВНЗ є ефективним засобом підвищення якості навчання студентів, забезпечує сучасний підхід до формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Дзекан О.В.

Перспективи нововведень у вищих медичних навчальних закладах

Сучасна система освіти у вищих медичних учбових закладах (ВУЗ) характеризується корінними змінами у всіх її ланках, спрямованими на досягнення нової якості освіти.

Саме нововведення, як результат наукових пошуків і передового педагогічного досвіду, є найбільш оптимальним засобом підвищення ефективності освіти. Стосовно педагогічного процесу це введення нового в усі компоненти педагогічної системи вищої школи - цілі, зміст, методи, засоби і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності викладача та студентів, їх методичне забезпечення.

Тим не менш, незважаючи на ряд нововведень у вищих медичних учбових закладах, ціла низка факторів обумовлює незадоволеність якістю освіти по закінченні ВУЗу.

Серед освітніх проблем у вищих медичних закладах, які вимагають пильної уваги можна виділити наступні:

- недостатньо якісна система відбору кандидатів для навчання у ВУЗі;
- відсутність ефективної взаємодії між освітніми установами та лікувальними базами;
- недостатня практична підготовленість випускників медичних університетів та академій;
- методична одноманітність у проведенні учбових занять;
- практичні заняття з ряду дисциплін часто проводяться без використання наявних спеціалізованих учбових кімнат, лабораторій;
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення навчального процесу.

Для усунення цих та інших факторів необхідно удосконалити систему моніторингу професійної медичної освіти для оцінки якості навчання у вищих медичних закладах. В ній повинна враховуватися не лише оцінка якості навчання, заснована на комплексі контрольних тестів для студентів різних курсів, а й сума залишкових знань випускників вищих медичних освітніх установ протягом перших трьох років роботи. Крім тестування, в систему моніторингу може бути долучено комплекс збору, обробки та аналізу службових відгуків на якість підготовки випускників медичних ВУЗів.

Доречним є створення відеотеки навчальних фільмів з проведення об'єктивного обстеження, можливих сучасних інструментальних методів

дослідження пацієнтів за нозологіями. Перспективним є не лише створення та вдосконалення в кожному вищому медичному навчальному закладі електронної бібліотеки, а і у формуванні в перспективі міжвузівської бібліотечної системи з правом доступу до наявних методичних матеріалів кожного зацікавленого студента та співробітника. Доцільним є створення проекту «Книга за вимогою», який передбачав би забезпечення студентів необхідними навчально-методичними і програмними матеріалами в електронному вигляді.

Активно розвивається система дистанційного навчання, яка дозволяє істотно скоротити витрати на підготовку кадрів і підвищити практичну спрямованість навчання.

Сучасна медична освіта, орієнтована на гнучку систему передачі знань, не обмежується певними термінами навчання і стінами навчальних закладів, а набуває риси життєдіяльності, тобто процесу розвитку особистості протягом усього соціально активного життя, а соціальне життя - риси безперервного освітнього процесу.

Дзекан О.В.

Інформаційно-комунікаційні технології – інноваційний метод в системі вищої освіти

На сьогодні поняття «освіта» асоціюється з такими термінами як «навчання», «виховання», «розвиток». Словникові тлумачення терміну «освіта» визначають його як іменник від дієслова "утворювати" в сенсі: «формувати», «створювати» або «розвивати» щось нове. У широкому розумінні створення нового є інновацією.

Під інноваціями в освіті розуміється процес вдосконалення педагогічних технологій, сукупності прийомів, засобів і методів навчання. В сучасному світі інноваційна педагогічна діяльність є одним з істотних компонентів освітньої діяльності будь-якого вищого навчального закладу.

Інноваційна діяльність передбачає систему взаємопов'язаних видів робіт, сукупність яких забезпечує появу дійсних інновацій, до яких належать:

- науково-дослідницька діяльність, спрямована на отримання нового знання про те, як щось може бути («відкриття»), і про те, як щось можна зробити

(«винахід»);

- проектна діяльність, спрямована на розробку інструментально-технологічного знання про те, як на основі наукового знання в заданих умовах необхідно діяти, щоб вийшло те, що може або потрібно отримати

(«інноваційний проект»);

- освітня діяльність, спрямована на професійний розвиток суб'єктів певної практики, на формування у кожного особистого знання (досвіду) про те, що і як вони повинні робити, щоб інноваційний проект втілювався в практиці

(«реалізація»).

Інноваційна освітня технологія є комплексом з трьох взаємопов'язаних складових:

- Сучасний зміст, який передається студентам, передбачає не стільки оволодіння предметними знаннями, скільки розвиток компетенцій, адекватних сучасній практиці. Цей зміст має бути структурованим і представленим у вигляді мультимедійних навчальних матеріалів, які передаються за допомогою сучасних засобів комунікації;

- Сучасні методи навчання - активні методи формування компетенцій, засновані не тільки на пасивному сприйнятті матеріалу, а на взаємодії студентів і їх залученні до навчального процесу;

- Сучасна інфраструктура навчання, яка включає інформаційну, технологічну, організаційну та комунікаційну складові, що дозволяють ефективно використовувати переваги дистанційних форм навчання у вищих навчальних закладах.

Впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в зміст освітнього процесу є інтеграція різних предметних областей з інформатикою, що веде до інформатизації свідомості студентів і розуміння ними процесів інформатизації в сучасному суспільстві в його професійному аспекті. Суттєве значення має використання комп'ютерних програмних засобів при вивченні більшості профільних предметів з наступним здійсненням докорінної перебудови всього навчального процесу на основі використання інформаційних технологій. Інформаційне середовище університету відкритого типу, що включає різні форми дистанційної освіти, здатне істотно підвищити мотивацію студентів до вивчення предметних дисциплін з однієї сторони, та, з іншого боку, - підвищити загальну інформаційну культуру викладача, що, загалом, збільшить продуктивність його праці.

Таким чином, саме інноваційна діяльність не тільки створює основу для створення конкурентоздатності тієї чи іншої вищої навчальної установи на ринку освітніх послуг, але і визначає напрямки професійного зростання викладача, його наукового пошуку, реально сприяє особистісному зростанню, навчально-дослідницькій діяльності та подальшій професійній реалізації студентів. ІКТ – безпосередня складова інноваційної освіти сучасного вищого навчального закладу – утворення, яке розвиває та розвивається.

Дівінські Д.М., Жорняк О.І., Коваленко І.М.

Використання Інтернет ресурсів для підготовки студентів до занять з мікробіології

Інформативне наповнення сайту кафедри мікробіології ВНМУ ім. М.І.Пирогова проводиться два рази за навчальний рік перед початком кожного семестру: змінюються календарні плани лекцій та практичних занять, розклад занять, графік консультацій та відпрацювань. Доповнення інформації на сайті проводиться протягом року.

Вся інформація розподілена за наступними розділами:

- новини – подані об'яви про проведення конференцій, засідань наукового студентського гуртку кафедри, студентської кафедральної олімпіади, розклад занять та лекцій на семестр, графік відпрацювань пропущених занять та консультацій.

- викладачі – подана інформація про штат кафедри, розміщені фотографії співробітників, вказано посаду, науковий ступінь та короткі відомості про наукову діяльність кожного.

- студенту – представлена інформація для студентів 2-3 курсів, медичного, стоматологічного та фармацевтичного факультетів з українською, російською та англійською мовами навчання та студентам фармацевтичного факультету (заочна форма навчання) за наступними пунктами:

- тематичні та календарні плани лекцій та практичних занять;
- тематичний план самостійної роботи студентів;
- ілюстровані тези лекцій, відповідно до планів, які студенти можуть використати для підготовки до відпрацювання та підготовки до практичних занять;

- методичні вказівки до практичних занять з переліком питань для усного опитування студентів та короткими відповідями на них, пунктами практичної роботи з поясненнями щодо їх виконання, тестовими завданнями та ситуаційними задачами для самостійного опрацювання;

- по підготовці до кожного модулю – перелік питань, практичні навички та банк тестів з правильними відповідями;

- список рекомендованої літератури основної та додаткової;

- банк тестів «КРОК-1» з правильними відповідями.

Додатково: для студентів 3-х курсів розміщена інформація щодо іспитів: перелік теоретичних питань та практичних навичок; для студентів фармацевтичного факультету (заочна форма навчання) виставлено банк тестів «Крок1» з поясненнями до кожної правильної відповіді; для студентів всіх факультетів з англійською формою навчання виставлено файл з кольоровим атласом, який вони використовують для підготовки до практичних занять.

- наукова діяльність – інформація про проведені конференції ілюстровані фотографіями: щорічна «Міжнародна наукова конференція студентів та молодих вчених», Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання стратегії, тактики застосування та дослідження антибіотиків, антисептиків, дезінфектантів», яка проводиться один раз на два роки; інформація про мікробіологічну лабораторію.

Постійно проводиться робота над удосконаленням сайту кафедри та систематизація даних. Планується протягом року створити окрему категорію для розміщення розкладу практичних занять та лекцій, розподілу груп по навчальних аудиторіях, графіку проведення відпрацювань та консультацій; створити окрему категорію для розміщення інформації яка стосується студентського наукового гуртку де можна виставляти інформацію про план проведення засідань, студентські доповіді з фотографіями, список гуртківців, інформацію про нагородження; у розділі «наукова діяльність» створити підрозділи де можна подавати окремо інформацію про апробацію та захист дисертацій, публікацію статей та тез співробітників кафедри, участь співробітників у наукових конференціях та з'їздах.

Дмитренко С.В., Бондар С.А., Гармаш Л.Л., Наліжитий А.А., Пічкур О.М.
**Проблеми впровадження інноваційних технологій на клінічних
кафедрах**

Інновація - це нововведення, що сприяє прогресуючому руху в розвитку навчального закладу в порівнянні зі сформованими традиціями і масовою практикою. Мета інноваційного навчання в досягненні високого рівня інтелектуального, професійного, особистісного та морально - етичного розвитку студента.

Основним критерієм інновації виступає новизна в здійсненні педагогічного процесу. Однак, для кожного викладача важливо визначити, чи дійсно має місце новизна. Адже інноваційна методика для одного викладача може бути дійсно новою, в той час як для іншого вона такою не є.

Одним з найважливіших критеріїв оптимальності ефективності інновації в педагогічному процесі є - досягнення високих кінцевих результатів при найменших фізичних, розумових і тимчасових витратах. Кінцевий результат педагогічної діяльності в медичному університеті - міцні і глибокі знання студента, вміння їх використовувати.

Впровадження будь-якої інновації в педагогічний процес має як об'єктивні, так і суб'єктивні обмеження. Об'єктивні - найчастіше пов'язані з матеріальними витратами і ресурсами. Суб'єктивні - найтіснішим чином пов'язані з особистістю педагога і студента, з їх бажанням прийняти нове відповідно інтелектуального потенціалу. Має значення і дисципліна, що викладається, її обсяг, її місце і інтерес до неї в системі медичних знань як у нашому ВНЗ, так і в інших. Візьмемо за приклад пропаганду віртуального спілкування викладача і студента. Не може бути однакового обсягу впровадження електронного спілкування на клінічних і теоретичних кафедрах. Професія лікаря відноситься до професій типу «людина - людина». Віртуальне спілкування ніколи не замінить живий контакт між лікарем і пацієнтом, тому одним із завдань педагогічного процесу в медичному університеті є виховання навичок цього спілкування у студентів. Електронний зв'язок може бути лише додатковим елементом. Це ж положення стосується і взаємодії між викладачем і студентом. Віртуальна медицина - річ необхідна, проте, на наше глибоке переконання, в найближче сторіччя навички безпосереднього спілкування «лікар - пацієнт» залишаться пріоритетними і необхідними для студентів в їх майбутній практичній діяльності. І тоді вони стануть лікарями, які не будуть відправляти хворого на різнопланові комп'ютерні дослідження для того, щоб встановити діагноз, скажімо алергічного дерматиту чи екземи, а правильно зберуть анамнез, використовуючи три методи дерматологічного обстеження (морфологічного, клінічного та етіопатогенетичного) і встановлять цей діагноз без променевого і грошового навантаження на пацієнта.

Спілкування через Інтернет вимагає значних витрат часу. Питання - в який час викладач повинен вести бесіди в чаті? У робочий? В особистий? Чи можливо цей час повинен включатися в педагогічне навантаження? Ситуація з інноваціями на кафедрі шкірних та венеричних хвороб цілком узгоджується з вищевикладеним. Всі викладачі відкриті новим віянням, готові впроваджувати

в педагогічний процес Інтернет - технології. Зокрема, використовуються Інтернет - ресурси для написання рефератів студентами ВНМУ ім.М.І.Пирогова з різних проблем діагностики, лікування, профілактики захворювань шкіри. З огляду на різні системи охорони здоров'я, різні підходи до цих проблем, такі реферати з інтересом обговорюються на заняттях. Студентам пропонується виступити з усним повідомленням по дискусійним питанням з дерматовенерології з пошуком матеріалів в Інтернеті.

У той же час щоденне використання комп'ютерів на заняттях неможливе через їх відсутність. На кафедрі комп'ютери є тільки в двох навчальних кімнатах. Лише один комп'ютер підключений до Інтернету. Для підвищення професійної педагогічної кваліфікації викладача медичного університету бажана організація внутрівузівських і міжвузівських навчально - методичних семінарів (телемостів). На ці семінари можна запрошувати педагогів - методистів, які б навчали викладачів - клініцистів основам і нюансам педагогічної майстерності. Адже не секрет, що переважна більшість викладачів - медиків напрацьовують педагогічну майстерність методом проб і помилок, не маючи наукових знань з педагогіки. Для підвищення педагогічної майстерності дуже корисні взаємні відвідування занять з наступним їх детальним розбором. Однак, при нинішньому навантаженні на викладача дуже складно здійснювати ці взаємні відвідування занять, оскільки практично у всіх викладачів одночасно йдуть заняття. Для об'єктивного ж судження про рівень викладання треба, щоб на занятті були присутні хоча б два викладача. Дуже важливий факт організації подібних заходів в університеті. Участь в них дозволяє викладачам обмінятися педагогічним досвідом, дізнаватися нові тенденції в методиці педагогічного процесу, поглянути на викладання медичних дисциплін під «педагогічним» кутом зору, підвищити свою викладацьку кваліфікацію, що в підсумку сприятиме повнішому розкриттю особистості викладача в навчальному процесі та підвищенню ефективності навчання.

Дудікова Л.В., Макодай І.І.

Вебінар як інтерактивна технологія у навчальному процесі медичного університету

Освіта як найважливіший соціальний інститут розвиває творчі здібності людини поглиблюючи його участь в економічних, соціальних і культурних відносинах в суспільстві, забезпечуючи більш ефективний внесок в інноваційний розвиток людства, покращує взаємовідносини між людиною і соціальним та природним середовищем тощо. Систему державних вузів протягом десятиліть не вдалося в повній мірі перевести з екстенсивного на інтенсивний шлях розвитку. Цю систему необхідно підтримувати, одночасно створюючи прообрази нової вищої школи. Це передбачає використання у вищій професійній школі нових педагогічних технологій. Поняття «педагогічна технологія» на сьогоднішній день не є загальноприйнятим у традиційній педагогіці. У документах ЮНЕСКО педагогічні технології розглядаються як системний метод створення, застосування і визначення всього процесу

викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти.

Вищий медичний навчальний заклад як соціальна організація являє собою систему спільної діяльності викладачів і студентів, управління нею здійснюється за певними напрямками, один з яких – навчально-виховний процес. Сучасні проблеми модернізації навчально-виховного процесу в освітньому закладі реально можна розв'язати лише на основі впровадження в освітній процес інноваційних технологій, що стосуються як педагогічної, так і управлінської діяльності.

Одним із найважливіших завдань державного рівня та освіти в цілому є інформатизація суспільства та підготовка фахівців, що володіють сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. На теперішній час найпоширенішими дистанційними технологіями підтримки навчального процесу у вищій школі є: кейс-технології; телевізійно-супутникова технологія; мережеві інформаційно-комунікаційні технології.

У вищій медичній освіті найчастіше використовуються телевізійно-супутникові та мережеві інформаційно-комунікаційні технології. Серед останніх найбільшого застосування набули спеціалізовані інформаційні системи, які називають системами управління навчанням (learning management system, LMS) або, інколи, програмно-педагогічними системами. Нині є доволі широкий спектр розроблених систем управління навчанням, які поширюють як на комерційній основі (WebCT, Blackboard, Microsoft Learning Gateway тощо), так і вільно (ATutor, OLAT, Sakai, MOODLE). MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – система управління навчанням або віртуальне навчальне середовище. Це вільний (розповсюджується за ліцензією GNU GPL) веб-додаток, що надає можливість створювати сайти для онлайн-навчання. Дана система реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та учнями, підходить для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання. MOODLE перекладена на десятки мов, в т.ч. на українську. Система використовується в 50 тис. навчальних закладах у понад 200 країнах світу. Однією з форм використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі є проведення он-лайн конференцій (вебінарів). Вебінар (від англ. web+seminar, webinar) – це технологія, що забезпечує проведення інтерактивних навчальних заходів у синхронному режимі і надає інструменти для дистанційної колаборативної (спільної) роботи учасників. Зазвичай для вебінару готується презентація, на основі якої будується спілкування. Кожен учасник вебінару виконує свою роль, яку визначає інтерфейс віртуального класу і права на використання певних функцій, які можуть передаватися іншим учасникам. Зазвичай у вебінарі передбачено три ролі: модератор (той, хто організує та керує вебінаром), ведучий (як правило, викладач) та слухач (студент).

Б.С. Бурлака, Ал Зедан Фаді у своїй праці «Використання сучасних технологій комунікацій для оптимізації самостійної роботи студентів на кафедрі технології ліків» детально аналізують окремі платформи та програмне

забезпечення, що дозволить студентам та викладачам медичних університетів проводити вебіари.

Так, зокрема, платформи з відкритим кодом або з безкоштовним використанням: BigBlueButton (bigbluebutton.org) – програмне забезпечення з відкритим кодом, яке може бути встановлене на власний сервер. Пропускна здатність: до 30 учасників вебінару разом з лектором. Skype (skype.com) – програмне забезпечення з закритим кодом, але є можливість безкоштовно для 10 користувачів використовувати відеоконференції. Серед обмежень необхідно зазначити не більше 100 годин групового зв'язку в місяць та не більше 10 годин в день.

Google Hangouts on Air (hangouts.google.com) – програмне забезпечення з закритим кодом, але є можливість безкоштовно для 10 активних користувачів використовувати відеоконференції. Необхідно зазначити, що даний сервіс надає можливість транслювати відеопотік необмеженій кількості глядачів через сервіс youtube.com, проте в такому випадку слухачі не можуть взаємодіяти з лектором.

OpenMeetings (openmeetings.apache.org) – програмне забезпечення з відкритим кодом, може бути встановлене на власний сервер. Пропускна здатність: до 125 учасників вебінару разом з лектором.

Деякі платформи з закритим кодом: Adobe Connect (adobe.com/products/adobeconnect) – програмне забезпечення з закритим кодом. Пропускна здатність: до 1500 учасників вебінару разом з лектором. Вартість 104\$ в місяць за 100 вебінарів.

Citrix GoToMeeting (gotomeeting.com) – програмне забезпечення з закритим кодом. Пропускна здатність: до 100 учасників вебінару разом з лектором. Вартість 34\$ в місяць за 25 учасників вебінару. Webinar.fm (webinar.fm) – програмне забезпечення з закритим кодом. Пропускна здатність: до 100 учасників вебінару разом з лектором. Вартість 30\$ в місяць за 60 учасників вебінару.

Clickwebinar (clickwebinar.com) – програмне забезпечення з закритим кодом. Пропускна здатність: до 100 учасників вебінару разом з лектором. Вартість 40\$ в місяць за 50 учасників вебінару.

Платформи з відкритим кодом мають перевагу в безкоштовному застосуванні, але для їх налаштування та обслуговування потрібні кваліфіковані спеціалісти.

Таким чином, вебінар – це абсолютно нова, прогресивна за своїми можливостями технологія. Вебінар представляє собою семінар або лекцію онлайн, який займає за часом від 15 хвилин до 6 годин або більше, розбитий на кілька блоків. Під час демонстрації вебінару студент бачить викладача, має можливість переглянути матеріали у вигляді графіків, діаграм, слайдів і так далі, а також поставити запитання та одразу отримати відповідь.

Інтернаціоналізація як стратегічний напрямок розвитку вищої освіти

Виникнення спільного всесвітнього науково-освітнього простору та транскордонна інтелектуальна експансія в умовах економічної глобалізації викликали інтернаціоналізацію вищої освіти.

Під інтернаціоналізацією вищої освіти розуміють процес, при якому цілі, функції та організація надання освітніх послуг набувають міжнародного виміру. Інтернаціоналізація на рівні університету – це перетворення національного вищого навчального закладу в інтернаціональний із включенням міжнародної складової в усі компоненти управління університетом з метою зростання якості викладання та наукових досліджень і набуття необхідних академічних і професійних компетенцій.

Інтернаціоналізація вищої освіти має багато цілей, серед яких підвищення якості освіти та досліджень, модернізація науково-технічної бази та посилення конкурентоспроможності навчальних програм і наукових пошуків, зростання фінансових надходжень завдяки платному навчанню іноземних студентів.

Загальними формами інтернаціоналізації є: мобільність студентів і викладачів з науково-освітніми цілями; відповідність навчальним програм міжнародним критеріям; інтеграція в навчальні програми міжнародних стандартів; партнерство між університетами; створення стратегічних науково-освітніх об'єктів, використання європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), визнання іноземної кваліфікації.

Інтернаціоналізація на рівні керівництва університетів представлена політикою, спрямованою на розвиток експорту освітніх послуг, та керівництвом процесу інтернаціоналізації в ініціації заходів щодо розвитку інтернаціоналізації та підтримки ініціатив співробітників.

Найбільш широко інтернаціоналізація реалізується на рівні викладачів. Це, перш за все, мобільність науково-викладацького складу двосторонньої спрямованості – участь зарубіжних викладачів у навчальному процесі та участь викладачів університету в навчальному процесі зарубіжних закладів освіти; участь у міжнародних конференціях, міжнародних наукових проектах, проведення спільних досліджень та підготовка спільних публікацій; участь у міжнародних освітніх проектах, створення спільних освітніх програм; наявність міжнародного контенту в змісті дисциплін; участь у відеоконференціях; читання лекцій іноземною мовою.

Інтеграція на рівні студентів проявляється у мобільності студентів, що включає навчання та практику студентів в зарубіжних університетах, ознайомчі програми; залучення студентів до науково-дослідної роботи з міжнародною тематикою; іншомовна підготовка.

Переваги інтернаціоналізації вищої освіти очевидні: для університетів – об'єднання ресурсів, уникнення дублювання тем досліджень, краща реалізація проектів, вихід на міжнародний ринок попиту та надання послуг, набуття нової якості освіти та прогресивного рівня розвитку; для викладачів – можливість збагачення знань, реалізація спільних науково-дослідних і навчальних програм, участь у стажуваннях в зарубіжних університетах; для студентів – можливість

одержання більш глибоких теоретичних знань і практичних навичок, розширення сфер наукових інтересів, набуття конкурентоспроможності на ринку праці та навичок міжкультурної комунікації.

Однак, окрім переваг інтернаціоналізація вищої освіти має ряд ризиків, таких як комерціалізація освіти і результатів наукових досліджень, втрата культурної та національної ідентичності, гомогенізація навчальних програм.

Для уникнення можливих негативних наслідків інтернаціоналізації, вона має керуватися і направлятися в необхідне русло як з боку найвищої організації ООН з питань освіти науки і культури – ЮНЕСКО, так і на регіональних рівнях.

Дудікова Л.В., Тихолаз С.І.

Особливості керування навчальним процесом в групах англomовних іноземних студентів (з досвіду викладання латинської мови та медичної термінології)

Сьогодні навчально-виховна робота в англomовних іноземних групах суттєво відрізняється від попереднього досвіду і вимагає нових підходів до її організації та проведення. Враховуючи факт зростання кількості студентів в групах, індивідуальна робота відступає на другий план та ефективно використовуються колективні види роботи.

Так, на вивчення латинської мови та медичної термінології студентам – майбутнім медикам, стоматологам та провізорам відводиться від семидесяти до шестидесяти аудиторних годин відповідно. Тому завданням викладача є, максимально сконцентрувавши увагу студента на тому чи іншому питанні, розглянути і вивчити його зі студентами в аудиторії, під своїм безпосереднім керівництвом, з необхідними консультаціями та рекомендаціями. При поясненні нової теми на основі пройденого матеріалу, слід активізувати практично кожного студента, залучаючи до обговорення, пригадування вивченого максимальну кількість студентів групи. Така методика є можливою при наявності достатньої кількості методичних матеріалів, які підготовлені на кафедрі для даного контингенту студентів, а саме: навчально-методичних посібників та збірників контролюючих матеріалів для кожного факультету окремо, роздаткового матеріалу у вигляді карток тестового контролю, різноманітних таблиць та стендів.

Контроль рівня знань відіграє чи не основну роль у навчально-виховному процесі даної категорії студентів. Активно практикується фронтальне опитування, особливо в групах з високим рівнем англійської мови. Цей метод контролю є найбільш прийнятним видом усного контролю у групах вище середнього рівня знань.

Проведення письмового тестового контролю, що є обов'язковим на кожному практичному занятті, є підсумком спільної роботи студентів та викладача, а його результати - практично показником її активності та якості.

Важлива роль у вивченні латинської медичної термінології відводиться самостійній аудиторній роботі англomовних іноземних студентів з обов'язковим контролем її результатів. Так, уже з п'ятого практичного заняття

студенти активно перекладають анатомічні терміни з англійської мови латинською і навпаки, демонструючи знання латинської граматики та синтаксису. Розділ «Термінологічний словотвір» особливо цікавий студентам етимологічною характеристикою медичних термінів. Самостійне визначення афіксів, трактування їх значень та розпізнання нових відтінків перекладу, яких вони надають утвореним термінам, активізує допитливість студентів та поглиблює їх інтерес до вивчення дисципліни, що значно покращує результати успішності.

Взагалі, організація навчально-виховного процесу з латинської мови та медичної термінології в групах англomовних іноземних студентів ВНМУ ім. М.І. Пирогова спрямована на допомогу студентам – майбутнім лікарям та провізорам у розвитку лінгвістичного мислення, виробленні навичок грамотного використання професійної лексики, вільного оперування медичною термінологією, формуванні професійного мовлення зокрема та професійної спрямованості в цілому.

Дудник В.М., Вижга Ю.В., Андрікевич І.І.

Особливості викладання предмету «Педіатрія» у іноземних студентів з англійською мовою навчання на 6 курсі в умовах євроінтеграції

Одним з пріоритетних напрямків роботи університету залишається співпраця з зарубіжними країнами, в тому числі і у рамках процесу навчання студентів-іноземців, особливо в умовах академічної автономії останнього. Враховуючи тенденції та можливості євроінтеграції, обміну досвідом, продовження післядипломної освіти у країнах Європи та США значно зросла кількість студентів, що воліють навчатись англійською мовою, при цьому отримати гідну якість освіти. Підготовка лікаря загальної практики з питань педіатрії повинна базуватися на стратегії інтегрованого ведення хвороб дитячого віку, яка запропонована ВООЗ та ЮНІСЕФ. Проблемне вивчення сприяє кращому осмисленню, освоєнню та грамотному використанню вивченого матеріалу. При проблемному навчанні лікаря велике значення має самостійна освіта, адже саме самостійний пошук рішення поставленого завдання розвиває відчуття відповідальності, робить людей ініціативними. Перед системою вищої освіти стоїть завдання не лише формувати у студентів професійні вміння та навички, а сприяти формуванню мислення, розвивати методику самостійного пошуку та обробки інформації. Останній рік навчання і університеті являється систематизуючим та фінальним, разом з тим, дозволяє дещо глибше переглянути основні напрямки роботи лікаря-спеціаліста, визначитись із послідувочою спеціалізацією. Студент-випускник відповідально ставиться до практичних занять, усвідомлено готує теми, доповіді хворих. Разом з тим, серед студентів з англійською мовою викладання існує ряд проблем, що значно ускладнюють цей важливий завершальний освітній етап.

В першу чергу слід звернути увагу на розстановку пріоритетів та пояснення необхідності досконального вивчення предмету. Першочерговим завданням сімейного лікаря є оцінка стану дитини, визначення характеру та обсягу медичної допомоги (амбулаторна допомога, стаціонарна допомога,

консультація батьків з питань догляду за дитиною у домашніх умовах). Аналіз клінічного стану дитини повинен починатися з цільової оцінки, що включає оцінку основних клінічних симптомів для вирішення питань надання невідкладної допомоги та/або негайної госпіталізації. Слід навчати випускників переходити від загального, тобто патології, до конкретного – клінічного випадку дитини, представленої для ознайомлення. Незважаючи на мовний конфлікт студент-пацієнт, слід не упускати анамнестичних деталей, особливостей розвитку захворювання у кожному окремому випадку. Крім того, групи, як правило, не відображають єдине соціальне середовище і актуальним є питання підходу до лікування в кожній країні. Саме тому викладання повинно мати стандартизований підхід ведення пацієнтів, що значною мірою захищає від помилок лікаря, та, насамперед, дозволяє зберегти та підтримати здоров'я маленьких пацієнтів. Лікар загальної практики мусить лікувати не захворювання у дитини, а дитину, яка хворіє.

Таким чином, комплексний підхід та мотивація студентів-випускників, детальний розбір клінічного випадку, а не захворювання, доступне обговорення теоретичного матеріалу – все це необхідні складові успішного викладання дисципліни серед іноземних студентів з англійською мовою навчання. Мотивація до навчання та популяризація університету серед спільноти абітурієнтів – неодмінна складова успіху університету в умовах академічної автономії.

Дудник В.М., Мантак Г.І., Андрікевич І.І.

Педіатричні аспекти синдрому професійного вигорання – актуальна проблема сьогодення медичних колективів

Все більшої актуальності у питаннях психічного здоров'я на робочому місці набуває проблема синдрому професійного вигорання. Питання підвищення ефективності професійної діяльності завжди були і є актуальними для будь-якої організації, в тому числі і для медичних установ, що визначає високий ступінь актуальності своєчасної профілактики професійного вигорання у медичних працівників. Нові форми працевлаштування, організації праці, трудових відносин сприяли поширенню стресу і пов'язаних з ним розладів. Стреси стали складовою життя сучасної людини. Студенти-медики старших курсів завдяки навчанню та практичній підготовці на кафедрах клінічного профілю дотичні до трудових медичних колективів задовго до власного працевлаштування, чітко орієнтуються як в мірі відповідальності колег так і можливих виникаючих проблемах в цих колективах, особливо це стосується педіатричного профілю.

Праця дитячих лікарів вимагає витривалості, передбачає високого і постійного психоемоційного навантаження, а також необхідність прийняття рішень в екстремальних ситуаціях. Саме тому, педіатри перебувають у групі ризику фахівців, потенційно найбільш схильних до розвитку даного синдрому і до цього повинні бути готові майбутні наші колеги, сьогоденні студенти-медики. Вони в першу чергу повинні розуміти, що причинами професійного вигорання у медичних закладах є: емпатія – співпереживання емоційним

станом пацієнта (лікар сприймає проблеми дитини-пацієнта на особистому рівні); невідповідність досвіду і знань роботі, яка виконується (так як медична діяльність пов'язана зі здоров'ям маленького пацієнта, не маючи достатнього досвіду і практичних навичок, лікар особливо гостро переживає за наслідки своєї діяльності); напружені відносини в колективі, з керівництвом; недостатнє матеріальне заохочення медичного працівника; надмірна завантаженість медичного працівника; погані умови роботи; невідповідність між бажаними і наданими медичними послугами; неможливість особистого розвитку, та інші.

Педіатри працюють з дітьми, тому повинні бути в гарному настрої. У той же час, якщо пацієнт не в настрої, він може скидати свій негатив на медпрацівників, що виснажує психологічно. Дуже важко в такій ситуації зберігати спокій. Саме цьому аспекту, роботі медиків з дітьми та їх родичами (професія типу «людина-людина»), необхідно приділяти найбільше уваги, а також навчати студентів, особливо старших курсів, які незадовго стануть до лав практикуючих лікарів.

Синдром професійного вигорання у медичного персоналу проявляється в зниженні зацікавленості в роботі, більшої витрати часу на постановку діагнозу. Професійно втомлені лікарі можуть ставити неправильний діагноз, призначати неправильні методи лікування, затримуватися довше на роботі, або ж раніше йти додому. У колективі це проявляється відособленістю від колег. З'являються шкідливі звички, що може мати погані наслідки не лише для лікаря, але і всього медичного закладу, так як він має доступ до різних лікарських засобів.

Викладачі медичних вузів повинні спрямовувати увагу студентів для попередження розвитку синдрому вигорання на робочому місці, дотримуючись наступних принципів: тверезо оцінювати свої можливості; самовдосконалюватися – відвідувати конференції, семінари, майстер-класи; мати хобі та активно відпочивати в неробочий час, що найкраще відволікає від думок про роботу; піклуватися про своє здоров'я, дотримуватися режиму харчування і сну; вести активне соціальне життя; спілкуватися з людьми, що не мають відношення до медицини (тобто не обмежувати коло спілкування колегами); не гнатися за успіхом або перемогою. Викладачі медичних вузів повинні доносити студентам, що виконувати свої обов'язки необхідно якісно і відповідально, але спокійно і розмірено, адже нервові виконання призводить до психічної напруженості.

Дудник В.М., Сторожук І.В., Попов В.П.

Використання системи стандартизації медичної допомоги дітям – основа сучасної підготовки лікарів-інтернів зі спеціальності «Педіатрія»

Одним із завдань, які стоять перед кафедрою педіатрії №2 Вінницького медичного університету ім. М.І. Пирогова по підготовці лікарів-інтернів зі спеціальності «Педіатрія», є підвищення їх кваліфікаційного лікарського рівня для забезпечення надання сучасної медичної допомоги дітям. Особлива роль відводиться інтернатурі - першому рівню підвищення практичної підготовки фахівців, формуванню здатності до майбутньої самостійної роботи в якості лікаря-педіатра.

Організація практичної підготовки інтернів-педіатрів вимагає особливої уваги, оскільки випускники, маючи достатній рівень теоретичної основи, відчують дефіцит досвіду застосування практичних вмінь та навичок лікарської діяльності. Типовим навчальним планом підготовки інтерна-педіатра передбачено 11 місяців навчання на кафедрі педіатрії та суміжних кафедрах і 11 місяців на базі стажування. Зміст програми охоплює теоретичні знання, практичні навички необхідні лікарю-спеціалісту для самостійної роботи в наданні допомоги дітям. Для цього використовуються різні форми навчання: лекції, семінари, практичні заняття (на які відводиться 70%), участь в клінічних та клініко-анатомічних конференціях, обходах професорів, доцентів, участь в телеконференціях, самостійна позааудиторна робота над літературою, виступи з інформацією про нові досягнення в педіатрії. Самостійна робота інтерна над засвоєнням навчального матеріалу та оволодінням практичними навичками має велике значення для формування клінічного мислення майбутнього спеціаліста, може виконуватися у клініці у вигляді чергувань, курації хворих дітей під керівництвом лікаря-ординатора відділення, участь в проведенні лабораторно-інструментальних обстежень. Роль викладача полягає в тому, щоб індивідуально навчити інтерна-педіатра обґрунтовувати і формулювати попередній діагноз, ґрунтуючись на визначенні основного синдрому чи симптому, складати план обстеження хворої дитини, проводити диференційну діагностику і формулювати заключний діагноз, призначати лікування, опираючись на сучасні рекомендації та протоколи. Індивідуалізація навчання полягає в тому, що викладач має малі групи (5-6 чол.) інтернів. Нажаль, робота інтернів на базах стажування не завжди дає можливість досягти очікуваного результату в засвоєнні практичних вмінь.

Сучасний розвиток медицини в галузі «Педіатрія» передбачає постійне вдосконалення заходів щодо діагностики, лікування та профілактики хвороб з урахуванням вимог доказової медицини. Протягом останніх 5 років навчально-методична документація для інтернів-педіатрів була адаптована згідно уніфікованого клінічного протоколу первинної медичної допомоги (УКПМД) «Інтегроване ведення хвороб дитячого віку». Система стандартизації медичної допомоги дітям допомагає лікарю ефективно діяти в конкретних клінічних ситуаціях уникаючи неефективних та помилкових втручань. Метою впровадження цієї стратегії є вдосконалення надання якісних медичних послуг дітям в закладах первинної медичної допомоги, що сприяє зниженню рівня захворюваності та дитячої смертності, уникає необґрунтованої госпіталізації дітей, поліпрагмазії.

Враховуючи можливість в майбутньому змін в проходженні інтернатури, постає питання перед випускниками-педіатрами до імплементації УКПМД та більш ретельного вивчення педіатрії при навчанні у вищих медичних закладах.

Сучасні медичні технології в післядипломній освіті вищих медичних закладів

Перебудова системи вищої освіти в Україні ґрунтується на удосконаленні інтеграції та демократизації вищої освіти з метою наближення до європейських канонів. Сьогодні науково обґрунтована концепція розвитку вищої медичної освіти має обов'язково відображати поточні запити медичної практики і визначати вимоги до відповідних знань, та навичок фахівця. Це сприятиме постійному професійному зростанню.

Безперервне впровадження високих технологій на всіх рівнях медичної допомоги, удосконалення загальної високопрофесійної підготовки лікарів будуть основними напрямками розвитку охорони здоров'я України в умовах її реформування. На сьогодні постає необхідність побудови чіткої системи пріоритетів підготовки лікарів до практичної діяльності – лікарі повинні не тільки володіти переліком навичок зі своєї спеціальності, а й бути здатними до сприйняття нової інформації, фахового удосконалення та перепрофілювання. Ці положення цілком стосуються потреб післядипломної освіти вищих медичних закладів.

Курс тематичного удосконалення з питань «Основи трансфузіології в педіатричній практиці», котрий щойно організований на факультеті післядипломної освіти лікарів Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова передбачає підвищення якості підготовки лікарів-спеціалістів різного профілю відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми лікаря-спеціаліста. До програми тематичного удосконалення включені принципи організації трансфузіологічної допомоги дітям в Україні та нормативно-директивні правові документи трансфузіології. Надзвичайно важливим у програмі є висвітлення питань щодо застосування компонентів крові в педіатричній та хірургічній практиці. Навчальний план циклу визначає контингент слухачів, тривалість їх навчання, розподіл годин, відведених на теоретичне вивчення розділів навчальної програми. Обов'язково враховує рівень базисних знань слухачів, регіональну патологію, актуальність та специфіку завдань охорони здоров'я регіону.

Тематичний план циклу повністю висвітлює проблеми та можливості трансфузіології в педіатричній практиці. В розробленій програмі представлено 11 розділів з питань основ трансфузіології, які охоплюють весь обсяг теоретичних та практичних знань. Для виконання даної програми передбачено такі види занять, як лекції та практичні семінари. Крім того заплановано позааудиторна робота слухачів циклу.

Таким чином, сучасна науково-обґрунтована концепція розвитку післядипломної освіти лікарів має відображати не тільки поточні запити медичної практики, але сприяти удосконаленню загальної високопрофесійної підготовки лікарів в умовах реформування охорони здоров'я.

Дудник В.М., Фурман В.Г.

Пріоритети післядипломної освіти лікарів в умовах реформи охорони здоров'я України

Основним напрямком розвитку охорони здоров'я України в умовах її реформування є удосконалення загальної високопрофесійної підготовки лікарів наряду з безперервним впровадженням сучасних світових технологій на всіх рівнях медичної допомоги. Передбачається інтеграція медицини в цілому, об'єднання різних сторін спеціалізації. Ці положення цілком стосуються потреб післядипломної освіти лікарів. Передатестаційний цикл зі спеціальності «Дитяча гематологія», котрий нещодавно організований на факультеті післядипломної освіти лікарів Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова передбачає визначення рівня теоретичної та практичної підготовки лікаря гематолога-дитячого відповідно до вимог кваліфікаційних характеристик другої, першої та вищої категорій. Метою передатестаційного циклу є поглиблення професійних знань, умінь та навичок лікарів, ознайомлення з основними досягненнями в галузі гематології та трансфузіології, насамперед, з організацією гематологічної та трансфузіологічної допомоги дитячому населенню України, питаннями діагностики та сучасних методів терапії захворювань кровотворної системи, ускладненнями протипухлинної терапії. Потребують вивчення питання забезпечення супровідної терапії при проведенні високоінтенсивних хіміотерапевтичних протоколів, вікових особливостей перебігу хвороб, трансфузійного забезпечення при лікуванні захворювань, сучасних методів профілактики основних гемотрансмисивних захворювань та біологічної безпеки в гематології. Зміст програми передатестаційного циклу охоплює весь обсяг теоретичних знань і практичних навичок, необхідних лікарю гематологу певної кваліфікаційної категорії. Навчальний план передатестаційного циклу побудовано за блоками. Блоки включають 15 курсів програми. Курс - відносно самостійна частина програми, в якій подана значна за обсягом теоретична та практична інформація з певної галузі дитячої гематології. Із суміжних дисциплін за додатковими програмами включено розділи з організації невідкладної медичної допомоги населенню при надзвичайних ситуаціях, проблем СНІДу та вірусних гепатитів. Для виконання даної програми в процесі навчання передбачено такі види занять: лекції, практичні заняття, семінари. Для виявлення рівня знань і навичок слухачів передбачено такі види контролю: оцінка базових знань, рубіжний контроль та заключний іспит, для якого використовують комп'ютерну атестаційну програму, затверджену МОЗ України.

Таким чином, сучасна концепція розвитку післядипломної освіти лікарів має відображати не тільки потреби сьогодення, а й сприяти підвищенню якості загальної високопрофесійної підготовки лікарів в умовах реформування охорони здоров'я України.

Проблеми формування навчальної мотивації іноземних студентів-медиків на кафедрі патологічної анатомії, судової медицини та права

В процесі навчання студентів-іноземців необхідно враховувати особливості їх навчальної мотивації. Крім того, важливо також зважати на специфіку співвідношення мотивації навчання з процесом соціокультурної адаптації, а також з індивідуально-психологічними та соціально-психологічними особливостями іноземних студентів. Навчальна мотивація визначається низкою специфічних чинників: особливостями того, хто навчається (самооцінка, рівень інтелектуального розвитку); особливостями викладача; організацією педагогічного процесу; специфікою навчального предмета. Проблема мотивації залишається актуальною в сучасних умовах підготовки фахівців.

Роль формування і розвитку мотивації надзвичайно велика в медичному ВНЗ, оскільки професійна мотивація студента-медика виступає як внутрішній рушійний чинник розвитку професіоналізму та особистості; тільки на основі її високого рівня формування можливий ефективний розвиток професійної компетентності та культури особи. Для студентів - медиків особливо важливою є мотивація особистого зростання і саморозвитку. На наш погляд, найбільш важливими аспектами є матеріально-технічна база забезпеченості навчального процесу, методично вірно організована навчальна діяльність і самостійна навчальна діяльність студентів. У свою чергу, процес самонавчання студентів активізується за наявності серйозної і стійкої мотивації.

Щоб студенти могли успішно освоювати або закріплювати певні частини курсу самостійно, викладач повинен виконати досить велику роботу (банки завдань, навчально-методичні посібники, електронні підручники тощо). У багатьох іноземних студентів є внутрішня мотивація навчання. Такі студенти, як правило, мають вже відносно реальні життєві установки. Навчання у ВНЗ для них - необхідність, визначена планами на майбутнє. При вивченні навчального курсу студенти повинні мати чітке уявлення про те, які теми вони вивчатимуть, які завдання повинні виконати до визначеного терміну. Тому студенти на початку семестру можуть ознайомитися з тематичним планом занять, в якому увесь курс розбитий на модулі. Кожен модуль включає декілька тем, по яких студент повинен виконати певні завдання, за які він отримує бали. Такий план допомагає студентові зрозуміти структуру курсу і організувати свою роботу. Іноземні студенти зазнають труднощів при конспектуванні лекцій, оскільки не можуть швидко і грамотно записати ключові положення, тому їм на початку вивчення курсу в електронному вигляді видається повний курс лекцій для самостійної роботи. Студент, таким чином, може ще раз пропрацювати лекцію і подивитися додатковий матеріал по цій темі. Одночасно з лекціями студентам в електронному вигляді доцільно видавати набір завдань і тестів до кожної лекції. Вдома студент може самостійно відповісти на питання тесту і вирішити запропоновані завдання, перевібивши рівень засвоєння матеріалу. Виниклі питання обговорюються з викладачем на практичному занятті. Декілька тем, що не увійшли до лекцій, відводяться на самостійне

вивчення. По цих темах студентам видається список літератури, користуючись яким студенти готують доповіді і потім виступають з ними. Комплексне методичне забезпечення навчального процесу є необхідною умовою успішного досягнення цілей навчання, студентам має бути надана достатня кількість навчальних посібників і навчально-методичних рекомендацій. Іноземним студентам складно самотійно працювати з навчальними матеріалами, з довідковою літературою, їм також досить важко контролювати і оцінювати результати своєї діяльності. Особливості роботи з іноземними студентами ґрунтуються на наступних принципах. По-перше, дати студентові чітку цільову установку на самотійну роботу, детальний інструктаж за її змістом, прийомами і способами здійснення. По-друге, координувати обсяг самотійної роботи, чітко дозувати час на її виконання. По-третє, допомогти раціонально спланувати час. Досвід роботи з іноземними студентами також показує, що полегшити засвоєння досить складних медичних або правових термінів допомагає глосарій, який складається викладачем. Повторюючи терміни, студенти краще засвоюють лекційний матеріал. Вдосконалення форм самотійної роботи дозволяє добитися якіснішої підготовки і підвищити ефективність навчання іноземних студентів.

Желіба Л.М., Малик С.Л.

Проблеми сучасних технологій управління процесом навчання на кафедрі нервових хвороб ВНМУ

Метою публікації є аналіз використання суб'єктно-орієнтованої організації навчання та керування учбовою діяльністю студентів на кафедрі нервових хвороб ВНМУ.

Дослідження сучасних наукових педагогічних тенденцій, що широко обговорюються у фахових виданнях, виявляє найбільшу увагу до суб'єктно-орієнтованої організації навчання та керування учбовою діяльністю суб'єкта. Цей підхід до учбового процесу дозволяє сформуванню досвіду студента через самотійне розв'язання завдань різного ступеню важкості теоретичного та практичного рівнів. Критичною зоною цього підходу є формування усвідомлення студентами необхідності використання досвіду та знань викладача, необхідності його впливу та бажання виконувати завдання. Отримання інформації через самотійне вивчення літератури не створює реальної картини дійсності без обговорення теми з викладачем та іншими членами навчальної групи, оскільки доведеним психологічним феноменом є те, що розуміння читаного не завжди відповідає змісту, закладеному автором тексту, і, зазвичай, супроводжує «швидке читання». Мозок бачить слова, які готовий побачити, замість реальних. Ця проблема набуває особливої гостроти в умовах хронічної втоми студента. Керування учбовою діяльністю полягає у формуванні відповідальності студентів за якість своєї роботи, особливо при виконанні колективних завдань, наприклад, при розв'язанні кейс-репортів. Необхідно створювати атмосферу діалогу між учасниками групи, оскільки досить часто подібні задачі перетворюються на ланцюжок монологів, без реакції, а часто і без уваги, з боку інших студентів.

Якість засвоєння інформації, безумовно, залежить від вмотивованості студента. Проблематика теми заняття часто обмежується описанням актуальності теми у лекції або методичній рекомендації. Наш досвід доводить, що спілкування з реальними людьми, які свідомо погоджуються на контакт зі студентами, дозволяє вивести актуальність теми практичного заняття, на значно вищий рівень, ніж сухе подання статистичних показників. У свій час у клініці нервових хвороб існувала практика співпраці з тематичними хворими, коли люди свідомо погоджувались на спілкування зі студентами з міркувань можливості майбутнього вирішення проблеми їх захворювання. У цьому випадку пацієнти виконували роль своєрідного «викладача», а також виникала ситуація заангажованості студентів щодо вивчення конкретної патології, її діагностики та лікування. На жаль у сьогоdnішніх реаліях цей метод згасає, і на перший план виходять дидактичні матеріали. Обмежене спілкування з реальними людьми призводить до зверхнього ставлення до пацієнтів. Виникає проблема відношення до хворих, як до об'єкту, а не суб'єкту процесу. На нашу думку ця проблема може бути вирішена в умовах університетської клініки, коли практика запрошення тематичних хворих може бути відновлена.

Висновки: Використання суб'єктно-орієнтованої організації навчання та керування учбовою діяльністю студентів дозволяє сформувати досвід студента через самостійне розв'язання завдань різного ступеню важкості не лише теоретичного (висвітлення теоретичних питань, вирішення тестових завдань), але й практичного рівня при роботі з кейс-завданнями та, особливо, з конкретними хворими. Спілкування з реальними людьми, що свідомо погоджуються на контакт зі студентами, дозволяє значно посилити актуальність теми, яка вивчається на практичному занятті. Створення університетської клініки може значно підсилити заангажованість студентів щодо теоретичної підготовки до практичних занять.

Жорняк О.І., Жорняк П.В., Стукан О.К., Дівінські Д.М.

Особливості викладання мікробіології іноземним студентам англійською мовою на кафедрі мікробіології

В наш час відбувається адаптація вищої школи до ринкових відносин, нових міжнародних зв'язків, входження у новий освітній простір. Перспектива приєднання до Болонського процесу підвищує попит на справжнього професіонала і надає нашій державі змогу поглибити відносини з іншими країнами. Інтернаціоналізація є однією з тенденцій розвитку сучасної освіти, яка виражається в збільшенні кількості студентів, що здобувають освіту за межами рідної країни. За статистикою, з кожним роком зростає кількість іноземних студентів, які навчаються на контрактній основі в Вінницькому національному медичному університеті.

Процес навчання в медичному ВУЗі достатньо складний, особливо для студентів-іноземців. Вони стикаються з низкою проблем: недостатнім володінням англійською мовою, часто слабкою підготовкою за профільними та спеціальними дисциплінами, відсутністю навичок самостійної роботи, несформованим алгоритмом використання на практичних заняттях

теоретичного матеріалу та відчутною різницею між формами та методами навчання в українському вузі та у вищій школі на батьківщині. В зв'язку з цим, перед викладачем постають певні проблеми з організацією навчального процесу. Особливо це стосується молодших доклінічних курсів, коли студенти ще мало адаптовані до проживання на території України.

В основі організації та проведення практичних занять з іноземцями на кафедрі мікробіології лежить принцип індивідуального підходу до кожного студента. Це може бути забезпечено за допомогою використання на заняттях завдань різного рівня складності. Наявність у студентів достатньої кількості навчально-методичних посібників, можливість отримати консультативну допомогу викладача надає можливість краще підготуватись до заняття. Для кращого засвоєння студентами лекційного матеріалу викладачі наполегливо працюють над обранням оптимальної форми подання матеріалу: у вигляді схем, графологічних структур, рисунків, навчальних слайдів, відеофільмів та мультимедійних презентацій. Засвоєнню матеріалу практичного заняття на кафедрі мікробіології сприяє комплексний контроль знань шляхом усного опитування, оцінювання виконання практичної роботи та вміння аналізувати результати досліджень, роботи над висновками. З метою стандартизації оцінки знань студентів на кафедрі використовуються тестові питання, складені за типом ліцензійного іспиту «Крок-1». Тестування дає можливість урізноманітнити процес діагностики рівня навченості студентів, а й об'єктивно отримати реальну картину оволодіння знаннями та навичками.

Отже, постійне удосконалення професійної майстерності викладача, використання ним в навчальному процесі різноманітних випробуваних часом та новітніх форм і методів викладання, дозволяють викладачу на кафедрі мікробіології добре розв'язувати сучасні завдання з підготовки спеціалістів із числа іноземних громадян.

Заїчко Н.В., Качула С.О., Тертишна О.В., Ладутько С.В., Качула О.О.

Використання електронного навчального ресурсу на кафедрі біологічної та загальної хімії ВНМУ ім. М.І.Пирогова

В умовах сучасного суспільного розвитку професійна підготовка спеціалістів вищих медичних закладів вимагає принципово нових пріоритетних напрямків навчання. Одним з яких є застосування сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу, які ґрунтуються на змінах методики викладання всіх дисциплін. Це пов'язано з тим, що викладач перестає бути для студента єдиним джерелом отримання знань. На сьогоднішній день багато інформації можна знайти в мережі Інтернет. Використання комп'ютерних технологій дає можливість у навчальному процесі організувати неперервне і ґрунтовне засвоєння навчального матеріалу.

Поруч з традиційними методиками навчання, на кафедрі біологічної та загальної хімії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, активно використовуються нові форми, методи та технології

організації навчального процесу з метою забезпечення належного рівня викладання матеріалу та знань студентів.

Серед таких підходів є електронний навчальний ресурс, який розміщений на сайті нашого університету де є web-сторінка кафедри біологічної та загальної хімії, на якій студенти можуть знайти для себе всю необхідну інформацію, як організаційного характеру, так і навчального. У цьому інтерактивному середовищі для студентів представлені різні розділи. Насамперед, загальна інформація – розділ, який містить інформацію про історію кафедри, наукові досягнення, графіки відпрацювань та консультацій, розклад занять, техніку безпеки, тощо. У розділі довідкового матеріалу для студента наводяться зміст навчальної програми, тематичні плани лекцій та практичних занять, критерії оцінювання. Тематичні розділи створені відповідно до тематичного плану практичних занять з дисципліни, а також тем для самостійного вивчення. Кожен тематичний розділ містить методичні вказівки, матеріали для самоконтролю та лекційний матеріал. В методичній вказівці для студента по підготовці до практичного заняття обов'язково зазначаються актуальність теми, навчальна мета (знати, вміти, засвоїти), питання для самоконтролю, тестові завдання та ситуаційні задачі, література (основна, додаткова), принцип та хід лабораторної роботи.

Таким чином, в навчальний процес кафедри біологічної та загальної хімії впроваджені та успішно використовуються адекватні сучасні електронні засоби навчання та інформаційні ресурси, що розширює можливості традиційного навчання, дозволяє покращити якість знань студентів та ефективність їхньої самостійної роботи.

Зелінська Т.М., Струтинська О.Б.

Ігровий метод у вивченні хімії

Сучасні проблеми модернізації навчально – виховного процесу в освітньому закладі реально можна розв'язати лише на основі впровадження в освітній процес інноваційних технологій.

Курс біоорганічної хімії включає великий фактичний матеріал, який базується на теоретичних основах будови і реакційної здатності сполук. Недостатньо просто запам'ятати окреме теоретичне положення. Потрібно навчитись застосовувати їх для вирішення конкретних задач. При вивченні курсу хімії для майбутнього фахівця важливим є вміння знаходити нестандартні рішення задач. Одним із методів підвищення якості навчання є впровадження ігрового методу. Ігри розраховані на ще більшу самостійність і творче мислення студентів про хімізм процесів, що аналізуються. Задачі в іграх носять ситуаційний характер і мають виражену професійну направленість. З допомогою їх студент самостійно вчиться правильному логічному підходу до рішення задач.

Так, наприклад, студентів групи поділити на команди, кожній команді дати завдання (скласти трипептиди з запропонованих викладачем амінокислот, які будуть вірні та не вірні). Презентувати свою роботу іншій команді, яка повинна знайти та обґрунтувати правильну відповідь

Успішна участь в грі студенту забезпечує уміння вибрати і застосувати на практиці.

Форма заняття у вигляді ділової гри вимагає від кожного студента об'єктивної оцінки своїх можливостей, сприяє умінню порівняти свої міркування з міркуваннями колег, формуванню професійної зацікавленості, породжує дискусії і проблемні ситуації, які не завжди можна добитись на звичайному практичному занятті.

При самостійній роботі студентів викладач має можливість легко і швидко контролювати і коректувати роботу студентів.

В конкретній ситуації успіх навчальної гри залежить від ініціативи і зацікавленості студентів, від майстерності викладача.

Ігрову форму навчання обов'язково потрібно розглядати в загальному комплексі методів активного навчання.

Підвищення якості навчання – одна з основних цілей системи організації навчального процесу в медичному вузі.

Іванов В.П., Афанасюк О.І., Шушковська Ю.Ю.

Впровадження сучасних методичних технологій у навчальний процес вивчення внутрішньої медицини

Кафедра внутрішньої медицини №3 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова є випускною кафедрою і відіграє вирішальну роль у формуванні узагальнення знань, отриманих на попередніх курсах, та їхнього клінічного застосування.

Для закріплення теоретичного матеріалу студенти під контролем викладача проводять роботу біля «ліжка хворого», де відпрацьовують практичні навички, навчаються аналізувати отримані дані, правильно виставляти клінічний діагноз та призначати лікування.

Важлива увага приділяється самостійній роботі студента. Так студенти підготовлюють мультимедійні презентації за однією із тем, які винесені на самостійне опрацювання, і на занятті обговорюють дану проблему.

Для поєднання теоретичних знань із професійною практикою на кафедрі проводяться конференції з клінічного розбору пацієнта, на яку також запрошуються лікарі-терапевти та лікарі вузьких спеціальностей лікувальних закладів м. Вінниці. Такий підхід дозволяє навчити студентів клінічно мислити і правильно призначати комплекс діагностично-лікувальних заходів у конкретному випадку.

У навчальний процес студентів шостого курсу з 2017 року введено мультимедійні лекції з невідкладної допомоги у клініці внутрішньої медицини. В лекціях узагальнені дані літератури з конкретної теми за останні роки, а також клінічний досвід викладача.

Для того, щоб підвищити якість підготовки студентів і для полегшення роботи практичних лікарів співробітниками кафедри внутрішньої медицини №3 в 2017 році видано навчальний посібник «Впровадження діагностичних, прогностичних та лікувальних шкал з внутрішньої медицини у навчальний процес підготовки студентів і лікарів післядипломної освіти» за редакцією

професорів В.І. Денесюка та Р.Г. Процюка. За даний посібник отримано диплом першої премії журі конкурсу АН ВО України за номінацією «Навчальний посібник».

Враховуючи моніторинг якості освіти, який здійснюється в кожному вищому навчальному закладі, підготовці студентів до написання ліцензійного тестового іспиту «Крок-2. Загальна лікарська підготовка» приділяється велика увага. Так викладачі кафедри внутрішньої медицини №3 розбирають з одночасним поясненням тести на кожному занятті, адже на терапевтичний профіль відводиться близько 40 % всіх тестів.

Отже, пріоритетним завданням кафедри внутрішньої медицини №3 є надання студентам випускного курсу знань і навичок з урахуванням принципів доказової медицини для подальшої професійної діяльності.

Івко Т.І., Бобрук В.П., Германюк Т.А., Гайдай О.Д.

Державне регулювання належного транспортування товарів при викладанні дисципліни «медичне та фармацевтичне товарознавство»

Актуальність. Згідно з Конституцією України, кожна людина має право на охорону здоров'я, тому вона може претендувати на забезпечення якісними медичними та фармацевтичними товарами (МФТ). Якість МФТ повинна підтримуватись на всіх етапах товароруку: транспортування, приймання, зберігання та відпуску. Важливим є організація належного транспортування МФТ та знання положень нормативно-правових актів, якими регламентоване дане питання. **Мета роботи.** Наукове обґрунтування особливостей державного регулювання транспортування МФТ для забезпечення їх якості. **Завдання дослідження.** 1. Дослідити основні нормативно-правові документи, що регулюють транспортування МФТ. 2. Розробити комплекс навчально-методичної документації з дисципліни медичне та фармацевтичне товарознавство на тему: «Транспортування медичних та фармацевтичних товарів» для студентів IV та V курсів фармацевтичного факультету денної та заочної форми навчання. **Результати дослідження.** Згідно з Ліцензійними умовами (Постанова КМУ від 30.11.2016 р. № 929 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів»), ліцензіат, який провадить діяльність має забезпечувати додержання визначених виробником загальних та специфічних умов транспортування МФТ. Транспортний засіб повинен відповідати визначеним виробником умовам зберігання МФТ і проведення систематичного вологого прибирання з використанням дезінфектантів. Не допускається перевезення транспортом загального користування, яким здійснюється перевезення пасажирів, та у поштових відправленнях. Разом з тим, ліцензіат має забезпечувати і додержання вимог Належної практики дистрибуції та Належної практики зберігання, гармонізованих із законодавством європейського союзу. Згідно Порядку забезпечення належних умов зберігання, транспортування, приймання та обліку вакцин, анатоксинів та алергену туберкульозного (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від

16.09.2011 № 595) повинен бути дотриманий «холодовий ланцюг», це означає, що ліцензіат повинен забезпечити наявність спеціально підготовленого персоналу, холодильного обладнання, транспортних засобів та проведення контролю за дотриманням необхідного температурного режиму. Транспортування повинно здійснюватися у термоконтейнерах разом з термоіндикаторами. Згідно Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні (Наказ Міністерства транспорту України № 363 від 14.10.1997) необхідно мати спеціалізований, обладнаний рухомий транспортний засіб, що відповідає санітарних нормам. Водій (експедитор) повинен мати санітарну книжку з результатами медичного огляду. Неприпустиме сусідство з іншими вантажами. Перевізники зобов'язані вживати заходів щодо забезпечення цілості товару, не допускаючи попадання на них пилу, атмосферних опадів і впливу сторонніх запахів. Перевезення здійснюють в картонних коробах, контейнерах. Товари встановлюють щільними рядами без проміжків з урахуванням маркування «Верх», «Обережно, скло!». Вантажовідправник зобов'язаний виписати товарно-транспортні накладні на весь МФТ.

Був розроблений комплекс навчально-методичної документації, який характеризує всі аспекти транспортування МФТ та висвітлює їх у практичній роботі провізорів. Комплекс навчально-методичної документації передбачає проведення практичного завдання та включає заповнення схем, таблиць, алгоритму транспортування МФТ на етапах товароруку та розв'язання 10 ситуаційних задач щодо даної теми.

Висновки:

1. Транспортування регламентується Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності, Належною практикою дистрибуції; Належною практикою зберігання, Порядком забезпечення належних умов зберігання, транспортування, приймання та обліку вакцин, анатоксинів та алергену туберкульозного та Правилами перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні.

2. Був розроблений комплекс навчально-методичної документації, який характеризує всі аспекти транспортування медичних та фармацевтичних товарів.

Каніковський О.Є., Мосьондз В.В., Коваль Б.Ф.

Особливості бачення підготовки медичних кадрів в умовах конкурентоспроможності

Підготовку молодих фахівців в умовах євроінтеграції слід проводити у такт з національними потребами та інтересами.

Так, передові світові держави з процвітаючою економікою та медициною проводять навчання відповідно своїм національним доктринам – «Хто нас буде лікувати в майбутньому», Ізраїль, 2000 р.; «Медицина майбутнього», Німеччина, 2004 р.

Рішучим, мотиваційним та першочерговим елементом у досягненні своєї мети є особисте, непереможне бажання – бути лікарем.

Так, у деякої частини студентів, зі слів останніх, наразі відсутнє бажання навчатися у конкретному ВУЗі, а перебувають вони у ньому лише за наполяганням батьків – виконуючи їх волю.

Тому було б доречним на етапі вибору предметів для здачі ЗНО або подання документів абітурієнтом до приймальної комісії зробити так, щоб він проходив психологічні тести з метою створення його особистого психологічного портрету, який слугував би орієнтиром у визначенні його профорієнтації.

На різних етапах навчання, особливо при навчанні за кошти фізичних та юридичних осіб, комерційних і державних організацій було б доцільно проводити залучення як самих платників коштів, так і їх представників до контролю рівня опанованих студентом знань з наступним визначенням долі майбутнього фахівця, що в подальшому безпосередньо буде впливати на рейтинг ВНЗ в цілому.

Каніковський О.Є., Рубан М.М., Коцюра О.А., Осадчий А.В.

Використання симуляційних класів в підготовці медичних кадрів

Якість та ефективність підготовки медичних кадрів вкрай важливе питання сьогодення, яка вимагає утворення єдиного європейського простору вищої школи, та організації загальноосвітньої системи освіти. Тому на перший план виступає пошук нових технологій підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

В сучасному медичному вищому навчальному закладі невід'ємною частиною навчального процесу є систематизація теоретичного матеріалу, аналіз та практичний досвід. Багато часу відведено студентам на самопідготовку з використання наукової літератури, лекцій, навчальних фільмів, інтернет-ресурсів, які збагачують теоретичну базу знань студента.

Оволодіння практичними навиками, зокрема хірургічними маніпуляціями – важлива складова формування професійної майстерності будь-якої спеціалізації. В організації навчального процесу важливу роль відіграє вибір викладачем методу, прийомів, засобів навчання. Різноманітність форм вивчення являється одним із важливих вимог до сучасного засвоєння матеріалу та організації навчального процесу.

Мотивацією для студента є реалізація вивченого матеріалу при вирішенні поставлених практичних завдань, формування клінічного мислення. В сучасних умовах надлишку інформації і її доступності викладач вищої школи медицини повинен бути не тільки носієм та викладачем інформації, а в першу чергу організатором пізнавальної діяльності студента, їх самостійної роботи і наукової творчості. Керування теоретичними знаннями та використання їх на практичних заняттях здійснюється при співпраці викладача та студента з використання симуляційного центру. Активне впровадження роботи студентів на муляжах, тренажерах, фантомах покращило результати закріплення теоретичних знань, мотивує студента до поглибленого вивчення проблеми і дає можливість проявити себе на практиці. Висока точність виконання можлива при неодноразовій демонстрації навика викладачем, відтворення його етапів,

особливостей, нюансів із подальшим їх багаторазовим відпрацюванням студентами. Систематизація ситуаційних завдань з роботою на тренажерах дозволяє відтворити реально контрольовану ситуацію по наданню невідкладної допомоги, проведенню діагностичних маніпуляцій, забезпечує можливість їх виконання, та визначає якість проведення по результатам виконаного тренінга. Симулятори дозволяють освоїти складні медичні навички, не піддаючи ризику для пацієнта.

Висновки: впровадження в навчальний процес підготовки медичних кадрів на всіх етапах медичної освіти з використанням симуляційних класів призведе до зниження лікарських помилок, зменшення ускладнень та підвищить якість виконання діагностичних маніпуляцій та надання медичної допомоги.

Каніковський О.Є., Павлик І.В., Гнатюк Ю.П.,
Томашевський А.В., Фомін О.О.

Можливі технологічні рішення підготовки студентів до практичних занять в процесі вивчення хірургічних дисциплін

При підготовці лікаря велике значення має набуття ним базових теоретичних знань, які будуть впорядковані та систематизовані на практичному занятті. Практичне заняття в хірургічній клініці часто насичене представленням клінічного матеріалу, яке зіставляється з теоретичними знаннями які студент отримав напередодні вдома під час підготовки до практичного заняття. І саме набуття цієї теоретичної бази часто являється ключовим моментом в розумінні тих випадків які презентує викладач – хірург під час практичного заняття.

Аналіз якості підготовки студентів до практичних занять показує, що їх рівень, часто, не достатній для розуміння ними представленого клінічного матеріалу. Часто студент не здатний осмислити інформації представленій на занятті, таким чином, навчальний процес студентів не завжди приводить до бажаного кінцевого результату – виховання висококваліфікованого молодого спеціаліста. Рівень підготовки студентів до заняття часто залежить від внутрішньої мотивації студента, яка на пряму залежить від соціальних, економічних факторів, від рівня базової підготовки, від правильності вибору своєї майбутньої професії.

Аналізуючи вище сказане, ми стоїмо на роздоріжжі, коли викладач – хірург, намагаючись дати максимум клінічних прикладів на занятті, не проводить жорсткого контролю базових теоретичних знань підготовлених вдома. В зв'язку з незадовільною підготовкою студентів, натомість, повинен теоретично пояснювати матеріал в навчальній кімнаті. Таким чином, практичне заняття в клініці перетворюється на теоретичне заняття.

Тому, на нашу думку, в зв'язку з низькою самомотивацією студентів, ми маємо зробити жорсткіший контроль над підготовкою студентів до практичних занять. Одним, із можливих технологічних рішень є впровадження обов'язкового електронного тестування кожного студента перед заняттям. Це можливо шляхом створення мобільного додатку до смартфонів, які на

сьогоднішній час має кожний студент, або створення додатку в соціальних мережах, в яких студенти проводять ледь не половину свого вільного часу.

Каніковський О.Є., Павлик І.В., Гнатюк Ю.П., Андросов С.І.
Ключова роль викладання дисципліни «загальна хірургія» у студентів стоматологічного факультету

Різде скорочення годин викладання «загальної хірургії» у студентів стоматологічного факультету, як ніколи, піднімає актуальність освоєння студентами базової всеохоплюючої хірургічної дисципліни. При підготовці лікаря велике значення має набуття ним базових знань, основи яких будуть використовуватися на всіх, без виключення, клінічних дисциплінах в подальшому навчанні студента – стоматолога..

Базові заняття з асептики та антисептики, в майбутній роботі лікаря – стоматолога, дозволять адекватно оцінювати санітарний режим своєї роботи, та основи профілактики та лікування інфекції в повсякденній практиці.

Вивчення ран, ранового процесу, основ лікування гнійної рани – надзвичайно важливий розділ, з яким щоденно буде мати кожний практикуючий стоматолог.

Кровотеча, крововтрата, методи зупинки кровотечі, вчення про групи крові та основи гемотрансфузіології – беззаперечно, надзвичайно важливий розділ загальної хірургії, не знання якого роблять можливим ризик для життя хворого.

Анестезіологія, особливо місцева анестезія, знання про шок, основи реанімації – це щоденна практика стоматолога. Знання цього розділу загальної хірургії – це основа всієї щоденної роботи лікаря стоматолога, яку він повинен знати і вміти практично імплементувати.

Знання про основні гнійні процеси м'яких тканин, кістки, а також основні засади лікування специфічної інфекції, анаеробних гнійних процесів – це базис роботи лікаря – стоматолога протягом всього свого життя.

Таким чином, скорочення годин викладання «загальної хірургії», або надання їй статусу «вибір дисципліни за бажанням» є вкрай небезпечним, так як створює небезпечні прецеденти, через незнання матеріалу, у всій подальшій лікарській кар'єрі майбутнього стоматолога.

Каніковський О.Є., Шапринський Є. В., Мосьондз В. В.
Способи підвищення мотивації до навчання іноземних студентів у медичному університеті

Кожен педагог медичного університету має за мету підвищувати якість знань та навичок студентів. Важливою проблемою залишається підготовка іноземних студентів, оскільки вони показують за кордоном якість навчання в університеті. Для отримання належних знань та навичок з метою самореалізації у подальшій обраній професії має бути присутня мотивація до навчання особливо у студентів медичного університету.

Метою роботи є визначення аспектів підвищення мотивації до навчання іноземних студентів та пошук шляхів їх реалізації.

На відміну від звичайного студента, на рівень навчання іноземного студента впливає ряд факторів, таких як: особливості сприйняття того чи іншого матеріалу, мовні труднощі, вік, рівень довузівської підготовки, сімейний стан, володіння навиками самоорганізації, планування і контролю своєї діяльності (перш за все навчальної); мотиви вибору вузу; адекватність вихідних уявлень про специфіку навчання у вищому медичному закладі. Також велике значення мають такі фактори, як: рівень інтелекту, індивідуальні психологічні особливості, креативність, навчальна мотивація, що забезпечує позитивні переживання при досягненні навчальних цілей, висока самооцінка, яка призводить до формування високого рівня вимог, організація навчального процесу у вищому навчальному закладі, рівень кваліфікації викладачів, престижність медичного університету.

При викладанні іноземним студентам медичного університету викладачі мають всіляко заохочувати студентів до навчання та підтримувати їх бажання максимально засвоювати теоретичний матеріал і практичні навички. Крім того, навчальний план для іноземних студентів не має бути перевантаженим зайвою інформацією, та повинен легко сприйматися.

На клінічних кафедрах при викладанні іноземним студентам викладачі мають подавати теоретичний матеріал із врахуванням міжнародних протоколів, стандартів лікування тих чи інших нозологій. Представлена інформація має бути наочною, у вигляді презентацій зі схемами, ілюстраціями і таблицями; відеороликів. Такий спосіб подачі інформації забезпечить нестачу мовної адаптації студента та допоможе встановити більш тісний інформаційний контакт студента з викладачем. За темами курсу має бути створена електронна бібліотека з наявністю навчальних програм, початкових посібників, відеофільмів. На сьогоднішній день одним із шляхів підвищення мотивації до навчання іноземних студентів є використання системи дистанційного навчання. При практичній підготовці іноземних студентів важливим є засвоєння ними усіх передбачених практичних навичок. Для реалізації цього необхідним є використання певних моделей, фантомів. Також для покращення практичної підготовки іноземного студента перспективним є створення і проведення навчального процесу в університетських клініках.

Таким чином, тематичний план лекцій та практичних занять для іноземних студентів повинен бути визначений з врахуванням міжнародних рекомендацій без перевантаження зайвою інформацією та матеріалом, що важко сприймається. Для покращення навчання іноземних студентів важливим є застосування нових інформаційних технологій зі створенням електронної бібліотеки з сучасною медичною літературною інформацією, а також використання навчальних відеороликів та навчальних програм. Для підвищення рівня засвоєння практичних навичок перспективним є створення мережі сучасних, добре оснащених, університетських клінік.

Кириченко Л.М.

Методичні технології викладання клінічної імунології лікарям-інтернам педіатричного профілю

З кожним роком медична наука робить значні досягнення, які можуть міняти підходи до розуміння проблеми в цілому. Це стосується і викладання клінічної імунології лікарям-інтернам педіатричного профілю.

Відомо, що порушення функціонування імунної системи у дитячому віці може призвести до негативних наслідків у майбутньому. Це стосується і розуміння необхідності імунопрофілактики, адже саме від цих спеціалістів буде залежати формування позитивного відношення пацієнтів до вакцинації.

Для підготовки спеціалістів, які будуть відповідати сучасному рівню науки, в робочу програму включено:

1. Теоретичні питання, які пояснюють будову і функціонування імунної системи в цілому, розбір основних критеріїв виявлення вроджених імунодефіцитів на ранніх етапах, виявлення хвороб, які пов'язані з порушенням функціонування імунної системи, вивчення питань імунопрофілактики та імунореабілітації.

2. Практичні навички, які знайомлять лікарів-інтернів з різними методами дослідження функціонального стану імунної системи, збір скарг та анамнезу (імунологічного, родинного, антенатального, вакцинального), розгляд клініко-анамнестичних орієнтирів, які дозволяють уточнити ушкоджену ланку імунної системи. Приділяється увага об'єктивному обстеженню хворого та інструментальним методам. Розгляд лабораторних методів дослідження, які включають оцінку загальноклінічних аналізів (загальний аналіз крові, група крові, біохімічні дослідження) та лабораторні імунологічні тести I та II рівня.

Велика увага приділяється інтерпретації імунологічного обстеження і вмінню поставити імунологічний діагноз.

Також на практичних заняттях є обов'язковим розбір клінічних задач та комп'ютерних тестів з дисципліни. Задачі побудовані таким чином, щоб розвивати логічне клінічне мислення, адже імунопатологія, як правило, є наслідком інших патологічних процесів в організмі.

Для покращення викладання предмету слід більше залучати лікарів-інтернів до проведення пошукових наукових досліджень і організовувати консилиуми по обговоренню проблемних питань.

Кириченко Л.М., Бондарчук О.Б.

Сучасні методичні технології при вивченні медикаментозної алергії лікарями-інтернами стоматологами

Програма вивчення клінічної імунології включає в себе поглиблення знань з питань клінічної імунології та алергології, які були отримані студентами на теоретичних та клінічних кафедрах, а також отримання нових знань з питань структури та функціонування імунної системи, методів діагностики, лікування та профілактики алергічних захворювань.

З кожним роком кількість алергічних захворювань неупинно збільшується, і в своїй практиці лікарі всіх спеціальностей зустрічаються з такими хворими все частіше. Особливо це стосується проблеми медикаментозної алергії в стоматологічній практиці. Тому вивчення і набуття досвіду в цьому питанні є пріоритетним при вивченні предмету.

На практичних заняттях з лікарями-інтернами стоматологами при розгляді теми медикаментозної алергії ми керуємось наказом МОЗ України № 916 від 30.12.2015 року «Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги медикаментозна алергія, включаючи анафілаксію».

Лікарі-інтерни навчаються правильно збирати анамнез, проводити об'єктивне обстеження хворого, визначати план додаткових досліджень та вміння інтерпретувати отриманні результати, проводити диференційну діагностику між медикаментозною алергією та побічною дією лікарських засобів.

На заняттях ми широко використовуємо методи активного навчання, такі як, рольові ігри, коли інтерни розігрують ситуацію, де одна особа грає роль пацієнта, а інша – лікаря і підчас якої стараються розіграти задану клінічну ситуацію. Заняття-конференція, коли кожному лікарю-інтерну дається якась тема для виступу і він поглиблено готує виступ для доповіді перед колегами. Метод «case-studies», коли беруться справжні історії пацієнтів, на основі яких розробляються питання і задачі для подальшого обговорення в групі.

Всі ці сучасні методичні технології дозволяють покращити навчальний процес, викликати більшу зацікавленість в проблемі та знаходити шляхи вирішення поставлених задач.

Кириченко В.І., Киришук І.Г., Килимнюк Л.В.

Роль дидактичної інтеракції як ланки технології вітагенного навчання у процесі підготовки студентів-медиків

Стрімкі зміни у сфері освіти пов'язані з розумінням того, що розвиток молодих фахівців являється ключовою ланкою майбутнього успіху держави в цілому і медицини зокрема. Тому краща підготовка молодих спеціалістів, збільшення можливостей практичного розвитку, підтримка прагнення у здобутті знань являються пріоритетними факторами прогресу освітніх процесів та суттєвим вкладом у майбутнє.

Підготовка спеціалістів в медичних закладах в сучасних умовах, головним чином, спрямована на розвиток гуманістичного потенціалу молодого фахівця, на протипагу традиційному економічному спрямуванню. Оскільки сьогодні розвиток людського потенціалу являється одним з основних критеріїв розвитку країни і на рівні з тривалістю життя береться за основу оцінки рівня динамічних змін та прогресу в цілому. Стрімкий розвиток інноваційних процесів в сфері освіти спрямований для вирішенням головного завдання – забезпечення розвитку потенціалу майбутніх фахівців та їх ефективної подальшої діяльності. Основною метою реформування професійної освіти є

навчання майбутнього спеціаліста самостійно взаємодіяти з інноваційними технологіями, що постійно розвиваються в усіх сферах сучасної медицини.

У вищих медичних закладах головною методичною основою для підготовки спеціалістів є вітагенне навчання на основі дидактичної інтеракції. Технологія інтерактивного навчання полягає у створенні умов діалогового спілкування викладача зі студентом, їх сумісної взаємодії в учбовому процесі, взаєморозуміння та установаження міжособистісних пізнавальних зв'язків. Використання даної методики сприяє, окрім професійної спеціалізованої підготовки, розвитку комунікативних вмінь, навичок самостійної роботи та роботи в команді, що веде до кращої якості діалогового спілкування. Окрім того, дана методика направлена на розвиток пізнавальної активності студентів в учбовій діяльності та збереження наявної, або ж формування нової стійкої позитивної мотивації до учбового процесу. Інтерактивні методи дозволяють покращити та підвищити інтенсивність пізнавальних процесів, процесів засвоєння та використання отриманих навичок при вирішенні подальших завдань. Поєднання пізнавальних, емоційних компонентів дозволяють покращити результативність навчального процесу. Простота та доступність методики дидактичної інтеракції, разом з її високою ефективністю сприяє легкому впровадженню інноваційної технології вітагенного навчання в процес підготовки молодих спеціалістів у вищих медичних закладах.

Таким чином, технологія дидактичної інтеракції як ланка технології вітагенного навчання являється синтезом досягнень педагогічної науки та практики, поєднання традиційних елементів минулого досвіду з результатами сучасного соціального прогресу, гуманізації та демократизації суспільства.

Кислова Ю.О., Яблонь О.С., Мазулов О.В., Антонєць В.А.

Клінічна робота - складова навчального процесу у вищих медичних навчальних закладах

Для України проблема підготовки нової національної еліти набуває сьогодні особливої актуальності, оскільки наші негаразди значною мірою зумовлені недостатнім професіоналізмом фахівців практично на всіх рівнях.

Одним із основних завдань вищої медичної освіти є формування особистості спеціаліста, здатного до саморозвитку, самовдосконалення, безперервної самоосвіти, креативного мислення, відкритого до інноваційних форм діяльності. Незалежно від отриманої професії та характеру роботи, будь-який молодий спеціаліст у процесі навчання повинен надбати фундаментальні професійні знання, фахові вміння та навички. Для успішного та результативного навчання студентів всі викладачі, безперечно, повинні займатися клінічною роботою, самовдосконалюватись та розвивати свою професійну майстерність.

Навчальна дисципліна «Педіатрія» на кафедрі педіатрії №1 вивчається студентами усіх спеціальностей четвертого року навчання. Програма включає основи теоретичних знань та практичних навичок з патології дітей раннього та старшого віку, зокрема патології органів дихання, алергології, травної, серцево-судинної системи, патології нирок. Вивчення педіатрії базується на знаннях

фізіології, патофізіології, біохімії, патоморфології, пропедевтики дитячих хвороб, що створює засади для наступного успішного засвоєння студентами практичних навичок з клінічної дисципліни та закладає основи знань щодо правильних і чітких дій лікаря.

При навчанні студентів на клінічних кафедрах, зокрема на кафедрі педіатрії №1, значна увага приділяється питанням діагностики. На практичному занятті після перевірки вихідного рівня знань та теоретичного опитування, студенти під контролем викладача, а в подальшому самостійно, працюють біля ліжка хворого, у відділеннях різного профілю.

У лікарській практиці для розв'язання діагностичних завдань застосовують різноманітні прийоми і методи наукового пізнання. В діагностичній роботі студента спостереження є першою фазою періоду аналізу, наступна фаза - період синтезу фактів, які спостерігалися. При визначенні певної хвороби студенти повинні спиратися на послідовний синтез і встановлення патогенетичного зв'язку явищ. Обов'язковим є збирання скарг, анамнезу життя, захворювання, визначення основних симптомів, групування їх у синдроми з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта. Невід'ємною частиною є проведення диференційного діагнозу, встановлення та обґрунтування попереднього діагнозу, призначення плану обстеження та лікування.

Виховання клінічного мислення в майбутнього лікаря неможливе без розбору ситуацій, що виникають у професійній діяльності. Клінічні ситуації з їх повним розбором використовують викладачі під час роботи студента біля ліжка хворого, проведення клінічних розборів, клінічних і патолого-анатомічних конференцій, захисту «Історії хвороби пацієнта». Вони допомагають оцінити засвоєні знання, вдосконалити систему контролю знань, навичок і вмінь майбутнього медичного працівника.

Кіщук В.В., Барціховський А.І., Дмитренко І.В., Лобко К.А.,
Бондарчук О.Д., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Максимчук В.В.,
Грицун Я.П., Шамрай С.О., Існюк А.С.

Роль сучасних технологій у підвищенні фахової компетентності студентів з оториноларингології на артикуляційному рівні психомоторної сфери

Розробка національних стандартів вищої освіти є важливою складовою пошуку нових технологічних і педагогічних шляхів поліпшення фахової компетентності майбутнього лікаря (протокол МОН України №3 від 29.03.2016 р.). Згідно класифікації навчальних цілей Б.Блума структурування результатів навчання доцільно проводити у когнітивній, афективній і психомоторній сферах (Bloom B.S., 1956; Simpson T.Y., 1966; Dave R.H., 1967; Kibler S.R., 1970; Harrow A.J., 1972).

Фахова компетентність оториноларинголога у психомоторній сфері має досягнути рівня артикуляції серії не з двох, за визначенням, а з 4-х і більше практичних навичок для виконання достатньо складних модифікованих маніпуляцій з метою розв'язання певних діагностичних і лікувальних задач. Наприклад, при задній риноскопії, студент повинен координувати взаємне

розташування джерела освітлення, пацієнта, власне і 5-ти інструментів (носоглоткове дзеркало з його утримувачем, шпатель, джерело освітлення і лобний рефлектор) в т.ч. носоглоткового дзеркала у ротоглотці таким чином, щоб завдяки 4 рази відбитим променем світла за секунди розпізнати анатомічні утворення задніх відділів порожнини носа, усвідомити їх особливості, класифікувати їх хоча б у напрямку подальших дій в той самий час, коли пацієнт рефлекторно намагається змінити положення притиснутого язика або голови, ковтнути тощо. Звичайно, у практичній діяльності може виникнути додаткове завдання, наприклад: взяти біопсію, видалити новоутворення носоглотки.

Зрозуміло, що в умовах обмеженої кількості годин з оториноларингології, необхідно іноді переходити на наступний рівень абстрактного мислення не оволодівши досконало попередніми навичками. Наприклад, на кожному практичному занятті студент продовжує артикуляцію рухів 5-ти класичних методів ЛОР-обстеження, однак, якийсь час він не може самотужки, розпізнати анатомічні утворення, а куратор не може механічно вказати на них або на їх особливості. Тому класична система навчання призводить до збільшення рівня абстракцій когнітивної сфери за рахунок використання схематичних малюнків з вербальним поясненням.

Звичайно, на сучасному рівні технологічного розвитку є необхідною корекція методик викладання оториноларингології, особливо набуття практичних навичок на артикуляційному рівні психомоторної сфери. Наприклад, студент в підгрупах з восьми чоловік (при обладнанні навчальної кімнати чотирма робочими місцями) під час кожного практичного заняття може двічі-тричі відпрацьовувати методи ЛОР-обстеження на протязі перших 6-7-ми занять, але з переходом до клінічної частини необхідно додатково оцінювати важливість певних особливостей ендоскопічної картини з метою вибору наступних діагностичних і лікувальних заходів (5-6-тий рівні когнітивної сфери). Однак, за цей час досконало оволодіти певними навичками (наприклад, епіфарингоскопія) не кожному вдається. Продовження навчального плану у випадках невідповідності рівня практичних навичок можливо виключно при використанні сучасних ендоскопічних технологій, котрі дозволяють безпосередньо побачити якісне збільшене кольорове зображення барабанної перетинки або носоглоткового мигдалика, механічно вказати на анатомічні утворення, їх особливості, обговорити можливі напрямки дообстеження або лікування. Мабуть тому, на сьогоднішній день «золотим стандартом» діагностики і вибору тактики лікування гіпертрофії носоглоткового мигдалика у практичній охороні здоров'я у всіх країнах визнано не епіфарингоскопію, а ендоскопію носоглотки. Зрозуміло, що відповідне обладнання має з'являтися насамперед в навчальних медичних закладах, а не в приватних клініках.

Висновок: використання сучасних ендоскопічних методик обстеження ЛОР-органів дозволяє не тільки знизити іноді недосяжний рівень артикуляцій класичного ЛОР-обстеження, але й якісніше і швидше досягати вищих рівнів фахової компетентності у когнітивній і афективній сферах.

Кіщук В.В., Дмитренко І.В., Існюк А.С., Барціховський А.І., Лобко К.А.,
Бондарчук О.Д., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Максимчук В.В., Грицун Я.П.,
Шамрай С.О.

Електронний журнал – новий крок в реалізації інноваційних педагогічних технологій

Інформаційна система - комплекс програмних, технічних, інформаційних, лінгвістичних, організаційно-технологічних засобів і персоналу, призначена для вирішення завдань довідково-інформаційного обслуговування або інформаційного забезпечення користувачів інформації. Ця система повинна забезпечувати засоби для протікання інформаційних процесів: зберігання, передачі, перетворення інформації.

Необхідність створення системи ефективного управління навчальним процесом і забезпечення комп'ютерного документообігу неможливо реалізувати без розробки та впровадження єдиної системи управління освітнім закладом, яка б включала весь комплекс програмних засобів та загальну базу даних, що і спонукало до впровадження у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова комп'ютерної програми «Електронний журнал» (Гумінський Ю.Й, Кулик А.Я., Коваль Б.Ф., Алієв Е.І., 2017).

Насамперед потрібно сказати про загальні принципи роботи цієї системи. Інформаційна система «Електронний журнал» побудована у вигляді WEB-додатка програми, тобто її робота вимагає підключення до Всесвітньої мережі Internet. Для роботи з системою не потрібно встановлювати спеціального програмного забезпечення.

«Електронний журнал» вирішує велику кількість автоматизованих функцій управління, у тому числі: електронну реєстрацію, обробку даних та документообіг в єдиній інформаційній системі для кожного структурного підрозділу окремо і установи в цілому; планування, контроль та аналіз навчальної діяльності; оперативний доступ до інформації, що супроводжує навчальний процес; єдину систему звітів, як внутрішніх так і за вимогами Міністерства освіти і науки (МОН) України; системи безпеки даних з урахуванням вимог законодавства;

Персональний кабінет викладача - це складова роботи викладача за допомогою якої можливо проводити дистанційне ведення електронних журналів та змогу обміну інформації іншим користувачам системи;

Персональний кабінет студента - це навчальна складова студента за допомогою якої можливо проводити дистанційний контроль успішності, заборгованостей та ознайомлення з тематичним планом навчання;

Перевагами використання даної системи є можливість:

- формувати дані про успішність, модулі, заліки, іспити;
- ведення моніторингу якості знань;
- ведення контролю навчального процесу;
- спонукати персонал до підвищення виконавчої дисципліни, тому що не дозволяє довільно змінювати вихідну інформацію та унеможливорює вплив корупції на навчальний процес;

- створювати необхідність використання сучасних інструментів навчання та комунікацій (корпоративної пошти, науково-освітньої спільноти)
- підвищувати ступінь автоматизації навчального процесу та підтримувати всебічну інформаційну підтримку діяльності навчального закладу;
- сприяти підготовці ІТ-компетентних керівників освіти і викладачів;
- навчання, виховання і розвиток студентів як вільної, відповідальної та творчої особистості;
- прищеплення студентам високого рівня інформаційної культури;
- проводити аналіз якості учбово-виховного процесу на основі інтегративних показників;
- передбачувати правила обліку і контролю діяльності суб'єктів учбового процесу;
- використовувати спеціальні методи оптимізації і регуляційні механізми управління учбовим процесом.

До очевидних недоліків потрібно віднести:

- нестабільність роботи електронного журналу зв'язана із недосконалістю програмного забезпечення та непостійністю підключення до мережі Internet
- недостатнє оснащення навчальних баз комп'ютерною технікою, що знижує оперативність введення даних та ускладнює доступ до електронних баз викладачів
- нелогічність дублювання електронного журналу паперовими аналогами, що збільшує потенційні витрати часу навчального процесу на механічне введення даних та підвищує ризик помилкових невідповідностей.

Результати дослідження дозволяють сформулювати такі рекомендації:

1. Створення електронної системи управління навчальним процесом повинно враховувати цілі та завдання аудиторії користувачів (студентів, викладачів, співробітників, адміністрації закладу);
2. Питання доступності та якості освітніх послуг у сучасних умовах є особливо актуальними для розвитку освіти в Україні на світовому рівні. Ці питання викликані необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості освіти та сприйняття її розвитку. Розвиток інформаційних технологій в сучасних умовах стає одним із основних способів здобуття вищої освіти, більш зручним і якісним донесенням знань до студента.
3. Необхідність створення системи ефективного управління навчальним процесом і забезпечення комп'ютерного документообігу неможливо реалізувати без розробки та впровадження єдиної системи управління освітнім закладом, яка б включала весь комплекс програмних засобів та загальну базу даних.

Коваль Б.Ф., Коваль Л.Д., Мосьондз В.В.

Попередні результати впровадження електронного журналу успішності студентів у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова

З метою здійснення моніторингу та оперативного управління навчальним процесом, покращення якості надання освітніх послуг, у ВНМУ ім. М.І. Пирогова в 2016-2017 навчальному році на перших трьох курсах денної форми навчання було введено в дію автоматизовану систему обліку результатів навчальної діяльності студентів та відвідування ними занять – електронний журнал успішності.

В журналі відображаються поточна успішність студентів з автоматичним розрахунком середнього балу по дисципліні, який конвертується в рейтингові бали по 120 і 200-бальній шкалі. Також в електронному журналі наявна можливість внесення результатів підсумкового контролю знань студентів (диференційного заліку або іспиту) та балів за індивідуальну роботу. Окремо хочемо виділити можливість внесення балів за передекзаменаційне тестування по дисциплінах, які входять до складу КРОК-1.

Залежно від того, чим закінчується дисципліна, система автоматично реєструє фінальний результат – «зараховано» - «не зараховано» (для заліку) або традиційну оцінку (2, 3, 4, 5) з відображенням набраної загальної кількості балів (для диференційного заліку або іспиту). У випадку, якщо студент має пропуски практичних занять або середній бал по дисципліні менший, ніж 3.00, можливість виставлення балів підсумкового контролю автоматично блокується з відображенням конкретної причини.

В електронному журналі успішності передбачена можливість друку сторінки з оцінками, а також вивантаження даних у файл формату .xlsx.

Залежно від рівня доступу до системи, користувачі можуть отримувати різний об'єм даних: студенти – інформацію тільки про свою успішність; викладачі – можливість працювати тільки з журналами, закріпленим згідно розкладу, а саме вносити оцінки, редагувати оцінки «2» та результати відпрацювання пропущених занять («нб»), редагувати результати підсумкового контролю студентів, які не склали його з першого разу або були не допущені до нього; модератори та завідувачі кафедр можуть переглядати всі журнали, які ведуться на кафедрі, без можливості їх корекції. Декани, їх заступники та інспектори деканатів також мають можливість тільки перегляду журналів та результатів успішності всіх студентів, які навчаються на даному факультеті, з можливістю друку даної інформації. Ректор, проректор з навчальної роботи та адміністратор журналу мають повний доступ з можливістю перегляду та друку всієї інформації, наявної в системі.

За час роботи електронного журналу він зарекомендував себе як надійний інструмент моніторингу навчального процесу з боку керівництва університету та педагогічного колективу, який дозволяє здійснювати докладний аналіз успішності студентів.

Таким чином, даний програмний продукт за рахунок потужної системи фільтрів дозволяє систематично отримувати докладну інформацію про

виконання кожним студентом навчального плану; налагодити зворотній зв'язок зі студентами з метою прийняття оперативних дидактичних і виховних заходів щодо підвищення якості навчання; реалізувати індивідуальний підхід у роботі зі студентами; підвищити прозорість і точність в оцінюванні; значно полегшити та деталізувати облік у навчальному процесі. Крім того, електронний журнал має додатковий психологічний вплив на викладачів, оскільки суттєво економить їх час та унеможливорює механічні помилки під час розрахунку середнього балу успішності студента.

Коваль В.М., Гуцол В.В., Гордзієвська Н.А.

Розвиток здатності до критичного мислення у студентів як одна із складових підготовки висококваліфікованого фахівця

В процесі своєї професійної діяльності фахівцю доводиться приймати рішення керуючись різноманітною інформацією, яка у сучасному світі буває суперечливою. Тому на думку багатьох науковців здатність до критичного мислення є певним критерієм спроможності мислити самостійно враховуючи досвід та знання інших людей при вирішенні проблемних ситуацій, що безумовно є важливим у професійній діяльності як провізора так і лікаря.

Розвиток здатності до критичного мислення у студентів дозволить їм самостійно оцінювати інформацію, аналізувати її, аргументувати і виражати свою точку зору та приймати рішення в умовах невизначеності, що є важливим для подальшої практичної діяльності.

Причини недостатнього розвитку критичного мислення можуть бути різними. Починаючи від особистих особливостей конкретної людини закінчуючи відсутністю досвіду критичного підходу до інформації. Одними з основних причин неготовності до критичного мислення науковці називають недостатню гнучкість мислення, так звану функціональну фіксованість мислення, стереотипність. Одним із шляхів покращення гнучкості, широти, глибини та критичності мислення є толерантне відношення до думок інших, яке водночас передбачає і ціннісне ставлення до власної думки.

З метою кращого розвитку критичного мислення у студентів доцільно на заняттях приділяти увагу різноманітним проблемним ситуаційним завданням, під час вирішення яких студенту доведеться аргументувати свою точку зору враховуючи вже набуті попередньо знання. Під час вирішення таких завдань студенти навчаються розмірковувати, відрізняти факти, які завжди можна перевірити, від особистих припущень, відокремлювати головне від другорядного. Важливо, щоб кожен із студентів у групі мав однаковий час для аргументування своєї думки. Це дає можливість зрозуміти, що думка кожного є важливою. Не варто дозволяти іншим студентам перебивати виступаючого, навіть якщо його думка хибна. Обговорення слід проводити після завершення аргументування позиції кожного доповідача. Це сприяє розвитку толерантності та відкритості у студентів до думок інших, навіть якщо вони відрізняються від їх власних. Після обговорення викладач робить загальний висновок та відмічає раціональні думки.

З метою формування бажання самостійного пошуку нової інформації у студента, варто створювати такі суперечливі ситуаційні завдання, які зацікавлять та стимулюватимуть до пошуку їх вирішення. Проте інформація для вирішення таких завдань все ж має бути доступною, але виходити за межі лекційного конспекту.

Також важливими вміннями, які сприяють розвитку критичного мислення та які слід розвивати у студентів є наполегливості, послідовності, здатності до визнання помилок та їх виправлення.

Колісник П.Ф., Колісник С.П., Кравець Р.А., Гуменюк І.П.

Проблеми підготовки лікарів та інших функціональних спеціалістів з фізичної та реабілітаційної медицини в Україні та шляхи їх подолання

Світовий досвід показав, що медична реабілітація є однією з основних структурних складових охорони здоров'я, яка має високу ефективність не лише в сфері відновлення та збереження здоров'я, але й забезпечує значний соціально-економічний ефект.

Слід вказати, що медична реабілітація відіграє одну з провідних ролей у досягненні стратегії ВООЗ «Здоров'я для всіх у ХХІ столітті». Лікарі загальної практики мають забезпечувати більшість медичних потреб пацієнтів, тому використання методів медичної реабілітації в амбулаторних умовах потребує глибокого вивчення і розробки.

Наявність багатьох захворювань у одного і того ж пацієнта призводить до поліпрагмазії, побічної дії лікарських засобів, а також до виникнення медикаментозної резистентності та «хронізації» захворювань. Тому з метою подолання цих станів, скорочення термінів та зменшення витрат на лікування доцільно застосовувати систему семирівневої медичної реабілітації таких хворих. Адже лікуванням може вважатись лише спосіб відновлення анатомічної структури, а проведення фізичної медичної реабілітації найефективніше сприяє такому відновленню.

В Україні функціонує багато закладів реабілітаційного спрямування: санаторно-курортні заклади, науково-дослідні інститути, реабілітаційні відділення та ін. Але, незважаючи на існування великої кількості фізичних реабілітологів, якість реабілітаційної допомоги залишається на низькому рівні.

Оскільки потреба в лікарях фізичної та реабілітаційної медицини існує вже давно, тому реформування системи підготовки має відбуватися швидко та злагоджено.

Працівники нашої кафедри мають певний досвід роботи над законодавством про медичну реабілітацію в Україні, приймали участь у створенні галузевих стандартів і програм підготовки лікарів-реабітологів, розробили багаторівневу медичну реабілітацію і впроваджують її в практичну роботу.

Тому наші пропозиції полягають в тому, щоб в навчальні програми вищих медичних закладів слід ввести обов'язковий курс з основ фізичної та реабілітаційної медицини для студентів 4 курсу (1,5-2,0 кредити ECTS), 5 курсу – основи спортивної медицини, фізіотерапії, санаторно-курортного лікування

(1,5-2,0 кредити ECTS), 6 курсу – інтегруючий курс з основ формування реабілітаційних команд та їх ефективної роботи, кількісної оцінки функціонування та медико-соціальної експертизи (2,0 кредити ECTS).

Лікарі-інтерни всіх спеціальностей мають проходити п'ять циклів навчання у тренінговому режимі у відповідних відділеннях тривалістю 1 тиждень. Доцільне проходження резидентури з фізичної та реабілітаційної медицини тривалістю не менше трьох років з перспективою подовження до 5 років та можливістю вузької спеціалізації.

Колошко О.М., Мельник А.В., Юрченко П.О.

Лабораторний метод дослідження в медицині та у вивченні предмету «біологічна хімія»

Сучасний стан системи охорони здоров'я України потребує високого рівня освіти від молодих фахівців. Конкурентоспроможність фахівця полягає у високому рівні знань в галузі діагностики та лікування як розповсюджених нозологій, так і казуїстичних захворювань; а також в ефективній курації пацієнтів зі сполученими патологіями.

Лабораторний метод в класичній схемі діагностики відіграє вагомий роль поряд з інструментальними методами. Він є одним з двох напрямків додаткового обстеження хворих. Та історично почав використовуватись не набагато пізніше від основних фізикальних методів (адже перші згадування в медичних трактатах про прагнення мурах до сечі хворих на цукровий діабет відносяться до середніх віків).

Беручи до уваги вказану тривалість розвитку лабораторних методів обстеження в медицині та прискорення науково-технічного прогресу зі стрибком комп'ютерних та інформаційних технологій, стає зрозумілим факт сучасного різноманіття та інформативності лабораторних медичних технологій.

Це включає можливості визначення концентрації метаболітів (глюкоза, холестерин, вільні жирні кислоти, сечовина, креатинін, сечова кислота, тощо) і малих регуляторних молекул (H_2S , NO , CO , гомоцистеїн) в крові для діагностики або оцінки факторів ризику розповсюджених на сьогоднішній день атеросклерозу, ожиріння, цукрового діабету, артеріальної гіпертензії, подагри, що разом їх відносять до «метаболічного синдрому», фактично загрози для урбанізованої популяції в літньому віці.

Також сучасними високотехнологічними методами точно вимірюється концентрація будь-яких гормонів в крові та активність ферментів крові або тканин. Без цього нині не можлива діагностика ендокринних патологій та вроджених езімопатій, відповідно.

Окремої уваги заслуговують сучасні неінвазивні методи біохімічної діагностики видихуваного повітря. Адже вони дозволяють доволі точно провести кореляцію з такими показниками крові, але обійтись без забору крові на аналіз. Також в сьогоднішній діагностиці великий розвиток отримали експрес-методи з галузі «лабораторія в кишені», що є корисними для самоконтролю цукрового діабету, діагностики вагітності, вмісту наркотичних речовин, т. інш.

Вивчення предмету біологічної хімії на медичному факультеті триває протягом третього та четвертого семестрів та закладає основи вивчення студентами молекулярної біології, генетики, патологічної фізіології, професійно-орієнтованих дисциплін (фармакології, пропедевтики клінічних дисциплін). Біологічна хімія закладає основи клінічної діагностики найпоширеніших захворювань, моніторингу їх перебігу, розуміння механізмів дії багатьох лікарських засобів та контролю ефективності заходів, спрямованих на попередження виникнення та розвитку патологічних процесів.

Кожна тема практичних занять за навчальним планом супроводжується лабораторним практикумом. Ці лабораторні роботи свого часу були адаптовані та введені досвідченими доцентами кафедри та щороку оновлюються й вдосконалюються. Всі вони корелюють з темою заняття. Переважна більшість мають клініко-діагностичне значення.

Зокрема, протягом року студенти визначають кількісний вміст глюкози, холестерину, сечовини, глутатіону, сечової кислоти в крові. Практичну користь в майбутній професійній діяльності принесе навичка у якісному та кількісному визначенні вмісту білка, глюкози та кетонів в сечі. Студенти протягом року проводять визначення активності каталази, пероксидази, аланінамінотрансферази крові та амілази в сечі. Визначають вміст метаболітів нітроген монооксиду (NO) в слині. Проводиться титраційне визначення кислотності шлункового соку та визначається добова екскреція 17-кетостероїдів з сечею. Зміни досліджуваних показників в патології обов'язково відображаються студентами в висновках та обговорюються на заняттях.

Включення в лабораторний практикум більш високовартісних методів лабораторних досліджень (включаючи сучасну експрес-діагностику) було б вельми інформативним і корисним, але це справа часу та фінансування. Ще один шлях урізноманітнення практикуму – це організація навчальних екскурсій до науково-дослідних лабораторій університету для ознайомлення студентів з проведенням діагностики через полімеразну ланцюгову реакцію.

Таким чином, ознайомлення студентів медиків з широкою палітрою сучасних лабораторних методів, з їх інформативністю та значенням, ефективно та доцільно на другому курсі під час опанування предмету «біологічна хімія».

Комарницька Н.Т., Ігнащук О.В., Малачкова Н.В.

Запровадження інтерактивних методів навчання на циклах тематичного вдосконалення керівників охорони здоров'я

Курси післядипломної підготовки організаторів охорони здоров'я нашого університету є однією із баз для впровадження проекту «BIHSENA» - «Поєднання Інновацій, Здоров'я і Суспільств: освітній розвиток потенціалу в сусідніх районах Східної Європи», очолюваного Маастрихтським університетом (Нідерланди). До складу учасників проекту входять, поряд з викладачами із університетів Нідерландів, Польщі, Болгарії, Росії, також фахівці із українських вищих навчальних закладів (ВНМУ ім. М.І.Пирогова, Києво-Могилянська академія). Проект спів фінансується програмою «Ерасмус

+» Європейського союзу (ця публікація відображує лише погляди авторів на дану проблему, Європейська комісія не несе відповідальності за її зміст).

За планом проекту для України було розроблено два цикли тематичного вдосконалення (ТУ): «Управління якістю в закладі охорони здоров'я» і «Управління та фінансування охорони здоров'я». В якості методів навчання використовувалися: традиційне навчання (лекції), інтерактивні лекції, самонавчання, blended learning (гостьові лекції, консультації по скайпу або іншій системі повідомлень, обмін інформацією через google docs), навчання, орієнтоване на проблему (problem-based learning), кейс-стаді (case study).

Тематичний план першого циклу «Управління якістю в закладі охорони здоров'я» складався з 14 інтерактивних лекцій, 4 практичних занять і 5 семінарів. Викладачами циклу були і представники кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я нашого вузу і фахівці з Києво-Могилянської академії. В групі слухачів, що складалася з 36 осіб, активно обговорювалися: і основні принципи управління якістю медичної послуги, і принципи менеджменту якості, і аналіз наявних ризиків в медичному закладі, і планування заходів щодо їх зменшення та усунення вірогідних наслідків, і можливості та необхідність створення контрольованих умов в медичному закладі, і моніторинг та аналіз діяльності медичних закладів, і зміст та види аудиту в цих закладах.

Кінцевим завданням для учасників циклу було індивідуальне завдання - розробка і презентація «Політики якості» для свого закладу, що складалося з: визначення розуміння якісної послуги в цьому закладі, принципів роботи з пацієнтом, принципів роботи із співробітниками («внутрішнім клієнтом»), принципів роботи з постачальниками, визначення третіх осіб та принципів роботи з ними, ідеї змін та обґрунтування реальних пропозицій, якщо політика якості вже затверджена в установі.

В другому циклі «Управління та фінансування охорони здоров'я» прийняло участь 34 особи. У тематичний план увійшли: 10 лекцій, 5 практичних занять і 5 семінарів. Висвітлювалося і обговорювалося велике коло питань: діяльність системи охорони здоров'я в умовах ринкових відносин, проблеми соціального медичного страхування: регулювання відносин між платоспроможністю, тарифами та якістю медичної допомоги, пулінг та розподіл коштів, методи оплати наданих медичних послуг, платежі пацієнтів в охороні здоров'я, управління фінансовими ризиками, розробка базового пакету послуг, менеджмент людських ресурсів, юридичні питання. В процесі занять учасники циклу виконували вправи по використанню глобального бюджету, обговорювали «гострі кути» реформування системи охорони здоров'я, визначали місію і візію для свого закладу.

Кінцеве оцінювання слухачів на ТУ відбувалося за критеріями: 1. присутності на заняттях – допускався пропуск не більше, ніж 2 заняття, (відроблялися написанням тематичних есе) – цей критерій давав 20% загальної оцінки, 2. активність участі в групових дискусіях – 30% загальної оцінки, 3. підготовка презентацій своїх виступів - 50% загальної оцінки.

По завершенню циклу після видачі сертифікатів починалася робота незалежного експерта, який (за обов'язкової відсутності викладачів циклів) методом анонімного анкетування і вільної співбесіди з слухачами, повинен був визначити, як оцінюється ними якість і об'єм отриманої на ТУ інформації, методика її надання, можливості використання в практичній діяльності організаторів охорони здоров'я. Отримані експертами матеріали свідчать про переважно позитивну, а по основним розділам високу, оцінку розроблених і впроваджених на нашій базі циклів ТУ (в рамках проекту «BIHSENA»).

Серед важливих пропозицій бажання слухачів на практичних заняттях безпосередньо ознайомитись з діючою системою управління якістю в закладі охорони здоров'я м.Вінниця.

Кондратюк А.І., Кривоніс Т.Г., Байгузіна І.Ч.

Досвід впровадження психологічних аспектів сучасних інновацій в системі вищої медичної освіти

Основна мета реформування системи вищої освіти полягає в підвищенні ефективності процесу навчання та формуванні професійних умінь та навичок у студентів вищої школи як на етапі до дипломної освіти, так і в умовах післядипломної освіти. Досягнення цієї мети в сучасних умовах можливе лише завдяки проектуванню та впровадженню інноваційних освітніх систем і технологій.

В психолого-педагогічному аспекті, інновація – це створення і впровадження різних видів нововведень, що спричиняють зміни не лише у формі подачі навчального матеріалу, а й передбачають врахування людського фактора, формування особистісної позиції слухачів та учасників освітнього процесу, подолання соціально-психологічних бар'єрів.

Саме поняття «інновацій» має латинське походження, та означає в перекладі оновлення, зміну, введення нового, а це не лише методи, які у таких поєднаннях ще не використовувалися або, ще не висувалися, а й технології організації навчального процесу, які несуть у собі прогресивне начало, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання освіти і виховання. Таким чином, будь-яка методична технологія повинна відповідати критеріям технологічності. До основних методологічних вимог, в яких можна впровадити психологічні аспекти, можна віднести: концептуальність (притаманність науковій концепції, що містить філософське, психологічне та дидактичне соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети), системність (логіка процесу, взаємозв'язок всіх його частин, цілісність), можливість управління (можливість діагностичного планування та проектування навчального процесу, варіювання засобами та методами з метою корекції результатів), відтворюваність (можливість використання в інших освітніх закладах іншими суб'єктами). Серед основних підходів щодо реалізації методичних інновацій у вищій школі найбільш актуальними з точки зору психологічного аспекту можна визначити визначити компетентнісний та особистісно-орієнтований підхід.

Однією із сучасних і найбільш перспективних методологій роботи в системі вищої медичної освіти сьогодні можна вважати застосування симуляційних технологій. Співробітники медико-психологічного центру Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова отримали досвід роботи в програмі навчання курсу підвищення кваліфікації за профілем «Акушерство та гінекологія» на базі «Навчально-тренінгового центру практичної підготовки лікарів ВНМУ ім. М.І. Пирогова». Окрім традиційної роботи зі сценаріями клінічних ситуацій, пропонується додатково впровадити в роботу стимуляційних центрів особливий метод – роботу балінтовських груп. Основною метою та завданнями роботи балінтовських груп є не лише підвищення компетентності в професійному міжособистісному спілкуванні, а й можливість розширити уявлення про лікувальний процес, усвідомити ті «сліпі плями», що часто блокують можливість формування професійних стосунків з пацієнтом. Окрім того, досвід доводить, що активна робота в балінтовських групах може слугувати одним із ключових способів профілактики синдрому психоемоційного вигорання. Балінтовські групи допомагають відповісти на цілий ряд запитань, зокрема, чому часто лікарі не здатні визначитися у власних почуттях, що можуть виникати в процесі побудови системних стосунків з пацієнтами, як проявляються у лікарів опір, захист та перенос, що можуть виникати під впливом цих переживань, тощо. Робота в таких групах суттєвим чином може допомогти лікарям вибудовувати продуктивну комунікацію з пацієнтами, правильно встановлювати рамки міжособистісних та професійних аспектів комунікації.

Традиційно, класична балінтовська група орієнтована на роботу з лікарями загальносоматичної практики, проте, на нашу думку, цілком доречним було б і впровадження досвіду роботи в таких групах з викладацьким складом університету. Робота з молодими викладачами сприятиме уникненню помилок в процесі побудови правильних, психологічно обґрунтованих та коректних партнерських стосунків, встановлення правильної дистанції і, разом з тим, побудови системи міжособистісних стосунків в системі «викладач-студент» на засадах довіри та толерантності. Залучення до балінтовських груп викладачів, які мають значний стаж та досвід науково-педагогічної роботи, могло б профілакувати, вибудовувати захист чи зменшити уже існуючі ознаки психоемоційного вигорання. На наш погляд, цікавим міг би бути і досвід об'єднаних груп, оскільки в роботі використовуються два основних інструмента – аналіз і підтримка. Основною умовою роботи балінтовських груп є створення атмосфери довіри, емоційної зацікавленості, що узгоджується з відчуттям безпечності відкритості. Перспективність такої роботи очевидна, оскільки ця модель може ефективно застосовуватись в умовах будь-яких систем професійних комунікації, що спрямовані на пошук взаєморозуміння, тому учасник групи зможе застосовувати навички та досвід, здобуті в процесі роботи балінтовської групи.

Коньков Д.Г.

Симуляційний тренінг – нові реалії в оцінці компетентності студентів вищих навчальних медичних закладів

Сучасні медичні технології створюють потребу у компетентних та креативних фахівцях. Враховуючи академічну автономію, надану навчальному закладу Законом «Про вищу освіту» та для покращення навчального процесу, на кафедрах акушерства та гінекології №1 та №2 ВНМУ ім. М.І. Пирогова запроваджені заняття в Навчально-інноваційному центрі з використанням симуляційних технологій для студентів 4-го, 5-го та 6-го курсів медичного факультету та лікарів-інтернів акушерів-гінекологів, що проходять навчання на базах кафедр. Завдяки запропонованим методикам симуляційного навчання згладжується складний перехід, що існував між теоретичним навчанням та навчанням у клініці. Складність сценаріїв поглиблюється в залежності від терміну навчання студентів або лікарів-інтернів. Цілі симуляційного навчання - перевірити готовність майбутніх лікарів діяти відповідно до протоколів та стандартів медичної допомоги у реальних клінічних умовах. Навчання на наступному рівні реалістичності вбачає імітацію реальної клінічної ситуації (сценарій) з використанням елементів рольової гри. Для студентів клінічний сценарій зазвичай є несподіваним, невідомі: кількість учасників, стан хворого, наявність обладнання. Одразу після завершення сценарію проводиться дебрифінг за спеціальною методикою з використанням відеозапису, що має за мету змусити учасників тренінгу підійти до вирішення проблеми з різних точок зору й тим самим дати їм більше можливостей для вибору дій. Таким чином, проведення симуляційних занять для студентів та лікарів-інтернів дозволяє відпрацювати практичні алгоритми персональних дій та командної взаємодії у виборі тактики лікування в різних клінічних ситуаціях та виправити переважну більшість медичних помилок, які пов'язані зі спільною роботою, комунікацією та методологією. Використання медичного обладнання в умовах, максимально наближених до реальних дозволяє додатково оцінити рівень підготовки курсантів. Запроваджена система навчання в симуляційному центрі практичного удосконалення, відповідає стандартам вищої освіти, надає можливість оцінити ступінь валідності отриманих знань.

Кордон Ю. В., Колодій С.А.

Тестування як форма контролю та діагностики знань студентів

В сучасних умовах приєднання України до Болонської декларації постійно вдосконалюється кредитно-модульна система, в основі якої лежить тестовий контроль рівня підготовки студентів з метою отримання ними глибоких знань та вміння оперувати цими знаннями. Перевірка і оцінювання знань і умінь студентів є важливою складовою навчання. Результатом контролю є показник співвідношення між поставленою метою навчання і досягнутими результатами. Процес контролю це одна з найбільш трудомістких і відповідальних операцій, пов'язана з гострими психологічними ситуаціями як для студентів, так і для викладача. З іншого боку його правильна постановка сприяє поліпшенню якості підготовки фахівців.

На кафедрі мікробіології ВНМУ ім.М.І.Пирогова контроль результатів навчання є обов'язковим компонентом навчального процесу, який виконується на всіх стадіях навчання. У навчальному процесі кафедри розрізняють декілька видів контролю: поточний, рубіжний, підсумковий і випускний. Систему контролю утворюють усне опитування студентів, підсумкові модулі і іспити, поточні, підсумкові і передекзаменаційні тестування, реферати, наукова і практична робота.

Тестування як форма контролю та діагностики знань студентів набуває все більшого розповсюдження в навчальному процесі, оскільки має певні переваги над іншими формами контролю знань та умінь, зокрема можливість охоплення великого обсягу матеріалу. Однак тестування не повинно бути панацеєю, що варто застосовувати без будь-яких застережень, адже його недоліки можуть нівелювати переваги, що можуть мати вплив на об'єктивність результатів індивідуального та групового оцінювання.

Тестова перевірка знань має цілу низку переваг перед традиційними формами і методами та гармонійно вписується в сучасну педагогічну концепцію. Вона дозволяє раціонально проводити заняття, охопити значний об'єм матеріалу, швидко встановити зворотній зв'язок із студентами; визначити результати засвоєння матеріалу та зосередити увагу на прогалинах в знаннях. Тестовий контроль забезпечує одночасну перевірку знань студентів і формує мотивацію регулярно готуватись до кожного заняття, дисциплінує їх. Крім вищезазначеного до вагомих переваг тестового контролю потрібно віднести об'єктивність та справедливість оцінки знань, які зменшують емоційні переваження студентів, забезпечують прозорість і гласність результатів контролю, розвивають індивідуально-диференційований підхід до навчання та самостійної роботи студентів.

На кафедрі мікробіології запроваджено проведення тестового контролю на кожному практичному занятті, який дозволяє визначити рівень підготовки студентів. В процесі заняття в усній формі обговорюються складні теоретичні питання. Таким чином, система дозволяє швидко оцінити рівень знань студентів на занятті за короткий термін часу, перейти до виконання практичної роботи.

Отже, тестова перевірка знань – вдала форма закріплення, осмислення, систематизації матеріалу. Найбільш ефективним та оперативним видом тестування, на наш погляд, є комп'ютерне тестування, яке набуває все більшого поширення в навчальному процесі завдяки автоматизації отримання результатів. Комп'ютерне тестування дозволяє в найкоротший термін перевірити знання великої групи студентів; виявити прогалини при вивченні конкретного навчального матеріалу та використовувати отримані результати для управління ходом навчального процесу. На кафедрі мікробіології впроваджено в навчальний процес комп'ютерне онлайн-тестування. Однак комп'ютерне тестування має свої недоліки, воно не охоплює всю варіативність тестування і не враховує індивідуальні психологічні особливості студентів, зокрема швидкість мислення й особливості уваги, тому не завжди надає студентам рівні умови для виконання завдань.

У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій питання ефективності використання тестування в навчальному процесі, як форми контролю та діагностики знань студентів, залишається актуальним та вимагає подальших досліджень.

Коробко О. А., Нечипорук С. В., Павлюк О. М.

Роль позитивної професійної мотивації у підготовці лікаря-інтерна

Мотивація (з лат. *movere*) – спонукання до діяльності, пов'язані із задоволенням потреби суб'єкта, це також причина, що є підґрунтям для обрання певних дій і вчинків, сукупність зовнішніх і внутрішніх умов, що активізують суб'єкта. Мотивація має велике значення для досягнення успіху в будь-якій професії. Не виключенням є лікарська справа. Більшість проведених опитувань показали, що в медичному вузі найвища позитивна професійна мотивація спостерігається серед студентів перших курсів, але протягом навчання, на превеликий жаль, вона зменшується, що пояснюється ідеалізацією професії на початку навчання та реаліями, з якими зустрічається майбутній лікар у вузі. Але, якщо все ж таки студент пройшов всі випробування навчання у медичному вузі, отримав диплом про вищу освіту та здобуває спеціалізацію, це вже свідчить про те, що він позитивно мотивований на майбутню професію. Тому, важливою задачею у підготовці лікаря-інтерна є підтримка та посилення позитивної професійної мотивації. У зв'язку із цим, не припиняється пошук шляхів для здійснення цієї мети. Зважаючи на досвід вітчизняних та зарубіжних освітян медичної школи підтримати та посилити позитивну мотивацію в професії лікаря можуть: 1) професіоналізм викладача (бажання та вміння навчити); 2) ставлення до лікаря-інтерна як до компетентної особистості; 3) сприяння самовизначенню лікаря-інтерна; 4) організація навчання як процесу пізнання; 5) використання методів, що стимулюють навчально-пізнавальну діяльність; 6) усвідомлення найближчих та кінцевих цілей навчання; 7) професійна спрямованість навчальної діяльності; 8) доступність змісту навчального матеріалу, що пропонується викладачем на занятті; 9) постійне створення та "підкріплення" ситуації успіху для невпевнених у своїх силах лікарів-інтернів.

Професія лікаря передбачає навчання протягом всього життя. Загалом, навчально-пізнавальна діяльність – це процес взаємодії людини з навколишнім середовищем, завдяки чому вона досягає свідомо поставленої мети, яка виникла внаслідок появи потреби вчитися. З цього випливає, що викладач має постійно відтворювати умови, при яких виникає потреба вчитися. Більшість вчених мають спільну думку відносно основного сенсу навчально-пізнавальної діяльності. Вони вважають, що основним сенсом навчально-пізнавальної діяльності є зміни в інтелектуальному, моральному, особистісному розвитку людини, формування механізмів самоорганізації людини.

Отже, мотиваційна складова навчальної діяльності охоплює пізнавальні потреби і мотиви навчання. Під час занять у лікаря-інтерна має виникати потреба у самовдосконаленні, самореалізації та самовираженні. Значну роль у формуванні цієї потреби відіграє співробітництво між викладачем та лікарем-

інтерном, а також між самими лікарями-інтернами, яке в навчальному процесі відбувається за допомогою діалогу. Тому, необхідно використовувати всі можливі механізми для підтримки та збільшення позитивної професійної мотивації у майбутніх лікарів з метою підготовки високопрофесійних фахівців галузі медицини.

Костюк М.І.

Сучасні методичні технології керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах

Навчальний процес у вищій школі - це система організації навчально-виховної діяльності, в основу якої покладено органічну єдність і взаємозв'язок викладання і учіння, спрямованих на досягнення цілей навчання, розвитку особистості студента, його підготовки до професійної діяльності.

За висловом відомого дидакта, академіка Ю. К. Бабанського : «Процес навчання - це цілеспрямована взаємодія вчителя та учнів, у ході якої розв'язуються завдання освіти, виховання і загального розвитку особистості».

Основним завданням навчального процесу у вищій школі є цілеспрямована і планомірна підготовка майбутніх фахівців медичного профілю до життєдіяльності у сучасному суспільстві.

Навчальний процес має два головні аспекти: навчання як системна цілеспрямована діяльність кафедр, що передбачає передачу студентам наукових знань і формування їх особистісних якостей, і учіння як навчальна діяльність студентів .

Вища освіта є фундаментом розвитку людства і кожного суспільства. Метою вищих навчальних закладів, зокрема медичного спрямування є підготовка спеціалістів вищої кваліфікації, здатних після здобуття відповідної освіти включитися у професійну діяльність; вирішувати виробничі або наукові завдання і відповідати за їх вирішення. Результативність такої системи вимірюється соціальною та професійною адаптацією її випускників. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність засвоєння майбутніми спеціалістами новітніх знань у галузі науки та медицини, ознайомлення із сучасними інформаційними технологіями, а також максимального розвитку активності та самостійності студентів.

Саме вищий навчальний заклад, будучи соціальною організацією являє собою систему спільної діяльності викладачів і студентів, яка дозволяє досягнути вище зазначених цілей. Управління діяльністю здійснюється за певними напрямками, один з яких - навчально-виховний процес. Сучасні проблеми модернізації навчально-виховного процесу в освітньому закладі реально можна розв'язати лише на основі впровадження в освітній процес інноваційних технологій.

Інновація освіти - це цілеспрямований процес часткових змін чи цілеспрямована зміна, що полягає у появі нової технології або в зміні принципів, на яких ґрунтується функціонування якоїсь системи навчання.

Підходи сучасних дослідників до визначення поняття "освітня технологія" різняться, але попри велику кількість підходів спільними елементами визначень

є системність, інтегративність, відповідність конкретній меті. Отже, освітня технологія - це змістовна техніка реалізації системи всіх компонентів педагогічного процесу, спрямована на досягнення поставленої мети; закономірна педагогічна діяльність, яка реалізовує науково обґрунтований проект освітнього процесу і має вищий рівень ефективності, ніж традиційний.

Таким чином, інновації у навчальній діяльності пов'язані з активним процесом створення, поширення нових методів і засобів (нововведень) для вирішення дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонійному поєднанні класичних традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей і форм забезпечення освітнього процесу.

Костюк І.Ю., Дністрянська А.П., Костюк А.Л.

Сучасні інновації ефективності проведення занять в умовах симуляційного навчання

Навчання в штучно створених умовах, максимально наближених до реальності, з використанням манекенів, дозволяє моделювати процеси, клінічні ситуації та інші аспекти професійної діяльності медичних працівників. В медичних установах України впровадженні різноманітні форми симуляційного навчання, такі як командні заняття, спільні навчання, майстер-класи, семінари-тренінги, змагання. Навчання в умовах симуляційного центру дає можливість особистісного зростання студентів, інтернів, лікарів початківців, а також підвищення кваліфікації досвідчених клініцистів.

Методика симуляційного навчання має ряд переваг: навчання без шкоди для пацієнта, об'єктивна оцінка рівня професійної підготовки кожного фахівця, значне зниження кількості професійних помилок та ятрогенії завдяки використанню імітаційних технологій.

Головними ознаками симуляційного навчання є:

- штучно створене імітоване середовище для навчання та саморозвитку спеціалістів різного рівня;
- можливість використання манекенів або статистів для повноти реалістичного моделювання пацієнта в конкретному сценарії;
- змога бездоганного відпрацювання ряду спеціальних маніпуляцій або втручань з чи без використання сучасної апаратури та новітнього медикаментозного забезпечення;
- розвиток здатності швидкого прийняття рішень самостійно та в команді
- можливість ознайомлення та опанування навиків та методик недоступних (з різних причин) для реалізації в лікарняних умовах;
- можливість попередньої перевірки інноваційних методів та впровадження нових алгоритмів діагностики лікування в умовах симуляційного центру;
- відпрацювання злагодженої командної роботи в імітованій ситуації;

- підвищення стресостійкості медичного персоналу в умовах роботи на муляжах;
- наявність досвідчених тренерів-викладачів з багатим досвідом лікувальної та навчальної роботи.

На жаль, в умовах симуляційного навчання за 90 академічних хвилин за наявності більше 6 студентів в групі, викладачу дуже важко максимально адекватно та інформативно провести заняття в умовах симуляційного центру. В рамках освітнього процесу викладачам необхідно оцінити вихідний рівень знань та вмінь конкретного студента, продемонструвати алгоритми діагностики та лікування зімітованої ситуації з послідуочим відпрацюванням усією групою, а також оцінити кінцевий рівень знань та практичних навичок кожного студента.

Таким чином, професорсько-викладацьким складом кафедр акушерства та гінекології ВНМУ ім. М.І. Пирогова було вирішено внести деякі зміни до організаційно-методичного процесу навчання вітчизняних та іноземних студентів 4 та 5 курсів медичного факультету в умовах симуляційного центру.

1. Попереднє вивчення та опрацювання матеріалу теми заняття в симуляційному центрі відбувається на кафедрі з власним викладачем кафедри.

2. Заняття в симуляційному центрі триває безперервно 90 академічних хвилин.

3. Кожна група чи підгрупа поділяється на команди по 4-5 студентів з розподілом обов'язків відповідно до присвоєної посади (лікар-акушерка).

4. Кожна команда має 8-10 хвилин для відпрацювання конкретних вмінь та навичок на електронних фантомах.

5. Наявні декілька найбільш поширених сценаріїв конкретної нозології для відпрацювання кожного усіма командами.

6. Обов'язкова відеореєстрація усіх необхідних етапів навчального процесу з трансляцією для подальшого перегляду в брифінг-залі.

7. Міні-дебрифінг (по 15хв. на кожную команду) з метою проведення детального аналізу ситуації та оцінкою рівня знань і нових вмінь кожного студента.

Кожна команда повинна виконати наступні загальнообов'язкові кроки відповідно до конкретного штучно зімітованого сценарію згідно тематики заняття:

1. Оцінка загального стану пацієнтки, стану тяжкості захворювання
2. Призначення лікування відповідно до загального стану
3. Оцінка адекватності призначеного лікування

У зв'язку з появою надсучасної апаратури зросли темпи науково-технічного прогресу в галузі медицини. Змінилися вимоги до професійного рівня лікарів, а також середнього медичного персоналу. День за днем все більшої актуальності набуває питання підвищення рівня володіння практичними навичками при наданні невідкладної медичної допомоги, зокрема

і в акушерстві та гінекології. Найважливішим моментом являється відпрацювання алгоритмів та доведення «до автоматизму» надання медичної допомоги вагітним та породіллям, а також жінкам різного віку поза вагітністю для збереження репродуктивного здоров'я населення завдяки безперервному професійному розвитку фахівців.

Краєвська Г. П.

Курс на вибір «Культура мови лікаря: термінологічний аспект» у складі комплексної мовної підготовки фахівця

Курси на вибір відіграють значну роль у формуванні механізмів, що сприяють підвищенню мотивації та ефективності здобуття знань. 2017-2018 навчального року вперше дисципліну «Культура мови лікаря: термінологічний аспект» охоплено програмою підготовки докторів філософії, що складена на основі Закону України «Про вищу освіту» та відповідно до Порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), Положення про підготовку докторів філософії та докторів наук ЗДМУ.

Відповідно до цього розроблено курс та усі супровідні документи вибіркової дисципліни «Культура мови лікаря: термінологічний аспект», які є частиною освітньої програми підготовки докторів філософії в рамках професійної спеціалізації.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є культура писемної й усної наукової мови фахівця медичної галузі, процес формування української медичної термінології, її лексико-семантичні особливості та структурно-граматична будова. У процесі оволодіння курсом буде здійснено аналіз різних видів сучасної наукової продукції, ознайомлення з нормативними документами, що регулюють правила укладання документів; вивчення особливостей функціонування й упорядкування українських медичних термінів на сучасному етапі, з'ясування причин виникнення та окреслення альтернативних шляхів їх вирішення; сприяння виробленню цілісного погляду на мову, доречного використання мовних засобів.

Запропонований курс розраховано на 45 годин (з них 15 – на самостійну роботу). Він характеризується короткочасністю, інформативністю, оригінальністю змісту, нестандартністю. Елективний курс не дублює зміст основного курсу української мови. Матеріали курсу покликані допомогти майбутнім докторам філософії оволодіти знаннями, які допоможуть грамотно оформити своє наукове дослідження. Дисципліна охоплює актуальні для науковця теми: «Сучасний науковий продукт», «Рівень оригінальності наукової праці та способи його досягнення», «Термін як основа наукового дискурсу», «Термін та культура слововживання», «Правопис медичних термінів», «Презентація наукового дослідження», «Мовні особливості наукового тексту. Терміни як лексична особливість наукового тексту. Типові лексичні й морфологічні помилки в науковому тексті», «Репродуктивні різновиди мовленнєвої діяльності. Анотація як писемна форма мовленнєвої діяльності. Реферат-резюме як писемна форма наукової діяльності», «Продуктивні

різновиди мовленнєвої діяльності. Тези як вид мовленнєвої діяльності. Наукова стаття як вид наукової діяльності. Рецензія та відгук як писемні форми наукової діяльності», «Особливості оформлення наукової роботи. Цитування: загальні вимоги. **Покликання (посилання) на використані джерела**», «Бібліографія. Правила оформлення бібліографічних покликань. Особливості оформлення бібліографічного переліку. **Основні правила оформлення джерела**», «Виступ із науковим повідомленням. Мовленнєва поведінка доповідача».

Структура дисципліни та специфіка запропонованих тем дозволяє здійснювати міждисциплінарні зв'язки: внутрішні хвороби, госпітальна хірургія, акушерство та гінекологія, терапія, фармація, очні хвороби, внутрішні хвороби. Саме це покликанно задовільняти індивідуальні освітні інтереси і потреби слухачів із метою підвищення якості підготовки професійної комунікації, поглиблення професійної та загальнокультурної підготовки і розвитку їхнього прагнення до самореалізації та творчого самовираження.

Отже, практика використання курсів на вибір у ВНМУ ім. М. І. Пирогова є новою, але такою, що добре зарекомендувала себе. Тому, безумовно, є цінним впровадження подібних курсів і надалі.

Крижановська А. В.

Методичні підходи до вивчення теми «Принципи імунопрофілактики та імунотерапії інфекційних хвороб»

Однією з головних вимог до сучасного медичного спеціаліста є винятково висока наукова, практична підготовка, які забезпечують оволодіння своєю спеціальністю. Випускник медичного вищого навчального закладу мусить прагнути постійно поглиблювати свої знання, вміти застосовувати їх у практичній діяльності, володіти лікарською переконливістю. Цього можна досягти за умови поєднання високої професійної підготовки, виховання медичних кадрів із використанням сучасних новітніх методичних технологій керування навчальним процесом. Вони передбачають якісно нові перетворення педагогічного процесу, сприяють суттєвому підвищенню його ефективності. Сучасні технології керування навчальним процесом засновані на свідомому, цілеспрямованому засвоєнні знань студентом, самостійному опануванню вмінь та навичок. Таких принципів навчання дотримуються викладачі кафедри мікробіології при висвітленні теми «Принципи імунопрофілактики та імунотерапії інфекційних хвороб».

Для засвоєння матеріалу студентам створені всі умови, необхідні для успішного самостійного навчання: тези лекцій, методичні вказівки, навчальна обов'язкова, додаткова література, лабораторне обладнання й устаткування для опанування практичними навичками виготовлення інактивованої вакцини. Найбільш раціональним методом вивчення даної теми є технологія ситуаційного навчання. Використання теоретичних знань дає можливість оволодіти методологією аналізу ситуації, набути досвіду її практичного розв'язання, чого не забезпечують інші методи. Метод аналізу ситуації складається із наступних етапів: «входження» в ситуацію і її розуміння за допомогою ситуаційної клінічно орієнтованої задачі, яка базується на

завданнях ліцензійного іспиту «Крок-1»; ідентифікація збудника захворювання; визначення його факторів вірулентності, зокрема здатності продукувати екзотоксин; визначення стратегічних питань і ключових проблем (можливість проведення активної, пасивної профілактики, терапії захворювання); вироблення стратегічних альтернатив (пошук варіантів рішень), оцінювання і вибір альтернатив; захист, обґрунтування рішення. До кожного з етапів розроблені відповідні завдання: уважно ознайомитися з ситуацією, виявити проблему, узагальнити і проаналізувати інформацію, оцінити альтернативи, скласти перелік переваг і недоліків кожної з них.

Велике значення має аудіовізуальне супроводження навчального процесу: таблиці; мікропрепарати збудників інфекційних хвороб; поживні середовища; демонстраційні серологічні реакції; слайди; набори діагностичних, лікувально-профілактичних імунопрепаратів; відеофільми; електронні носії інформації з накопиченим матеріалом, що дозволяють швидко й ефективно використовувати найновіше в процесі навчання.

Мислення лікаря є головною властивістю його професійної діяльності, яка визначає хід лікування хворого. Якісні зміни в освітніх процесах спрямовані на підготовку фахівців нової генерації, здатних постійно вдосконалювати професійну мобільність за допомогою використання сучасних технологій навчання. Саме інновації виступають провідним фактором розвитку освіти, а їх впровадження - предметом систематичної і цілеспрямованої діяльності. Необхідно вводити в навчальний процес такі моделі навчання, які органічно поєднуються з традиційними формами та методами, легко застосовуються на всіх етапах проведення заняття.

Кулик Л.Г.

Сучасні методи технології на кафедрі фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології

Курс фтизіатрії почали викладати з 1954 року на кафедрі внутрішніх хвороб під керівництвом великого ученого Б.С.Шкляра. Самостійно даний предмет почали викладати з 1957 року під керівництвом видатного вченого Б.А.Березовського. Кафедра фтизіатрії почала самостійно функціонувати з 1971 року. Загальна кількість годин з фтизіатрії з кожним роком зменшувалася і на сьогоднішній рік складає 90 годин, із яких на практичні заняття припадає – 30 годин, на лекції – 8 годин та 52 години – самостійна робота студентів. У минулому залишилися ті часи, коли туберкульоз визнавали виключно соціальною проблемою, хворобою злиднених, алкоголіків, наркоманів, бомжів та ув'язнених. У протитуберкульозних диспансерах все частіше лікують цілком благополучних громадян. Туберкульоз (сухоти), що є найдавнішим і найбільшим поширеним захворюванням, на відміну від інших інфекцій перебігає хронічно і тим самим один чи декілька хворих можуть багаторазово заражати оточуючих різними штамми збудників, у тому числі резистентними (М.П.Жукова і співавт., 1999). Мультирезистентний туберкульоз, як особливу форму хіміорезистентного туберкульозу, почали виділяти з 90-х років ХХ сторіччя. В цей період у всьому світі підвищилася частота хіміорезистентності

мікобактерій туберкульозу до ізоніазиду та рифампіцину і виявилось значне зниження ефективності антибактеріальної терапії при застосуванні існуючої ДOTS – стратегії контролю за туберкульозом.

Лікування таких пацієнтів є довготривалим і потребує застосування антимікобактеріальних препаратів II ряду. Для поліпшення протитуберкульозної допомоги населенню усі студенти повинні систематично підвищувати рівень своїх практичних знань і навичок, особливо високий рівень знань повинен бути у майбутніх лікарів загальної практики, оскільки, саме вони будуть реалізовувати програму щодо контролю за туберкульозом у країні на різних рівнях.

Викладачі кафедри фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології широко застосовують сучасні методичні технології у навчальному процесі. Студенти IV та VI курсів на практичних та лекційних заняттях вивчають сучасні методи раннього виявлення туберкульозу у дітей і дорослих, проведення стандартного режиму лікування від 6 до 8 місяців у всіх хворих з позитивним мазком мокротиння під безпосереднім спостереженням медичних працівників. Студентів знайомлять зі стандартними системами реєстрації і звітності для оцінювання, як результатів проведеного лікування, так і програми боротьби з туберкульозом у цілому. Студенти вивчають найсучасніші методи виявлення мікобактерій, які застосовують у лабораторії протитуберкульозного закладу. Контроль рівня знань виконують за допомогою комп'ютерних програм. Велика частина питань для самостійної роботи студентів також. Слід відмітити, що лекційний матеріал, також, викладають на сучасному рівні з використанням мультимедійного забезпечення. Оскільки, більшість годин з фтизіатрії підлягає самостійному опрацюванню матеріалу (52 години), то студенти мають можливість працювати у читальному залі бібліотеки ВНМУ ім. М.І.Пирогова. Сучасні технології дозволяють знайомити студентів з необхідними новітніми підходами у лікуванні, обстеженні та виявленні хворих на різні форми туберкульозу навіть на відстані. Позитивним моментом є введення з 2017 – 2018 навчального року електронних журналів для оцінювання знань студентів з фтизіатрії IV-го курсу. Тепер навіть батьки і родичі можуть ознайомитися з успішністю студента улюбий момент. Окремим пунктом слід відмітити, базу даних питань Крок – 2. На практичних заняттях виділяють окремий час для роботи над питаннями, що стосуються фтизіатрії. Також, студенти можуть самостійно працювати по цим питанням, оскільки, вони викладені на сайті кафедри. Дана база питань щорічно оновлюється. На практичних заняттях студентам VI-го курсу демонструють фільми, які показують самі сучасні моменти лікування пацієнтів на мультирезистентні форми туберкульозу.

Студенти повинні розуміти, що своєчасне виявлення туберкульозу має вирішальне значення для успіху всієї профілактичної та лікувальної роботи. Однак, зараз в Україні немає достатніх коштів для проведення скринінгових обстежень на туберкульоз. На даний час більшість пацієнтів виявляють за зверненням, почастишали випадки виявлення занедбаних форм туберкульозу. Через це необхідно підвищити якість та поліпшити організацію масових оглядів

серед груп ризику, проведення їм флюорографії. Для цього необхідно спільно працювати з терапевтами, педіатрами та епідеміологами. Процес боротьби з туберкульозом може бути прискорений завдяки новим досягненням медичної науки. При цьому важливим є активне впровадження в практику досягнень Української та світової науки в області фтизіатрії.

Кулик А. Я., Мотигін В. В., Теренчук А. Т.

Особливості впровадження медичної інформаційної системи «Доктор Елекс» у навчальний процес

З 2017/2018 навчального року на кафедрі біофізики, медичної апаратури та інформатики впроваджено у навчальний процес медичну інформаційну систему (МІС) «Доктор Елекс», яка працює за технологією організації високорівневої мережевої взаємодії клієнт-сервер. Під час вивчення навчальної дисципліни «Медична інформатика» в тематичний план заплановано проведення таких двох практичних занять:

1. Ознайомлення з основними режимами роботи медичної інформаційної системи «Доктор Елекс» для студентів спеціальностей «Лікувальна справа» та «Стоматологія»;

2. Робоче місце «Лікар» МІС «Доктор Елекс» для студентів спеціальності «Лікувальна справа».

«Доктор Елекс» – медична інформаційна система, розроблена для автоматизації всіх ключових позицій роботи сучасної клініки: реєстратури, лікаря, лабораторії, діагностики, звітності, управління.

Медична інформаційна система «Доктор Елекс» – це:

- Інтегрована електронна медична карта пацієнта і система лікарських оглядів;
- Інноваційне технологічне рішення для клінік будь-якого розміру і профілю;
- Зручна в користуванні система, що базується на сучасних технологіях і дозволяє підвищити ефективність роботи установи;
- Віддалений доступ до даних з дотриманням конфіденційності;
- Ключовий елемент системи – інформаційний супровід лікарських оглядів;
- Сумісність з сучасним медичним обладнанням.

МІС «Доктор Елекс», будучи системою комплексної автоматизації роботи лікувально-профілактичного закладу, містить програмні модулі, які моделюють усі функції елементів закладу та усі процеси, що мають місце у його функціонуванні. Для цих модулів в МІС «Доктор Елекс» прийнято назву «робочі місця». Система охоплює усі аспекти діяльності лікувально-профілактичного закладу – як основні (прийом пацієнта лікарем, лабораторні дослідження, стаціонарне лікування тощо), так і пов'язані допоміжні, такі як проведення інвентаризації, облік комірних запасів, поселення у готелі, багатоаспектний аналіз діяльності закладу тощо. Модулі взаємопов'язані

відповідно до логіки взаємодії елементів закладу. Для прикладу можна розглянути спрощену схему організації основної процедури в діяльності лікарні – прийому пацієнта лікарем, яка відображає як типові процеси, так і відповідні модулі МІС (показані пунктиром), які ці процеси забезпечують.

Центральним елементом даної схеми є медична картка, яка містить усю інформацію про пацієнта, включаючи всі обстеження, лабораторні дослідження, попередні прийоми лікарів, лікування тощо, і є, таким чином, інформаційною моделлю пацієнта. Операції з медичною карткою, які необхідні в процесі прийому пацієнта, забезпечують робочим місцем «Пацієнти». Медична картка подається сукупністю типових документів, які доступні через робоче місце Документи. Ці документи являють собою типові структуровані форми з елементами автоматизації. У медичній картці кожна консультація лікаря, обстеження тощо відображається заповненою формою. Медична картка дозволяє отримати дані з будь-якого документу даного пацієнта, наприклад проаналізувати історію процесу лікування. Засоби МІС дозволяють виконати деяку обробку даних. Прийом лікаря передбачає формування принаймні одного нового документу, що має бути доданий до картки. Нові документи створюються на основі шаблонів, які являють собою форми, що підлягають заповненню.

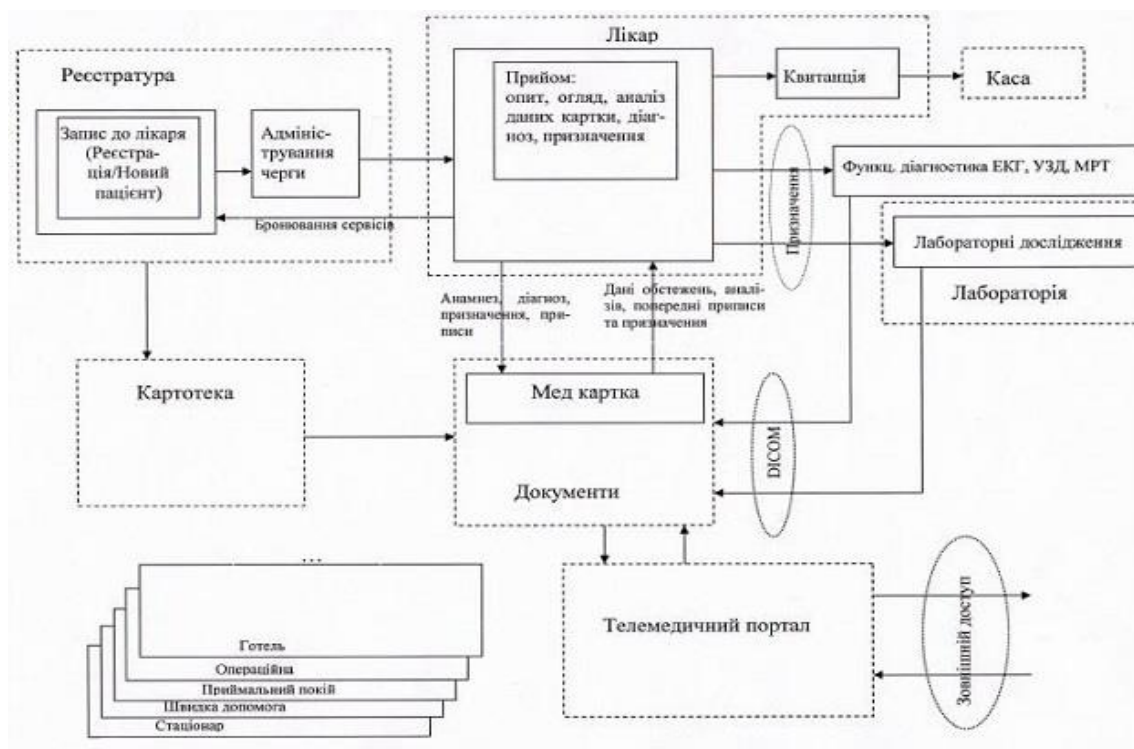
Організація роботи лікарів з пацієнтами забезпечується підсистемою «Реєстратура», яка забезпечує запис до лікаря за допомогою інтерактивного розкладу, що може подаватися у різних формах залежно від потреб. Запис до лікаря здійснюється з використанням медичної картки пацієнта, у розкладі прийому здійснюється реєстрація посилання на картку. Відповідно при першому зверненні до лікарні підсистема «Реєстратура» забезпечує створення медичної картки для нового пацієнта. Підсистема «Реєстратура» дозволяє виконувати адміністрування черги на основі статусів пацієнта в процесі його обслуговування. Підсистема реєстратура забезпечує запис до лікаря, як через реєстратуру лікарні, так і лікарем в процесі прийому пацієнта через функцію «Бронювання сервісів».

Доступ до медичних карток здійснюється за допомогою підсистеми «Картотека», як реалізує зберігання медичних карток та доступ до них, надання потрібної картки лікарю, захист інформації медичних карток тощо.

МІС «Доктор Елекс» забезпечує можливість взаємодії з різноманітним діагностичним обладнанням (ЕКГ, УЗД, МРТ, термографія тощо) і включення до медичної картки (з можливістю оперативного доступу з боку лікаря) даних від них у первинному вигляді (зображень, відеозаписів тощо). Також забезпечується отримання даних лабораторних досліджень з лабораторії, причому лабораторія як функціональний підрозділ лікувально-профілактичного закладу подається в МІС спеціальної автономною підсистемою «Лабораторія». Отримання інформації від діагностичного обладнання та від лабораторії здійснюється на основі галузевого стандарту підтримки (створення, збереження, передачі, відображення) медичних даних і документів DICOM, що забезпечує можливість підключення нового обладнання, модифікації

технологічних структур та процедур в лікувально-профілактичному закладі, які відповідають цьому ж стандарту.

Прийом пацієнта лікарем закінчується формуванням квитанції на оплату наданих послуг, яке забезпечується функцією «Квитанція» робочого місця «Пацієнти», а оплата за квитанцією відображається у робочому місці «Каса».

Кушта А.О., Шувалов С.М., Поліщук С.С., Шкільняк Л.І.

Семінарські заняття в інтернатурі як складова практично-орієнтованого навчання

Медична освіта триває протягом усього професійного життя лікаря-фахівця. Крім того, наявні тенденції ставлять нові завдання та висувають високі вимоги до кваліфікації лікарів-спеціалістів, які після закінчення вищого навчального закладу починають практичну діяльність. Основним періодом становлення та формування професійних навичок, розуміння підходу до проблеми хвороби, як до проблеми цілого організму, уміння віднайти індивідуальний підхід до пацієнта та досягнути результативності діагностично-лікувального процесу є етап навчання в інтернатурі.

В рамках однієї дисципліни «Стоматологія» лікар-інтерн вивчає кілька спеціальностей: терапевтичну, ортопедичну, хірургічну та дитячу стоматологію. Тому під час навчання важливим є розкрити індивідуальні здібності лікаря-інтерна.

Згідно робочої програми зі спеціальності «Стоматологія» заняття проводяться у вигляді практичних занять, лекцій та семінарів. Одним з ефективних видів навчання, під час якого в майбутнього лікаря закладається вміння самостійно аналізувати складні проблеми та знаходити шляхи їх

подолання, є семінар. Семінарські заняття, на думку А. Матюшкіна, сприяють розвитку творчого професійного мислення, пізнавальної мотивації і професійного використання знань в процесі навчання у ВНЗ.

При підготовці до семінару і в процесі його проведення до слухачів пред'являють більш високі вимоги в плані їх самостійності, ініціативи, рівня розвитку їхнього вміння працювати з навчальною літературою. Це сприяє дискусії, активізації індивідуальної та колективної роботи, підвищує рівень розуміння та узагальнення вивченого матеріалу. Особливістю даної форми занять є те, що в ході його проведення поєднуються виступи інтернів і викладача з позиції визначення першочерговості проблеми та аналіз різних, часто дискусійних поглядів щодо її вирішення; обговорення думок, поглиблене вивчення теорії та придбання практичних навиків, які будуть використовуватися в практичній роботі. За формою проведення: семінар-бесіда, семінар-обговорення, диспут, комбінований, семінар-конференція. На сучасному етапі набули поширення такі форми, як «круглий стіл», симпозіум, дебати. Для забезпечення розуміння слухачами суті заняття, на кафедрі підготовлені методичні розробки, які відповідають типу вибраного семінару.

Лікарі-інтерни повинні навчитися виступати в ролі доповідачів і опонентів, набувати вмінь і навичок визначення інтелектуальних проблем та їх розв'язання, доведення і спростування, відстоювання своїх поглядів, демонстрування досягнутого рівня теоретичної підготовки. Тому викладач має удосконалювати методику обговорення питань, які підлягають вивченню, уникати заслуховування виступів тільки окремих, найбільш сумлінних і активних студентів, а навпаки – організувати колективну роботу, яка забезпечує активну участь у ній кожного інтерна.

Семінар-дискусія організовується як процес діалогічного спілкування учасників, під час якого відбувається формування практичного досвіду обговорення та розв'язання теоретичних проблем, теоретико-практичного мислення майбутнього фахівця. Високої педагогічної майстерності вимагає керування ходом усього семінару, й особливо – відкриття та проведення дискусії. У зв'язку з цим викладач має володіти методичними прийомами її проведення.

На завершення семінару-дискусії викладач робить загальні висновки, аналізує й узагальнює результати колективного обговорення, підводить лікарів-інтернів до конструктивного висновку, який має теоретичне і практичне значення, оцінює внесок кожного інтерна в хід семінару і розв'язання проблеми дискусії. Оцінювання поточної навчальної діяльності інтернів здійснюється на кожному семінарі відповідно конкретним цілям теми.

Отже, основною ціллю, яку ставить перед собою вищий медичний навчальний заклад, а зокрема відділення інтернатури, підготувати майбутнього висококваліфікованого лікаря, який проведе швидкий діагностичний пошук, вибере той алгоритм дій, завдяки якому буде досягнутий найефективніший результат. Одним із таких методів є семінарські заняття. Творчий викладач постійно шукає шляхи вдосконалення семінарських занять, які дають можливість не лише сформулювати у лікарів-інтернів необхідні в їхній

професійній діяльності знання, уміння, навички, але й розвинути у них здатність до активного мислення і висловлення власної позиції, навчити спілкуванню, створити і стимулювати інтерес до подальшої пізнавальної діяльності.

Лациба В.П.

Нові методологічні підходи до вивчення історії націєтворення східних слов'ян

Питання спільності та відмінності східнослов'янських народів і націй завжди були в центрі уваги істориків і становили наріжний камінь історичного нарративу.

Російська агресія проти України та інспіровані ззовні сепаратистські рухи на сході країни, анексія Криму ще більше актуалізували ці питання. Якщо радянська модель припускала визнання на політичному та культурному рівні окремішньої української ідентичності та нації, то нав'язувана ззовні у 2014 р. в Україні “новоросійська” модель «руського міра» заперечувала право українців на існування як окремого етносу та нації і трактує їх як частину російського цілого, не залишаючи місця навіть для етнографічного малоросійства. Щоправда, кремлівська стратегія поділу України за етнічними, лінгвістичними та культурними ознаками наразилася на спротив із боку переважної більшості українського суспільства, яке об'єдналося навколо загальноєвропейських цінностей і політичної та багатокультурної моделі української ідентичності.

Однією із найбільш важливих і складних проблем історії націєтворення є переосмислення усталеної в історіографії традиції розглядати східнослов'янські народи як архаїчні утворення, переносючи на них етноцентричні моделі сучасної доби. Проблема дослідження полягає у переході від традицій іконопису (коли минуле новочасних націй виступає як екстраполяція сучасних відеоуявлень про нації) до відеомоделі цифрового мікроскопа, що дає можливість більш чітко прослідкувати тривалі процеси виникнення, синтезу, розщеплення і трансформації складних утворень.

Отже, настав час замість застарілих і, в більшості випадків, шовіністично-радянських методологічних концепцій, з'ясувати історію націєтворення модерних – українського, білоруського та російського народів як історію постання, адаптування та зміни націєтворчих проєктів, які у тривалій перспективі долучилися до формування модерних націй.

Сучасне сприйняття домодерних українців, росіян і білорусів здебільшого ґрунтувалося на парадигмах другої половини ХІХ – початку ХХ ст., побудованих на класичних працях Михайла Грушевського («Історія України-Руси») і Васілія Ключевського («Полный курс русской истории»). За останні сто років ніхто не зрівнявся з цими класиками, жоден інший підхід до «націоналізації» минулого не перевершив досягнень того покоління науковців.

Таким чином, постала нагальна потреба по-новому подивитися на панівні версії домодерної історії України, Росії та Білорусі, осучаснити їх відповідно до теперішніх стандартів історичної науки.

Політичні події на пострадянському просторі показали, що кожна з трьох незалежних держав проявила свій національний характер і пішла власним шляхом непростих посткомуністичних перетворень. Після тривалого періоду політичної нестабільності й економічного хаосу Росія обрала варіант сильної держави з виразними авторитарними тенденціями і претензіями на роль регіональної надпотиуги. Білорусь, зазнавши нетривалого демократичного розвитку, припинила спроби зреформувати свою політичну й економічну систему і заходилася практикувати неорадянську ідеологію та жорсткий авторитаризм з елементами культу особи. Україна, найдемократичніша серед усіх східнослов'янських країн, балансує між Сходом і Заходом у пошуках свого місця у новій Європі. Попри очевидні відмінності цих трьох пострадянських держав вони мають багато спільного, коли мова заходить про їхню культуру й історію, що сягає києворуських часів.

Наприклад, російські історики дотримуються погляду, що історія Київської Русі належить єдиній неподільній російській нації, а українці та білоруси є її підгрупами, їхня культура і мова – це, відповідно, варіанти російської культури та діалекти російської мови, а не окремі мовні і культурні феномени. Українська національна історіографія, навпаки, розглядає Київську Русь як засадничо українську державу і стверджує, що відмінності між росіянами й українцями були помітними і доволі суттєвими ще за тих часів. Цей погляд має певну підтримку серед білоруських істориків, які шукають витоків своєї нації в історії середньовічного Полоцького князівства.

Відомо, що історія як наукова дисципліна постала в епоху націоналізму. Це суттєво вплинуло на процес легітимізації модерних націй та національних держав. У другій пол. ХХ ст. цей підхід було піддано серйозній критиці, передусім з боку істориків-модерністів, які доводили, що до початку Нового часу націй не існувало. Однак, у тривалій дискусії все більше утверджується думка, що витoki модерних націй слід шукати в домодерних національних спільнотах або етносах. Характеристики домодерних етносів дуже схожі на складники самоусвідомлення модерної нації (спільна міфологія походження, колективна назва, спільна історія, оригінальна культура, зв'язки з певною територією, відчуття солідарності). Ці два типи ідентичностей (домодерної і модерної) як правило формують національну ідентичність. Цей методологічний підхід цілком можна застосувати до історії східнослов'янських ідентичностей часів середньовіччя та ранньомодерних ідентичностей, їхньої диференціації та структуризації.

Дослідження домодерних східнослов'янських ідентичностей, як правило, простежує розвиток кількох руських ідентичностей. Засадничим тут виступає назва «Русь», яка позначала і територію, і населення. Більшість середньовічних східнослов'янських ідентичностей стосується саме України і Білорусі, зокрема після включення цих руських земель до Польського королівства і Великого князівства Литовського у другій пол. XIV ст. Щодо руських земель, які ввійшли у Велике князівство Московське у другій пол. XV ст., більш точним є означення «московський». Відтак, починаючи від другій пол. XVII ст. можна стверджувати про появу української (малоросійської) ідентичності (нації),

починаючи з XVIII ст. – окремо великоруської (російської) імперської ідентичності, а з XIX ст. – білоруського національного проекту.

Лебідь Л.П.

Профільне навчання у педагогічній практиці світу

Як ми знаємо, основним принципом побудови старшої школи в світі є профільна диференціація, яка передбачає професійно зорієнтоване вивчення циклу відповідних профілю предметів. Усі запропоновані старшою школою профілі зводяться до двох основних напрямків – академічного (що відкриває шлях до отримання вищої освіти) та професійно-технічного (який дає змогу здобути кваліфікації для виходу на ринок праці).

У світі існує декілька моделей класифікації організації старшої школи, які базуються на врахуванні підходів до структурної побудови, до створення навчальних програм, принципів формальності чи неформальності освіти.

Класифікація, що базується на структурній організації, передбачає розподіл на два типи:

- 1) старша школа структурно входить до єдиної середньої школи – Іспанія, Ісландія, Португалія, Фінляндія, Швеція;
- 2) старша школа є структурно відокремленою. Освіта на цьому рівні надається окремими інституціями (Італія, Франція, Греція, Норвегія).

Серед моделей, які базуються на принципах побудови змісту освіти, поширеною є така, що розподіляє підходи до організації навчання на інтеграційний та сегрегаційний.

Інтеграційний підхід (Австрія, Велика Британія, Ірландія, Іспанія, Норвегія, Португалія, США, Ізраїль, Фінляндія та ін.) передбачає форму організації навчання за різними напрямками та профілями у єдиній структурі школи (яка може входити до структури єдиної середньої школи або існувати окремим підрозділом), всередині якої диференціація відбувається шляхом запровадження різних курсів, відділень, секцій та модулів (академічного, технологічного, художнього, професійного).

Зокрема, в Австрії, діють академічне відділення та професійно-технічні курси, в Іспанії – курси для отримання чотирьох типів бакалаврату або професійних кваліфікацій, у Португалії – академічні та професійні курси. У Швеції старша школа пропонує 17 національних програм навчання (тривалістю 3 роки), 15 з яких професійно орієнтовані, а 2 академічно орієнтовані (для підготовки до навчання в університетах). Усі зазначені програми складаються з інваріанта (8 предметів), обов'язкового для вивчення всіма учнями (шведська та англійська мови, мистецтво, фізична культура і здоров'я, математика, природознавство, громадянознавство, релігійна освіта) та профільних предметів.

Інший підхід до побудови змісту навчання в старшій школі полягає в розподілі шкіл на різні типи, які організують окремі профілі в рамках одного освітнього напрямку – академічного або професійного. Це відбувається в:

- Греції (ліцеї – академічний напрямок; професійно-технічні

школи);

- Данії (гімназії та вищі підготовчі екзаменаційні курси – академічний напрямок; коледжі – професійний напрямок);
- Італії (класичний, природничо-науковий, художній ліцеї, технічний та професійно-технічний інститути);
- Франції (академічний і технологічний ліцеї – академічний напрямок; професійний ліцей);
- Угорщині (середні граматичні школи, середні професійні школи або професійно-технічні школи);
- Японії (старші школи, технологічні коледжі).

Організація економічної співпраці та розвитку (ОЕСР) пропонує класифікувати всі види навчальних програм старшої школи за принципом спрямованості – до чого готує той чи інший профіль. Згідно з Міжнародною стандартною класифікацією освіти (International Standard Classification of Education), усі навчальні програми розподіляються на:

- програми, спрямовані на здобуття вищої освіти та розвиток навичок для отримання кваліфікацій найвищого рівня та проведення дослідницької роботи (тип А – вища освіта);
- програми, призначені для продовження навчання на університетському рівні з оволодінням професійно-технічними кваліфікаціями (тип Б – вища освіта);
- програми, призначені для підготовки молоді до виходу на ринок праці, отримання після середньої невищої освіти.

Цікавим є той факт, що профільна диференціація змісту освіти в американських школах починається в середній школі, особливо в останньому класі - 9-му, введенням, крім обов'язкових, факультативних предметів.

На старшому ступені шкіл пішли шляхом уведення різноманітних ухилів і напрямів. Тут існують три потоки: академічний, загальноосвітній та професійний. Учні академічного потоку залежно від профілю вивчають фізику, хімію, біологію, алгебру, геометрію, іноземні мови. На практичному потоці вивчаються такі курси, як домоводство, слюсарна і столярна справа, машинопис тощо.

У державних школах США та Ізраїлю може існувати декілька варіантів навчальних планів, їх складають на основі базового плану з урахуванням вікових особливостей учнів і кількості навчальних годин. Школи самі вибирають навчальні плани й програми, при цьому враховується специфіка складу учнів. Для кожного навчального предмета розробляється навчальна програма, що визначає його зміст, розділи, теми, види робіт, ілюстративний матеріал.

В розвинених країнах світу старша школа глибоко диференційована. Вона поєднує в собі як елективні (гнучкі), так і селективні (жорсткі) форми диференціації; що сприяє розвитку школярів, самореалізації та вибору життєвого шляху.

Формування вміння пошуку сучасних знань у студентів 4 курсу

Сучасні вимоги до лікарів зокрема включають і вміння постійно навчатись, що забезпечує належний професійний рівень фахівця протягом всього часу діяльності. Враховуючи перспективи медичної реформи в Україні із розширенням навантаження на лікаря первинної ланки і велику роль самоосвіти для підтримки кваліфікаційного рівня важливо сформувати у студентів уміння самостійно проводити пошук та засвоювати знання за допомогою сучасних засобів комунікації. Одночасно важливо сформувати у них уміння відбирати актуальну та перевірену медичну інформацію, що застереже їх і пацієнтів від багатьох помилок, які можуть мати і фатальні наслідки. Наш власний досвід викладання у студентів 4 курсу свідчить про відсутність у більшості студентів критичного відбору інформації при пошуку в мережі Інтернет. Наявність практично у кожного студента засобів (смартфони, планшети) і можливості виходу в Інтернет не гарантує доступу до якісної і сучасної медичної інформації. Перевірочні запитання студентам із можливістю залучення пошуку в мережі Інтернет вказують на вкрай низький критичний рівень відбору інформації за критеріями достовірності, новизни і відповідності до поставленого запитання. Досить адекватним відображенням вмінь студентів до пошуку медичних знань є підготовка навчальних історій хвороби, особливо аналіз джерел літератури. В списку літератури здебільше включені підручники, методичні рекомендації кафедр, хоча понад 50% студентів вказують і відповідні клінічні протоколи МОЗ України. Однак серед джерел літератури у вітчизняних студентів не зустрічаються посилання на міжнародні протоколи і настанови, що на сьогодні, за рекомендаціями МОЗ України, розглядається як один із варіантів вибору терапії. Серед іноземних студентів, особливо англomовних стандартним джерелом інформації на жаль є Вікіпедія та інші науково-популярні ресурси, що не дозволяють осягнути науковий погляд на дане захворювання чи синдром. Шляхом вирішення цієї проблеми є обговорення системи пошуку інформації в Інтернеті, критерії відбору та оцінювання її наукової цінності. Зокрема, існування системи відбору на початку пошуку закладено в популярні пошукові системи, що дозволяють проводити пошук лише серед перевірених наукових джерел. Важливо також застосування критеріїв доказовості при оцінці отриманої інформації, що теж сприяє відбору серед суттєвої кількості інформації. Також важливо надати студентам засади ієрархії медичних знань, що дозволяє відрізнити експериментальне дослідження від міжнародної узгодженої клінічної настанови. Саме такий підхід дозволить студентам – майбутнім лікарям проводити ефективну самоосвіту та самовдосконалення знань в наступній професійній діяльності.

Актуальні проблеми формування професійного мовлення студентів-медиків

У сучасному вкрай динамічному світі для діяльності людини не стільки важлива сума знань, скільки вміння здобувати знання та користуватися ними, тобто виділяти й аналізувати явища, робити правильні висновки, оформляти ділові папери, вести переговори, листуватися, виступати й брати участь в обговоренні актуальних проблем сьогодення.

З огляду на значний обсяг наукової інформації, яку мають засвоїти студенти, на невелику кількість годин, відведених на опанування курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», а отже, й на формування культури професійного мовлення майбутніх медичних працівників, постає питання про інтенсифікацію та оптимізацію навчального процесу.

У зв'язку з цим теоретичний матеріал мовного курсу студентам вищого медичного навчального закладу пропонується опрацьовувати самостійно та на основі власних спостережень аналізувати, формулювати самостійні висновки. Це сприяє формуванню у майбутніх медичних працівників стійких навичок логічного мислення, забезпеченню свідомого засвоєння матеріалу, а отже, і ґрунтовних знань. Для формування професійного мовлення студентів-медиків важливе значення має урахування й дотримання основних принципів навчання мови: єдності розвитку мовлення і мислення; зв'язку усного і писемного мовлення; зв'язку практики з формування професійного мовлення з теорією мовознавчої науки; зв'язку формування професійного мовлення з вивченням гуманітарних і спеціальних дисциплін (соціології, історії України, нормальної анатомії, гістології, медичної біології).

Формувати професійне мовлення майбутніх медичних працівників можна тільки у зв'язку з розвитком мислення. У студента активно працює думка, коли він спостерігає мовні явища, осмислює, аналізує, узагальнює і переконується у правильності своїх думок. Під час формування професійного мовлення здійснюється зв'язок навчання з життям, мови з мисленням, і це сприяє таким чином розвитку мислення.

Принцип зв'язку усного і писемного мовлення діє на основі закономірностей про випереджувальне засвоєння усного мовлення. Кожна з форм професійного мовлення має свої особливості, що засвоюються студентами в процесі активної мовленнєвої діяльності, і вимагає різного підходу до їх вивчення. Знаючи специфіку усного і писемного професійного мовлення, доцільно навчати майбутніх медичних працівників правильно, виразно говорити й передавати свої думки на письмі.

Основою для формування професійного мовлення студентів-медиків, для розвитку мовленнєвих навичок є знання норм літературної мови. Ця робота передбачає не тільки показ функціонування тієї чи іншої мовної одиниці, а й активну мовленнєву практику студентів на основі різних вправ.

Проте процес повного засвоєння норм літературної мови довготривалий і складний. Якщо, наприклад, орфографічні, пунктуаційні норми ґрунтуються насамперед на запам'ятовуванні правил, то стилістичні норми потребують

міцних знань усіх рівнів мовної системи, умінь розрізняти мовні одиниці за ступенем їх конотації та особливостями текстів різних стилів тощо.

Курс української мови, крім формування професійного мовлення майбутніх фахівців, має ліквідувати, з одного боку, прогалини у засвоєнні української мови в середніх навчальних закладах України і, з іншого, – сприяти підготовці фахівців належного професійного та інтелектуального рівня.

Лікареві, крім умінь складати і сприймати (читати) різноманітні документи, у тому числі професійні, потрібно володіти культурою конструктивного діалогу та полілогу, вміти сприймати, відтворювати готові та створювати наукові фахові тексти, володіти прийомами підготовки і виголошення публічного виступу, вміти застосовувати фахову українську термінологію в різноманітних процесах, засвоїти основні поняття культури мови.

Становлення висококваліфікованих, з належним інтелектуальним потенціалом, грамотних фахівців медичної галузі, які б вільно користувалися українською мовою в усіх сферах діяльності, особливо у професійній та офіційно-діловій, вимагає реалізації таких завдань:

1. Дати студентам-медикам чіткі відомості про нормативність української мови, виробити у них практичні навички правильного використання різноманітних мовних засобів залежно від сфери й мети висловлювання.

2. Підвищити рівень культури їхнього усного й писемного мовлення.

3. Навчити майбутніх медичних працівників мови спеціальності, збагатити їхній словник, особливо термінологічною як загальнонауковою, так і фаховою лексикою.

4. Сприяти засвоєнню студентами основних відомостей зі стилістики.

5. Навчити їх складати різні види ділових паперів, особливо ті, що використовуються в медичній галузі, та працювати з текстами (науковими, культурологічними, художніми, діловими), що в результаті дасть змогу забезпечити майбутнім медичним працівникам ту лінгвістичну освіту, яка сприятиме успішній професійній діяльності і необхідна кожній освіченій людині будь-якого фаху.

Проте сьогодні спостерігається тенденція суттєвого збільшення обсягів знань, умінь і навичок, які необхідні фахівцю, хоча термін його професійної підготовки залишається незмінним, а в деяких випадках навіть менший. Вирішення означеної суперечності полягає в підвищенні ефективності організації навчального процесу у професійних закладах освіти, спрямованості його на розвиток тих особистісних і професійних якостей майбутнього фахівця, які сприяють його творчій, самостійній діяльності, успішній адаптації до нових соціально-економічних реалій.

Особливості підготовки кваліфікованих кадрів в світі реформи вищої школи і охорони здоров'я в Україні

Реформа вищої школи і охорони здоров'я в Україні згідно європейських стандартів потребує нових підходів до підготовки лікарів. Поряд з вивченням і засвоєнням теоретичних знань на сучасному етапі набуває першочергового значення засвоєння практичних навичок з обстеження хворих та навичок по наданню невідкладної допомоги хворим і постраждалим. У формуванні лікаря фахівця загальної практики основними вимогами є володіння практичними навичками, яке повинно бути доведено до бездоганного виконання в період навчання в університеті з подальшим удосконаленням протягом всього періоду післядипломної освіти та подальшої професійної діяльності. Згідно навчальних програм у медичному університеті вивчення методик надання невідкладної допомоги починається на третьому курсі з теоретичної підготовки та вивчення техніки проведення реанімаційних заходів під керівництвом викладача. На практичних заняттях завданням викладача є формування і засвоєння алгоритму виконання практичних навичок, який повинен бути закріпленим їх самостійним виконанням студентами на тренажерах та муляжах. При цьому кожен студент повинен самостійно виконати практичні навички на тренажерах по декілька разів довівши їх виконання до певного автоматизму.

Наступним етапом засвоєння практичних навичок повинна бути літня виробнича практика яка дозволить закріпити отримані в університеті теоретичні та практичні знання та уміння в умовах клініки. При цьому основна відповідальність за засвоєння практичних навичок на клінічних базах виробничої практики відповідальність несе викладач – керівник практики та базовий керівник практики, лікар спеціаліст, який безпосередньо залучає студентів до виконання тих чи інших практичних навичок. Засвоєння практичних навичок студентами під час проходження виробничої практики повинно відбуватись в умовах перев'язочної, маніпуляційної, операційної, а також під час ургентних чергувань в клініці. Разом з тим особливу увагу необхідно приділяти методиці обстеження хворих, а саме збору анамнезу, аускультатії, пальпації та інтерпретації даних лабораторних, інструментальних і інших додаткових методів обстеження у хворих з різними видами хірургічної патології для правильного встановлення діагнозу.

Крім засвоєнням практичних навичок по обстеженню хворих студентам необхідно приймати участь і самостійно проводити профілактичну роботу яка полягає в пропаганді здорового образу життя та пояснення хворим шкоди для здоров'я таких шкідливих звичок як тютюнопаління, вживання наркотиків і алкоголю. Проведення санітарно просвітницької роботи є важливим моментом в роботі лікаря і має велике значення для студентів, разом з професійною майстерністю, в формуванні особистості лікаря як носія знань і пропаганди здорового образу життя населення. Взагалі санітарно просвітницька робота лікаря є одним з найважливіших напрямків завдяки якому реалізується профілактичний напрямок в сучасній медицині.

Підсумовуючи вище сказане ми можемо зробити висновок, що тільки комплексний підхід при підготовці лікаря, який включає професійну підготовку, просвітницьку роботу направлену на профілактику захворювань та здорового образу життя дозволяє отримати високо кваліфікованого спеціаліста згідно європейських стандартів. Такий підхід дозволить реформувати систему охорони здоров'я в Україні і забезпечити її медичними кадрами високої кваліфікації з активною життєвою позицією.

Мазур Л. А.

Методи та підходи в навчальній діяльності у вищих медичних навчальних закладах

На сьогодні педагогічна наука розглядає два підходи в навчанні: діяльнісний та інформативний. Перший передбачає передачу інформації від викладача студенту та навпаки. В якості прикладу можна привести фронтальне опитування, колоквиум, диференційний залік у формі співбесіди.

Переважає інформативного підходу у навчанні відповідає так званій директивній моделі, коли викладач ініціює потік інформації, а студент її автоматично відтворює. Така модель навчання характеризується точністю, однозначністю, безперечністю, достовірністю матеріалу, що викладається. Передбачається самостійна робота студентів в поза аудиторний час, поточний та підсумковий контроль.

При діяльнісному підході мета навчання полягає здебільшого у формуванні вміння вирішувати типові завдання. При цьому студент знайомиться з навчальним матеріалом (але не завчає його), а потім виконує завдання викладача, направлені на активну роботу з новим матеріалом. Перехід на інтерактивну форму навчання передбачає радикальну зміну ролі викладача, коли він з носія знань перетворюється в провідника різноманітної інформації, стає керівником самостійної роботи студентів та ініціатором його творчого потенціалу.

До основних критеріїв інтерактивної моделі навчання слід віднести принцип безперервної взаємодії викладача та студента, можливість неформальної дискусії, вільного викладення матеріалу, наявність завдань, що вимагають колективних зусиль, активацію творчого потенціалу студента, набуття досвіду роботи в команді.

В ряді країн Європи та СНД великої популярності набув метод проблемного викладення матеріалу. Це навчання, в ході якого студенти отримують завдання не в готовому вигляді, а шляхом самостійного дослідження. Суть проблемно орієнтованого навчання полягає у створенні ланцюжка проблемних ситуацій та управлінні діяльністю студентів по самостійному вирішенню навчальних проблем. Однак слід пам'ятати про те, що лише певна частина знань та способів діяльності може стати об'єктом проблемного навчання. Найбільш доцільно основні фундаментальні знання, досвід, накопичений людством, та ряд істин, встановлених фундаментальними науками, повідомляти студентам поза проблемним навчанням.

В якості прикладів домашніх завдань можна навести вирішення ситуативних завдань з описом алгоритму та обґрунтованості дій, відповіді на питання, що вимагають не запам'ятовування, а розуміння, завдання на критичну оцінку вже виконаних дій, складання ситуативних завдань з еталонами відповідей, розробка завдань в тестовій формі.

Однак слід зазначити, що методи та засоби навчання не слід ставити в ранг самоцілі, це насамперед інструмент для рішення освітніх завдань у ВМНЗ. Тому кожний метод повинен враховувати специфіку конкретної дисципліни.

Сучасні вимоги до організації навчального процесу у ВМНЗ передбачають вміле поєднання директивної (виробленої практикою) та інтерактивної (інноваційної) моделей навчання. Знання можуть бути засвоєні студентами лише в процесі самостійної, активної діяльності. Педагогічна ефективність визначається не сумою переданих студенту знань, а ступенем та характером впливу на свідомість та почуття студентів, рівнем їх інтелектуальної та творчої активності. Студент вчиться лише тоді, коли працює самостійно. А це дає йому змогу брати участь у роботі СНТ, СНК, «круглих столах» та СНДР, та завдяки цьому самовдосконалюватись та розвиватись вже під час лікарської чи провізорської діяльності.

Майко О.В., Жебель В.М.

Застосування особистісно орієнтованого навчання у викладанні пропедевтики внутрішньої медицини англomовним студентам-іноземцям

Вступ: Викладання внутрішньої медицини англійською мовою вимагає від викладача високого кваліфікаційного рівня та добрих комунікативних якостей.

Серед проблем у навчанні іноземних студентів, які утруднюють проведення практичних занять та лекцій, слід відзначити неоднаковий рівень володіння англійською мовою, недисциплінованість на заняттях, зокрема і регулярне запізнення, низька мотивація до вивчення предмету та міжособистісні конфлікти на міжнаціональній основі.

Матеріали та методи: На кафедрі внутрішньої медицини медичного факультету №2 викладання англійською мовою пропедевтики внутрішньої медицини студентам стоматологічного факультету 2 курсу проводиться упродовж 10 років із використанням як традиційних методів навчання, так і з застосуванням інноваційних інтерактивних технологій. Низький рівень володіння англійською мовою перешкоджає вивченню медичної термінології та засвоєнню матеріалу відповідно до навчальної програми, а незнання української - утруднює проведення огляду пацієнтів.

Обговорення результатів: Спілкування із реальними пацієнтами на занятті, спочатку за допомогою викладача, а в подальшому і самостійно, є потужним стимулом у вивченні української мови. Для оптимізації проведення опитування хворих ми пропонуємо студентам вести термінологічний словник із обов'язковим українським перекладом. Використання MCQ (multiple choice questions) тестування для виявлення базового рівня знань студентів, на відміну від усного опитування, нівелює різний рівень знань англійської та української мови. Використання інтерактивних методів навчання та центрованість на

принципах індивідуалізації та гуманізації, обумовлює сприятливий клімат на занятті та підвищують мотивацію до вивчення дисципліни.

Висновки: Використання принципів особистісно орієнтованого навчання з урахуванням ідивідуальних можливостей, початкової підготовки студентів підвищує ефективність засвоєння дисципліни іноземними студентами. Підготовка англійськомовних фахівців у медичній галузі повинна передбачати обов'язкове проходження спеціалізації із педагогіки та регулярне стажування за кордоном для підвищення як професійного рівня, так і кращого опанування англійської мови.

Марлова А. С., Яценко А. Л., Горпинюк О. П.

Комунікативно-прагматичний підхід до відбору навчальних текстів при вивченні іноземної мови

У будь-якій дисципліні в успішному здійсненні процесу навчання визначальну роль відіграє текст. Навчальний текст при вивченні іноземної мови у неможливих умовах освіти несе подвійне навантаження – як інструмент вивчення мови, так і засіб передачі інформації. Отже, для досягнення найбільшої ефективності навчання необхідно керуватися комунікативно-прагматичним підходом до відбору текстів, оптимальних для різних етапів навчання та різних методичних завдань.

Аналіз лінгвістичних і методичних наробок та тривалий колективний досвід дозволяють стверджувати, що відбір текстів, призначених для навчання читання з різними комунікативними завданнями, вимагає різних типів текстів. На першому етапі навчання доцільно використовувати тексти широкої спеціалізації з наступним переходом до вузько-спеціалізованих текстів, причому на всіх етапах навчання слід використовувати лише автентичні джерела.

Питання використання науково-популярних текстів у процесі вивчення іноземної мови викликає активні дискусії через зміну комунікативної установки та надзвичайну навантаженість лінгвістичними деталями таких текстів, змістовна доступність яких протистоїть складному мовленнєвому оформленню з великою кількістю різностильових вкраплень.

Обов'язковою для навчальних текстів є їх комунікативна спрямованість, релевантними ознаками якої виступають смислова єдність, комунікативна цілісність та загальна структура.

Мовленнєва складність текстів визначається їх навантаженістю граматичними структурами та лексичними одиницями. Сприйняття студентами нового лексичного матеріалу визначається такими чинниками, як кількість нових слів, їх якісний склад і роль в передачі змісту тексту та установка читання. Всі ці чинники взаємодіють між собою.

Що стосується граматичної складності тексту, то вона характеризується такими факторами, як середня довжина речень, співвідношення простих і складних речень, складність їх структур. Найбільші труднощі викликають ті граматичні конструкції, які не мають аналогів у рідній мові.

При підборі навчальних текстів слід завжди враховувати, що для успішного протікання читання має бути вмотивованою діяльністю на всіх етапах навчання. Вмотивованість забезпечується значимістю для студентів змісту та задоволенням від результатів виконуваної діяльності.

Якщо узагальнити функції, що виконує текст у навчальному процесі, то це поповнення мовленнєвих знань студентів, переважно лексичних (медична термінологія); тренування мовленнєвого матеріалу (аналіз лексичних і граматичних явищ); розвиток усного мовлення (переказ, виступ з окремих питань) та письма (складання анотацій та рефератів); розвиток уміння здобувати та використовувати потрібну інформацію у навчально-професійній діяльності.

Сформоване вміння читати означає не тільки володіння усіма видами читання, але й легкість переходу від одного виду до іншого в залежності від зміни мети читання, що надає ще більшого значення відбору текстів при навчанні читання для різних комунікативних цілей.

Навчання читання наукової літератури є складним і тривалим процесом. При чому, слід враховувати, що неможливо навчити студентів усіх можливих реалізацій граматичних конструкцій і лексичних одиниць, а також усіх контекстуальних значень цих структур. Тому видається, що набагато важливішим є розвиток у студентів основних граматичних і лексичних навичок і створення підґрунтя для вдосконалення цих навичок через самоосвіту. Однак, основною функцією письмового тексту слід вважати навчання читання, всі інші функції, пов'язані з використанням його для роботи над мовленнєвим матеріалом, мають другорядний, допоміжний характер.

Марчак Т.В., Смірнова О.В.

Розвиток пізнавальної активності студентів-медиків під час вивчення дисциплін хімічного циклу

Провідною метою навчального процесу у вищому медичному закладі є формування особистості лікаря, який уміє сприймати необхідну інформацію, самостійно здобувати і використовувати її на практиці, вирішувати складні клінічні завдання.

Задача управління навчальним процесом полягає в активізації діяльності студентів та їх зусиль щодо опанування навчального предмету, створенні умов для виявлення пізнавальної активності та самостійності студентів, формуванні їх власного, індивідуального стилю навчання. Важливо сформувати у студентів уміння навчатися, працювати з різними джерелами інформації, розуміти зміст текстів у підручниках та сутність лекцій, самостійно організовувати і контролювати свою роботу у аудиторний та позааудиторний час.

Умовою формування у студентів потреби у знаннях, оволодіння вміннями інтелектуальної діяльності, самостійності, забезпечення глибини та міцності знань є пізнавальна активність.

Для активізації пізнавальної діяльності під час вивчення хімічних дисциплін застосовують принцип професійного спрямування, надання дослідницького характеру лабораторним роботам.

Професійна спрямованість навчального матеріалу – важливий спосіб активізації студентів, що спонукає їх пізнавальний інтерес до активного залучення елементів медичних знань, фактів, прикладів у процес конкретизації хімічних теорій, законів, понять, виконання хімічного експерименту, розв’язок хіміко-медичних задач.

Так, під час вивчення тем «Кислотно-основна рівновага», «Водневий показник», «Буферні розчини» у курсі «Медична хімія» робиться наголос на тому, що внутрішні середовища організму – кров, шлунковий сік, сеча та інші є водними розчинами, рН яких впливає на функціонування клітин, тканин, органів та організму в цілому. Визначення рН біологічних рідин широко застосовується в клінічних і біохімічних дослідженнях, у фармацевтичній практиці, а тому дуже важливим є розуміння суті цього показника, вміння його експериментально визначати і регулювати.

Значну роль у розвитку пізнавальної активності студентів відіграють розрахункові задачі, що використовуються під час вивчення хімічних дисциплін. Так, розглядаючи тему «Розчини» студенти вирішують задачі, що стосуються приготування розчинів з різними концентраціями, а також застосування розчинів як лікарських препаратів.

Під час вивчення біоорганічної хімії звертається увага на фундаментальні положення і закони, що визначають поведінку органічних сполук. Органічні сполуки систематизуються у взаємозв’язку з їх типовою реакційною здатністю. Вивчення основних хімічних закономірностей ілюструється на прикладах біоорганічних речовин, а також органічних речовин, що є лікарськими засобами або джерелами їх одержання.

Виконання лабораторних робіт в курсах «Медична хімія» і «Біоорганічна хімія» дозволяє перенести акцент навчання з процесу пасивного засвоєння знань на продуктивне пізнання, розвиток пізнавальної активності, творчого мислення.

Отже, розвиток пізнавальної активності студентів, створення мотивації до навчання, формування навичок та умінь навчатися, самостійно відбирати важливішу та потрібнішу інформацію є важливою умовою педагогічної діяльності викладача вищої школи. Знання, вміння та навички, що формуються в процесі вивчення хімічних дисциплін, є основою професійного спрямування та формують цілісну картину світу у студента-медика.

Марчук І.А.

Застосування маркетингу у професійній діяльності магістрів медицини

Сьогодні маркетинг, як процес, під час якого виробляються та надаються людині товари і послуги, надійно увійшов у життя та безпосередньо впливає на рівень забезпеченості кожного з нас. Маркетинг включає багато видів діяльності, у тому числі маркетингові дослідження, виготовлення товарів і послуг, організацію їх розповсюдження, встановлення цін, рекламні акції, особисті продажі та інші види діяльності. Маркетинг починається задовго до купівлі товару чи послуги і не закінчується продажем товару чи послуги.

Магістр медицини, як споживач освітньої послуги, так і вмотивований активний учасник науково-педагогічного процесу, є найбільш зацікавленою стороною у набутті якісних знань, умінь та практичних навичок. З однієї сторони, студент не може бути пасивним споживачем знань без глибокого розуміння важливої ролі для майбутньої професійної реалізації. З другої, - тільки творча проблемно-базована освітньо-виховна динаміка, відповідальність, яку несе випускник медичного вишу, дасть бажані результати як конкретно для нього самого, так і для медичної галузі держави в цілому.

Магістр медицини, який здобув спеціальні знання та вміння, а також має досвід їх застосування у певній галузі медицини, може давати відповіді на виклики сучасності: як правильно організувати надання медичних послуг у закладі? Як визначитися, які послуги заклад може надавати у першу чергу, а від яких варто відмовитися взагалі? Як правильно складати прайси: зазначати ціну за конкретний результат, за пакет послуг, за окремі обстеження, консультації, аналізи, відвідування лікаря тощо? Якого фахівця обов'язково потрібно мати у клініці? Як покращити якість обслуговування у медичних закладах, забезпечити гостинність і привітність персоналу?

Саме від відповіді на ці питання-виклики і буде складатися загальне враження про медичний заклад та його персонал: адже пацієнт, якому надали кваліфіковану послугу у медичному закладі, не лише повернеться знову до цього закладу, але й стане «ходячою» рекламою.

Окрім того, магістр медицини має пам'ятати про альтернативні шляхи пошуку нових клієнтів. Для цього необхідно бути на крок попереду своїх конкурентів, пам'ятати про те, що залучити – ще не значить утримати. Обов'язковим є використання сучасних технологій; створення особистих кабінетів для пацієнтів; онлайн-консультації та записи на прийом; обговорення результатів діяльності клініки і окремих лікарів, а також високий рівень захищеності персональних даних відкритість клініки й окремих лікарів для участі у пацієнтських рейтингах. Необхідно прислухатися до відгуків пацієнтів, якісно та чесно подавати інформацію про свої послуги та проведення акцій. Також важливо не лише задовольняти попит, а й шукати і створювати базу для втілення нових потреб потенційних клієнтів.

Отже, щоб суттєво підвищити ефективність роботи медичного закладу та посприяти економічній привабливості, необхідно:

- провести аналіз конкурентного середовища та потреб ринку;
- оптимізувати медичний заклад до існуючого конкурентного середовища;
- розробити маркетинговий план клініки;
- виділити переваги клініки (спеціалізація, професіоналізм, якість), тобто відмінні особливості;
- акцентувати увагу на найбільш рентабельних напрямках роботи клініки;
- розширити канали продажів (страхові компанії, обслуговування корпоративних клієнтів, виїзд лікаря додому тощо).

Все це, як шлях оптимізації та покращення становища на ринку в умовах, що постійно змінюються, дасть змогу отримати конкретний результат та підвищити рентабельність медичного закладу, і тільки, на нашу думку, кваліфіковані магістри медицини загалом здатні на задоволення динамічних змін та внесення нових креативних ідей для бізнесу у сфері надання медичних послуг.

Масік Н.П.

Сучасні методичні підходи керування навчальним процесом при вивченні внутрішньої медицини

В умовах реформування охорони здоров'я діяльність медичних вишів зорієнтована на виховання висококваліфікованого лікаря. Одним із завдань при цьому є підвищення ефективності до дипломної підготовки лікарів, тобто весь процес навчання спрямований на те, щоб дати майбутньому фахівцю теоретичні знання і практичні навички. Поліпшення практичної підготовки студентів на п'ятому курсі при вивченні внутрішньої медицини ґрунтується на практичних потребах працівників галузі і потребує керування навчальним процесом. Одним з найбільш важливих аспектів вивчення предмета є ефективне засвоєння студентами практичних навичок. Перспективними методами оптимізації навчання є широке використання комп'ютерних технологій, відеофільмів, мультимедійних презентацій, кейс-технологій, вебінарів, системи «мультимедійний педагог» та інших інноваційних технологій.

Але вся біда в тому, що сьогодні медицина орієнтована на фізичний рівень вивчення людини та її хвороб. Принаймні, у людині виділяється ще три рівні: астральний (світ почуттів, переживань), ментальний (світ мислення) і, нарешті, вищий рівень – це духовний. На жаль, медицина лише в окремих випадках вивчення хвороб людини піднімається до астрального і ментального рівнів та дуже рідко досягає духовного рівня. Пошуки причин захворюваності людського організму спрямовані насамперед на фізичний рівень його існування. Разом із тим, для медиків не є відкриттям те, що істинні причини будь-якого захворювання потрібно шукати в порушенні гармонії душі і тіла.

Заради порятунку і збереження якості життя пацієнта, вирішення клінічної ситуації має бути практично миттєвим з наступною реалізацією в умовах відповідного матеріально-технічного забезпечення. Однією з прогресивних форм координації та інтеграції теоретичних знань студента і засвоєння практичних навичок є проведення клінічного розбору хворого, який надає можливість студентам в більш психологічно природній атмосфері спілкуватись з пацієнтом, проводити його фізичне обстеження, засвоювати практичні навички, у формі дискусії зі своїми колегами-студентами та викладачами кафедри, обговорювати дані лабораторно-інструментальних методів дослідження і, в решті-решт самостійно обґрунтовувати і встановлювати діагноз на основі синдромального підходу, виділення основних факторів ризику захворювання, розроблювати реабілітаційні заходи і програми диспансерного спостереження діагноз.

Таким чином, проведення навчальних клінічних розборів розвивають навички клінічного мислення у студентів, дають змогу поглибити їх знання з окремих розділів медицини, допомагають частково вирішити проблему відсутності тематичних хворих.

Мелащенко С.Г., Чернобровий В.М.

Етична складова підготовка лікарів-інтернів спеціальності «загальна практика - сімейна медицина»

Висока моральність сімейного лікаря, є тим стрижнем, навколо якого формуються все інше. Вітчизняна методологія навчання традиційно налаштовувала, по-перше, на здобутті певного обсягу знань, а по-друге, опанування переліку практичних навичок. EURACT (EURopean ACademy of Teachers in general practice), членами якого є викладачі кафедри внутрішньої та сімейної медицини, в своїх навчальних проектах акцентує увагу на пріоритетність формування у інтернів-ЛЗП того, що англійською звучить, як «Attitude». На українську це слово формально можна перекласти як «відношення до чогось». Навички це те, що виконує фахівець при виявленні у пацієнта тих чи інших симптомів. Attitude – те, що лікар відчуває, що думає і даний аспект повинен бути наповнений емпатією, тобто емоційним співпереживанням, емоційним резонансом. Емпатія пов'язана з прийняттям іншої людини такою, якою вона є - з усіма плюсами та мінусами.

Найбільш ефективними методиками формування «Attitude-Відношення» у учня є залучення спеціально підготовленого пацієнта-симулятора, відеоспостереження за індивідуальним прийомом інтерна в реальних умовах, рольові ігри, робота над груповим проектом. Останні два варіанти нами активно впроваджуються після проходження тренінгового курсу Leonardo 1-го рівня EURACT у Фессалоніках 25-27.05.2017р. Групові проекти у вигляді підготовки презентацій до семінарських занять дозволяють формувати правильні взаємовідношення всередині лікарської спільноти. Цьому ж сприяє добровільне залучення інтернів в діяльність громадських об'єднань лікарів, зокрема в роботу «Асоціації ЛЗП - сімейної медицини Вінницької області», створену під егідою кафедри.

Позитивний досвід впровадження відеореєстрації прийомів з навчальною метою в останні роки є в багатьох європейських країнах, а також в Україні - Ужгородський університет. За умови відсутності технічних умов, заміником може виступати пряме спостереження за індивідуальною роботою інтерна з пацієнтом. При цьому акцент робиться не на суто фахових рішеннях - обсяг обстежень, формування маршруту, фармакотерапія, а на стилі спілкування, навичках переконання дотримання здорового способу життя, вміння повідомити «погані новини». Розбір роботи з пацієнтом проводиться в академічній групі після його закінчення.

Важливим аспектом етичної сторони навчання є ставлення вчителя до учня, яке повинно бути не тільки діловим, а й особистісним. Тим більше, що мова йде про навчання не дитини, а колеги-лікаря. Особистий, людський рівень відносин виявляється у ставленні до інтерна (стажера) як індивідуально-

неповторної особи. За такого підходу тренер фігурує не тільки як виконавець професійної функції, а і як індивідуально-неповторний суб'єкт, котрий відчуває, співпереживає, радіє і засмучується. Позитивне, небайдуже відношення до учня сприяє формуванню у останнього емпатії до своїх майбутніх пацієнтів.

Меркулова Д.О., Катілов О.В., Антонєць Т.І., Бобрук С.В.

Організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованої технології навчання

Сучасна система вищої освіти в умовах ринкової економіки, зорієнтована на розвиток самоосвіти, формування пізнавальної ініціативи студентів. Особистісний підхід, диференціація унікальних особливостей кожного студента, дає змогу організувати навчання студентів в руслі сучасних тенденцій мобільної готовності до навчання та саморозвитку, де пізнавальна діяльність набуває творчого, пошукового характеру, проявляється інтелектуальний та творчий потенціал студентів, реалізуються їх дослідницькі здібності.

Викладач проводить навчання студентів через усі етапи творчо-навчальної та пошукової діяльності, починаючи від найпростішого - засвоєння основних понять та категорій до формування проблем, висунення гіпотез та їх спростування. Таке навчання допомагає кожному студенту розкрити свій потенціал можливостей, сприяє максимальному розвитку творчого мислення, привчає студентів вдумуватись у сутність явищ, радіти кожному, самостійно здобутому результату.

Щоб успішно використовувати методи особистісно-орієнтованого навчання, викладач повинен:

постійно здійснювати диференційований підхід до кожного студента; раціонально поєднувати словесні, наукові і практичні методи навчання; формувати вміння у студентів самостійно здобувати знання та їх застосовувати; розробляти індивідуальні заходи заохочення до навчання у студентів; здійснювати постійний контроль та корекцію якості знань студентів.

Для забезпечення самостійної пізнавальної роботи студентами, у викладача обов'язково повинні бути методичні рекомендації до виконання, які б слугували теоретичним та практичним обґрунтуванням дій студента. Самостійна робота суб'єкта не вичерпується ні фактом відсутності викладача, ні навіть здатністю виконати ті або інші завдання без допомоги викладача. Вона включає більш істотну здатність: без якої-небудь допомоги, свідомо ставити перед собою ті або інші задачі, цілі, планувати свою діяльність і здійснювати її.

Особистісно орієнтована технологія навчання має відповідати таким вимогам:

1. навчальний матеріал повинен забезпечувати виявлення суб'єктивного навчального досвіду студента;

2. викладання матеріалу викладачем повинно спрямовуватись не тільки на розширення обсягу знань, структурування, інтегрування, узагальнення предметного змісту, а й на постійне перетворення набутого

суб'єктивного досвіду кожного студента;

3. забезпечувати здійснення контролю та оцінювання не тільки результатів навчання, а й процесу самого навчання;

4. забезпечувати можливість студента користуватися інформаційними технологіями, використовувати інноваційні методи для опанування навчального матеріалу

5. виявляти й оцінювати способи навчальної роботи, якими самостійно, стійко і продуктивно користується студент.

У процесі підготовки розвивається цілеспрямованість, активність, динамічність і продуктивність мислення, міцність і оперативність пам'яті, прагнення до досконалості і віра у свої сили. З дидактичної точки зору самостійне навчання перспективне тим, що не суперечить сучасним педагогічним теоріям і може стати однією з форм інтегрованого навчання.

Самостійність студентів у навчальній діяльності пов'язана з формуванням у них навиків творчої праці. У компоненти загальних навиків останнього входять: уміння планувати самостійну роботу, раціонально її організувати, здійснювати самоконтроль і уміння працювати в певному темпі. Сформувані у студента творчу самостійність можливо тільки за умови, якщо студент навчиться долати труднощі в процесі отримання знань, а також на етапі їхнього застосування. Враховуючи роль викладача в організації самостійної роботи, очевидним є і те, що неможливо будувати організацію самостійної діяльності студентів без врахування їхніх потреб. Дослідження останніх років показують, що досить багато студентів не задоволені обставинами організації самостійної роботи, її результатами, зворотним зв'язком з викладачами, контролем. Студенти відзначають такі позитивні моменти в організації самостійної роботи: надання їм можливості творчої самореалізації особистості; можливості пізнання нового як отримання додаткових знань; розвиток культури мислення; більш глибоке засвоєння матеріалу; розвиток індивідуальних якостей особистості; вироблення своєї точки зору з питання, що вивчається, а також можливість для спілкування між собою в процесі навчання.

Основне завдання особистісно орієнтованого навчання - це максимальний розвиток творчих навчальних здібностей студентів, виховання самостійного мислення та стійких навиків самонавчання.

Самостійна робота дає величезне поле для реалізації студентом індивідуальної відповідальності за якість професійної підготовки залежно від власних зусиль. Студент стає ініціатором пошуку знань, формування навичок і всього спектра різноманітних якостей, необхідних подальшій діяльності.

Михайлюк Г. Т.

Сучасні особистісно орієнтовані технології навчання в системі підготовки студентів-медиків

З огляду на сучасне антропологічне (особистісно орієнтоване) розуміння змісту освіти (наявність мотивації, можливість самореалізації і самоконтролю,

використання ефективних форм та методів, сприятливе середовище), самостійна та індивідуальна робота студента займає значиме місце в організації навчального процесу.

Загальну кількість годин, відведених на вивчення дисципліни ”Латинська мова та медична термінологія”, вкотре скорочено. На усіх факультетах вона складає 90 годин, з них на самостійну роботу регламентовано відповідно 20 для медичного факультету і по 30 для стоматологічного та фармацевтичного. В таких умовах необхідне удосконалення, модернізація, переорієнтація методів та форм процесу самонавчання, стимулювання пізнавальних здібностей, професійних компетентностей, спрямованих на самостійний пошук, безперервну самоосвіту.

Дидактичні засоби навчання слід проектувати так, щоб вже з перших занять студент-першокурсник міг не лише накопичувати знання, але й інтегрувати їх при вивченні анатомії людини, медичної біології тощо.

Навчально-методичні посібники та контролюючі матеріали, які видаються викладачами кафедри іноземних мов з курсом латинської мови та медичної термінології ВНМУ ім. М.І. Пирогова, враховують особливості предмету, потреби, можливості, контингент студентів (наприклад, іноземців в інтернаціональних групах).

Для студентів фармацевтичного факультету заочної форми навчання на сайті університету пропонується електронний аналог паперового видання у формі Робочого зошита (навчально-методичний матеріал – тести – практичні завдання).

Ефективність самостійної та індивідуальної роботи обов’язково забезпечується систематичним контролем та корекцією-консультацією з боку викладача.

Теми СРС виносяться на підсумковий контроль з дисципліни, а ІСР оцінюється окремим балом (від 8 до 12 балів додається за участь/призові місця у внутрішньовузівських і міжвузівських олімпіадах та студентських наукових конференціях з наявністю друкованої роботи). Це є суттєвою мотивацією для студента.

В контексті інтеграції України в європейський освітній простір латинська мова для майбутніх ескулапів не є формальним предметом, а може позиціонуватись як медичний трилінгвізм: аспекти фонетики та морфології, лексичного і словотворчого фонду термінів грецько-латинського походження – термінологія українською мовою – медичні найменування сучасною європейською мовою (мовами), які вивчає майбутній медик. Виконання вправ на зіставлення мов є особливо продуктивним при вивченні тих тем, які є для студента дещо нецікавими, “сухими”.

Таким чином, поступальним ланцюжком *volens – nolens – debens – intellegens* (хочеш – не хочеш – повинен – розумієш) будується “місток” до розуміння майбутнім лікарем чи провізором своєї професійної мови.

Михальчук Т.І., Димчина Ю.А.

Особливості підготовки студентів 5-го курсу на кафедрі дитячої хірургії

Останнім часом уряд здійснив ряд кроків для початку масштабного реформування системи охорони здоров'я в Україні. Метою якого є покращення якості та доступності медичних послуг для кожного громадянина.

Концепція реформи охорони здоров'я – «гроші ідуть за пацієнтом». Україна залишає в минулому фінансування ліжко-місць, але надає можливість хворому потрапити на прийом до сімейного лікаря, незалежно від місця проживання. Завершити цей процес реформування планується до 2020 року.

В умовах реформування системи охорони здоров'я України, підготовка студентів є важливим чинником вищої освіти, оскільки від рівня підготовки майбутніх лікарів залежить якість надання медичної допомоги населенню. Сучасний розвиток медичної науки і практики зумовлюють вносити корективи в підготовку майбутніх лікарів, наближувати їх до освіти з міжнародними стандартами. Тому робота на кафедрі дитячої хірургії, а саме 5-го курсу заставляє застосовувати нові методи організації роботи зі студентами, інформатизація навчального процесу, впровадження нових наукових розробок в процес викладання, високий професіоналізм викладачів, створенням сучасної навчально-методичної бази з предмету дитячої хірургії, значна активізація та оновлення методично-навчального забезпечення, в тому числі оновлення сайтів кафедри, що дає змогу студентам застосувати інноваційне дистанційне навчання, та значно активізувати самостійні види навчання.

Під час проведення практичних занять та лекцій на 5 курсі, особливу увагу приділяєм анатомо-фізіологічним особливостям дитячого віку, в тому числі, новонароджених дітей. Адже перебіг захворювання у маленьких пацієнтів, діагностика хірургічної патології та тактика лікаря суттєво відрізняється від аналогічних проблем в загальній хірургії, націлюєм студента на те, що дитячий організм – це не є дорослий в мініатюрі, а має свої особливості і відмінності притаманні тій чи іншій віковій групі. Велика увага приділяється профілактиці гнійно-запальних хвороб та їх ускладнень, диспансерному спостереженню за дітьми, прооперованими з приводу гострої хірургічної патології. З метою покращення практичної підготовки студентів створений клас з муляжами, де висвітлені питання вроджених вад розвитку кишківника. Викладачі приділяють велику увагу оволодінню студентами практичними навичками та професійним вмінням, особлива увага приділяється на діагностику гострих станів в дитячій хірургії та надання медичної допомоги на догоспітальному етапі у дітей згідно стандартів та протоколів лікування МОЗ України. Крім опитування студентів існує тестовий контроль, який допомагає студентам закріпити теоретичний та практичний матеріал. Сучасний випускник медичного ВУЗу повинен бути конкурентноспроможним на вітчизняному та міжнародному ринках праці.

Інновації в системі медичної освіти тісно пов'язані із впровадженням сучасних стандартів вищої медичної школи, удосконаленням системи безперервного професійного розвитку фахівців, підвищення ефективності використання фінансових і матеріально технічних ресурсів для забезпечення розвитку вищої медичної школи, формування сучасної моделі підготовки кадрів на основі скоординованих дій Міністерства освіти та науки України щодо впровадження у навчальний процес сучасних педагогічних та наукових інновацій відповідно до світових стандартів з об'єднанням ресурсів держави, місцевих громад, громадських організацій та приватних структур; поглиблення взаємозв'язку навчального процесу з науковою та лікувальною діяльністю; впровадження у навчальний процес доказової медицини та стандартів надання медичної допомоги населенню.

Головним напрямком підготовки медичних кадрів у сучасних умовах реформи системи охорони здоров'я України є постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації продуктивного навчального процесу, розвиток освіти, як державно-суспільної системи підвищення медичної освіти України до рівня медичної освіти розвинутих країн світу та інтеграція її у міжнародне науково-освітнє співробітництво.

Мікаелян В.В.

Формування іншомовної лексичної компетенції студентів-медиків як складова професійного становлення

Освітній процес на сучасному етапі розвитку ставить перед викладачем іноземної мови медичних навчальних закладів завдання іншомовної підготовки студента, готового спілкуватися іноземною мовою в типових для медичного працівника ситуаціях. Таке завдання вимагає освоєння і залучення нових знань, створення нових підходів до навчання, тим самим передбачаючи коригування освітнього простору, навчальних програм, педагогічних технологій. Майбутній медик повинен володіти іноземною мовою на такому рівні, який дасть йому змогу активно і вільно застосовувати її в сфері професійної діяльності. Тому дуже важливо, щоб вивчення іноземної мови набуло професійного статусу в процесі її вивчення в медичному навчальному закладі. Здатність студентів-медиків спілкуватися іноземною мовою забезпечується формуванням у них іншомовної професійної комунікативної компетентності.

Разом з іншими аспектами вивчення іноземної мови, засвоєння лексики є одним із перших і найважливіших, оскільки хоча б і без незначного словникового запасу слів неможливо оволодіти мовою. Проблемі навчання лексики іноземної мови приділяли увагу В. Андрющенко, І. Берман, А. Богуш, А. Мирюлюбов, С. Ніколаєва, В. Скалкін, Л. Котлярова, С. Куліш, Г. Савченко, Г. Рогова та інші.

У лінгводидактичному енциклопедичному словнику лексична компетенція визначається як здатність миттєво викликати з тривалої пам'яті еталон слова залежно від конкретного мовленнєвого завдання та включати його в мовленнєвий ланцюг.

Лексична компетенція являється здатністю розпізнавати і використовувати слова з метою перетворення цих лексичних одиниць в осмислені висловлювання.

При вивченні іноземної мови в медичних закладах метою навчання є досягнення такого рівня лексичної компетенції, яка б дала змогу майбутнім медикам здійснювати мовленнєву комунікацію, розвивати навички розуміння, аудіювання, читання, говоріння і письма.

Щодо структури, то лексика мови може розглядатись як набір однослівних форм і стійких виразів (розмовних виразів, фразеологічних ідіом, дієслівних виразів, прийменникових виразів тощо).

Лексичні навички поділяються на рецептивні та репродуктивні. Рецептивні навички передбачають сприймання й розуміння лексичних одиниць

в усному та писемному мовленні, в той час як репродуктивні означають вміння використовувати лексичні одиниці в усному чи писемному мовленні.

Для ефективного формування іншомовної лексичної компетенції і практичного оволодіння іноземною мовою у вищих медичних навчальних закладах виникає потреба у пошуку оптимальних шляхів удосконалення методики вироблення мовленнєвих умінь. Не меншої уваги слід приділити відбору та організації мовного матеріалу в процесі навчання.

Формування лексичної компетенції студентів-медиків на заняттях з іноземної мови відбувається під час двох етапів, а саме: 1) введення нової лексики; 2) розвиток умінь використання поданих лексичних одиниць в усіх видах мовленнєвої діяльності.

На першому етапі роль викладача відіграє важливу роль, оскільки вибір ефективного способу подачі нового лексичного матеріалу відповідно до рівня знань студентів, готовності їх до засвоєння, вимог навчальної програми є підґрунтям до його подальшого продуктивного використання у професійній практиці.

На даному етапі доцільно використовувати вправи на засвоєння звукової і графічної форми слова, диференціацію, підстановку і трансформацію, на побудову словосполучень і речень з новими лексичними одиницями. Ефективними є вправи на використання нових лексем у поєднанні з раніше вивченими.

Метою другого етапу є використання засвоєних лексичних одиниць в різних видах мовленнєвої діяльності. Вправи, що застосовуються на даному етапі повинні бути комунікативними і виконуватись в парах або невеликих групах із наявністю чітко окресленої комунікативної ситуації, що зображатиме можливу реальну ситуацію в подальшій професійній діяльності майбутніх медичних працівників. Такі вправи сприяють формуванню умінь самостійно та доречно застосовувати лексичні одиниці в англomовному мовленні з попередньою підготовкою чи без неї.

Таким чином, проаналізувавши етапи та системи вправ для формування лексичної компетенції, як однієї зі складових професійного мовлення, можна зазначити, що цій проблемі приділяється значна увага під час вивчення іноземної мови студентами-медиками.

Мороз В.О.

Методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів

Інформаційні технології та їх вплив на зміст освіти, методика та організація навчання залишаються актуальною темою педагогічних досліджень. Інформатизація вищої школи передбачає оперативне оновлення навчальної інформації у зв'язку з розвитком науки, техніки, культури. Важливим аспектом, що визначає характер змін у системі освіти, є науково-технічний прогрес.

Комп'ютерні технології постійно вдосконалюються, стають більш насиченими, націленими на різноманітні потреби користувачів. Використання засобів мультимедійних технологій у процесі навчання дозволяє значно підвищити показники змістового розуміння та запам'ятовування запропонованого матеріалу. Нині комп'ютеризація навчального процесу розглядається як один з найбільш перспективних напрямів підвищення якості освіти. Використання комп'ютерів розширює можливості педагога під час підбору матеріалу до уроку. Дані заняття стають яскравими та цікавими, інформаційно та емоційно насиченими.

Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) спонукає до самостійної праці, творчого мислення, пошуку. Завдяки ІКТ навчальне середовище можна доповнити відео, звуком, анімацією. Усе це здійснює значний вплив на емоційну сферу, сприяючи підвищенню пізнавальної активності, підвищенню інтересу до предмета та навчання взагалі. Нові інформаційні технології відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, знаходження і закріплення будь-яких професійних навичок, дозволяють реалізовувати принципово нові форми і методи навчання. Для вчителя застосування ІКТ – це багатоцільове вирішення проблеми уроку: вдосконалення навчального процесу, надання можливості дати більший обсяг інформації, розвиток, індивідуалізація та диференціація навчання; урізноманітнення форм роботи, підвищення зацікавленості предметами, темами, що вивчаються; розвиток самостійності та логічності мислення; контроль знань, умінь і навичок.

Таким чином, застосування електронних засобів навчання сприяє перетворенню процесу навчання із звичайного у захоплюючий цікавий процес. Вони є потужним інструментом у діяльності вчителя і допомагають урізноманітнити форми подання інформації та покращити види навчальних завдань, розширити можливості самостійної діяльності, забезпечити індивідуалізацію навчального процесу, а також використовувати ігрові прийоми навчання. Вони дають змогу змінити організацію процесу навчання, раціонально організувати пізнавальну діяльність, полегшити та зробити цікавим процес передачі отримання знань, а також стимулювати творчу активність і самостійну діяльність.

Мороз Л.В., Палій Д.В.

Сучасні методичні підходи до навчання й оцінювання знань студентів на кафедрі інфекційних хвороб з курсом епідеміології

В умовах реорганізації системи охорони здоров'я України на засадах сімейної медицини варто зазначити, що значну частину захворювань, з якими стикаються лікарі першого і другого рівнів надання медичної допомоги населенню, складає інфекційна патологія. При загальному зниженні рівня захворюваності на інфекційні хвороби в Україні, за останні роки в регіонах відзначали спалахи таких інфекцій, як сальмонельоз, вірусний гепатит А та ін.. А з урахуванням тієї ситуації, що склалася стосовно інфекцій, рівень захворюваності якими контролюється специфічною вакцинацією, покращення підготовки студентів з інфекційних хвороб стає безперечно актуальним завданням.

Кафедра інфекційних хвороб з курсом епідеміології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова забезпечує викладання навчальних дисциплін «Інфекційні хвороби» та «Епідеміологія» для додипломної підготовки фахівців за спеціальностями «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Медична психологія» на 5-ому курсі, «Стоматологія» на 4 курсі, а також навчальної дисципліни «Ведення хворих з інфекційними хворобами, ВІЛ-інфекцією» для студентів 6-ого курсу.

Організація і планування навчання студентів передбачає як практичні заняття, так і самостійну роботу. Для підготовки до занять студенти користуються національним підручником «Інфекційні хвороби» (за ред. О.А. Голубовської), посібником «Інфекційні хвороби в загальній практиці та сімейній медицині» (за ред. М. А. Андрейчина), базовим підручником «Епідеміологія» (за ред. І. П. Колеснікової) та іншою навчальною і науковою літературою – як вітчизняною, так й іноземною, «Атласом інфекційних хвороб» (за ред. М. А. Андрейчина). Особлива увага акцентується на основних наказах та інструктивних листах МОЗ України. Методичні рекомендації і матеріали для підготовки до практичних занять, розроблені викладачами кафедри, розміщені на електронному сайті ВНМУ і доступні в повному обсязі студентам

На практичній частині заняття студентами проводиться огляд пацієнтів з діагнозом, відповідним до теми. Викладач контролює процес обстеження пацієнтів. Кожному студенту пропонується коротко описати виявлені у хворого зміни, обґрунтувати діагноз, призначити необхідні обстеження і лікування. Особлива увага приділяється навичкам збору епіданамнезу, оскільки атиповий перебіг і відсутність класичної симптоматики інфекційних захворювань, часте поєднання їх з іншими гострими чи хронічними інфекційними та неінфекційними хворобами підвищили діагностичну інформативність епіданамнезу на сучасному етапі.

Кращому засвоєнню знань із клінічної дисципліни сприяє аналіз даних сучасних лабораторних та інструментальних обстежень.

Використання у ході заняття ситуаційних задач допомагає студентам краще розібратися в основних принципах діагностики інфекційної захворюваності та засвоїти алгоритми призначення оптимального лікування конкретному

хворому. Це допомагає розвинути у студентів клінічне та епідеміологічне мислення.

Кращому засвоєнню матеріалу, особливо за відсутності тематичних хворих, сприяє застосування мультимедійних презентацій та навчальних відеофільмів.

Мруг В.М.

Сучасні підходи до питання специфічної профілактики інфекційних хвороб при вивченні медичної мікробіології, вірусології та імунології

Інфекційні хвороби відомі людству з глибокої давнини і боротьба з ними у всі часи являє собою серйозну суспільну проблему. Актуальною проблема боротьби залишилась і сьогодні. Так, наприклад, в різних регіонах України спостерігається активація інфекцій, збудниками яких є віруси кору та краснухи, почастишали випадки менінгококової інфекції.

Важливим у запобіганні інфекційних захворювань є постійне дотримання заходів профілактики. Особливого значення набувають профілактичні заходи, коли мова йде про епідемічні інфекційні захворювання. Протиепідемічні заходи, як правило, спрямовані на різні ланки епідемічного процесу: на джерело збудника, на розрив механізмів та шляхів його передачі, на створення штучного специфічного імунітету. У зв'язку з цим важливою задачею медичної мікробіології є вивчення імунобіологічних препаратів, що здатні впливати на імунну систему, та їх використання для створення активного штучного імунітету. До таких препаратів належать вакцини.

У розділі «Імунопрофілактика та імунотерапія» студенти детально вивчають питання, які стосуються методів отримання вакцин, їх контролю на кількість антигену, на імуногенність, на стерильність вбитих та сторонню контамінацію живих вакцин, на їх нешкідливість та реактогенність. Студенти знайомляться з перевагами та недоліками вакцин, які за способом отримання належать до різних поколінь. При вивченні вказаного розділу до відома студентів доводиться наказ МОЗ «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів», у якому регламентується обґрунтування проведення вакцинації у всіх вікових групах населення проти конкретних інфекційних захворювань.

При вивченні розділів «Спеціальна бактеріологія» та «Спеціальна вірусологія» увагу студентів звертають на специфічну профілактику конкретних інфекційних хвороб, біологічні властивості збудників яких вони вивчають. Розглядають питання різновидностей відповідних вакцин за способом отримання, аргументації вибору для їх застосування. Особливого значення набувають практичні заняття, де студенти знайомляться зі збудниками таких інфекційних хвороб, як туберкульоз, дифтерія, кашлюк, правець, гемофільна інфекція, кір, краснуха, паротит, гепатит В, активна специфічна профілактика яких входить до календарного плану профілактичних щеплень.

Значна увага приділяється темам, що стосуються збудників інфекційних хвороб, щеплення проти яких відносять до рекомендованих та за епідемічними показами, а також які проводяться на ендемічних та ензоотичних територіях.

Прикладом таких інфекційних хвороб є вітряна віспа, грип, сказ, кліщовий енцефаліт, бруцельоз, сибірка, лептоспіроз та деякі інші.

Таким чином, відповідно вимогам сьогодення, при вивченні навчальної дисципліни «Медична мікробіологія, вірусологія та імунологія» достатня увага приділяється питанням необхідності імунізації населення з метою специфічної профілактики поширених інфекційних хвороб людини.

Мруг О.Ф.

Актуальність самостійної позааудиторної роботи студентів в структурі навчального процесу

Самостійне позааудиторне навчання у вищому навчальному закладі являється невід'ємною частиною навчального процесу. Актуальність даного виду навчальної діяльності обумовлена тим, що перед навчальним закладом поставлено завдання підготувати компетентного сучасного спеціаліста з високим рівнем знань та здатністю швидко орієнтуватись в клінічній ситуації та, керуючись розробленими стандартами надання медичної допомоги, тим не менш, приймати власні автономні рішення. Власне, формування поняття клінічного мислення, яке вже набуло, мабуть, крім суто практичного, ще й філософського значення у своєму широкому вжитку, неможливе без прагнення студента до постійної самоосвіти та інтеграції вже набутих знань.

В ході самостійного опрацювання студентом навчального матеріалу відбувається закріплення та поглиблення знань з предмету, але й активне, цілеспрямоване вивчення нового матеріалу без безпосередньої участі в цьому процесі викладача, що розвиває особистісну автономність студента. Самостійна позааудиторна робота сприяє формуванню у студентів таких якостей, як здатність до самоорганізації, розвиток та стійкість мотиваційної компоненти, раціональне використання часу, розкриває творчу складову, виносить на свідомий рівень актуалізацію внутрішніх мотивів студентів до навчання та пізнання нового матеріалу, а також, як лакмусовий папірець, проявляє наявність справжнього покликання конкретного індивіда бути Лікарем з великої літери чи пасивного, млявого інтересу, якому немає і не може бути місця в сучасній медицині.

Позааудиторна самостійна робота є важливим інструментом викладача в управлінні самостійною пізнавальною діяльністю студента в процесі його професійного зростання та слугує знаряддям для виховання здатності студента до самостійної наукової діяльності. Викладач являється в даному процесі свого роду ментором та консультантом, до якого можна звернутися за власної ініціативи при виникненні певних труднощів розуміння нового матеріалу або виникненні когнітивного дисонансу при його інтеграції.

Процес навчання — це злагоджена взаємодія викладача та студентів на шляху до загальної мети — оволодіння знаннями, вміннями, навичками, необхідними для розвитку обох сторін. Немалу роль тут відіграє попередня історія навчання всіх учасників процесу, їх світосприйняття та інтереси. В даному ключі самостійна позааудиторна робота являється джерелом формування відповідальності, оволодіння засобами самоактуалізації,

самовиховання, самоосвіти. Тому велике значення самостійній позааудиторній роботі приділяється і на кафедрі психіатрії, наркології та психотерапії з курсом ПО.

На кафедрі психіатрії, наркології та психотерапії з курсом ПО самостійна робота розглядається як засіб залучення студентів в самостійну пізнавальну діяльність. Позааудиторна робота дає змогу студентам створювати власні умови для опрацювання матеріалу в комфортних умовах самоорганізації. На даній кафедрі вона реалізується шляхом таких форм та видів позааудиторної роботи, як самостійне вивчення позааудиторних тем, індивідуальні консультації, участь у наукових конференціях та в роботі двох студентських гуртків — наукового та психотерапевтичного.

На кафедрі психіатрії, наркології та психотерапії з курсом ПО запроваджено використання відеоматеріалів з різними клінічними випадками. Це дає змогу студентам краще засвоїти, сприйняти та зрозуміти тематичний матеріал перед безпосереднім практичним застосуванням набутих в ході самостійної підготовки теоретичних знань біля ліжка хворого. Кожен студент має доступ до позааудиторних матеріалів в учбових кабінетах кафедри та на офіційному сайті кафедри психіатрії, наркології та психотерапії з курсом ПО. Таким чином створюються умови для активізації самостійної роботи студентів.

Отже, цілеспрямоване навчання студентів розвиває їх клінічне мислення та викликає інтерес до дисципліни.

Мунтян О.В., Мунтян В.Л.

Кейс-метод - сучасна форма інтерактивного навчання студентів

На сьогоднішній день традиційні методи викладання втрачають свою актуальність та призводять до низької якості підготовки спеціалістів в умовах сучасного ринку праці. Для реформування вищої стоматологічної освіти необхідно впроваджувати новітні оригінальні методи викладання, які широко використовуються у всьому світі. Використання нетрадиційних методів є особливо актуальним при викладанні стоматологічних дисциплін на клінічних кафедрах, де є можливість реального клінічного аналізу пацієнтів на конкретних прикладах.

Сучасна стоматологічна освіта вимагає від викладача вищої школи не тільки володіння теоретичними знаннями, але й достатнього досвіду надання стоматологічної допомоги, здатність лікаря до комплексного розв'язання проблеми із залученням фахівців суміжних спеціальностей. Це має спонукати викладача до постійного професійного зростання. В стоматологічній галузі щодня з'являються нові методи діагностики та лікування про які необхідно повідомляти майбутніх спеціалістів, заохочувати їх до сумісної співпраці та мотивувати до самостійного оволодіння сучасними методиками.

У процесі підготовки лікарів – стоматологів, який продовжується протягом всієї професійної діяльності, потрібно застосовувати різні форми навчання. Одним із найбільш привабливих методів є кейс-метод. Даний метод направлений на отримання не тільки теоретичних знань, але і на формування професійних навичок. Кейс – метод використовується для глибокого та

багатогранного сприйняття складної ситуації на конкретних прикладах. Технологія кейс – метода дозволяє розробити модель конкретної ситуації, яка відбулась в реальному житті та ставить студентів у таку ситуацію, коли їм необхідно приймати самостійно рішення під керівництвом викладача. Основна функція методу навчити студентів вирішувати складні неструктуровані проблеми, які неможливо вирішити аналітичним способом.

Будучи інтерактивним методом навчання, кейс – метод завоював позитивне ставлення зі сторони студентів, формує інтерес та позитивну мотивацію по відношенню до навчання, сприяє їх вірі у власні сили. Організація обговорення кейса передбачає формування питань перед студентами, включення їх в дискусію. Питання готуються заздалегідь та пропонуються студентам разом з текстом кейса.

Дискусія займає центральне місце в кейс – методі. Її доцільно використовувати коли студенти володіють достатньою кількістю знань, вміють аргументувати, доводити та обґрунтовувати свою думку. Важливою характеристикою дискусії є рівень компетенції, який складається з компетентності її учасників. При аналізі клінічної ситуації викладач займає активну або пасивну позиції, іноді він приймає активну участь в дискусії, а іноді він обмежується підведенням підсумків.

Кейс – метод активізує студентів, розвиває аналітичні та комунікативні здібності, залишаючи один на один з реальною ситуацією. Цей метод дозволяє використати отриманні теоретичні знання при вирішенні практичних завдань, сприяє розвитку у студентів самостійного мислення, вміння вислухати опонента та врахувати альтернативну думку, а також аргументовано висловити свою. За допомогою цього методу студенти навчаються працювати в команді, мають можливість проявити та вдосконалити аналітичні навички, знаходити найбільш раціональний метод вирішення поставленої задачі.

Метод кейсів надає унікальні можливості вивчити складні та професійно значущі питання в емоційно сприятливій атмосфері навчального процесу, використати набутий досвід у реальній практиці.

Незгода І.І., Науменко О.М.

Модернізація викладання матеріалу з використанням інформаційно-вербальних та інтерактивних технологій для забезпечення практично-орієнтованого підходу у вивченні дитячих інфекційних хвороб

Однією з актуальних проблем сьогодення виступає якість вищої медичної освіти. У зв'язку з цим відбуваються істотні зміни у процесі викладання із застосуванням сучасних інноваційних технологій та нестандартних форм і методів роботи. Персональні комп'ютери, мережа Інтернет стають необхідними засобами у навчальному процесі і важливим атрибутом для викладача на занятті. Крім того, використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання дозволяє більш широко і повноцінно розкрити творчий потенціал кожного студента. Студенти сприймають інформацію швидше, виконують спільну роботу, проходять індивідуальну перевірку знань. Тому на

кафедрі дитячих інфекційних хвороб активно використовуються новітні інформаційні технології.

Одним з таких підходів є використання викладачами такої форми демонстрації навчального матеріалу, як мультимедійна презентація. При цьому студента легше зацікавити і навчити, він сприймає узгоджений потік звукових і зорових образів, коли на нього здійснюється не тільки інформаційний, а й емоційний вплив. Загальновідомо, що тільки 15% інформації людина запам'ятовує на слух, 25% залишається в пам'яті від побаченого. Одночасне поєднання слухового сприйняття і побаченого образу підвищує запам'ятовування до 65%. Залучення всіх органів почуттів веде до зростання ступеня засвоєння матеріалу в порівнянні з традиційними методами. Викладач за допомогою мультимедійної презентації концентрує увагу студентів на головному, виділяє основні аспекти предмету, супроводжуючи показ поясненнями, стимулює до пізнавальної діяльності. Презентації дають можливість виділити структуру матеріалу, який вивчається, створити найкращі умови для запам'ятовування, показати зв'язок теорії з практикою, найповніше розкрити суть та закономірність явищ, які вивчаються.

Якість навчання у визначній мірі залежить від ефективності комунікації в системі «викладач-студент». Від уміння викладача вибудовувати взаємовідносини зі студентами, залежить ступінь їх пізнавального інтересу до предмету, формується внутрішня мотивація до навчання.

На всіх етапах практичних занять з дитячих інфекційних хвороб використовуються вербальні канали спілкування, а саме: під час актуалізації опорних знань студентів відбувається фронтальне опитування, що дає можливість не тільки виявити рівень знань студентів, але й зацікавити їх у вивченні даної проблеми. При здійсненні контролю знань студентам пропонуються ситуаційні задачі, що передбачають формування комунікативної компетентності, розширення лексичного мінімуму та удосконалення професійного мовлення.

Дієвим методом, який використовується на практичних заняттях є робота у векторі «студент-хворий», завдяки якому викладач моделює професійну ситуацію та спонукає студента самостійно її вирішити. Особливо важливим є такий підхід для студентів випускних курсів та лікарів-інтернів.

За допомогою моделювання клінічної ситуації, в центрі якої перебуває хворий, вдається досягти формування практичних навиків у молодих медиків. Виникає живе професійне спілкування між суб'єктами клінічної ситуації, студент вчиться задавати професійні, цільові питання для виявлення певних особливостей в анамнезі хворого, фізикальне обстеження дає можливість відшліфувати мануальні навички огляду хворої дитини. Студент має змогу висловити власну думку щодо лабораторних методів діагностики, що дуже важливо для етіологічної верифікації інфекційної нозології. Інтерпретація результатів додаткових обстежень дозволяє студенту виявити певні відхилення від їх нормативних значень та надати власне пояснення цих змін. Крім того, студент самостійно окреслює план лікування даного хворого, з наведенням не лише груп фармако-хімічних препаратів, а й конкретних лікарських засобів, з

дозуванням для конкретного випадку. Все це студент описує в розробленому на кафедрі дитячих інфекційних хвороб протоколі обстеження хворого. Викладачеві в даному випадку відводиться роль пасивного спостерігача, з подальшим обговоренням в навчальній кімнаті, яке відбувається у вигляді дискусії. Студент обґрунтовує своє бачення стосовно плану обстеження та стратегії лікування даного хворого, відповідає на питання стосовно даного випадку, самостійно розробляє та презентує алгоритм діагностично-лікувальних кроків.

На нашу думку, такий практично-орієнтований підхід дозволяє максимально наблизити навчання до реалій медичного життя. Майбутній фахівець зобов'язаний не просто одержати певний обсяг знань, а й повинен опанувати різні прийоми пізнавальної діяльності, навчитися самостійно здобувати нову інформацію та опрацьовувати її, щоб надалі не втрачати рівень компетентності і постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Ще однією з важливих проблем є формування в студентів мотивації до самостійної роботи та самовдосконалення. На кафедрі дитячих інфекційних хвороб практикується проведення міні-конференцій серед студентів. Даний підхід передбачає розподіл між студентами проблемних питань дитячої інфектології та пропонується навести їх бачення щодо вирішення даної проблеми. Студент самостійно опрацьовує матеріал, вивчає стан проблеми в Україні та порівнює із загальносвітовими тенденціями, знайомить з основними поняттями у даній проблемі та наводить її рішення, спираючись на літературні дані. Подача матеріалу здійснюється у вигляді презентації або інтерактивного проекту на персональному комп'ютері. Кожна доповідь закінчується жвавою дискусією, що формує інтерес до подальшої наукової роботи у студентів-медиків

Таким чином, широке використання сучасних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі робить можливим удосконалення практично-орієнтованого підходу до вивчення дитячих інфекційних хвороб. При цьому відбувається підвищення навчально-пізнавальної активності студентів; забезпечується якість навчання студентів на рівні вимог інформаційного суспільства; створюються умови для інтелектуального розвитку студентів, розкриття їхнього творчого потенціалу; підвищується рівень професійної підготовки майбутніх фахівців та їх конкурентоспроможність.

Аналіз сучасного ринку праці показує, що за останнє десятиліття значно підвищилися вимоги до спеціалістів сфери охорони здоров'я. Сьогодні необхідні фахівці, які в повній мірі володіють різними методиками професійної діяльності, мають високу інформаційну та управлінську культуру, володіють фундаментальними знаннями у галузі медицини, готові до зміни характеру і змісту власної професійної діяльності. Тому незаперечним є процес змін не тільки у суспільстві, а й в підходах до організації освітнього процесу.

Ефективним для модернізації медичної освіти є впровадження у навчальний процес інноваційних методів викладання, основою яких є

інтерактивність та максимальна наближеність до реальної професійної діяльності майбутнього фахівця-медика.

Нечипорук В.М.

Застосування «мозкової естафети» при вивченні предмета «Медична хімія» як сучасної методичної технології у керуванні навчальним процесом у вищих навчальних закладах

Одним із головних завдань у реформуванні української освіти є формування освіченої та творчої особистості, формування у неї фізичного та морального здоров'я. Це в свою чергу призводить до застосування нових технологій при організації навчального та виховного процесів у вищих навчальних закладах. Тому сучасна педагогічна наука зосередила увагу на пошук та розробку нових технологій навчання, які б сприяли його всебічному розвитку. Наслідком таких пошуків є створення сучасної технології навчання як «мозкова естафета».

«Мозкова естафета» – метод колективного генерування ідей, студенти за певний час пропонують свої рекомендації щодо вирішення проблеми та записують їх в зошиті. На наступному етапі мозкової естафети кожен студент зачитує свої пропозиції, а інші виставляють їм оцінки. Після занять варіанти відповідей збираються викладачем і проводиться їх повний аналіз. Тобто в даному випадку процес генерування ідей носить не спонтанний, а спеціально організований, упорядкований характер. При цьому виділяються чотири етапи: генерація ідей і їх запис в робочому зошиті; почерговий виклад ідей і їх оцінка та аналіз іншими студентами; формулювання висновків на основі отриманих даних.

Лабораторні дослідження, що часто проводяться на заняттях при вивченні предмета «медична хімія» включають ряд експериментальних досліджень з використанням спеціального лабораторного обладнання і матеріалів. Так, наприклад при вивченні теми «Сорбція речовин на межі поділу тверда речовина-розчин», що передбачає виконання лабораторного експерименту, можна запропонувати його виконання шляхом «мозкової естафети». Група студентів умовно ділиться на дві команди та виконують паралельно експерименти по титруванню розчинів чистих кислот і передають результати для наступної групи, яка в свою чергу проводить паралельно експеримент по ефективності адсорбційної здатності різних сорбентів. Наукові команди студентів виконують паралельно два наукових експерименти що пов'язані між собою, потім проводять аналіз і узагальнення результатів кожної команди, ефективність і доцільність обраних сорбентів. Викладач оцінює роботу кожної команди та ефективність роботи в ній кожного студента, вказує на помилки та недоліки у проведенні наукового дослідження.

Таким чином, доцільно організована, систематична, контрольована робота з використанням сучасної методичної технології «мозкової естафети», що супроводжується індивідуальними консультаціями викладача, сприятиме поглибленню теоретичних знань у студентів, але закріпленню практичних

умінь і сприятиме розвитку академічної та професійної компетенції студентів медиків.

Обертинська О.Г

Використання сучасних комп'ютерних технологій у процесі навчання студентів в рамках дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини»

Стрімкий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій сприяє удосконаленню методів діагностики внутрішніх хвороб, і тому професійна підготовка у вищій медичній школі потребує нової орієнтації освітнього процесу, пов'язаного з використанням сучасних освітніх і комп'ютерних технологій. Майбутній лікар потребує вміння оперування сучасними комп'ютерними медичними програмами та в подальшому ефективно застосовувати їх на практиці.

Основною моделлю навчання (від навичок спілкування до встановлення діагнозу) на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини є «тематичний» хворий, детальний клінічний розбір історії хвороби якого є традиційним. Хоча комплексна оцінка стану пацієнта не можлива без використання певних розрахункових показників із застосуванням великих формул, що є досить трудомістким процесом.

Саме тому, в останні роки необхідним компонентом діагностики є використання електронних калькуляторів, які працюють як on-line, так і без інтернет-підтримки. Одним із важливих показників оцінки стану функції нирок є визначення швидкості клубочкової фільтрації (ШКФ).

Для розрахунку ШКФ використовується електронний калькулятор, який може бути встановлений на будь-якій пристрій (ноутбук, смартфон або інші гаджети). На практичних заняттях студенти навчаються користуватися даним калькулятором з подальшим визначенням ступеня тяжкості ушкодження нирок.

Аналогічні електронні калькулятори використовуються і для оцінки ризику розвитку тромбоемболічних ускладнень (шкала CHA₂DS₂VASC) і кровотеч (HAS-BLED) у пацієнтів із фібриляцією передсердь. Ще одним прикладом може бути освоєння студентами роботи з електронною версією таблиць SCORE, що працюють в on-line режимі та дозволяють наочно продемонструвати ризик розвитку кардіоваскулярних ускладнень у конкретного хворого, а також шляхи корекції основних факторів ризику і результат медикаментозного та немедикаментозного втручання.

Використання візуалізуючих методик дозволяє закріпити отримані теоретичні знання. Наприклад, при розборі пацієнтів з тромбоемболією легеневої артерії, що виникла на тлі фібриляції передсердь, використовується відео, що моделює механізми виникнення тромбу в порожнині правого шлуночка з наступною тромбоемболією судин легень. Відео супроводжується поясненням патогенетичних механізмів тромбоутворення. Ще однією з таких методик є демонстрація on-line асоціативних відеороликів, які полегшують запам'ятовування порушень ритму і провідності.

Разом із тим, демонстрація на практичних заняттях цілого ряду клінічних синдромів, станів і захворювань неможлива, тому в якості ілюстрації рідкісних клінічних випадків на кафедрі з успіхом також використовуються різні комп'ютерні програми і технології.

Таким чином, навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну медичну освіту, дозволяє модернізувати навчальний процес, візуалізувати деякі патогенетичні механізми виникнення ряду захворювань, об'єктивізувати результати обстеження пацієнта, розробити лікувальний алгоритм для конкретного пацієнта з урахуванням сучасних рекомендацій.

Олійник І.В., Пилипчук В.Л., Гранківський П.В., Задорожнюк О.В.

Системна діяльність колективу кафедри щодо поглиблення знань та умінь збереження і безперервного покращення здоров'я населення

Розвиток людства новітнього періоду супроводжується значною трансформацією патології населення світу за рахунок швидкого накопичення хронічних неепідемічних захворювань: хвороб системи кровообігу, кістково-м'язової, травної систем, новоутворень, психічних захворювань та інших. У ході навчання переважно приділяється увага вивченню клінічних аспектів та лікуванню цих захворювань в гострому періоді, значно менше майбутні лікарі володіють знаннями профілактичного спрямування. Тоді як, накопичений багаторічний світовий досвід наголошує на важливості і значно вищій результативності у вирішенні проблем неепідемічної патології науково обґрунтованої профілактичної стратегії.

Тематика практичних і лекційних занять з соціальної медицини та організації охорони здоров'я включає в себе вивчення основних засад використання диспансерного методу, як одного із найбільш дієвого методу активної профілактики неепідемічної патології. Студенти вивчають діючі нормативно-правові документи щодо впровадження у практику системи охорони здоров'я профілактичних засад, основні етапи диспансеризації, підходи до формування груп диспансерного спостереження, особливості роботи із обліковою документацією, оволодівають навичками аналізу ефективності і якості диспансеризації. Важливим здобутком кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я ВНМУ вважаємо забезпечення наступності знань. Нашою метою є не лише вивчення основних базових теоретичних засад диспансерного методу, але і розгляд в подальшому у розрізі інших тем особливостей диспансеризації у роботі лікаря загальної-практики сімейної медицини, педіатра, окремих спеціалістів, ролі диспансерів у втіленні профілактичних підходів. Кафедра безперервно підтримує тісні зв'язки із лікувально-профілактичними закладами, що дає можливість проводити базові заняття, здійснювати обмін корисним досвідом наукової, а також практичної медицини. Значна увага впровадженню диспансеризації на сучасному етапі та підходам щодо оцінки її ефективності приділяється також при роботі з практичними організаторами охорони здоров'я на факультеті післядипломної освіти.

Отже, шляхом удосконалення практично-орієнтованої підготовки майбутніх лікарів, а також організаторів охорони здоров'я колектив кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я ВНМУ втілює основні засади багатьох державних програм, завдання яких передбачають покращення демографічної ситуації в державі, стану здоров'я населення, подовження активного довголіття, формування і заохочення до здорового способу життя.

Омельченко О.Д., Гусакова І.В., Ніколаєнко О.О., Богомаз О.В.

Запровадження електронного журналу як один з нових підходів до керування навчальним процесом на кафедрі нормальної фізіології

З 2016-2017 навчального року у Вінницькому національному медичному університеті було запроваджено ведення електронного журналу, Електронний журнал обліку навчальної роботи студентів вводиться з метою здійснення моніторингу навчального процесу, що зумовлено сучасними вимогами до електронного документообігу. Нормальна фізіологія була в числі перших кафедр, які засвоїли цей вид діяльності.

На нашій кафедрі було вирішено, що електронний журнал заповнює кожний викладач особисто.

Перші кілька місяців процес введення оцінок займав багато часу. Поступово це стало звичною справою. Суттєвим полегшенням у роботі викладачів є той факт, що наприкінці семестру електронний журнал автоматично рахує середній бал та переводить його в рейтингову шкалу. Програма зручна, яскрава та достатньо надійна.

Переваги наявності електронного журналу полягають в легкості доступу до нього батьків студентів та можливості безпосереднього контролю успішності студентів (в т.ч. іноземних) з боку деканату. Адже в електронному журналі одразу видно кількість «нб» та «2» та середній бал студента. Єдиною умовою ефективної роботи є внесення викладачами оцінки до електронного журналу в мінімальний термін.

Серед недоліків ведення електронного журналу є неможливість виправлення якщо викладач помилився з темою чи оцінкою. Ще одним недоліком є неможливість внесення поточних та екзаменаційних оцінок студентам, які відпрацьовують достроково. Оцінка, отримана шляхом підрахунку за допомогою калькулятора, часто на 1-2 бали відрізняється від такої, яку потім видає електронний журнал.

Спочатку в нас викликала хвилювання необхідність швидкого введення екзаменаційних оцінок при великій кількості груп, які складають іспит в один день. Для поліпшення ситуації в екзаменаційному залі було поставлено два додаткових комп'ютери, під'єднаних до інтернету.

В перспективі було б доцільним, щоб в електронному журналі зберігались підсумкові оцінки за семестр, а не лише екзаменаційні.

Взагалі, слід зазначити, що ведення електронного журналу дисциплінує як студентів, так і викладачів, спрямовано на забезпечення відкритості та прозорості навчального процесу та формування зворотного зв'язку між студентами, викладачами та адміністрацією університету.

Островський В. А.

Робочий зошит як метод керування навчальним процесом під час вивчення предмету медична хімія у вищих медичних навчальних закладах

Організовувати навчальний процес необхідно на різних рівнях: державному (національна стратегія освіти), галузевому (навчання студентів-медиків), загальноуніверситетському, профільному, кафедральному а також на рівні конкретних спеціальностей і окремих груп (наприклад на рівні іноземних студентів медичного факультету англійською мовою викладання). Запорукою успіху у навчальній діяльності студента, а це безумовно високий рівень складання іспитів на різних рівнях і проходження практики, залежить безумовно у зосередженості зусиль на вище зазначених рівнях. Проте найбільш важливим і відповідальним є організація аудиторної і самостійної роботи студентів на рівні груп. Досвід роботи підказує, що успіхи студентів у навчальній діяльності залежать від рівня мотивації (причому як студента, так і викладача), а також від того наскільки організована діяльність у деталях. Для того, щоб деталізувати як самостійну позааудиторну роботу студента під час підготовки до заняття, а також під час заняття, безумовно необхідно створювати робочі друковані зошити для кожного предмету, що вивчає студент. Використання таких зошитів є багатофункціональним дидактичним засобом, який покликаний ефективно вирішувати одразу декілька проблем, із якими стикаються студенти під час здійснення навчальної діяльності. Перевагами використання робочих зошитів є: суттєва економія часу під час самопідготовки. Високий рівень систематизованості записів, що має вирішальне значення під час підготовки до іспитів та диференційних заліків. Висока ефективність, об'єктивність, продуманість навчального матеріалу. Багаторівневість у завданнях.

Щодо недоліків використання таких зошитів можна віднести потенційну спокусу для певної студентів механічного виконання завдань (переписування із іншого зошита). Проте на момент закінчення заняття це, як правило, стає зрозумілим викладачу, адже частину завдань студент виконує безпосередньо на практичному занятті, а завдання контролю не відомі і не повторюються.

Структура заняття у робочому зошиті має бути наступною:

- Номер теми і назва теми
- Актуальність даної теми для медичного працівника
- Перелік питань для самостійного вивчення (що необхідно знати):
- Перелік умінь
- Перелік навичок, які необхідно здобути
- Перелік рекомендованої літератури
- Основна частина (коротке пояснення теоретичного матеріалу):
- Запитання для перевірки та поглиблення знань (відповіді знаходяться в кінці робочого зошита у додатках)
- Приклади розв'язання розрахункових завдань (якщо вони передбачені темою заняття)

- Приклади розв'язання тестових завдань
- Домашнє завдання (Теорія + Розрахунки)
- Домашнє завдання (Тести)
- Запитання, що потребують додаткового роз'яснення (складаються студентом особисто і розв'язуються на практичному або консультативному занятті)
 - Приклад контрольної роботи. (може бути виконуватись студентом для додаткової самопідготовки)
 - Підсумковий контроль
 - Лабораторна робота. Короткі рекомендації щодо виконання.
 - Диференційна оцінка за заняття (враховується різні види виконаних студентом робіт). Відмітка про перескладання у разі пропущеного заняття.

Використовуючи робочі зошити суттєво полегшується процес викладання особливо, якщо на занятті використовуються різноманітні технічні засоби (наприклад, проектування робочих опорних таблиць та схем), дає викладачу ширше використовувати різноманітні методи, техніки у навчанні, а у випадку студента стає точно зрозумілим, які види робіт і у який термін необхідно виконувати для того, щоб здобути ту позитивну оцінку, на яку він розраховує. Необхідно зазначити, що навчальний матеріал у робочих зошитах має широко обговорювався викладачами кафедр не тільки у межах одного університету, а натомість має з'явився галузевий стандарт такої дидактичної одиниці.

Очеретнюк А.О., Паламарчук О.В., Бобровська О.А.

Адаптація студентів інтернаціональних груп медичних вузів до навчання по кредитно-модульній системі

Проблема адаптації студентів до умов навчання являє собою одне з важливих завдань вищої школи. Навчання в медичному університеті висуває підвищені вимоги до студентів внаслідок високого темпу учбового процесу та значного обсягу інформативних навантажень. В процесі навчання студенти повинні адаптуватися не тільки до умов навчальної діяльності, але й до постійної зміни навчальних стереотипів, організації навчального процесу. Особливої уваги тут потребують студенти інтернаціональних груп, оскільки звична для них організаційна модель навчання у національних школах, значно відрізняється від навчання у вищих вузах. Тому, для успішного засвоєння матеріалу учбової програми необхідний достатній вихідний рівень загального інтелектуального розвитку, ерудованості, широти пізнавальних інтересів, рівня володіння певним колом логічних операцій. Для початкового етапу навчання характерна висока інтенсивність впливу несприятливих психосоціальних чинників, що дозволяє охарактеризувати цей період як складний, а студентів інтернаціональних груп – як групу ризику щодо зниження рівня особистісного адаптаційного потенціалу. В процесі дослідження проблеми адаптації студентів було проведено анкетування студентів фармацевтичного факультету, де піднімалися питання не тільки особистісних особливостей адаптації, а й організації навчального процесу, який сприятиме більш легкому входженню студентів в колектив і навчання.

За результатами анкетування студентів фармацевтичного факультету ВНМУ було виявлено дві площини проблеми адаптації: адаптація всіх студентів зі зміною статусу школяра на статус студента і адаптація студентів з інших країн. Для першої форми адаптації є спільні моменти, які виявляються у пристосуванні до навчального процесу в вузі і входженні в студентську навчальну групу. Для більшості опитаних студентів (46%) процес адаптації був не надто важким і тривалим. Для 28% студентів адаптація не була потрібною і вони одразу відчули себе студентами. Цікаво, що 9% опитаних студентів мали труднощі у визначенні відповіді щодо важкості в адаптації. Однак, для 17% опитаних студентів процес адаптації виявився досить важким і досить тривалим. Саме ці студенти склали в основному групу студентів з інших країн, міст і сіл, які створюють у новому соціальному просторі власну сіть соціальних зв'язків: земляки, сусіди по гуртожитку. Таким чином окреслена низка проблем адаптації студентів дозволяє зазначити, що адаптаційний процес потрібно розглядати комплексно, на різних рівнях його перебігу, враховуючи його різні форми і стратегії. Вирішальна роль, на наш погляд, належить власне психічній адаптації, яка значною мірою впливає на адаптаційні процеси, що здійснюються на інших рівнях. Для вироблення тактики і стратегії, необхідно удосконалення методик викладання дисциплін із урахуванням особливої вразливості їх інтелектуального і психологічного потенціалу, що потребує подальшого дослідження.

Паламарчук А.В., Власенко М.В., Вернигородський В.С., Фіщук О.О.
**Самостійна робота курсантів, які проходять спеціалізацію і її роль в
учбовому процесі**

Знання, що підлягають засвоєнню, не можуть бути передані в готовому вигляді, шляхом простого повідомлення або показу. Вони можуть бути засвоєні лише в результаті строго визначеної активної діяльності курсанта, тобто в результаті виконання ним певної системи дій.

Самостійна робота курсантів, що включається в процес навчання - це така робота, яка виконується без безпосередньої участі викладача, але за його завданням у спеціально надане для цього час (в сітці або поза сітки навчального розкладу); при цьому курсанти свідомо прагнуть досягти поставленої в завданні мети, вживаючи свої зусилля і виражаючи в тій чи іншій формі результат розумових або фізичних (або тих і інших разом) дій: у вигляді тих чи інших знань, умінь і навичок.

Перевагами самостійної роботи є те, що курсант веде її сам без сторонньої допомоги в потрібному для нього індивідуальному темпі, в її процесі він спирається на власні знання, переконання, життєвий досвід, світогляд, використовує їх при розгляді того чи іншого питання і вирішує його по-своєму, висловлюючи особисте ставлення, висловлюючи власну аргументацію, проявляючи ініціативу і творче начало.

Самостійна робота може застосовується як з метою отримання нових знань, умінь і навичок, так і основі вже набутих знань, умінь і навичок, а також з метою повторення і перевірки знань, умінь і навичок.

Рівні самостійної роботи

1-й рівень - діяльність курсанта спрямована лише на прослуховування, запам'ятовування і відтворення інформації наданої викладачем;

2-й рівень - діяльність курсанта спрямована на оволодіння зразками рішення прикладів і завдань, на оволодіння основними вміннями, з метою самостійного вивчення різних областей даної науки;

3-й рівень - курсант стикається з необхідністю вирішення типових задач, для яких необхідний самостійний пошук додаткової інформації;

4-й рівень - курсант стикається з необхідністю перетворень, реконструкцій, узагальнень, що дозволяють вирішувати будь-якого типу і класу завдання, в тому числі використовувати і науково-дослідницький підхід для вирішення поставлених проблем.

Ефективність самостійної роботи курсантів залежить від умов її організації, інтересу (мотивації) до її виконання, змісту і характеру завдання, логіки викладу завдання, змісту джерела нових знань, взаємозалежності наявних і передбачуваних знань у змісті даного виду самостійної роботи, якості досягнутих курсантами результатів в ході виконання цієї роботи.

Види самостійної роботи

1) робота з навчальною та довідковою літературою, навчальними посібниками;

2) робота в мережі Інтернет;

3) рішення і зіставлення завдань;

4) навчальні вправи (звичайні і по готовому тексту), вправи з тестовими програмами;

5) опису, реферати і огляди, підготовка оглядових і наукових доповідей, опис власного досвіду;

6) спостереження і лабораторні роботи;

7) роботи-завдання, пов'язані з використанням ілюстрацій, карт, схем, графіків та інших роздаткових матеріалів;

9) курація хворих в різних відділеннях.

Палій І.Г., Заїка С.В., Чернова І.В.

Методичні технології викладання навчальної дисципліни «Загальна практика (сімейна медицина)» іноземним студентам

Загальна практика (сімейна медицина) – важлива навчальна дисципліна у підготовці студента-медика. Особливість викладання загальної практики (сімейної медицини) полягає в необхідності формування у студентів цілісного, системного, індивідуального підходу до хворого з урахуванням його оточення з пріоритетом медичної профілактики, орієнтованої на особистість та сім'ю.

Студент повинен знати та вміти проводити раннє виявлення хворих з найбільш поширеними захворюваннями внутрішніх органів, призначати діагностичні дослідження та лікувально-профілактичні заходи, визначати показання до стаціонарного лікування та диспансеризації пацієнтів, давати рекомендації щодо комплексного оздоровлення населення.

В останній час у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова відбулось збільшення кількості іноземних студентів, що отримують медичну освіту англійською мовою. Тому значні зусилля колективу кафедри були спрямовані на оптимізацію та удосконалення навчального процесу.

Практичні заняття проводяться на клінічній базі кафедри внутрішньої та сімейної медицини в Комунальному закладі «Центр первинної медико-санітарної допомоги №2». Згідно з навчальною програмою, на вивчення дисципліни «Загальна практика (сімейна медицина)» відводиться 30 годин практичних занять та 60 годин самостійної роботи. Ця ж схема дотримується і при проведенні занять з англійськими студентами. Практичне заняття з дисципліни складається з декількох частин. Спочатку разом спільно з викладачем розглядаються теоретичні питання, проводиться контроль знань студентів, практичне застосування отриманої інформації відбувається у вигляді вирішення різноманітних ситуаційних задач, в результаті чого студенти мають сформулювати клінічний діагноз, запропонувати план обстеження пацієнта, призначити лікування, визначити методи первинної та вторинної профілактики та, за потреби, визначити маршрут пацієнта на вторинний чи третинний рівень медичної допомоги.

Важливе значення приділяється відпрацюванню та засвоєнню студентами необхідного переліку практичних навичок у клініко-діагностичній гастроентерологічній лабораторії ВНМУ ім. М.І. Пирогова, вони мають можливість відпрацювати навички роботи з електрокардіографом Телекард, портативним спірографом, глюкометром, визначити зріст, вагу, об'єм талії, розрахувати індекс маси тіла. Важливим є те, що студенти мають можливість брати безпосередню участь у проведенні цілого ряду сучасних досліджень та отримати уявлення про можливості цих методів та їх інтерпретацію. Мова йде, зокрема, про мультіканальний інтралюмінальний імпеданс-рН-моніторинг стравоходу, трьохканальний езофаго-гастро-рН-моніторинг та С13-узеазні дихальні тести.

Окрім того, на базі клініко-діагностичної гастроентерологічної лабораторії ВНМУ ім. М.І. Пирогова співробітниками кафедри разом з студентами проводиться лікувально-консультативна робота. Оскільки під час спілкування з хворими студенти не мають можливості говорити з ними українською мовою, викладач бере участь в процесі курації, забезпечуючи переклад в процесі опитування, клінічного огляду хворих та аналізу медичної документації.

Самостійна робота студентів забезпечена всіма навчально-методичними матеріалами: методичними розробками, мультимедійними презентаціями, посібниками, ситуаційними завданнями.

Піскун Р.П., Шкарупа В.М., Гринчак Н.М.

Алгоритми та їх застосування на кафедрі медичної біології в методичних технологіях керування навчальним процесом

Особливим досягненням науки минулого століття є теорія алгоритмів. Без цієї теорії не можуть обійтися ні теорія ЕОМ, ні програмування, ні наука

математична логіка, ні кібернетика. В термінологічних словниках «алгоритм» визначається як «певна послідовність дій або методів для вирішення тієї чи іншої проблеми в математиці». В наш час поняття «алгоритм» вийшло за межі математики і широко використовується в самих різноманітних сферах діяльності людини: економіці, медицині і педагогіці. При цьому під словом «алгоритм» розуміють не тільки наукове математичне поняття, а скоріше – точну вказівку щодо поетапного використання в певному порядку деякої системи дій чи операцій, що приводять до розв'язання задач певного типу. Відомо, що існує декілька способів задання алгоритмів: мовний, формульний, оперативний і структурний (у вигляді графу). На кафедрі медичної біології ми використовуємо саме структурний алгоритм. При структурному записі кожний етап розв'язання задачі чи проблеми зображається у вигляді прямокутника, в якому записується суть або зміст операції (дії). Стрілки між прямокутниками показують послідовність етапів. Алгоритми особливо ефективні на нашій кафедрі для керування навчальним процесом при вирішенні ситуаційних задач як з генетики, так і з паразитології.

Великі можливості алгоритмів дозволяють широко використовувати їх і в інших сферах навчального процесу. Так, зміст навчання не може повторити повністю зміст даної конкретної науки. Він є моделлю останнього, побудованого у відповідності до вимог навчального процесу. При цьому під моделлю розуміють спеціально створену форму об'єкта або системи, яка відображає його в більш простій чи наочній формі, здатній змінити його так, щоб можна було відтворити деякі його характеристики, які належить пізнати студентам – майбутнім лікарям. У випадку, коли змістом навчання є діяльність по розв'язанню ситуаційних задач, то модель може бути представлена у вигляді алгоритмів. На кафедрі медичної біології вирішення ситуаційних задач як з генетики, так і з паразитології студентом подається в посібниках граф структурно-логічної схеми дій, а викладач має можливість контролювати і керувати вирішенням студентам тої чи іншої дії, або проходженням того чи іншого етапу розв'язання задачі.

На лекції викладач користується складеним раніше алгоритмом у формі графічного малюнку або діапозитива. Алгоритм може стати основою як загального підходу до диференціальної діагностики, так і розгляду певних важливих моментів в діагностичних ситуаціях. Ці алгоритми бажано видавати студентам у вигляді роздаткового матеріалу або ж виділяти їм час для перенесення їх у конспекти. Алгоритм при цьому буде засобом демонстрації навчальної інформації, що дає можливість наочно уявити хід думок викладача, матеріалізувати розумовий процес.

Дещо інше призначення орієнтованих карт для організації самостійної роботи студентів з літературою. Інструктивні матеріали такого роду навчають студентів універсальним прийомам структурування матеріалу, його систематизації, виділенню головних блоків, питань, елементів теоретичної інформації, визначенню логічних зв'язків між ними, а також орієнтує студентів на конкретні форми фіксації результатів. Тому орієнтовні карти такого типу будуються таким чином, щоб ліва їх частина чітко орієнтувала студентів на

основні цілі вивчення теоретичного матеріалу, а в правій подаються вказівки в термінах діяльності студента, що орієнтують його на виділення головного, найбільш суттєвого по кожному з питань і фіксації результатів вивченого матеріалу у певній формі. Організація самостійної роботи студентів з літературою на основі орієнтованих карт (алгоритмів) найбільш доцільною є на молодших курсах навчання у медичному вузі. На цьому етапі іде активний процес оволодіння індивідуальними прийомами переробки великих обсягів інформації і є потреба в тому, щоб викладач керував цим процесом.

У відповідності до професійних задач при навчанні майбутніх лікарів можуть бути використані алгоритми обстеження хворого, діагностичні алгоритми, лікувальні алгоритми, алгоритми оволодіння практичними навичками, тощо.

Пічкур О.М., Бондар С.А., Гармаш Л.Л., Мельник Т.В.

Оптимізм як фактор, що знижує ризик виникнення синдрому емоційного вигорання у студентів медичних вузів

В сучасному світі людина змушена жити в умовах хронічного стресу. Постійна завантаженість на роботі, високі вимоги, що пред'явлені до професіоналізму співробітників, конкуренція, вічний не достаток часу, неспокійний час на Україні (АТО), агресивний вплив з боку засобів масової інформації, реклами, збільшення інформаційного навантаження – всі ці фактори здатні вивести з душевної рівноваги навіть саму стійку та психічно-врівноважену людину. Студенти-медики це особлива група, котра схильна до впливу, як вищеперерахованих факторів, так і безпосереднім специфічним впливом процесу навчання на вибраний фах.

Про синдром емоційного вигорання (СЕВ) вперше заговорили за кордоном приблизно 40 років тому та позначали його словом «burnout». Термін синдром емоційного вигорання був введений Х. Фрейнденбергом в 1974 році для характеристики здорових людей які соціально активні та працюють в системі людини-людина в емоційно завантаженій атмосфері. Існують різні визначенні вигорання, як «симптомокомплекс наслідків тривалого робочого часу і певних видів професійної кризи», так і «вироблений особистістю механізм психологічного захисту у формі повного або часткового виключення емоцій у відповідь на виборчі психотравмуючі фактори впливу». До психофізіологічних симптомів можна віднести: постійне почуття втоми вранці та ввечері, відчуття емоційного і фізичного виснаження, зниження сприйняття і реакцій, загальна слабкість, зниження активності, погіршення біохімії крові та гормональних показників, часті головні болі, зниження або збільшення ваги, безсоння, постійна загальмованість і інші. До соціально-психічних симптомів СЕВ.

За більшістю дослідників виділяють три складових для визначення наявності ступеня «вигорання». Існують такі групи проявів професійного вигорання: психофізичні, соціально-психологічні та поведінкові. Проявами ж соціально-психічних симптомів вигорання є: Байдужість, нудьга, пасивність, депресія, зниження емоцій, почуття пригніченості, підвищена дратівливість на незначні та дрібні події, часті нервові зриви (спалахи гніву або відхід у себе –

відмова від спілкування), постійне переживання негативних емоцій (провини, образи, сорому, підозрілості, скутості), почуття гіпервідповідальності і постійне почуття страху (що « не вийде»), загальна негативна установка на життя і професійні перспективи. Щодо поведінкових симптомів, то до них відносяться: відчуття, що робота все легше, а виконувати її вже важче, почуття марності, невіра у поліпшення, зниження ентузіазму, байдужість до результатів, невиконання важливих завдань і за стрівання на дрібних деталях, зловживання алкоголем, наркотиками та тютюном.

Також можна виділити зовнішні і внутрішні передумови виникнення синдрому емоційного вигорання. На студентів медичних ВУЗів можуть впливати ці передумови.

Оптимізм – одне з особистісних якостей, що піддається до розвитку психологічними методами, котре в певні мірі визначає життя та долю людини. Існує два основних види оптимізму атрибутивний та диспозиційний. Більшість дослідників розуміють оптимізм як почуття впевненості, пов'язана з узагальненими, стосуються різних сфер життя позитивними очікуваннями, котре проявляється в різних ситуаціях. Згідно дослідження деяких авторів оптимізм є передумовою не тільки психологічного здоров'я, що дуже важливо не тільки для студента-медика, але й для лікарів.

Згідно нашого дослідженням, яке проводилось на базі одного з медичних ВУЗів нашої країни, було встановлено, що ті студенти у яких визначався середній та високий рівень оптимізму мають менший ризик до виникнення вигорання, більш успішні в навчанні, мають авторитет у своїх групах та мають більшу мотивацію до лікарської діяльності.

Пічкур О.М., Томчук М.І., Бондар С.А., Дмитренко С.В., Гармаш Л.Л.,
Наліжитий А.А.

Роль оптимізму в становленні майбутнього лікаря

Оптимізм та як антагоніст – песимізм рахується важливими психологічними конструктами особистості, що виражають оціночне судження до сприйняття реальності.

Оптимізм і песимізм, як складник позитивного мислення, впливає на розвиток різних сфер нашої життєдіяльності, як позитивне, так і негативне, що безпосередньо позначається на здоров'я, в тому числі і на психологічному.

В наш час існує два основних підходи до оптимізму: диспозиційний і оптимізм, як атрибутивний стиль. Ці підходи є взаємодоповнюючими. Основна ідея диспозиційного підходу до оптимізму полягає в тому, що поведінка людини, в тому числі майбутнього лікаря, будується навколо певної мети і направлено на її досягненні. Цей вид оптимізму тісно пов'язаний з таким явищем як мотивація. В основі атрибутивного стилю оптимізму лежить постулат про те, що люди інтерпретують події, що відбуваються та поведінку, прагнуть до з'ясування тих чи інших дій. Стиль атрибуції, утворений певним поєднанням факторів, лежить в основі схильності людини до позитивних чи негативних очікувань. Вираженість оптимізму є основним показником позитивного мислення, а вираженість песимізму – негативного.

Процес формування таких професійних важливих рис особистості, як оптимізм, ініціативність, впевненість та мотивації, є одне з важливих проблем сучасної психології. Згідно аналізу літературних джерел оптимізм тісно пов'язаний з мотивацією, емоційною та чуттєвою сферами, з ініціативністю і впевненістю.

З одної сторони впевненість, що народжує переконання в своїй правоті і сміливість в вираженні переконань, оптимізм, - забезпечує розкриття творчого потенціалу, розвиток здібностей до енергійним діям, а також легкість в реалізації ініціатив і вміння протистояти обставинам. З другої сторони ці психічні властивості особистості майбутнього лікаря призводять до успішності в навчанні, що є складовою частиною формування успішного та психологічно здорового лікаря, що є передумовою здорового населення.

Пликанчук О.В.

Сучасні методичні технології керування навчальним процесом у вінницькому національному медичному університеті ім. Пирогова

На початку двадцять першого століття епідемічна ситуація з туберкульозу в нашій країні, на жаль, залишається важкою та несприятливою. За даними ВООЗ в Україні станом на 2014 рік розрахункова захворюваність на туберкульоз складала 94,0 на 100 тис. населення (за даними рутинного епіднагляду – 71,2 на 100 тис. населення), розрахункова поширеність на туберкульоз – 114,0 на 100 тис. населення (за даними рутинного епіднагляду – 90,2 на 100 тис. населення). У 2015 р. захворюваність на туберкульоз, що включає нові випадки та рецидиви, в Україні становить 70,5 на 100 тис. населення (у 2014 р. – 71,2). Серед усіх осіб, які захворіли на туберкульоз у 2015 р., 77% складають особи працездатного віку (18-54 років). Число працівників закладів охорони здоров'я серед захворілих на туберкульоз у 2015 р. склало 1,3% від кількості нових випадків та рецидивів туберкульозу (Аналітично-статистичний довідник «Туберкульоз в Україні» за 2014-2016рр.). Показник захворюваності на туберкульоз у поєднанні зі СНІДом у 2015 р. становить 13,0 на 100 тис. населення (2014 р. – 12,1). Смертність від поєднаної ко-інфекції ВІЛ/ТБ у 2015 р. становила 4,5 на 100 тис. Рівень смертності від туберкульозу в Україні у 2015 р. становив 10,8 на 100 тис. населення. У 2014 р. Україна стала однією з п'яти країн світу з найвищим тягарем мультирезистентного туберкульозу (Мельник В.М., Зайков С.В., Веселовський Л.В., Пененко О.Р., 2017). В цих умовах протидія туберкульозу є однією з найбільш важливих проблем охорони здоров'я. Щоб досягти хоча б незначного покращення епідемічної ситуації, потрібно об'єднати зусилля лікарів усіх спеціальностей. Саме тому актуальним і пріоритетним завданням кафедри фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології є підготовка висококваліфікованих фахівців для майбутньої роботи у загальнолікувальній мережі.

На практичних заняттях з фтизіатрії, на які виділено 30 годин, студенти ІV курсу вивчають основні форми легеневого та позалегеневого туберкульозу,

особливості їх перебігу, методи обстеження хворих на туберкульоз, диференційну діагностику різних форм захворювання, лікування.

Окреме заняття присвячено вивченню лабораторних методів виявлення збудника туберкульозу, де, поряд із стандартними, студенти ознайомлюються із сучасними методами. Одним із них є молекулярно-генетичне дослідження біологічного матеріалу за допомогою GeneXpert MTB/RIF. Цей метод дає можливість в короткі терміни і з високою достовірністю виявити наявність мікобактерії туберкульозу у досліджуваному матеріалі. Також велика увага приділяється вивченню рентгенологічних методів дослідження і основних патологічних синдромів при туберкульозі органів дихання. Адже відомо, що в нашій країні рентгенологічний метод дослідження залишається основним при виявленні туберкульозу.

Не менш важливе значення надається питанню туберкулінодіагностики у дітей та підлітків. Правильна постановка та оцінка проби Манту з 2 ТО дає змогу своєчасно встановити інфікованість та захворюваність туберкульозом у дитячому віці.

При вивченні розділу «Лікування» увага студентів звертається на застосування не тільки основних, але й резервних протитуберкульозних засобів. Вивчаються основні схеми лікування при чутливому і мультирезистентному туберкульозі, побічні ефекти препаратів та методи їх усунення.

На заняттях глибоко вивчаються методи профілактики туберкульозу. Особливе значення має вивчення специфічних та санітарних видів профілактики.

Решта питань, які не ввійшли до основного тематичного плану занять, студенти мають змогу опрацювати самостійно на електронних сайтах і у читальному залі бібліотеки ВНМУ ім. М.І.Пирогова.

Таким чином, сучасні методичні технології у викладанні фтизіатрії дають можливість студентам нашого вузу отримати ґрунтовні знання з даного предмету, що неодмінно допоможе їм в майбутній роботі лікаря.

Погорілий В.В., Коноплицький В.С., Навроцький В.А.

Основні напрямки підготовки студентів VI курсу на кафедрі дитячої хірургії згідно сучасних вимог реформи МОЗ України

Згідно до першого етапу медичної реформи, який передбачає перехід від госпітального лікування до розробки профілактичних програм з ціллю підвищення первинної ланки медичної допомоги, великого значення набуває посилення пропаганди здорового способу життя.

Переважає більшість питань підготовчої роботи в світлі реформ відбуватиметься на рівні МОЗ України, куди входять питання визначення міжгоспітальних округів, впровадження системи заходів електронної охорони здоров'я, закон про державне медичне страхування.

Всі ці зміни медичної системи України зобов'язують звернути особливу увагу на основні напрямки в підготовці молодих спеціалістів, особливо лікарів загальної практики-сімейної медицини.

Виходячи з цього вивчення предмету дитячої хірургії на VI курсі в світі вимог реформи МОЗ України має займати одне із провідних місць в підготовці висококваліфікованих кадрів охорони здоров'я.

На кафедрі дитячої хірургії ВНМУ навчальний процес студентів VI курсу здійснюється відповідно до складених освітньо-професійних програм підготовки сімейних лікарів загальної практики.

Велика увага звертається на раннє виявлення вроджених вад розвитку у новонароджених та у дітей ранньої вікової групи з різною хірургічною патологією, а також надання їм первинної невідкладної лікарняної допомоги.

З цією ціллю згідно тематичного плану співробітниками кафедри розроблені тематичні методички мультидисциплінарного напрямку підготовки - лікаря загальної практики. Приділяється велика увага викладанню комплексних тематичних тем: «Вади розвитку, які супроводжуються дихальною недостатністю», «Вади розвитку, які супроводжуються кишковою непрохідністю», «Вади передньої черевної стінки. Крипторхізм. Вади розвитку товстої кишки. Аноректальні вади», «Вади розвитку органів сечової та статеві системи», «Вади розвитку опорно-рухового апарата».

Під час вивчення даної тематики викладачі акцентують велику увагу на вивчення основних концепцій складності раннього визначення та правильності постановки діагнозу з вродженими вадами розвитку дитини, особливостями діагностичних методів обстеження, надання адекватної невідкладної лікарняної допомоги, організацією моніторингового спостереження, диспансеризації, лікувально-реабілітаційного оздоровлення на протязі багатьох місяців, а то і років. Обов'язково звертаємо увагу на особливості надання професійної хірургічної допомоги дітям з чітким визначенням на якому рівні ця допомога буде надана в залежності від рівня акредитації медичного закладу.

Для програмної оптимізації учбового процесу по дитячій хірургії студентам VI курсу використовуються нові інноваційно-інформаційні технології, перегляд тематичних мультимедійних презентацій, фільмів, слайдів, муляжів, таблиць.

Пріоритетним вважаємо проведення практичних занять біля ліжка хворої дитини, де можна значно більше і об'єктивно оцінити дані огляду дитини, пальпації, проведеної аускультатії, перкусії у новонароджених та дітей ранньої вікової групи з вродженими вадами розвитку.

При складанні тематичних планів та лекційного матеріалу по дитячій хірургії звертається увага на причини виникнення вроджених вад розвитку у дітей, перебіг патологічного процесу у дітей різних вікових груп, беручи до уваги специфіку, імунної системи та реактивність організму у новонароджених та дітей ранньої вікової групи. Все це являється важливим для формування клінічного мислення молодого спеціаліста-лікаря сімейної медицини.

Навчальний процес з студентами VI курсу потребує творчої та напруженої роботи всього колективу викладачів кафедри дитячої хірургії.

Сучасні технології в організації навчального процесу як спосіб вивчення іноземної мови

Сьогодні в навчальному процесі вищих шкіл відбуваються великі зміни, стають актуальнішими та набувають значення нові засоби, форми та методика навчання. Повсякденне життя викладача пов'язано з використанням комп'ютера, принтера, Інтернету та інших пристроїв, які допомагають реалізовувати навчання. Сучасність постійно ставить високі вимоги до навчання професійному володінню іноземною мовою. Однією з проблем освітнього простору є урізноманітнення навчального процесу, активізація пізнавальної діяльності студентів, розширення сфери їх інтересів.

Тому хочеться зауважити, що саме використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та впровадження електронних освітніх технологій дозволить забезпечити якість освіти, зокрема сприятиме вивченню іноземної мови. Адже саме ІКТ дозволяють проводити практичні знання з іноземної мови продуктивно, цікаво, різноманітно та з користю для студентів. Останні дослідження свідчать, що використання інформаційних технологій у навчанні залежить від фізіологічних можливостей людини: у пам'яті залишається 25% почутого, 30% побаченого, 50% побаченого і почутого, 75% матеріалу, якщо учень бере участь у процесі навчання .

Персональні комп'ютери, мережа Інтернет стають необхідними засобами у навчальному процесі і важливим атрибутом для викладача на занятті. Студенти сприймають інформацію швидше, виконують спільну роботу, проходять індивідуальну перевірку знань, з Інтернет ресурсами встановлюють ефективний зворотній зв'язок у системі «студент – викладач». Студенти слухають записи іноземною мовою, діалоги носіїв мови, виконують вправи відповідно до почутого, розвивають слухові навички, які є важливими для вивчення іноземних мов. Крім того, використання комп'ютерів, дисків та презентацій дає можливість розвивати , а згодом і тестувати всі 4 види комунікацій: читання, письмо, аудіювання і навіть говоріння. Все це відбувається шляхом використання складених попередньо тестувальних програм на екзаменів (в тому числі IELTS), де студенти проходять завдання одне за одним. Розмовна тема випадає рандомним варіантом і є можливість записати мовлення студента для його подальшого розбору, опрацювання та оцінювання.

За допомогою мультимедійної презентації викладач концентрує увагу студентів на головному, виділяє основні аспекти предмету, супроводжуючи показ поясненнями, стимулює до пізнавальної діяльності. Презентації дають можливість виділити структуру матеріалу, який вивчається, створити найкращі умови для запам'ятовування.

Сьогодні досліджується ефективність використання WebQuest методу у навчанні іноземній мові. Аналіз науково-педагогічних джерел свідчить , що науковці по-різному дають визначення WebQuest методу, а саме: «орієнтовна діяльність, де практично вся інформація береться з мережі Інтернет»; «сайт в Інтернеті, з яким працюють студенти, виконуючи те чи інше навчальне завдання»; «міні-проекти, засновані на пошуку інформації в Інтернеті» [2]. Три

фактори відрізняють освітній веб-квест від простого пошуку інформації в Інтернеті: 1 . Постановка проблеми.

2. Пошук інформації групою студентів, і кожен у групі має чітко визначену роль і робить внесок у вирішення загальної проблеми 3. Розв'язання проблеми відбувається через досягнення згоди між усіма учасниками квесту.

При вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням тематика веб- квестів може бути різноманітною. Існують такі види завдань: 1. Аналітична задача. 2. Пошук і систематизація інформації. 3. Творче завдання. 4. Створення відеоролика чи фільму. 5. Доповідь. 6. Дослідження. 6 Проект. 7. Ревю. Обґрунтування точки зору.

Ефективна інтеграція WebQuest методу при вивченні іноземної мови можлива, коли веб-квест є творчим завданням, яке завершує вивчення будь-якої теми; супроводжується тренувальними лексико-граматичними вправами на основі мовного матеріалу, а студенти мають досить високий рівень володіння іноземною мовою для роботи з Інтернет джерелами.

Використання Інтернет - ресурсів під час навчання іноземній мові дає змогу інтенсифікувати навчальний процес, сприяє формуванню навичок самостійної роботи студентів, розвиває аналітичне мислення та поглиблює знання іноземної мови. А також реалізується комунікативний, особистісно орієнтований та диференційований підхід до навчання.

Пойда С.Г.

Управління та організація освітнього процесу вивчення іноземних мов з використанням комп'ютерних технологій

Науково-методичне та організаційне забезпечення освітнього процесу є необхідною умовою якісного засвоєння програм підготовки фахівців у медичному вузі і включає: стандарти вищої освіти; навчально-організаційні документи деканату і кафедр; навчально-методичні комплекси дисциплін; інформаційне забезпечення освітнього процесу (підручники і навчальні посібники, методичні матеріали, наочні посібники, комп'ютерні програми з навчальних дисциплін); систему контролю якості освітнього процесу. ВНЗ, як соціальна організація, являє собою систему спільної діяльності викладачів і студентів. Управління нею здійснюється за певними напрямками, один з яких – навчально-виховний процес.

Викладачам англійської мови дуже важливо правильно організувати свої заняття та підібрати доцільне методичне забезпечення, щоб допомогти студентам швидше та ефективніше оволодіти мовою. Сучасні проблеми модернізації навчально-виховного процесу реально можна розв'язати лише на основі впровадження інноваційних технологій.

Контроль, моніторинг і діагностика є надзвичайно важливими компонентами оптимізації навчального процесу. Разом з тим, вони потребують запровадження складних заходів і залучення інформаційно-комунікаційних технологій. Так, наприклад, електронні журнали та тестові технології надають можливість автоматизувати контроль навчальної діяльності, надають

можливість аналізу та статистичної обробки даних та подання результатів контролю у зручному вигляді.

В сучасних умовах викладач перестає бути для студента основним і єдиним джерелом отримання знань. Нині інформацію легко знаходять в мережі Інтернет. Так інформаційно-комунікаційні технології посилюють роль методів активного пізнання та дистанційного навчання. За вимогами Болонського процесу є велика частка самостійної роботи студентів у навчальних програмах іноземної мови. Інформаційно-комунікаційні та дистанційні технології (ІКТ) навчання дають змогу забезпечити студентів електронними навчальними ресурсами для самостійного опрацювання, завданнями для самостійного виконання, реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента.

У вищій медичній освіті найчастіше використовуються мережеві інформаційно-комунікаційні технології. Найбільшого застосування набули спеціалізовані інформаційні системи, які називають системами управління навчанням (learning management system, LMS) або програмно-педагогічними системами. Популярні системи управління навчанням є як на комерційній основі (WebCT, Blackboard, Microsoft Learning Gateway), так і безкоштовні (ATutor, OLAT, Sakai, MOODLE).

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що відбувається постійна активна взаємодія всіх студентів. Викладач і студент є рівноправними суб'єктами навчання, при цьому викладач виступає як організатор процесу навчання, консультант. Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури заняття, яке складається з п'яти основних елементів: а) мотивація; б) оголошення теми та очікування навчальних результатів; в) надання необхідної інформації; г) інтерактивна вправа - центральна частина заняття; д) оцінювання результатів заняття.

Таким чином, широке використання сучасних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі робить можливим · забезпечення інтенсифікації процесу навчання; підвищення навчально-пізнавальної активності студентів; забезпечення якості навчання студентів на рівні вимог інформаційного суспільства; створення умов для інтелектуального розвитку студентів, розкриття їхнього творчого потенціалу; підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців-медиків; підвищення рівня інформаційної культури та інформаційно-комп'ютерної підготовки студентів; сприяє формуванню у студентів ключових розумінь вивчення іноземної мови (читання, письмо, говоріння, аудіювання) та компетентностей ІКТ.

Покидько М.І., Балабуєва В.В., Кацал В.А., Гудзь М.А.
**Використання сучасних інформаційних технологій
у вищій медичній школі**

Система охорони здоров'я в Україні нині активно шукає шляхи виходу з кризової ситуації. Перспективним є напрямок моделі з наближенням до європейських стандартів.

Одним із напрямків оновлення сучасної вищої освіти в медичній галузі є застосування так званого «компетентнісного підходу», який передбачає формування у студента ключових компетенцій. Використання такого підходу обумовлено декількома чинниками. Насамперед це активна інтеграція України в Болонський процес та євроінтеграційний напрямок всієї освітньої програми, внаслідок чого відбувається зміна освітньої парадигми в цілому.

Крім професійних знань та вмій, до складу компетенцій входять багато інших якостей. Основними з них є співпраця, ініціатива, комунікативні здібності, командний підхід до вирішення проблеми, вміння логічно мислити, вчитися та оцінювати, пошук та використання інформації. Таким чином, можна стверджувати, що компетентнісний підхід посилює практичну спрямованість освіти.

Основні протиріччя при переході до освітнього процесу на основі компетентнісного підходу полягають між масовим напрямом навчання та індивідуальним характером учення та розвитку. «Традиційні» форми викладання – лекція, семінар до сих пір є незмінними елементами навчання. Створити умови для посилення саме практичної складової вищої медичної освіти можна за рахунок залучення студентів до дослідницької діяльності, орієнтувати навчальний процес на розвиток самостійності та відповідальності студента за результати своєї діяльності. Проте не потрібно нехтувати і організацією продуктивної групової діяльності. Вироблення групових рішень, розрішення конфліктів та робота на демократичних засадах дозволить удосконалити свої здібності та здібності інших, сформувати творчий і практичний підхід до проблем та можливостей.

В таких умовах перспективним напрямом модернізації освіти у вищій медичній школі є використання різних аспектів інтеграції науки, освіти і сучасних інформаційних технологій. Сучасний студент має багато можливостей щодо джерела пошуку інформації, в тому числі і з інтернет-ресурсу. Він повинен вільно орієнтуватись та вміти ефективно користуватись послугами Інтернету. Проте, навчання у вищому медичному закладі різнопланове, складність його щороку зростає, тому необхідним є впровадження у навчальний процес інформаційних технологій, що спрямовані на підтримку самостійного навчання. Зокрема, це створення електронних підручників та методичних розробок за матеріалами лекцій, ілюстрація теми заняття аудіо- та відеоматеріалами, робота у віртуальних лабораторіях та операційних, застосування комп'ютерних тренажерів, мультимедійні досліді, проведення вебінарів тощо.

Крім того, застосування інформаційних технологій під час практичного заняття дозволить швидко та якісно провести тестовий контроль підготовки аудиторії, самоконтроль знань, визначення рейтингу та підсумковий аналіз, а також звернення до баз знань та віддалених баз даних.

Останнім часом зростає інтерес до стимуляційного медичного навчання в Україні. Відкриваються нові навчальні центри, які оснащені сучасним обладнанням. Для ефективного використання симуляційного навчання необхідно мати відповідну кількість належно підготовлених викладачів, які

здатні організувати навчальний процес з урахуванням сучасного європейського досвіду.

У сучасних умовах використання тільки «традиційних» методів є недостатньо ефективним. Впровадження у процес викладання сучасних інформаційних технологій дозволить вплинути на самостійну роботу студента, більш ґрунтовно засвоїти теоретичний матеріал та вільно оволодіти практичними навичками.

Покидько М.І., Ліхницький О.М.

Перспективи впровадження high-tech технологій в навчальний процес

Вища школа є основним генератором науково-практичних кадрів суспільства, основними завданнями якої є управління знаннями (англ. *Knowledge Management*), тобто передбачає визначення методів, якими знання повинні використовуватись і розповсюджуватись, і розглядає знання у співвідношенні та взаємодоповненні між собою та їх доцільне використання. Управління знаннями трактує знання як форму інформації, яка наповнена контекстом, заснованому на досвіді. У цьому сенсі знання складаються з інформації, підкріпленої людськими потребами. Цей підхід знаходиться у згоді з DIKW моделлю (інформаційна ієрархія, де кожен рівень додає певні властивості до попереднього рівня), яка розташовує дані, інформацію, знання у вигляді піраміди за ступенем корисності. Чим швидше відбувається накопичення знань, їх аналіз та практичне застосування в певних галузях науки та техніки, тим вагомішим та відчутним стає прогрес розвитку суспільства й країни, зокрема.

У сучасній світовій медичній практиці стрімко розвиваються high-tech технології. Наприклад, 3D принтери можуть відтворити точну копію людського скелета для відпрацювання прийомів, які гарантують проведення успішної операції. Статистичні дослідження свідчать про необхідність все ширшого використання методів протезування різних ділянок людського тіла, втрачених в результаті різних механізмів пошкодження (вогнепальні, онкологічні, травматичні тощо). Тому постала об'єктивна необхідність в запровадженні в навчальний процес медичного університету своєчасного вивчення основ high-tech технології з прикладним напрямком їх засвоювань.

Кафедра хірургії №2 з курсом «Основи стоматології» стала ініціатором створення курсу з вивчення нового перспективного методу сучасного протезування. Місцем вивчення нового курсу логічно визначили курс «Основи стоматології». Основною метою вивчення дисципліни «Основи стоматології» є підготовка лікаря, здатного діагностувати і надавати доспеціалізовану допомогу в лікуванні захворювань порожнини рота та щелепно-лицевої ділянки: хворих із основними симптомами та синдромами, різноманітним клінічним перебігом захворювань та їх ускладненнями, на практиці вивчають сучасні підходи до діагностики, диференціальної діагностики, принципи лікування та профілактики основних захворювань зубо-щелепно-лицевої системи та синдромів з кожного розділу стоматології, існуючі стандарти діагностики та лікування, дані доказової медицини, а також невідкладні стани в стоматології.

Серед останніх розробок кафедри хірургії №2 з курсом «Основи стоматології» є створення лабораторії для вивчення спецпредмету з екто- та ендопротезування. Використовуючи доступну апаратуру і технології, на основі КТ-досліджень було проведено успішні експерименти з 3D друку кісток, суглобів, елементів обличчя.

Проект розкриває можливості використовувати новостворену лабораторію для вивчення спеціального предмету з вивчення екто- та ендопротезування, як науково-дослідницький підрозділ з впровадження сучасних технологій в науково-медичну практику ВНМУ ім. М. І. Пирогова. Сучасному лікарю (студенту, інтерну, курсанту) необхідно оволодіти 3D технологіями та застосовувати досвід використання в клінічній практиці.

Процюк Л.О.

Проблеми організації самостійної роботи студентів при вивченні загальної гігієни та екології

*Освіта – найвеличніше з усіх земних благ,
але тільки тоді, коли вона найвищої якості.*

Інакше вона абсолютно не потрібна.

Р. Кіплінг

Незважаючи на доволі потужну мережу вищих медичних навчальних закладів, в Україні ще не досягнуто рівня фундаментальної та клінічної підготовки лікарів, який би повною мірою відповідав сучасним міжнародним стандартам. Причинами такого стану насамперед є: повільне запровадження у навчальний процес сучасних наукових розробок та засад доказової медицини, галузевих стандартів вищої медичної та фармацевтичної освіти, адаптованих до європейських стандартів у сфері охорони здоров'я; несвоєчасний перегляд та оновлення програм підготовки спеціалістів для медичної галузі, що не встигає за розвитком сучасної медичної науки та нових медичних технологій; неефективна, надмірно централізована та застаріла система управління і фінансування в системі вищої медичної освіти; не розвинута система університетських клінік; застаріла матеріально-технічна база навчальних закладів; зростаюча нерівність у доступі до якісної освіти; надмірна комерціалізація освітніх послуг; корупція тощо. Отже, якість підготовки сучасного фахівця визначається не тільки освоєнням навчальних дисциплін, але й рівнем професійної компетентності та комунікативної культури, здатність до творчого і критичного мислення, до нестандартних рішень і професійної діяльності.

У педагогічній літературі поняття "технологія навчання" і "навчальна технологія" вживають як тотожні. Однак поняття "технологія навчання" є дещо вужчим і означає шлях освоєння конкретного матеріалу в межах певного предмета, теми, питання, а навчальна технологія передбачає розгляд різних технологій навчання.

У практиці навчально-виховної діяльності сучасного вищого навчального закладу найпоширеніші такі технології навчання: диференційоване навчання, проблемне навчання, ігрові технології навчання, інформаційні технології

навчання, кредитно-модульна технологія навчання, особистісно орієнтоване навчання.

Особливе місце в процесі навчання належить самостійній роботі, так як навчання залежить не стільки від тривалості термінів навчання, скільки від швидкості самостійного добування і засвоєння великих масивів знань. В сучасних вимогах до навчання значення самостійної роботи зростає. Студент не може з однаковою зацікавленістю ставитися до вивчення всіх дисциплін. Велике значення набуває осмислення студентами важливості свідомої навчальної дисципліни. Свідомо навчальна дисципліна передбачає цілеспрямоване зосередження уваги, волі, інтелектуально-творчих здібностей, фізичного здоров'я на вирішення завдань, пов'язаних з одержанням освіти. Саме завдяки усвідомлення навчальної дисципліни досягається ритмічність у навчанні, що є важливою умовою ефективності роботи студентів.

Найпоширенішим видом самостійної роботи є підготовка студента до аудиторних занять – це вивчення літератури, виконання вправ, аналіз конкретних ситуацій і т. п. Від цього виду робіт залежить успіх аудиторного навчального заняття. Наш педагогічний досвід показав, що найбільш ефективними видами самостійної роботи є творчі завдання, пов'язані з написанням кінцевих звітів. Розробляються методичні рекомендації по вивченню дисципліни, де до кожної досліджуваної теми даються домашні завдання, що вимагають творчого підходу у їх вирішенні.

Ці роботи забезпечують закріплення знань, отриманих студентами на аудиторних заняттях. Крім того, такі роботи розвивають навички самостійної роботи з науковою і довідковою літературою, нормативними документами, матеріалами, опублікованими в науковій пресі. Набуваються навички самостійного аналізу та узагальнення проблем теорії і практики, розвиває вміння пов'язувати теоретичні положення з умовами сучасності.

Однак ефективність самостійної роботи так само, як і аудиторних занять, в значній мірі залежить від того, як вона організована. Тому особливу значимість у викладацькій діяльності набуває необхідність надання допомоги студентам в організації їх самостійної роботи. Самостійну роботу варто розглядати як певний технологічний процес. Така робота повинна бути зорієнтована на певний педагогічний результат і, насамперед, на вироблення ритмічності роботи студента.

Для того, щоб досягти такого результату, необхідно оволодіти такими технологічними навичками, як уміння планувати, стандартизувати, алгоритмізувати свою самостійну роботу, а також виробити звичку чітко дотримуватися вимог технологічної дисципліни в організації самостійної роботи. Якщо розглядати самостійну роботу студента як технологічний процес, то це вимагатиме об'єднання зусиль викладачів, спрямованих на створення умов, при яких стане можливим реалізація завдань цього технологічного напрямку.

У цьому зв'язку, на нашу думку, слід виділити два аспекти:

- надання студентам можливостей вибору діяльності у відповідності зі своїми здібностями та схильностями;

- створення матеріальної бази, на основі якої можна буде виконувати самостійні завдання, керуючись критерієм якості і завершеності роботи.

Дуже важливо встановити чіткі і ясні параметри роботи, яку студент повинен виконати, в якому вигляді має бути представлений звіт про роботу та вимоги до результату. Найчастіше завдання по самостійній роботі пов'язані з тим, що студент повинен вирішити якусь проблему, тому йому надається максимальна свобода у виборі засобів визначення параметрів задачі. Складання планів самостійної роботи студентів пов'язане з багатьма труднощами, серед яких, мабуть, головним є психологічний фактор – розгляд деякими викладачами та студентами цього виду діяльності як якоїсь формальності.

Особливо така робота важлива на молодших курсах, коли відбувається адаптація студента до освітнього процесу у вузі. Оволодівши навичками технології самостійної роботи, студент отримує теоретичні знання, знайомиться із зразками, різними фактами, систематизованою інформацією. Самостійна робота дає знання про реальність. Саме знання, отримані в процесі самостійної роботи, являють собою безпосередні власні знання студента. Самостійна робота студента сприяє розвитку навичок і умінь, що відносяться до організації власної роботи. Це – планування своєї діяльності, реалістичне сприйняття своїх можливостей, вміння працювати з інформацією. Ритмічність у роботі студентів, яка досягається завдяки технологічному процесу, сприяє виникненню позитивних емоцій і формування усвідомлення важливості дисципліни, без якої студент не може стати суб'єктом освітнього процесу.

Підводячи підсумок, слід ще раз зазначити, що самостійній роботі студентів у сучасних умовах необхідно приділяти велику увагу. Саме тут прихований резерв істотного просування до якісної підготовки студентів за державними освітніми програмами.

Процюк Т.Л., Герасимова О.В., Капітан Т.В.

Рольова гра як засіб інтенсифікації навчання груповому спілкуванню на заняттях з педіатрії

*Розкажи мені – і я забуду,
Покажи мені – і я запам'ятаю,
Дай мені діяти самому – і я навчуся.
Конфуцій*

Вітчизняна система охорони здоров'я нині перебуває в пошуку шляхів виходу з кризової ситуації та побудови нової моделі, наближеної до європейських стандартів. І цей процес обов'язково потребує зміни парадигми базової вищої медичної освіти. Саме тому, в умовах стрімкого розвитку інноваційних технологій та доказової медицини, впровадження в практику роботи закладів охорони здоров'я нових методів лікування і діагностики захворювань, новітніх інформаційних і сучасних телемедичних технологій, що дають змогу працювати в єдиному професійному світовому чи європейському просторі, на часі гостро стоять питання реформування системи медичної освіти, підвищення якості професійної підготовки майбутніх лікарів відповідно до світових і загальноєвропейських стандартів з метою посилення

конкурентоспроможності вітчизняної вищої медичної освіти, оптимізації умов для міжнародної мобільності студентів-медиків і розширення можливостей українських медичних фахівців на вітчизняному та міжнародному ринках праці зумовлені і проголошенням Україною курсу на євроінтеграцію.

У практиці навчально-виховної діяльності сучасного вищого навчального закладу найпоширеніші такі технології навчання: диференційоване навчання, проблемне навчання, ігрові технології навчання, інформаційні технології навчання, особистісно орієнтоване навчання, тощо.

Нині сучасна медична вища школа потребує побудови освіти не академічного (орієнтованого не на передачу готових знань), а компетентнісного, орієнтованого навчання спроможного знаходити ці знання та застосовувати їх у ситуаціях, що імітують реальні професійні ситуації. Тому рольову гру можна розглядати як саму точну модель спілкування, так як вона наслідує дійсності в найбільш істотних рисах і в ній як в житті переплітається мовна і немовна поведінка партнерів. Відомо, яке велике значення в організації навчального процесу має мотивація навчання. Вона сприяє активізації мислення, викликає інтерес до того чи іншого виду занять, до виконання того чи іншого завдання. Найбільш сильним мотивуючим фактором є прийоми навчання, що задовольняють потребу студентів у новизні матеріалу, що вивчається і різноманітності виконуваних завдань. Рольову гру можна віднести до навчальних ігор, оскільки вона в значній мірі сприяє більш широкому вивченню питань епідеміології, етіології, клініки, діагностики, лікування та профілактики захворювання, відпрацюванню практичних навичок і вмінь, дозволяє моделювати тактику студента у різних ситуаціях.

Рольова гра являє собою вправу для оволодіння навичками і вміннями в конкретній ситуації на сучасному рівні. Відомо, що рольова гра є умовним відтворенням її учасниками реальної практичної діяльності людей, створює умови реального спілкування. Ефективність навчання тут обумовлена в першу чергу вибухом мотивації, підвищенням інтересу до предмету. Як показує практика навчання і спеціальні дослідження, студентам імponує роль керівника (експерта). Разом з тим студенти з задоволенням грають ролі хворих. Тобто, ми говоримо про виховну функції рольових ігор. Рольова гра формує у студента здатність зіграти роль іншої людини (хворого або лікаря), побачити себе з позиції партнера по спілкуванню та орієнтує їх на вибір майбутньої вузької спеціальності.

Рольова гра сприяє формуванню навчального співробітництва і партнерства, роботи в команді та злагодженості дій у певній ситуації. Адже її виконання передбачає охоплення цілої групи студентів, які повинні злагоджено взаємодіяти, точно враховуючи реакції інших учасників, допомагати один одному. В результаті студентам з більш слабкою підготовкою вдається подолати нерішучість, збентеження і з часом повністю включитися в рольову гру.

Таким чином, центром уваги студентів при вивченні педіатрії, стають ключові моменти теми заняття, що само по собі є позитивним фактором. Гра активізує прагнення студентів до контакту один з одним і викладачем, створює

умови рівності в ході гри, руйнує традиційний бар'єр між викладачем і учням. Учні мають можливість мінятися ролями, що дозволяє в повному обсязі удосконалювати практичні навички і вміння. В іграх учні оволодівають такими елементами спілкування, як вміння почати бесіду, підтримати її, перервати співбесідника, в потрібний момент погодитися з ним або спростувати його, вміння цілеспрямовано слухати співбесідника, задавати уточнюючі питання, тощо. Ще одним позитивним фактором гри є те, що заняття будується таким чином, що доброзичливе ставлення до студентів знімає страх перед можливою помилкою та розкриває здібності студента, вони активно, захоплено працюють, допомагають один одному, а на занятті панує атмосфера інтересу і дисципліни та зосередженості.

Таким чином, рольові ігри позитивно впливають на формування пізнавальних інтересів, сприяють усвідомленому освоєнню теми заняття і педіатрії в цілому. Перевага рольової гри над іншими засобами навчання виявляються в тому, що вона здатна забезпечити не лише індивідуальну, але й групову, а головне колективну форму роботи на занятті з педіатрії, максимально мотивує студентів до навчально-пізнавальної діяльності, вимагає від них наполегливості, цілеспрямованості, самостійного оволодіння знань, тоді як на викладача, в даній ситуації, покладаються функції координування пізнавального процесу та консультування.

Пшук Н.Г., Камінська А.О.

Сучасні освітні технології та перспективи колаборативного навчання у вищих медичних навчальних закладах

Освітні технології це «дослідження та етична практика полегшення навчання та підвищення продуктивності шляхом створення, використання та управління відповідними технологічними процесами та ресурсами» [Robinson, 2016]. Сучасні освітні технології створюють безліч нових можливостей для підвищення ефективності навчання у вищих медичних навчальних закладах та включають як використання новітньої фізичної апаратури, так і сучасних освітніх можливостей у різних сферах, в т.ч. комп'ютерну підготовку, онлайн-навчання та навчання з використанням мобільних технологій.

Колаборативне навчання - це групове навчальне підґрунтя, що забезпечує оптимальні можливості для навчання та академічної взаємодії. Завдяки останнім досягненням у технологіях, багато розробників програм та експертів з питань освіти вивчають можливості та переваги колаборативного навчання з використанням комп'ютерної підтримки. У комп'ютеризованому колаборативному навчанні використовуються навчальні методи, призначені для заохочення та стимулювання студентів до спільної праці над навчальними завданнями, що передбачає соціальне навчання та формування навичок комунікативної взаємодії в групі. З розвитком сучасних технологій (наприклад Web 2.0) обмін інформацією між групами людей в мережі став набагато простішим і доступнішим. Навчання відбувається шляхом обговорення змісту навчального матеріалу та взаємодії, спрямованої на вирішення проблем та конструктивну діяльність. На відміну від лінійної передачі змісту, в якому

викладач є основним джерелом знань та навичок, сучасні навчальні технології передбачають використання соціального програмного забезпечення, такого як блоги, соціальні мережі, підкасти, портативні документи (такі як Документи Google і Dropbox), а також дискусійні групи та віртуальні кімнати.

Колаборативні додатки дозволяють студентам та викладачам більше та ефективніше взаємодіяти під час навчання. Додатки можуть бути створені у вигляді інтерактивної гри, що дає можливість нового досвіду засвоєння інформації. Коли досвід навчання стає приємним, студенти є більш зацікавленими, що сприяє збереженню високої мотивації та послідовності у засвоєнні знань. Прикладами навчальних додатків для студентів медичного спрямування є Essential Anatomy 5, Cardiac Cycle Open Heart, Brain Pro та багато інших.

Використання навчальних додатків, як правило, позитивно впливає на навчання. Медичні студенти в Університеті Каліфорнії Ірвін, які використовували iPad академічно, як повідомляється, мали на 23% вищу успішність в складанні національних іспитів, ніж попередні курси, які цього не робили. Комп'ютери та мобільні пристрої дозволяють студентам та викладачам отримувати спільний доступ до веб-сайтів та програм, можуть бути використані для отримання та зберігання інформації. Навчальний матеріал може бути використаний для дистанційного навчання та бути доступним для широкої аудиторії. Планшети та смартфони можуть додатково забезпечувати підтримку продуктивності навчання шляхом перевірки часу, налаштування нагадувань, завантаження листів та інструкцій. Студенти оцінюють зручність поєднання традиційного та електронного навчання.

Використання онлайн-ресурсів може допомагати студентам витратити більше часу на конкретні аспекти того матеріалу, який вони можуть вивчати дистанційно вдома. Незважаючи на те, що деякі аспекти вивчення медичної науки неможливі в онлайн-режимі, створення комп'ютеризованого навчального простору та колаборативна онлайн-взаємодія є корисними інструментами для надання додаткової підтримки освітній системі в галузі медицини.

Раціборинська-Полякова Н.В., Гунько Б.А.

Особливості методичних технологій в навчальному процесі англomовних студентів 6-го курсу з дисципліни «Психіатрія з основами психотерапії в загальній лікарській практиці»

Проблема фахової підготовки іноземних студентів-медиків набуває в Україні все більшої актуальності протягом останніх десятиліть. Якість професійної підготовки в нашій державі є підґрунтям їхньої майбутньої лікарської діяльності, а також вона зумовлює ставлення світової спільноти до рівня медичної освіти в Україні в цілому. З метою полегшення їх міжкультурної інтеграції та підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців-медиків навчання студентів-іноземців здійснюється англійською мовою. З метою підвищення ефективності опрацювання матеріалу на практичних заняттях і його кращого засвоєння до кожної теми підготовлені мультимедійні презентації англійською мовою, які дозволяють подати матеріал

як систему яскравих опорних образів, наповнених вичерпною структурованою інформацією в алгоритмічному порядку. Використання мультимедійних презентацій скорочує час навчання, вивільняє ресурси фізичних сил та уваги студентів; дозволяє побудувати навчально-виховний процес на основі психологічно коректних режимів розумової діяльності, реконструкції процесу навчання з позиції цілісності. Для проведення якісної самопідготовки студентам пропонуються тестові завдання до кожної теми, типові та ситуаційні задачі, а також проблемні питання, вирішення яких вимагає від студента повного аналізу отриманого теоретичного матеріалу і залучення додаткових джерел інформації.

Ще однією особливістю організації навчального процесу з англomовними студентами є застосування зарубіжного досвіду індивідуалізації навчання студентів у вищій школі. Особливості американського індивідуального навчання полягають у тому, що в ньому немає жорстких часових меж, які б не давали змоги студенту просуватися у вивченні навчального матеріалу зі швидкістю, що відповідає його індивідуальним здібностям. В той же час передбачено: використання презентації як спрямовувальної форми у навчанні, а не як основного джерела інформації; суворі вимоги повного засвоєння необхідного матеріалу та можливості переходу до нового матеріалу тільки після засвоєння попереднього, що перевіряється успішністю розв'язання ситуаційних клінічних задач та завдань «КРОК-2» (з метою підвищення ефективності підготовки студентів до складання ліцензійного іспиту викладачами кафедри створені та постійно оновлюються тестові завдання з бази даних ліцензійного іспиту «КРОК-2», які детально розглядаються на кожному практичному занятті та використовуються для перевірки засвоєння практичних навичок, проведення початкового та підсумкового контролю знань студентів); підвищення ролі письмових робіт, особливо при проведенні перевірки початкового та зарубіжного рівнів знань; використання «системи інспекторів» (викладач разом з англomовними клінічними ординаторами), яка дає змогу проводити багаторазові перевірки знань, негайно підбивати підсумки роботи студентів, керувати засвоєнням ними знань. Розроблені англійською мовою методичні рекомендації до кожного з чотирьох змістовних модулів, передбачених робочою програмою дисципліни, з урахуванням особливостей психіатричної практики в різних країнах.

Таким чином, навчальну роботу студентів-іноземців англomовної форми навчання 6-го курсу організовано з використанням традиційних та інноваційних технологій, виконання індивідуальних завдань, переглядом відеозаписів наукових і навчальних фільмів, що дозволяє підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності студентів, оптимізувати засвоєння навчального матеріалу, подолати монотонність занять. Раціональна організація навчання дає змогу не тільки інтенсифікувати якісне засвоєння навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти і саморозвитку, дозволяє підвищити мотивацію до вивчення дисципліни, формує потребу в безперервному навчанні протягом усієї професійної діяльності.

Оптимізація підготовки випускників медичного факультету до ліцензійного іспиту “Крок - 2” з дисципліни “Гігієна та екологія”

Кожен рік кафедра проводить пошук найбільш ефективних методів, направлених на якісну підготовку та контроль якості засвоєння матеріалів тестових завдань. За останній рік ми повністю змінили та уніфікували сам підхід до підготовки матеріалів тестування з одного боку, та залучення студентів в необхідності оволодіти глибиною знань з кожного питання тестового контролю – з іншого боку.

Отже, перш за все нами був підготовлений цілий пакет тестових завдань, в основу якого були покладені матеріали “Збірника контрольних тестових завдань з дисципліни “Гігієна та екологія”” (2013) – 490 питань плюс усі питання з дисципліни, відібраних з буклетів за усі роки тестування, що в сумі складає 642 питання.

Цей робочий пакет, де кожна сторінка (для зручності використання) розміщена в окремому файлі, використовується студентами для роботи на циклових заняттях.

Але все більш стає зрозумілим, що скільки б ми не уніфікували сам процес підготовки студентів до контрольного тестування, ми не зможемо підвищити його ефективність, якщо не активізувати самих студентів в цьому процесі.

А проводиться це дуже просто: більш складні питання, які потребують певних розрахунків та глибоких теоретичних знань, ми пропонуємо студентам на вибір по певним розділам дисципліни і вони готують роз’яснення цих питань вдома і на циклових заняттях доповідають біля дошки. Готуються до цього відповідально і творчо.

І ще одна проблема – пошук оптимальних методів контролю якості отриманих знань. Для цього кафедра підготувала 3 набори контрольних варіантів в кольорових (червоні, сині, зелені) папках – файлах по 18 варіантів в кожному наборі. Таким чином, списування повністю виключається. Кожен варіант складається з 50 питань. До кожного варіанта є готові матриці правильних відповідей. Студенти завчасно до контролю готують сітки з 50 питань, на яких відмічають правильні відповіді свого варіанта. При перевірці викладач підкладає під сітку матрицю правильних відповідей в кольорі, це дозволяє за півхвилини перевірити кожену роботу, при цьому, визначається рангова шкала оцінок за кількістю виявлених помилок.

Отже, такий методичний підхід надає можливість не тільки підвищити рівень підготовки студентів до ліцензійного іспиту “Крок – 2” але і активізувати мотивацію засвоєння цих знань самими студентами.

Ліцензійний іспит “Крок – 2”, на наш погляд, був би більш ефективним, якби усі його контрольні питання були доскональними як по формі, так і по змісту. Як очевидно, все більше тестування підштовхує вищі навчальні заклади до того, щоб вища медична освіта будувалась не на концептуальній основі, а пристосовувалась до тестових завдань. Тест, на думку відомих досвідчених методистів країни, стає, таким чином, системотвірним чинником навчання. Ми повністю підтримуємо думку і про те, що перш за все потрібно починати з

уніфікації освітньої системи в усіх медичних вишах країни, виділяючи при цьому найбільш значущі проблеми, а отже, і питання, які належить знати випускнику та володіти цими знаннями в його майбутній практичній діяльності і тоді тестування, як спосіб оцінки знань, буде досить об'єктивний, але настільки, наскільки це можливо в принципі.

Рикало Н.А., Іваниця А.О.

**Новітні методи викладання предмету «патологічна фізіологія» у
Вінницькому національному медичному університеті
ім. М.І. Пирогова для студентів фармацевтичного факультету**

Вступ. Актуальним питанням у всіх вищих навчальних закладах залишається вміння викладача раціонально поєднувати класичні традиційні методи навчання з сучасними новітніми технологіями [Князевич-Чорна Т.В., 2012]. Використання різних методів та стилів навчання, впровадження нововведень та інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій щодо проведення практичних занять прямо залежить від вмінь та професійної компетентності викладача [Саволук С.І., 2014].

Інтеграція вищої освіти України у Європейський освітній простір полягає у корінних реформах вищої освіти, в тому числі й медичної, впровадженні сучасних інноваційних технологій організації навчального процесу, зміні парадигми навчання. Нові підходи до організації навчання базуються на принципах Болонської декларації, підписаної Україною. Одним з інструментів реалізації цілей євроінтеграції освіти є запровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), яка забезпечує вузам досягнення якості освіти [В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, Л. В. Фоміна, Т. Л. Полєся, 2016].

Мета - оцінка існуючих можливостей щодо організації та викладання предмету «патологічна фізіологія» у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова для студентів фармацевтичного факультету із застосуванням сучасних інформаційно-технологічних методів.

Традиційними методами навчання залишаються лекційний курс, практичні заняття з розбором теми, самостійним проведенням практичної частини під наглядом викладача, усне опитування студентів згідно переліку теоретичних запитань, пояснення та обґрунтування тестових запитань із буклетів ліцензійного іспиту «Крок-1», розбір ситуаційних задач (різноманітних клінічних ситуацій, де кожен студент дає відповіді на конкретні запитання: етіологія, патогенез хвороби, основні напрямки патогенетичного лікування), також самостійне виконання окремих практичних завдань (розбір індивідуальних гемограм, урограм, ЕКГ, тощо).

Відповідно до затвердженого Закону України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р., що передбачає впровадження сучасних європейських інноваційних технологій функціонування системи вищої освіти (принцип автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою, запровадження власних програм освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та ін.), усі викладачі ВНМУ ім. М.І.Пирогова мають

широко застосовувати крім традиційних методів викладання й сучасні технології: мультимедійні засоби навчання, комп'ютерні програми, дистанційне інтерактивне навчання, використання електронних підручників [В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, Л. В. Фоміна, Т. Л. Полєся, 2016]. Важливу роль інтернет-ресурси відіграють і при самостійній підготовці студентів до занять, оскільки студент має вільний доступ до інформації.

Висновки: Таким чином, організація та викладання дисципліни «патологічна фізіологія» у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова для студентів фармацевтичного факультету має включати обов'язкове застосування сучасних інформаційно-технологічних методів викладання.

Римша С.В., Рациборинська-Полякова Н.В.

Сучасні методичні підходи в набутті професійних компетенцій по психіатрії

З кожним днем навчання стає все інтенсивнішим за своїм змістом та складнішим за цілями. Виклики сучасності, поставлені перед вищою медичною школою, вимагають пошуку шляхів оптимізації навчального процесу. Актуальним завданням залишається підготовка не тільки професійно, але й культурно та суспільно орієнтованої особистості, яка має здатність до фахової, інтелектуальної, соціальної творчості, стійкі вміння, навички виконання професійних обов'язків і усвідомлює необхідність навчання й різнобічного самовдосконалення. Провідними ланками сучасного навчального процесу є науковість, фундаментальність, системність, єдність теорії і практики, адаптивність до швидкої мінливості організаційних та концептуальних положень. Надзвичайно важливим є формування свідомої активності студентів до самостійного, творчого пізнання. Збільшення обсягу інформації за умов обмеження часу для його викладання вимагає застосування ефективніших методів і технологій навчання. Тому актуальним є впровадження нових освітніх підходів, які мають сприяти підвищенню зацікавленості студентів до навчання, формуванню їх фахової та світоглядної культури, творчості, загальному розвитку особистості.

Реформи в навчальному процесі не пройшли осторонь психіатрії. Психіатрія є однією з клінічних дисциплін, яка посідає далеко не останнє місце в підготовці майбутнього лікаря, що в загальній практиці вже буде забезпечувати первинний рівень спеціалізованої допомоги, особливо в умовах поширення психічних розладів. Тепер на кафедрі психіатрії навчаються студенти 4-го і 6-го курсів. Студенти 6-го курсу вивчають дисципліну "Психіатрія з основами психотерапії в загальній лікарській практиці", яка саме і готує майбутніх лікарів-ЗПСМ до забезпечення первинної психіатричної допомоги. Суттєвою складовою навчального процесу на кафедрі є глибока клінічна підготовка студентів. Одним із головних елементів у здобутті фахової компетентності є формування креативного, професійного мислення і творчого підходу в обґрунтуванні лікувальної тактики на основі моделювання конкретної клінічної ситуації з використанням принципів диференційованого діагнозу і

доказової медицини. Усе ширше застосовуються активні методи навчання, які сприяють формуванню професійних і особистісних якостей майбутніх лікарів. Такі методи навчання реалізуються на кафедрі із застосуванням різних за складністю клінічних ситуаційних задач із конкретної теми. Ці завдання імітують можливі клінічні ситуації, з якими в майбутньому можуть зіткнутися студенти. Саме рішення ситуаційних задач дає можливість студентам актуалізувати і застосувати всі попередньо здобуті знання і практичні навички. Після самостійного вирішення завдань студентами, викладач аналізує з групою допущені помилки і недоліки. Такий підхід сприяє розвитку в студентів клінічного мислення, вмінню встановлювати діагноз, аналізувати клінічні випадки, приймати вірні рішення при виникненні конкретної ситуації. Також на заняттях студенти розв'язують тестові завдання з бази даних «Крок- 2» за останні роки. При цьому основним завданням викладачів є формування в студентів раціональних способів творчого засвоєння теоретичної інформації та вирішення навчальних завдань; набуття професійних навичок і компетентностей.

Таким чином, за сучасних умов у вищій медичній освіті на перший план виходить необхідність формування в студентів адекватного уявлення про мету, завдання і форми навчальної діяльності з їх активною участю в навчальному процесі, навичок мотивованої самостійної роботи; активізації навчально-наукової роботи, яка сприяє готовності студентів до самостійного вирішення професійних завдань; оптимізації процесу підвищення фахової майстерності викладачів (не лише молодих) у кращих вищих навчальних закладах України і світу.

Ромашкіна О.А.

Тренінги та майстер-класи як форми сучасного інтерактивного навчання у вищому медичному навчальному закладі

Для успішного проведення будь-якого тренінгу чи майстер-класу потрібні дві головні умови, а саме: наявність того, хто хоче навчитися, та наявність того, хто може задовольнити цю потребу, тобто навчити. На кафедрі ортопедичної стоматології апробована методика проведення викладачами тренінгів з методик отримання відбитків при наявності дефектів твердих тканин зубів та дефектів зубних рядів для студентів другого та третього курсів, а також майстер-класів з методик отримання відбитків при зубощелепних деформаціях та при застосуванні дентальної імплантації для студентів п'ятого курсу.

При проведенні тренінгу для студентів другого курсу викладач насамперед виходить з того, що внаслідок своєрідного тренування у студентів формуються та випрацьовуються вміння та навички, а викладач передає учасникам тренінгу свої знання, вміння та навички. Викладач-тренер акцентує увагу студентів на правильному підборі відбиткової ложки, підготовці відбиткової маси до роботи, демонструє техніку отримання відбитків сучасними матеріалами (альгінатними та силіконовими) на тематично підібраних хворих, вчить аналізувати якість отриманого відбитку, правильно здійснювати дезінфекцію відбитків та відливати за відбитком робочу або

діагностичну модель. Викладач детально та системно зупиняється на перевагах та недоліках того чи іншого відбиткового матеріалу, на сферах його застосування у ортопедичній стоматологічній клініці, на умовах його зберігання та транспортування.

Під час проведення майстер-класу для студентів 5 курсу викладач виходить з того, що студенти вже володіють знаннями щодо класифікації відбитків і відбиткових матеріалів, які застосовуються під час виготовлення різноманітних зубних конструкцій та вже набули первинні навички щодо підбору відбиткової ложки та підготовки відбиткового матеріалу, тому головну увагу надає демонстрації своєї майстерності щодо способів отримання відбитків, які застосовуються в дентальній імплантології та вибору методу отримання відбитку (закрити ложка або непрямий метод та відкрита ложка або прямий метод). Роль викладача-майстра полягає в тому, щоб заохотити учня до активної діяльності з набуття майстерності під контролем висококваліфікованого спеціаліста-консультанта. Для закріплення знань та практичних навичок студенти працюють в парах під контролем викладача.

Наприкінці майстер-класу відбувається обговорення результатів і кожний учасник може отримати відповіді на задані питання.

Позитивна риса тренінгів та майстер-класів, на нашу думку, це їх презентативність, публічність, високий ступінь мотивації учасників, практичне відпрацювання вмінь та навичок, можливість індивідуального підходу до кожного з учасників тренінгу / майстер-класу, створення умов для можливого саморозкриття учасників тощо.

Ромашкіна О.А.

Елективний курс як сучасна методична технологія керування навчальним процесом

Елективний курс – це обов’язковий курс за вибором студента. На кафедрі ортопедичної стоматології студенти 2 курсу мають 20 годин практичних занять з курсу за вибором «Основні технології виготовлення зубних протезів». Цей елективний курс включає всі технологічні процеси виготовлення незнімних зубних конструкцій (вкладок, штучних коронок, штифтових зубів, мостоподібних протезів), знімних протезів (часткових, бюгельних та повних). В зуботехнічній лабораторії студенти знайомляться з оснащенням та обладнанням, яке використовується під час технології литва суцільнолитих зубних протезів (вкладок, коронок, мостоподібних протезів, металевого каркасу бюгельного протезу) та заміни воску на пластмасу при виготовленні незнімних протезів (коронок, мостоподібних протезів) та знімних протезів (часткових та повних знімних). Зубний технік демонструє студентам основні етапи моделювання воскової композиції незнімних (вкладки, коронки, мостоподібні протези) та знімних (часткові, бюгельні, повні) протезів, знайомить студентів з інструментами, що використовуються з метою моделювання в зуботехнічній лабораторії, з різноманітними видами моделювальних восків та їх технологічними характеристиками. При вивченні технології виготовлення металокерамічного мостоподібного протезу студентам демонструють методику

нанесення керамічного обличкування та його запікання, глазурування і фінішну обробку (шліфування та полірування протезу). На практичних заняттях, присвячених технологіям виготовлення часткового знімного протезу, зубний технік показує, як правильно вигнути дротяний кламер, як правильно виконати постановку штучних зубів. Під час практичного заняття з технології виготовлення повного знімного протезу студенти спостерігають за постановкою штучних зубів по склу, за приготуванням пластмаси та за етапами заміни воску на пластмасу, за фінішною обробкою знімних протезів у зуботехнічній лабораторії. На практичному занятті з технології виготовлення бюгельного протезу зубний технік демонструє студентам техніку моделювання металевих каркасів протезу, види фіксації в бюгельному протезі, постановку штучних зубів та заміну воску на пластмасу, шліфування та полірування протезу. Технологія виготовлення штамповано-паяного мостоподібного протезу через відсутність необхідного устаткування на кафедрі пояснюється викладачем за допомогою тематичного відеофільму та альбому з фотографіями етапів виготовлення штампованої коронки. Окреме заняття курсу присвячено основним матеріалам для виготовлення незнімних конструкцій зубних протезів. Викладач демонструє студентам основні види металевих сплавів, кераміки та пластмас, що використовують у клініці ортопедичної стоматології, пояснює їх переваги та недоліки, показання та протипоказання до застосування. На нашу думку, даний елективний курс допомагає студентам краще зрозуміти послідовність етапів та технологію виготовлення зубних протезів та доповнити їх знання з пропедевтики ортопедичної стоматології.

Руденко Г.М., Хромих К.В.

Використання інноваційних технологій під час навчального процесу у студентів 5 курсу на кафедрі педіатрії №2

Розширення міжнародних зв'язків та інтеграція України в європейське науково-освітнє співтовариство потребує перебудови вищої медичної освіти згідно світовим стандартам. В умовах постійного реформування та розвитку система вищої медичної освіти вимагає нових підходів до підготовки високо кваліфікованих медичних кадрів. Основними вимогами до сучасного студента вищого медичного закладу є високий рівень теоретичної і практичної підготовки та здатність використовувати їх у подальшій практичній діяльності. Для підготовки кваліфікованого медичного фахівця, потрібно поєднувати традиційні методи навчання з використанням інноваційних технологій. Тому, перед викладачами вищих медичних закладів постає завдання пошуку та використання ефективніших, сучасних методик навчання. Однією з актуальних методик навчання є впровадження мультимедійного супроводу у процес викладання лекцій та практичних занять.

Практичне заняття на 5 курсі кафедри педіатрії №2 складається з вивчення теоретичного матеріалу та практичної роботи студентів біля ліжка хворого. Практична частина заняття проходить у клінічних відділеннях обласної дитячої лікарні, де викладач із студентами проводить розбір тематичного хворого. Також, студентами проводиться самостійна курація хворих з подальшим

обговоренням плану обстеження та лікування. Виховання клінічного мислення в майбутнього лікаря не можливе без розбору ситуацій, що виникають в професійній практиці. Тому, по закінченні заняття, викладач розбирає діагностичні помилки, їхні причини та підводить підсумок вивченої теми за допомогою мультимедійної презентації. На кафедрі педіатрії №2 викладачами 5 курсу розроблені мультимедійні презентації з кожної теми, що включають класифікацію, етіопатогенез, клінічні особливості того чи іншого захворювання системи кровотворення та ендокринної системи у дітей. Важливою складовою мультимедійної презентації є включення фото та відео матеріалів клінічного перебігу та динаміки розвитку захворювання. Мультимедійне забезпечення практичного заняття дає можливість покращити теоретичну та практичну підготовку студентів, закріпити вивчений матеріал. Використання мультимедійних технологій вносить новизну, якісно покращує і підвищує продуктивність заняття, дає ширші можливості для роботи, робить практичне заняття більш доступним і цікавим. За допомогою тексту, фото і відеоматеріалів є можливість створити інформаційне середовище для поглиблення знань та стимулювати навчально-пізнавальну діяльність студента.

Таким чином, в умовах інтеграції України в міжнародне суспільство і модернізації вищої медичної освіти, для підготовки кваліфікованих медичних кадрів основним завданням є впровадження новітніх методів і засобів навчання.

Саволюк С.І., Лисенко В.М., Крестянов М.Ю.

**Підвищення ефективності та якості навчання
в заочній інтернатурі за спеціальністю "Хірургія"**

кафедра хірургії та судинної хірургії

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

Термін навчання в інтернатурі за спеціальністю "Хірургія" становить 33 місяці, з яких згідно типової та робочої програми тривалість очного етапу на профільній кафедрі та за суміжними спеціальностями становить 12 місяців, а заочного стажування на базах – 21, вимагаючи від керівників баз стажування та інтернів системної та систематичної роботи щодо підготовки фахівця.

Завданням очної інтернатури є інформаційне насичення навчання, підвищення якості теоретичної підготовки, контроль ефективності практичного та професійного зростання, формування навичок клінічного мислення та диференційної діагностики, створення методологічно обґрунтованої навігаційної карти щодо послідовного професійного зростання та вдосконалення згідно індивідуальних планів під час очного та заочного навчання та в умовах ресурсного забезпечення самостійної підготовки.

Завданням заочного навчання на базах стажування, враховуючи її подовженість та тривалість, є формування практичного кругозору, ознайомлення з усім спектром нозологій, необхідним для проведення диференційної діагностики, вивчення існуючих стандартів та протоколів, в межах яких здійснюється лікувально-діагностичний процес, оволодіння професійними навичками та вміннями, ознайомлення з режимними

регламентуючими наказами в хірургічній службі, технологічними аспектами оформлення документації.

Враховуючи таку важливість заочної інтернатури, профільними кафедрами висувуються зростаючі вимоги щодо підвищення її ефективності та здійснюється пошук нових форм її оптимальної організації та регламентації з обов'язковими елементами індивідуалізації роботи з кожним окремим інтерном.

Розробка та обов'язкова корекція індивідуального плану інтерна, що є основним документом, який регламентує професійну підготовку, що здійснюється та контролюється куратором і продовжується на базі стажування, передбачає індивідуалізацію постійного професійного зростання теоретичної та практичної підготовки фахівця та його відповідність запитам практичної охорони здоров'я.

Профільною кафедрою, що відповідає за підготовку лікарів-інтернів за спеціальністю "Хірургія", ініційована покрокова регламентація всіх етапів професійної підготовки впродовж I, II, III років навчання на базах заочного стажування з дистанційним контролем за її якістю, корекцією та послідовним вдосконаленням в залежності від стану індивідуальної підготовки фахівця під час проміжної атестації, вихідного, проміжного та заключного контролю рівня знань та вмінь, що вимагає постійної роботи з керівниками баз стажування, яка здійснюється на циклах тематичного вдосконалення згідно програми, яка постійно оновлюється та вдосконалюється згідно сучасних інноваційних вимог.

Після завершення очного циклу навчання інтерни отримують пакет завдань (кейс), який включає в себе перелік обов'язкової для вивчення літератури, практичних навичок, рефератів для написання, журнальних статей, депоновані реферативні огляди статей за матеріалами науково-практичних конференцій та наукових форумів, ситуаційних завдань та тестів, методичні рекомендації для практичних та семінарських занять під час заочного навчання, перелік інтернет-ресурсів з відеоматеріалами як кафедральних, що зберігаються завдяки хмарним технологіям, так і провідних хірургічних клінік як вітчизняних, так і закордонних. Цей пакет завдань (кейс) розрахований на самостійну роботу для забезпечення максимальної мотивації до навчання та творчого освоєння інформації під час практичного використання. Запропоновані теми реферативних оглядів включають в себе необхідність пошуку наукової інформації шляхом набуття навиків роботи в наукометричних інформаційних системах. Контроль виконання кейсних завдань здійснюється шляхом електронного листування та web-конференцій за телемедицині технологіями.

Подальші навчально-методичні розробки кафедри будуть спрямовані на уніфікацію всіх розділів роботи з інтернами під час очного та заочного навчання для досягнення оптимальних результатів навчального процесу.

Саволук С.І., Ходос В.А., Гвоздяк М.М.

**Інноваційні можливості організації
післядипломного навчання за спеціальністю "Хірургія"**

кафедра хірургії та судинної хірургії

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

Розповсюдження та використання, постійне вдосконалення та прогрес інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) започатковують нові можливості організації навчального процесу.

Зростаюче усвідомлення потреби нового бачення застосування ІКТ для навчання вимагає врахування сучасних вимог та майбутніх тенденцій щодо практичних навичок і вмінь, професійної компетентності фахівців.

Кожен фахівець для реалізації певного поставленого перед ним завдання, змодельованої ситуації, програми чи практичного тренінгу повинен мати такий простір для навчання, в якому доступний весь необхідний для роботи матеріал у будь-який момент часу (on-line режим), що можливо в віртуальному (хмарному) інформаційному просторі та середовищі. Це дозволяє користувачу (інтерн, курсант) постійно рухатись цілеспрямовано вперед по розділам навчальної програми, не втрачаючи набутих раніше знань, навиків та вмінь, не зосереджуючись виключно на відтворенні засвоєного матеріалу.

Актуальним є об'єднання різних методів та стилів навчання залежно від підготовки інтерна чи курсанта та компетентності викладача, що істотно змінює його роль, який стає консультантом з постійним підвищенням власної творчої активності і кваліфікації стосовно впровадження нововведень та інновацій, технологій та методів сучасної презентації навчального матеріалу.

Розвиток ІКТ дозволяє розробляти моделі віртуальних середовищ для підготовки спеціалістів шляхом побудови структурованої навчальної мережі для забезпечення підтримки, інтеграції та зростання ефективності навчальних процесів, наукової діяльності та презентацію досягнень в зовнішніх мережах, що є пріоритетним напрямком в умовах жорсткої конкуренції між державними та приватними закладами підготовки фахівців за спеціальності.

Кафедральна база знань формується на основі сукупних знань викладацького складу з презентацією в вигляді електронних носіїв – підручники, монографії, дистанційні курси очного та заочного навчання, методичного забезпечення лекцій, семінарів, практичних та лабораторних занять, позааудиторної самостійної підготовки, електронної бази програмної та додаткової літератури, рефератів, збірників матеріалів науково-практичних конференцій з коментаріями та їх дискусійним обговоренням, протоколів та стандартів за спеціальністю, постійно оновлюючими базами тестових завдань для ліцензійного та практично-орієнтованого іспитів, які й створюють інформаційну складову мережі поряд із наявним потужним бібліотечним ресурсним фондом, що включає інтегрований електронний репозитарій наукових праць співробітників та науковців інших закладів, бібліотеку наукової літератури, електронний каталог видань та інтернет-посилань, відео-хостингів, як власних (в сукупному хмарному сервісі), так і з інших джерел, що вимагає його системного та систематичного оновлення.

Простий та зручний, швидкий і захищений доступ користувачів після реєстрації в мережі для постійного контролю статистики відвідування, стіна відгуків та пропозицій для системного оновлення баз даних та налаштування інтерфейсів користувачів, віддалений доступ до ресурсів без прив'язки робочого місця, командне продовження раніше розпочатої та збереженої роботи на власному захищеному акаунті – головні переваги ресурсної бази.

Для викладацького складу – проекція системи персональних кабінетів для створення власного професійного портфоліо, що є персональною візитівкою фахівця в умовах конкуренції на ринку праці, підготовки лекційних курсів, практичних та лабораторних занять, семінарів, підсумкових заліків, списків основної та допоміжної програмної літератури з гіперпосиланням та переліком тем для самопідготовки та написання рефератів, власної електронної бази першоджерел, відеоматеріалів, збірників матеріалів наукових конференцій із власними коментарями та зауваженнями, самопублікації власних наукових матеріалів в електронному репозитарії, користування засобами обліку знань (модулі, відомості, журнали побіжних оцінок та перездачі), ведення викладацької документації (планування роботи, контроль за її виконанням), створення віртуальної дошки пошани, поєднуючи навчальний процес з дослідницьким.

Для інтернів, курсантів - проекція індивідуальної навчальної картки для контролю за навчанням та успішністю, компонування методичних та навчальних матеріалів, баз тестів по дисципліні та іспиту, об'єднання в віртуальні групи в межах роботи наукових товариств, впливаючи на його ефективну роботу, дискутуючи програми їх роботи та розробляючи власні наукові проекти. Можливості створення віртуальних команд для виконання поставлених функціональних задач, віртуальні наукові дискусійні групи, форуми, інтернет-конференції в режимах реального часу, що створює передумови до активізації сумісної дослідницької діяльності викладачів та інтернів і побіжним контролем за її виконанням (спільні публікації, конференції молодих вчених, гранти та конкурси на кращу наукову роботу, відеоматеріал тощо). Зменшення часових термінів навчальної підготовки та зростання показників її успішності, враховуючи попередню систематизацію матеріалу, вже знайдені джерела основної та допоміжної літератури, викладені відеоматеріали із зауваженнями та коментаріями профільних фахівців.

Розглядаючи створення власних навчальних мереж в якості потужного засобу підвищення ефективності навчального та науково-дослідного процесу як викладацького складу, так і інтернів, курсантів, на кафедрі виконується кропітка робота по створенню власного локального тематичного віртуального ресурсу по вибудуваній у відповідності до навчальної програми структурі з змістовним його інноваційним контентним наповненням. Відповідно до структури тем навчальної програми (ургентна абдомінальна хірургія, планова хірургічна гастроентерологія, колопроктологія, лапароскопія, малоінвазивна флебологія, бариатрична хірургія, малоінвазивна онкохірургія, хірургія швидкого відновлення) ресурс вибудовується на основі плану практичного заняття та принципів міждисциплінарної інтеграції з висвітленням всіх аспектів

етіопатогенезу нозології, питань клініки, діагностики та диференційної діагностики, принципів консервативного та оперативного лікування та післяопераційної реабілітації шляхом створення електронної бази відповідного відеоматеріалу матеріалу, тексту лекцій та рефератів, презентацій, підручників, методичних рекомендацій, клінічних протоколів та стандартів та гіперпосиланням на точки доступу до їх перегляду та форматування. Розроблений ресурс активно використовується та постійно вдосконалюється для аудиторної та позааудиторної підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю "Хірургія", курсантів на циклах тематичного вдосконалення та передатестаційних циклах на кафедрі хірургії та судинної хірургії Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика МОЗ України.

Саволук С.І., Рамі Абу Шамсія, Балацький Р.О.
Технології реалізації позааудиторної підготовки
кафедра хірургії та судинної хірургії

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

Основною вимогою міжнародних стандартів освіти є готовність випускників ВНМЗ до подальшого самостійного здобуття нових знань. Останні вітчизняні дані свідчать, що тільки 10% інтернів, клінічних ординаторів, магістрів, аспірантів здатні самостійно здобувати та правильно опрацьовувати наукову інформацію через недоліки та недостатні навички самостійного навчання.

Позааудиторна підготовка (ПП) є основною формою оволодіння навчальним матеріалом. Для реалізації її принципів викладач повинен сформувавти в інтерна, курсанта почуття відповідальності за організацію власного навчання. Формування цілісної системи самостійного здобуття знань передбачає реалізацію наступних завдань: 1) навчання щодо планування своєї діяльності; 2) мотивація щодо покращення техніки читання; 3) фіксація основних моментів інформації; 4) набуття навичок скорочення інформації без втрати суті та змісту.

Для досягнення цих цільових завдань доцільною є оптимізація ПП шляхом застосування різних видів інтерактивного навчання – метод мозкового штурму, метод проектів, кейс-метод.

Доступним на практиці варіантом організації ПП і, водночас, її контролю є адаптований для інтернів, слухачів метод мозкового штурму, суть якого полягає у постановці проблеми та негайному її вирішенні. Цей метод доцільно використовувати під час заняття для розв'язання ситуаційних задач, що активізує навчальний процес та дозволяє додатково оцінити знання, можна використовувати в клінічних умовах, біля ліжка тематичного пацієнта для визначення оптимального варіанта діагностично-лікувальної тактики, що зменшує недоліки тестової системи оцінки набутих знань та вмінь.

Іншим варіантом інтерактивного навчання є метод проектів, який доцільно застосовувати у випадках, коли інтернам, курсантам задається самостійна робота, що охоплює тематику навчально-тематичного блоку. Принцип методу полягає в тому, що викладач як координатор процесу чітко окреслює суть та

етапи завдання, вказує на джерела інформації, які потрібно опрацювати. На початковому етапі роботи над проектом всі отримують завдання та вимоги до їх виконання. В подальшому учасники за допомогою викладача самі визначають проміжні завдання, здійснюють пошук шляхів для їх вирішення. Внаслідок доопрацювання група представляє спільний проект на розгляд керівника. Відбувається захист проекту, на якому учасники обговорюють актуальність проблеми, висвітлюють отримані результати та аргументують висновки. Наслідком виконаної роботи є отримання кожним учасником проекту певної оцінки, яка в наступному переводиться у бали за індивідуальну ПП. Перед виставленням оцінки метод проектів передбачає здійснення самооцінки та колективне оцінювання діяльності кожного учасника. Таке завершення проекту сприяє формуванню толерантності та самокритичності, вмінню вести дискусію, підводити підсумки роботи. Такий підхід застосовується в роботі наукових товариств, реалізується на наукових конференціях, в навчанні в інтернатурі у вигляді написання курсових наукових робіт.

Перспективним способом організації ПП є кейс-метод, суть якого в тому, що викладач надає слухачам пакет документів (кейс), за допомогою якого інтерни, курсанти знаходять вихід з певної проблеми. Кейс-метод може бути застосований для самостійної роботи, що охоплює кілька занять в межах тематичного блоку чи загальної теми. В процесі її виконання слухач звертається до викладача за індивідуальною консультацією.

Наведені інтерактивні варіанти ПП дають можливість інтернам, курсантам засвоїти принципи самоосвіти, що є вищим ступенем навчання, ніж просто самостійна робота, тому що кожен слухач сам ставить собі мету та завдання, в той час як при ПП завдання дає викладач, реалізація яких здійснюється з використанням сучасних інформаційних, телекомунікаційних та візуалізаційних технологій.

Сарафинюк Л.А., Лежньова О.В., Качан В.В., Фоміна Л.В.

Особливості комплексного лікарського обстеження студентів ВНМУ ім. М.І. Пирогова за 2016 – 2017 навчальний рік

В сучасних умовах, коли стан здоров'я населення постійно погіршується, дозування фізичного навантаження під час оздоровчого та спортивного тренування набуває особливого значення. Співробітники кафедри фізичного виховання та ЛФК проводить комплексне лікарське обстеження студентів нашого університету з метою індивідуалізації рекомендацій при виборі найбільш оптимального виду занять фізичними вправами і визначення дози фізичних навантажень, попередження виникнення різних захворювань та зниження ризику раптової смерті на заняттях фізичного виховання та у спортивних секціях. При вирішенні питань допуску до занять фізичною культурою чи спортом та під час щорічних поглиблених медичних оглядів необхідні (крім огляду спортивного лікаря) консультації вузьких спеціалістів – терапевта, хірурга-травматолога, невропатолога, стоматолога, отоларинголога, окуліста, гінеколога (уролога), дерматолога, а при необхідності – лікарів іншого

профілю. Дане питання вирішується у результаті співпраці з клінічними кафедрами нашого університету, які направляють для роботи

Серед лікарів комплексне лікарське обстеження проводили: терапевт, окуліст, ЛОР, невропатолог, дерматолог та хірург. Окрім первинного комплексного лікарського обстеження штатними співробітниками нашої кафедри, які мають сертифікати лікарів спортивної медицини та фізичної реабілітації, проводиться повторне комплексне лікарське обстеження студентів, які займаються в спортивних секціях. На базі нашої кафедри працюють спортивні секції з 15 видів спорту, де займаються 250 студентів I-VI курсів. Спортсмени університету приймають участь у змаганнях, що проводяться в місті, області та Україні.

За 2016 – 2017 навчальний рік нами було обстежено 1702 студента, серед них студентів спортивних секцій – 485, спеціальної медичної групи – 115 та студентів II курсу основної групи – 1102.

З кожним роком в нашій країні та власне в нашому університеті збільшується кількість студентів з різноманітними захворюваннями, прихованими хворобами та інвалідністю. Також значно збільшилась кількість осіб з слабким фізичним розвитком та недостатньою тренуваністю. Тому проведення співробітниками нашої кафедри та лікарями різних спеціальностей комплексного лікарського обстеження дозволяє оцінити стан здоров'я студентів, рівень їх фізичної тренуваності та попередити виникнення патологічних станів, захворювань та раптової смерті на заняттях фізичною культурою і на заняттях в спортивних секціях.

Сергета І. В., Краснова Л. І., Браткова О. Ю., Ваколюк Л. М.

Шляхи удосконалення лекційного процесу в структурі сучасних технологій керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах

У структурі сучасних методичних технологій керування навчальною діяльністю у вищих медичних навчальних закладах важливе місце займають питання, пов'язані зі зміною структурних особливостей і характеру подання навчального матеріалу в ході організації лекційного процесу, який, незаперечно, був, є і залишиться одним із провідних компонентів успішного засвоєння початкової дисципліни студентством, його відправним і вихідним компонентом та цільовим орієнтиром, проте, вимагає корекції, уніфікації та удосконалення з урахуванням існуючих реалій. Причому найбільш дискусійними питаннями слід вважати такі питання, як форма організації викладання лекційного матеріалу і тривалість проведення лекційних занять. Тим більше, що саме лекція виконує такі важливі для успішного здійснення навчальної діяльності студентства функції, як інформаційна, пізнавальна, розвивальна, навчально-стимулююча, роз'яснювальна та виховна функції.

Аналіз підходів до організації процесу читання лекцій у сучасних вищих навчальних закладах і отже, форм проведення, надає можливість виділити наступні найбільш поширені в теперішній час їх форми: традиційна інформаційна лекція, проблемна лекція, бінарна лекція, лекцій-візуалізація, лекція-прес-конференція, лекція із “помилками”, що визначені заздалегідь,

лекція із застосуванням зворотного зв'язку, лекція з опорним конспектуванням тощо.

Ураховуючи вище зазначені варіанти форм подання лекційного матеріалу як найбільш прийнятні для використання у закладі вищої медичної освіти, на нашу думку, слід відзначити: традиційну інформаційну лекцію (лекція, що передбачає представлення теоретичного матеріалу навчальної дисципліни та формує серед осіб, які навчаються, певних орієнтирів для ефективного виконання самостійної роботи під час засвоєння навчального курсу), проблемну лекцію (лекція, яка передбачає вивчення нового теоретичного матеріалу у вигляді певної проблемної ситуації, передбачаючи поглиблення знань студентської молоді через розкриття наукових підходів, розвиток теоретичного мислення і професійної мотивації майбутнього фахівця), бінарну лекцію (лекція, що побудована як діалог двох викладачів з активним залученням студентів до навчального процесу та формуванням їх здатності висловлювати власну точку зору до проблеми, яка винесена на обговорення), лекцію-візуалізацію (лекція, яка зумовлює подання лекційного матеріалу із всебічним використанням сучасних технічних (інтерактивних, відео- і аудіотехнічних тощо) засобів навчання для формування професійного мислення через сприйняття усної і письмової інформації у візуальній формі), лекцію-прес-конференцію (лекція, що передбачає проведення дискусії для визначення вихідного та поглиблення загального рівня засвоєння матеріалу, який викладається, на підставі активізації діяльності студентів), лекцію з опорним конспектуванням (лекція, яка обумовлює використання спеціального роздаткового матеріалу з опорними постулатами та провідними положеннями).

Крім того, слід визначити і оптимальну тривалість проведення лекційних занять, яка, ураховуючи наявність практично необмеженого доступу студентства до сучасних інформаційних технологій, може бути скорочена до 1 академічної години з виділенням часу, що залишився для збільшення обсягу проведення практичних занять та самостійної роботи дівчат і юнаків.

Ураховуючи наведене, кафедрою загальної гігієни та екології розроблена перспективна трирічна програма удосконалення проведення лекцій, насамперед з використанням таких форм подання лекційного матеріалу, як лекція-візуалізація та лекція з опорним конспектуванням, проблемна і бінарна лекції, під час організації навчального процесу з таких предметів, як “Гігієна та екологія”, “Гігієна у фармації”, “Гігієна з основами епідеміології”, “Основи біоетики та біобезпеки”, “Охорона праці в галузі” тощо.

Сергета І. В., Панчук О. Ю.

Заходи, спрямовані на оптимізацію професійного навчання та психогігієнічну корекцію перебігу процесів професійної адаптації студентів-стоматологів

Важливим напрямком розроблення та використання сучасних методичних технологій керування навчальною діяльністю у вищих медичних навчальних закладах є пошук, наукове обґрунтування та запровадження новітніх технологій впливу на особистість осіб, які навчаються, здобуваючи певний фах. Саме тому великої актуальності набувають заходи, спрямовані на оптимізацію

професійного навчання студентів.

В ході проведених досліджень розроблений комплекс заходів щодо оптимізації професійного навчання, психогігієнічної корекції перебігу процесів професійної адаптації і запобігання виникнення несприятливих змін у психофізіологічному стані організму студентів-стоматологів. Як його провідні компоненти (які власне і визначали основні етапи його впровадження) слід відзначити: здійснення корекції основних режимних елементів добової діяльності студентів (етап раціональної організації добової діяльності); запровадження вправ професійно-прикладної фізичної підготовки з метою забезпечення пріоритетного розвитку професійного-значущих характеристик функціональних та фізичних можливостей організму дівчат і юнаків (етап професійно-прикладної фізичної підготовки); оптимізацію психофізіологічного стану та пріоритетний розвиток професійно-значущих психофізіологічних функцій (етап психофізіологічної реабілітації); забезпечення активного формування професійного-значущих особливостей особистості (етап психогігієнічної корекції).

Етап раціональної організації добової діяльності передбачає раціональну з гігієнічної точки зору організацію режиму добової діяльності дівчат і юнаків, що обумовлює здійснення корекції основних режимних елементів, передусім, раціональне чергування різноманітних видів навчальної і позанавчальної діяльності та відпочинку, збалансування розумових і фізичних навантажень, організацію оптимального рухового режиму на підставі підвищення рівня рухової активності до меж гігієнічно-обґрунтованих величин. Етап професійно-прикладної фізичної підготовки забезпечує пріоритетний розвиток професійного-значущих характеристик функціональних можливостей організму дівчат і юнаків та включав у свою структуру вправи професійно-прикладної фізичної підготовки для розвитку швидкості зорово-рухових реакцій, розвитку уваги, координації, швидкості і спритності рухів, а також вправи професійно-прикладної фізичної підготовки для розвитку стійкості до виконання робіт у вимушених робочих позах. Етап психофізіологічної реабілітації передбачає застосування психофізіологічно-спрямованих вправ та включає у свою структуру вправи психофізичного тренування, зорової і асинхронної гімнастики, вправи для покращання мозкового кровообігу, ізометричної та несиметричної гімнастики. Етап психогігієнічної корекції обумовлює використання психотехнічних вправ, вправ щодо послаблення впливу травматичних (стресових) інцидентів та профілактики, корекції і подолання явищ навчально-обумовленого емоційного вигорання.

Використання розробленого комплексу заходів відповідно до отриманих результатів забезпечує суттєве статистично значуще покращання провідних показників функціонального стану вищої нервової діяльності, зорової сенсорної системи, соматосенсорного аналізатору, цілого ряду особливостей особистості, підвищує адаптаційні можливості організму студентів та сприяє збільшенню рівня навчальної професійно-орієнтованої навчальної успішності дівчат і юнаків, які здобувають стоматологічних фах.

Сімчук Д. В., Мельник О. О., Савич В. Г., Кравчук Н. М., Марчук О. В.,
Дмитрієв Д. В., Шиманський А. О.

**Обґрунтування доцільності позааудиторних «коворкінг-зустрічей»
студентів-інтернів та фахівців з питань висвітлення міждисциплінарних
тем та принципів доказовості у медицині**

*Молоді люди не завжди знають, чого хочуть,
але сповнені рішучості досягти цього.*

Федеріко Фелліні

Актуальність. З початком реформування галузі охорони здоров'я в Україні випускники медичних ВНЗ мають вміння працювати з міжнародними протоколами та рекомендаціями, першими дізнаватися про зміни у підходах до лікування захворювань, щоб бути конкурентоспроможними спеціалістами на ринку праці. Оскільки усі міжнародні рекомендації побудовані на принципах доказової медицини, з'являється необхідність у піднятті та обговоренні зі студентами найактуальніших питань сучасної медицини крізь призму доказовості. На даному етапі в робочих навчальних планах українських медичних ВНЗ немає окремого курсу «Доказова медицина», у навчальних програмах основних загальнотеоретичних та клінічних дисциплін недостатній понятійний апарат ЕВМ (Evidence-Based Medicine), в той час як у сучасних галузевих стандартах вищої освіти (галузь знань 22 «Охорона здоров'я») передбачені «кейси»: «Епідеміологія та принципи доказової медицини», «Методологія доказової медицини», закріплена вимога вміння проводити відбір та використовувати уніфіковані клінічні протоколи щодо надання медичної допомоги, що розроблені на засадах доказової медицини.

В рамках роботи студентських наукових гуртків системно вирішити ці питання також складно, оскільки міждисциплінарні медичні теми, які можуть цікавити студентів, не концентруються лише навколо наукових інтересів студентів: «молодь хоче знати більше», адже тільки так можна пояснити бурхливий розвиток тем доказової медицини в соціальних інтернет-мережах.

Мета: Визначити зацікавленість студентів та лікарів-інтернів з питань доказовості у медицині; розвинути комунікаційні навички, вміння шукати потрібну інформацію; підвищити обізнаність студентів в питаннях доказової медицини; дати шанс тим студентам, які хочуть розвиватись, але не мають можливості брати участь у позауніверситетських заходах, дати можливість відвідувати їх позааудиторно, у вільний час, за власним бажанням.

Матеріали і методи: За допомогою проведеного онлайн-опитування (Google форма) зібрано та проаналізовано дані про загальний рівень обізнаності студентів ВНМУ ім. М. І. Пирогова та інших медичних ВНЗ України про поняття доказової медицини.

Результати. Всього з 31.01.18 по 02.02.18 в опитуванні прийняло участь 502 людини, з них 481 – студенти ВНМУ ім. М. І. Пирогова, 5 – студенти ІФНМУ, 10 – ХНМУ, 4 – студенти ДНМУ, 1 – ЗДМУ, 1 – ЛДМУ (Львів). При цьому серед опитаних 22,7% - студенти 5 курсу, 21,5% - 3 курсу, 20,9% - 6 курсу, 16,7% - 4 курсу, 6,6% - 2 курсу, 5,5% - лікарі-інтерни, 4,6% - 1 курсу, 1,5% - лікарі.

На питання «Чи знаєте Ви що таке доказова медицина?» 81,1% опитаних дали позитивну відповідь. На питання «Чи використовуєте Ви для власних наукових та навчальних цілей джерела доказової медицини?» 54,6% опитаних відповіли: «Так, використовую», проти 45,4% негативних відповідей. Опитування показало, що 43,4% опитаних не знайшли відповідь на свій запит, що підтверджує актуальність теми. На питання «Чи легко Вам користуватись джерелами доказової медицини?» тверду відповідь «Так, легко» дало 9,7% опитаних, в той час як 90,7% відповіли «Ні», або «Так, але виникали труднощі». 88,8% опитаних зазначили, що використання принципів доказової медицини є необхідним в практиці сучасного лікаря, 91,6% опитаних вказали, що хотіли б більше дізнатися про це поняття, 83,7% хотіли б відвідувати лекторіуми (зустрічі), на яких буде висвітлено ці питання.

На питання яка тематика лекцій була б найбільш цікава молодому поколінню ми отримали найрізноманітніші відповіді, але з відповідей опитаних найактуальнішим було питання про доцільність призначення тих чи інших препаратів в практиці лікарів різних спеціальностей.

Висновки: Під час проведеного опитування серед студентства, було виявлено, що 81,1% опитаних знають про поняття ЕВМ, проте лише 54,6% дійсно користуються доказовими базами для своїх навчальних цілей, 45,4% опитаних ніколи не працювали із доказовими базами. Велика частка опитаних (83,7%) хотіла б отримати більше інформації про доказову медицину та були б не проти відвідувати лекторіуми (зустрічі), описані вище.

Як відомо, у широкому сенсі, принцип коворкінгу (англ. *Co-working* — *спільно працювати*) — лежить в основі гнучкої організації зустрічей, роботи людей з різним типом зайнятості, тимчасово об'єднаних у єдиному робочому просторі формуванням спільноти за інтересами та внутрішньої культури. Учасники залишаються незалежними і вільними, мають можливість спілкуватися, обмінюватися ідеями та допомагати один одному.

Залучення у якості модераторів досвідчених науковців, лікарів практичної охорони здоров'я, управлінців та мотивованих студентів-інтернів (за бажанням), за підтримки університету, може тільки сприяти такому інтелектуальному обміну, а наукові бібліотеки, симуляційні центри, очевидно, і є тими сучасними інтелектуальними лабораторіями для коворкінгу подібних міні-клубів за інтересами, де можна здійснювати пошук, підбір, обговорення та практичне закріплення необхідної міждисциплінарної інформації, зокрема з доказової медицини, яку вже потім молодь, при бажанні може представляти на гуртках та конференціях.

Наукова бібліотека ВНМУ долучається до участі в доказових та дискусійних «коворкінг-зустрічах». Вивчаючи потреби читачів, активно комплектує та популяризує фонд, зокрема з доказової медицини. Електронний каталог, в якому представлена предметна рубрика з даного напрямку медицини, забезпечує пошук необхідної інформації. На засіданнях клубів за інтересами планується інформувати учасників заходу не тільки про наявну літературу, але й про інтернет-ресурси, які складуть основу для створення окремої бази даних (БД). Ядром спеціалізованої БД з доказової медицини стануть методичні

розробки кафедр університету та напрацювання інтелектуальних «коворкінг-клубів».

Комплексна співпраця у вивченні та обговоренні питань доказової медицини сприятиме підвищенню фахового рівня студентів-медиків.

В подальшому ж, впровадження належних змін у методичній документації кафедр забезпечить формування відповідних курсів за вибором, передбачених галузевими стандартами.

Сінчук Н.І., Шаламай М.О.

Можливість використання сучасних методичних технологій при викладанні медичної генетики

Сьогодні в Україні нараховується біля 200 генетиків. Кількість спадкових захворювань коливається в межах 10 тисяч і кожен день приносить нам нову інформацію про розуміння етіології і патогенезу цих захворювань. Зрозуміло, що це вимагає від лікарів знань з медичної генетики.

Цикл медичної генетики для студентів медичних вузів складає лише 45 годин. Зрозуміло, що цього вкрай недостатньо. Тому що лікар первинної ланки надання медичної допомоги має запідозрити цю групу захворювань і скерувати до медичних генетиків. Або ж курувати пацієнта з генетичною патологією після встановлення специфічного генетичного діагнозу.

Ми бачимо вирішення цього питання при підготовці студентів у використанні інтернет-ресурсів, які дадуть змогу студентам в зручній для них час зайти на сайт, ознайомитись з лекцією онлайн (до речі в програмі з медичної генетики лекцій не передбачено), відповісти на тестові завдання. Окрім того, проглянути галерею генетичних захворювань (фото), що допоможе в постановці синдромологічного діагнозу найбільш поширених генетичних захворювань. Програма професора В.Вертелецького (Сполучені штати Америки) розроблена для навчання студентів, візуалізації пацієнтів з генетичною патологією, що покращує запам'ятовування студентами клінічного матеріалу. У 2017 році програма «Clinical eyes opens» переведена на українську мову. Тому студенти нашого вузу, як вітчизняні так і іноземні, можуть користуватися цією програмою.

Це допоможе змінити майбутнє. А в перспективі дозволить використовувати інтернет-ресурс для вишколу знань з медичної генетики і в практичній роботі застосовувати телемедицину для консультації хворих з генетичною патологією.

Слепченко Н.С., Мостовой Ю.М., Цимбалюк Н.В.,
Пилипонова В.В., Бровко О.О.

Сучасні знання про антисмокінгові програми при викладанні пропедевтики внутрішньої медицини

Тютюнопаління є одним з основних факторів ризику розвитку захворювань внутрішніх органів, в першу чергу раку легень, ХОЗЛ, ІХС. Питанням антисмокінгової діяльності надається багато значення при викладанні різних розділів пропедевтики внутрішньої медицини.

Одним з сучасних напрямів боротьби з тютюнопалінням є використання електронних сигарет. В зв'язку з цим на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини спільно з терапевтичним відділенням МКЛ №1 було проведено дослідження метою якого стало вивчення ефекту використання електронних сигарет, як інструмента боротьби з палінням.

Нами було проведено дослідження серед 168 курців, з них 96 (57.1 %) чоловіків та 72 (42.9 %) жінки, які почали використання електронних сигарет для відмови від паління. Пацієнти, які почали використовувати електронні сигарети, повністю припиняли використання звичайних сигарет. Початкова доза нікотину в електронних сигаретах дорівнювала дозі при застосуванні звичайних сигарет.

Середній вік респондентів складав 52.4 ± 5.3 із середнім стажом паління 21.1 ± 3.2 пачко років. Протягом першого місяця дослідження самовільно припинило використання електронних сигарет 34 (20.2 %). Серед них 20 (58.8 %) чоловіків та 14 (41.2%) жінок. 62 (36.9 %) припинило використання електронних сигарет в період від 1 до 2 місяців. Серед них 41 (66.1 %) чоловіків та 21 (33.9 %) жінок. До кінця третього місяця 13 пацієнтів (7.7 %), 7 (53.8 %) чоловіків та 6 (46.2 %) жінок припинило використання електронних сигарет та 59 (35.2%) пацієнтів продовжило їх використання. В кінці дослідження 109 (64.9 %) пацієнтів припинило використання електронних сигарет, серед них 68 (70.8 %) чоловіків та 41 (56.9 %) жінка. У групі, що продовжила використання електронних сигарет було 28 (47.4 %) чоловіків та 31 (52.6%) жінка. Наприкінці дослідження 13 пацієнтів (7.7 %) кинули палити. Програма по зниженню використання нікотину була застосована у пацієнтів, що продовжили використання електронних сигарет після тримісячного періоду.

Нами зроблено висновок, що електронні сигарети мають низьку ефективність як самостійна складова антисмокінгових програм. Ми не рекомендуємо використання електронних сигарет як єдиний метод у боротьбі з палінням через його низьку клінічну ефективність та значну економічну вартість.

Слепченко Н.С., Мостовой Ю.М., Цимбалюк Н.В., Сідоров А.А.,
Пилипонова В.В., Бровко О.О.

Формування ідеї прихильності до лікування бронхіальної астми на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Предмет пропедевтики внутрішньої медицини основною своєю метою ставить навчання принципам діагностики симптомів, синдромів, а також правил етики і деонтології при спілкуванні с пацієнтами.

Одним з ключових положень в виконанні рекомендацій лікаря є вироблення навичок прихильності пацієнтів до рекомендацій лікаря та лікування. Одним з прикладів навчання студентів до прихильності лікування бронхіальної астми став наш досвід навчання користування різними доставковими пристроями та доведення студентам значення правильності їх використання. З цією метою на заняттях в розділі обструктивний синдром ми

демонструємо різні за механізмом дії інгалятори, ознайомлюємо з технікою їх використання на демонстраційних зразках, моделюємо правильність користування, а саме акцентуємо увагу на тому, що якщо це є ізихейлер, то пацієнт має правильно синхронізувати натискування на пристрої та вдих, навчаємо їх плавності вдиху і затримці дихання після вдихання препарату. Як доказ ефективності прихильності до лікування наводимо власні результати дослідження. Групі з 30 чоловік (жінки - 15, чоловіки - 15), які раніше не користувалися інгалятором ізихейлер, покроково надавались: інструкція до використання інгалятора ізихейлер, відео-інструкція та демонстрація використання інгалятора лікарем-спеціалістом. Інгаляція вважалась якісною при правильному виконанні 5 кроків використання інгалятора.

Після читання інструкції до використання інгалятора, правильність використання інгалятора продемонструвало 15 пацієнтів (50%). Після перегляду відео-інструкції правильно використовували інгалятор уже 18 осіб (60%). Найкращий результат був продемонстрований після демонстрації правильного використання інгалятора спеціалістом. Правильно використали інгалятор 26 пацієнтів (86,7%).

Достовірно більш ефективним методом навчання пацієнта правильності використання інгалятора було інструктування лікарем-спеціалістом, в порівнянні з друкованою та відео-інструкцією. Правильність використання інгалятора після інструктування спеціалістом склала 86,7%. Різниця у правильності застосування інгалятора після ознайомлення з друкованою та відео-інструкцією статистично не достовірна.

Навчання студентів правильній техніці використання доставковим пристроєм є запорукою розширення їх знань щодо ефективності інгаляційних препаратів. Ідея прихильності до лікування, правильність його виконання має бути домінуючою при призначенні лікування при різних захворюваннях, в тому числі бронхіальної астми.

Сливка О.Я.

Типи навчання – основа формування творчого мислення в майбутніх лікарів

Перед медичними вузами стоїть задача підготовки кадрів високої кваліфікації, які зможуть творчо мислити, вирішувати численні проблеми, що виникатимуть в процесі їхньої діяльності. Цьому сприяють хімічні науки, які вивчають майбутні лікарі.

Успішне вивчення медичної і біоорганічної хімії визначається взаємодією між студентами і викладачем.

Це може бути догматичне навчання, яке широко використовувалось в середньовіччі. Воно полягає у вивченні і запам'ятовуванні тестів, в беззаперечній довірі всім висловам викладача. Цей метод навчання розвиває пам'ять і ті види діяльності, які здійснюються за шаблоном.

Існує другий тип навчання: повідомлення, пояснення, ознайомлення, настанова, ілюстрація, репродукція і т.д. При цьому від студентів вимагається

зрозуміти, усвідомити, запам'ятати і, на кінець, застосувати знання – це ілюстративний тип навчання.

Завжди появлялись творці нового, але догматичне і ілюстративне навчання не може масово розвивати творчі здібності людини.

Останнім часом західні країни, передові країни світу переходять на продуктивне, або творче навчання, яке розраховане на масове формування творців нових знань. Воно засноване на ідеї, що мислення людини починається там, де виникає проблемна ситуація. Вирішення проблемної ситуації, тобто рішення задачі, можливе лише при використанні нової інформації, співставленні її з уже відомою, створення нових зв'язків, ідей, гіпотез і формулюванні висновків, правил і, можливо, створення наукової теорії. При цьому типі навчання студенти і викладач знаходяться в процесі активної взаємодії.

Самий надійний шлях засвоєння знань з хімії і набуття творчого мислення у майбутніх лікарів – це діяльність, яка моделює наукову, тобто робота в лабораторії, самостійне рішення ситуаційних задач і обговорення проблем, що виникали.

Слюсар О.А., Гордзієвська Н.А.

Використання традиційних методів з елементами інтерактивних методик навчання при вивченні технологічних дисциплін студентами заочної форми

Технологія ліків належить до професійних дисциплін, які формують випускників як спеціалістів у фармацевтичній галузі. За останні роки кількість навчальних годин як на денній, так і заочній формах навчання скоротилася, і у зв'язку з чим, індивідуальне спілкування викладач-студент у теперішній час має вкрай обмежений характер. Це спонукає до пошуків нових форм навчання, що базуються на використанні традиційних методів викладання (лекції, практичні заняття, семінари, самостійна робота студентів) і інноваційних форм та інтерактивних технологій з використанням технічних засобів. Впровадження інтерактивних методик навчання дає змогу змінити об'єкт навчання, перетворивши його в суб'єкт навчання.

У традиційне навчання уже увійшли електронні підручники, е-курси, інші електронні освітні ресурси, тобто сьогодні розширені можливості освіти за рахунок звернення до всесвітньої мережі Інтернету. Тому перспективним і продуктивним напрямком в навчальному процесі, на нашу думку, є використання технології змішаного навчання (Blended Learning), який передбачає новий педагогічний підхід – інтеграцію традиційного та інтерактивного навчання. При використанні даного підходу головним стає співтворчість викладача і студентів, а також студентів між собою. Такий перебіг подій ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, функціональної взаємодії.

Отже, використання інтерактивної стратегії змінює роль і функції викладача – він перестає бути центральною фігурою і лише регулює

навчальний процес, займається його загальною організацією, визначає загальний напрям (готує до заняття необхідні завдання, формулює питання для обговорення в групах, контролює час і порядок виконання навчального завдання, надає консультації, допомагає в разі серйозних труднощів). А щодо студентів, то вона дає можливість актуалізувати знання, досвід всіх учасників навчання, обмінюватися ним. Такий підхід дозволяє активізувати навчальний процес, полегшує засвоєння матеріалу, робить цей процес усвідомленим, більш цікавим та більш ефективним і результативним. Інтерактивне навчання передбачає: моделювання життєвих ситуацій; розв'язання творчих завдань; спільне вирішення проблем тощо.

На заочній формі організація навчального процесу має певні особливості. Для студентів-заочників протягом року проводяться дві сесії. Загальна тривалість якої до 20 днів. І тому основне завдання полягає в оптимізації навчального навантаження під час сесій через ефективну організацію самостійної роботи та її якісне навчально-методичне забезпечення.

З метою вирішення питання підвищення якості навчання для студентів-заочників викладачі нашої кафедри використовують такі інтерактивні форми із застосуванням технічних засобів (комп'ютерів, інтерактивних дощок, проекторів, тощо): проведення «круглих столів»; дебатів; відео конференцій; фокус-групи; «мозковий штурм»; ділові і рольові ігри; використання кейс-технологій; методу аналізу конкретних, практичних ситуацій (case study); методу «відео за запитом», тренінгів, навчальних групових дискусій; які детально описані в літературі. Саме ці методи є проміжною ланкою між теорією і практичною діяльністю фахівця.

Самостійна робота студента-заочника передбачає широке поле вибору в освітній діяльності студента при деякій допомозі викладача, що носить направляючо-скерований характер. Нами використовуються взаємопов'язані форми організації самостійної роботи студентів. Аудиторна – проводиться під безпосереднім керівництвом і контролем викладача на практичних заняттях. Позааудиторна – передбачає виконання конкретних завдань з використанням необхідних навчально-методичних матеріалів та інформаційного забезпечення.

Підготовка студентів-заочників на кафедрі фармація ВНМУ імені М.І.Пирогова, перш за все, базується на принципах забезпечення методичною і інформаційною організацією навчального процесу з елементами самостійної роботи. Накопичено певний обсяг навчальних джерел в електронному вигляді, а саме: електронні версії сучасних вітчизняних та іноземних підручників, посібників, монографій.

Для успішного опанування технологічних дисциплін викладачами розроблено навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів, яке включає: робочу програму, в якій чітко визначено об'єм і зміст аудиторної і позааудиторної навчальної роботи; нормативно-технічну документацію з кожної дисципліни; електронні версії та друковані екземпляри методичних рекомендацій для проведення практичних занять, методичних рекомендацій для аудиторної та позааудиторної самостійної роботи, навчальні посібники, робочі зошити, збірники ситуаційних та тестових завдань; навчальні і

контролюючі комп'ютерні програми; конспекти лекцій; мультимедійні презентації лекцій, відеофільми з технологічного процесу виготовлення ліків, тощо. Методичні та інструктивні матеріали для самостійної роботи студента-заочника передбачають можливість проведення ним самоконтролю за рівнем розуміння і засвоєння навчального матеріалу. Також на сайті кафедри, у студентів є можливість ознайомлюватися з календарно-тематичними планами лекційних та практичних занять, самостійної роботи студентів, конспектами лекцій, мультимедійними презентаціями лекцій, базою тестових завдань до КРОК-2.

Таким чином, запропоноване нами навчально-методичне та дидактичне забезпечення, яке розроблене на кафедрі фармації і спрямоване на підвищення якості навчання, активізацію пізнавальної діяльності студентів-заочників та підготовку майбутніх високопрофесійних провізорів може бути забезпечене новими педагогічними технологіями, які б вписувались в традиційну систему навчання та сприяли якісній підготовці фахівців. І ми погоджуємося з думкою науковців, що застосування технології змішаного навчання (Blended Learning), стимулюють пізнавальну активність і самостійність студентів.

Смірнова О.В., Марчак Т.В.

Навчально-методичний супровід освітнього процесу як найважливіша умова його ефективності

Однією з важливих ланок навчання у вищих медичних закладах є професійна спрямованість на всіх етапах підготовки медичного працівника, особливо в період навчання фундаментальних дисциплін, серед яких хімія є найбільш прикладною і значимою.

Специфічними особливостями вивчення хімічних дисциплін у медичному вищому навчальному закладі є:

- взаємозалежність між цілями хімічної та медичної освіти;
- універсальність і фундаментальність даних курсів;
- особливість побудови їх змісту залежно від характеру й загальних цілей підготовки медичного працівника;
- єдність вивчення хімічних об'єктів з розкриттям різних форм їхньої хімічної організації та різних функцій, що виявляються нею (хімічних, біологічних, біохімічних, фізіологічних та ін.).

У глибокій інтеграції хімії та спеціальних дисциплін ми вбачаємо один зі стрижнів професійної спрямованості її навчання в медичному навчальному закладі. Практично це реалізовано нами у створенні дидактичного комплексу інформаційного забезпечення навчання, який містить підручники (Зіменковський Б.С., 2014 р., Смірнова О.В., 2013 р.), збірник завдань і ситуаційних задач, банк тестів для перевірки знань, методичні вказівки для окремих тем та ін.

Одним з таких матеріалів є робочий зошит. Вміст робочого зошиту скеровує студента на самостійне опанування теми за допомогою вказівок, що містяться в робочому зошиті.

Згідно з навчальною програмою певна частина навчального часу відведена для опанування практичними навичками на лабораторних заняттях. Тому робочий зошит стає практично основним навчальним документом студентів, який складається з організаційно-інформаційного, практичного та контролюючого блоків.

Організаційно-інформаційний блок містить рекомендації до роботи з журналом, правила техніки безпеки при роботі в лабораторії, приклади розв'язування задач.

Інструктивний матеріал до виконання лабораторних робіт, шаблони для оформлення експериментальних даних та проведення розрахунків (попередніх та за результатами аналізу) входять до складу практичного блоку.

Контролюючий блок складається з питань для самостійного опрацювання теми, тестових та індивідуальних розрахункових завдань і призначений для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу.

Застосування робочого зошиту дозволяє виключити непродуктивні втрати робочого часу та інтенсифікувати діяльність студентів за рахунок опрацювання шаблонів, які полегшують виконання практичної та самостійної роботи.

Робочий зошит студента є елементом навчально-методичного комплексу та передбачає роботу в системі з підручниками, навчальними посібниками, опорними конспектами, формує навички роботи з інформацією, надає можливість засвоїти прийоми самооцінювання власних навчальних результатів.

Таким чином, робочий зошит можна вважати центральним елементом навчально-методичного комплексу з практико-орієнтованих дисциплін.

Сулім О.Г.

Освітні технології в процесі вивчення хімії

Наше завдання підготувати затребуваного фахівця добре адаптованого в сучасній дійсності. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні дозволяє нам, розвивати творчі здібності студентів, вчити мислити, а згодом вирішувати проблеми в подальшій професійній діяльності.

Всі інформаційні технології пов'язані з комп'ютерним навчанням.

В останні роки поняття «комп'ютерні технології» навчання все частіше замінюють терміном «інформаційні технології».

Інформатизація освітнього процесу представляється як комплекс заходів, пов'язаних з насиченням освітньої системи інформаційними засобами, інформаційними технологіями та інформаційною продукцією.

При використанні комп'ютерних засобів навчання викладач перестає бути для студента єдиним джерелом інформації.

Основною формою організації навчального процесу є заняття. Використання технічних засобів навчання сприяють кращому засвоєнню матеріалу, і дозволяє урізноманітнити форми і методи занять. При вивченні нового матеріалу, закріпленні знань, при контролі і оцінюванні знань, комп'ютер забезпечує повноцінну організацію навчальної діяльності.

Розвиток інноваційних освітніх форм, заснованих на застосуванні сучасних комп'ютерних технологій, призвів до створення різноманітних

мультимедійний продуктів. Допомогу студентам і викладачам надають електронні версії методичних розробок, електронні підручники, а також потужне інформаційне джерело - Інтернет.

Використання інтернет мережі дозволило розширити можливості отримання інформації з різних джерел, вчити працювати з інформацією.

Сучасні підходи до проектування та розробки електронних засобів освітнього призначення дозволяють створити методичні посібники для студентів.

Можливості електронних навчальних посібників в найбільшій мірою розкриваються при самостійній роботі студентів. Затребуваними виявляються всі мультимедійні функції: анімація, відео, що залучають студентів в навчальний процес і всі можливості комп'ютерної пошукової системи.

Використання студентом електронних навчальних посібників направлено на посилення його пізнавальної діяльності, дає можливість студенту самостійно вибирати послідовність освоєння курсу, повторно переглядати розділи, що його цікавлять, це дозволяє виділити і підкреслити головні положення і логічні зв'язки теми, а використання комп'ютерної анімації дозволяє візуалізувати представлену інформацію. Все це робить процес навчання студента захоплюючим, яскравим і в кінцевому підсумку більш продуктивним.

На заняттях викладач застосовує презентацію з можливістю переходу в будь-який фрагмент; перегляду анімаційних і відеофрагментів; має можливість переривання і запуску з будь-якого фрагмента.

При виконанні лабораторних і практичних завдань часто використовується кілька різних за складністю завдань, які при необхідності студент може виконати повторно і додатково.

Особливий інтерес представляє проблема комп'ютерного контролю знань, оскільки їх перевірка і оцінка - складова частина процесу навчання. В даний час все більш широке застосування знаходять комп'ютерні тести. Комп'ютерний контроль знань у порівнянні з традиційним має істотні переваги: враховується різна швидкість роботи студентів, завдання диференціюються за ступенем складності; підвищується об'єктивність оцінки; студент бачить детальну картину власних недоробок; оцінка може видаватися не тільки по закінченні роботи, а й після кожного питання.

Комп'ютер допомагає викладачу в управлінні навчальним процесом, видає результати виконання студентами контрольних завдань з урахуванням допущених помилок і витраченого часу.

Таким чином, комп'ютерні технології здатні стимулювати пізнавальний інтерес до вивчення медичної та біоорганічної хімії, надати навчальній роботі творчий, дослідницький характер, індивідуалізувати процес навчання і розвивати самостійну діяльність студентів.

Використання сучасних методів навчання в процесі викладання на кафедрах клінічного профілю

Для формування і розкриття потенціалу студентів-медиків у сучасних соціально-економічних умовах необхідно вирішити важливу проблему активізації їх пізнавальної діяльності у процесі навчання. Головну роль у цьому мають відігравати нові форми і методики керування навчальним процесом у ВНЗ, зокрема проблемні лекції, імітаційний тренінг, рольова гра, парі-конференції тощо.

Пізнавальна активність студентів – це важливий фактор покращення і одночасно показник ефективності та результативності процесу навчання.

Методи активного навчання стимулюють студентів до активного мислення і практичної діяльності в процесі оволодіння навчальним матеріалом, забезпечують практичну діяльність, тобто III рівень навчання. Головна відмінність методів активного навчання від традиційних – спосіб отримання навчальних відомостей, причому активність навчання прямо залежить від форми навчального матеріалу.

Щодо лекції, то найцінніше у ній – це можливість мотивувати студентів до подальшого навчання і надати їм роз'яснення складних для сприйняття концепцій. Лекція, як різновид навчальної активності, поступається за своєю ефективністю практичному або семінарському заняттю в малих групах, а також "самонавчанню". Ефективність її може підвищитися шляхом конспектування студентом за певною системою, або малюванням схем. Так, при меншому обсязі лекційного навчання студенти могли б використати більше часу на заняття більш ефективними для успішного складання іспитів навчальними активностями. Значний обсяг лекційного навчання може шкодити якості вищої освіти.

Вкрай низький відсоток запам'ятовування інформації з лекції давно відомий: В. Shape (2015) оцінює його в 3% через 1 місяць. Обсяг запам'ятованого знаходиться у зворотному зв'язку зі "ступенем новизни" лекції. Крім низької ефективності засвоєння інформації, до негативів лекції, як засобу навчання, відносять: відсутність стимулів для розвитку критичного мислення і здатності вирішувати завдання, внаслідок пасивного характеру цього виду навчальної активності; погану відвідуваність, внаслідок негативної оцінки потенційної користі лекцій з боку багатьох студентів; відмову частини слухачів від додаткового користування підручником та іншими джерелами, в яких матеріал курсу викладений у більш повному обсязі. Єдиною беззаперечною перевагою є дешевизна у порівнянні з заняттями в малих групах.

На сучасному етапі можна вдатися до заміни аудиторних лекцій на "активне навчання" у вигляді занять в малих групах у форматі "problem-based learning" та надавати студентам можливість перегляду відеозаписів лекцій у вільний час. Подібний підхід цілком виправданий, але внаслідок високої вартості непридатний для широкого застосування, навіть в "багатих" країнах, не кажучи про нашу. Залишається усвідомити обмеження лекції та

сконцентруватися на максимальному збільшенні "коефіцієнта корисної дії" шляхом використання усіх існуючих можливостей.

Засоби підвищення ефективності лекційного навчання, які дозволяють скорегувати його обмеження - це: зменшення тривалості лекцій до 45 хвилин та менше (в медичних школах США часто 15 хвилин); жорстке обмеження контенту в межах лише однієї "кореневої концепції", яка має реалізовуватися не більш ніж трьома досяжними навчальними цілями; перші 5 хвилин є визначальними для того, щоб заінтригувати аудиторію і викликати очікування (розпочати лекцію з "гачка" – яскравого клінічного кейсу або оригінального запитання); систематичне застосування засобів підтримки уваги шляхом активізації аудиторії не рідше, ніж кожні 15 хв., за допомогою інтерактиву – відкритих запитань або завдань з вибору одного з поданих варіантів відповідей; чітке структурування матеріалу з наданням коротких проміжних висновків і формулюванням лаконічних прикінцевих take-home messages в кількості не більше 3-х. Подібно будь-якому перформансу, лекція має завершуватися заздалегідь підготовленим потужним фіналом.

Широкі можливості ІТ-технологій дозволяють наситити лекції інтерактивом і клінічними прикладами, забезпечити індивідуалізацію подачі матеріалу.

Тепла Т. О., Шінкарук-Диковицька М. М., Повшенюк А. В.

Активні методи вивчення терапевтичної стоматології, як складова частина сучасних технологій в світі

Орієнтація системи вищої освіти в Україні на міжнародні стандарти передбачає впровадження в методичний арсенал педагога нових інформаційних та педагогічних технологій, інноваційних методик викладання та оригінальних методичних прийомів. В свою чергу, використання активних методів навчання являється невід'ємною частиною сучасних освітніх систем.

Активне навчання студентів медичного профілю передбачає використання системи методів, які направлені основним чином на організацію студента для самостійного отримання знань, засвоєння навиків та умінь в процесі активної пізнавальної і практичної діяльності. Важливим моментом застосування активних методів являється підвищення зацікавленості та мотивації студентів до вивчення дисципліни, розкриття індивідуальних можливостей кожного з тих хто навчається. А формування позитивної мотивації до вивчення предмета і засвоєння вибраної спеціальності дуже важливий аспект підготовки майбутнього лікаря-стоматолога.

На сьогоднішній день розроблена велика кількість активних методів навчання, які за даними авторів розділяються на імітаційні та неімітаційні методи. В межах кафедри терапевтичної стоматології ВНМУ ім. М. І. Пирогова відбувається стрімке впровадження новітніх педагогічних технологій з використанням як імітаційних так неімітаційних методів активного навчання.

Співробітниками кафедри розроблено ситуаційні задачі по розділам терапевтичної стоматології, що являється прикладом впровадження неімітаційних активних педагогічних технологій. Вирішення ситуаційних задач

дає можливість відпрацьовувати навички, що необхідні практикуючому лікарю: постановка попереднього діагнозу, складання плану додаткового обстеження та лікування, проведення диференційної діагностики, прогнозування можливих ускладнень і т.д. При вирішенні даних задач оцінюються знання теоретичних основ, а також вміння мислити логічно, аналізувати інформацію, робити узагальнення.

В практиці навчання на кафедрі також широко застосовуються імітаційні активні методики, а саме ділові ігри. Розбираючи вивчений матеріал на прикладі конкретного клінічного випадку, студенти ясніше оцінюють та розуміють рівень своїх знань, а також усвідомлюють те, що з подібними проблемами їм прийдеться стикатися в ході своєї практичної діяльності, що спонукає їх до більш детального вивчення матеріалу.

Основним завданням викладача являється розробка та застосування форми навчання, що передбачає активну участь всіх студентів в навчальному процесі, особистісно орієнтований підхід до кожного студента, творчий підхід в процесі вивчення та засвоєння матеріалу, що, в свою чергу, сприяє досягненню високих результатів та розвиває аналітичні здібності і критичне мислення. Даним вимогам повністю відповідають активні методи навчання, які являються пріоритетними при підготовці спеціалістів на кафедрі терапевтичної стоматології ВНМУ ім. М.І. Пирогова.

Тертишна О. В., Паламарчук І. В., Мельник А. В., Качула С. О.,
Блажченко В. В., Струтинська О. Б.

Реальність та перспективи удосконалення методологічних технологій навчального процесу при викладанні біохімії

Удосконалення навчального процесу – це постійний, необхідний та єдиний шлях у роботі кожного викладача ВНЗ. За таких підходів створюються комфортні умови для навчальної взаємодії студентів та викладачів.

Біологічна хімія є фундаментною наукою і вивчається протягом 2 курсу. Наше завдання – поступово переходити на інтерактивне навчання – тобто таку форму пізнавального процесу, за якої кожний студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. В цьому контексті особливе значення має індивідуальний підхід, вимогливе ставлення викладача до студента, конкретизація зауважень, відсутність узагальнень. Наше завдання – навчити студентів працювати самостійно, використовуючи доступні джерела інформації.

Лекції є основною формою навчального процесу у вищій школі. Метою кожної лекції є розкриття основних положень теми, досягнень науки, з'ясування невирішених проблем. Сучасні лекції передбачають активну взаємодію викладачів та студентів, у процесі якої відбувається ефективно засвоєння нових знань. Порівняно з іншими формами організації навчального процесу, сучасні лекції мають ряд переваг: можливість спільної емоційної взаємодії, активізації мислення студентів, акумуляція великого обсягу інформації з урахуванням новітніх досягнень.

З метою підвищення якостей сприйняття нового матеріалу викладачами кафедри біохімії використовуються лекції – дискусії, лекції – консультації, лекції – в поєднанні з практичними вправами та дослідями, що найбільш доказово та наочно в біохімії. Активно використовуються мультимедійні презентації. За допомогою таких лекцій педагог закладає перехід від простої передачі інформації до активного засвоєння змісту із залученням механізмів теоретичного мислення.

Педагогічною наукою накопичений величезний досвід напрацювань методики та рекомендацій, щодо проведення та організації практичних занять у ВНЗ. Зрозуміло, що навчальний процес відбувається завдяки постійній і активній взаємодії всіх студентів з викладачем. Засвоєння нового матеріалу можливе тільки при ґрунтовній і постійній перевірці, аналізі, обговоренні, повторюванні і закріпленні нової теми на практичних заняттях. Всі ці класичні підходи до педагогічного процесу мають місце і в нашому колективі. Але вимоги часу спонукають викладачів працювати над вдосконаленням форм подачі та засвоєнню матеріалу. Нами підготовлені, апробовані та введені до постійного застосування індивідуальні робочі зошити, що використовуються студентом як на кожному практичному занятті, так і позааудиторно.

Для підготовки до наступного заняття в зошиті сформульовані завдання по написанню формульного матеріалу, розв'язуванню тестів, як початкового рівня знань, так і тестів з бази ЛІ Крок І, які щорічно оновлюються. Важливим і постійним елементом підготовки є розв'язок і опис ситуаційних задач з теми. Ситуаційні задачі спрямовані на моделювання конкретної клінічної ситуації, під час розв'язку якої студенти засвоюють матеріал, приймають практичне рішення. Введення таких елементів розгляду нової теми сприяє засвоєнню знань щодо сучасних біохімічних досліджень і можливостей їх використання в практичній діяльності, навчає інтерпретувати біохімічні лабораторні показники.

Обов'язковим елементом практичного заняття з біохімії є виконання лабораторної роботи. В навчальних кімнатах облаштовані місця для опанування практичних навичок. Завдяки безпосередньому використанню лабораторної роботи отримується візуалізація біохімічних процесів, хімічних реакцій, що сприяє кращому розумінню та опануванню матеріалу теми.

З огляду на майбутнє хотілось би висловити побажання, щодо можливості мати на знарядді та використовувати на кожному практичному занятті фото- та відеоматеріали реакцій, комп'ютерні віртуальні моделі різноманітних процесів в організмі.

Таким чином, зрозуміло, що для оптимізації якості навчання необхідна інтеграція освіти, науки та інноваційної діяльності, що сприятиме удосконаленню освітнього процесу у ВУЗі. Зміщення пріоритетів у бік формування професійних якостей у сучасного студента можливий за умов переходу на новітній підхід до навчального процесу.

Тищенко Л.Т.

Новітні технології підготовки іноземних студентів на заняттях з української мови

Поняття педагогічних технологій не має однозначного трактування і розглядається як в узькому значенні – використання сучасних технічних засобів, так і в широкому – сукупність методів і засобів керування процесом навчання.

Новітні педагогічні технології вимагають застосування прийомів і методик оптимізації навчального процесу та передбачають аналіз факторів, що підвищують ефективність навчання.

Метою впровадження сучасних освітніх технологій є надбання суб'єктами навчання компетенцій, котрі, з одного боку, дозволять виконувати професійну діяльність на належному рівні, а з іншого – формують людину високоосвічену, активного члена суспільства.

Компетенція в педагогіці розглядається як інтегрований результат оволодіння змістом освіти, що реалізується в готовності суб'єкта навчання використати засвоєні знання, навички та вміння в певних життєвих ситуаціях, у професійній або суспільній діяльності.

Компетенції формуються у процесі створення навчальних ситуацій, які є максимально наближеними до реальних.

На сучасному етапі викладання української мови для іноземних студентів компетентнісний підхід розглядається як актуальний і перспективний. Цей підхід оптимізує взаємовплив організованого вивчення української мови як іноземної під керівництвом викладача і володіння українською мовою в природному середовищі, який вбачається в тому, що занурення в мовне середовище, створене в аудиторії, прискорює, покращує і полегшує процес оволодіння мовою.

В останні роки відбуваються позитивні зміни в організації викладання української мови як іноземної, спрямовані на підвищення якості мовної підготовки, зокрема створено загальноосвітні стандарти з української мови як іноземної, тимчасові програми навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» (в медичних вузах), готуються до видання підручники й посібники, організована комісія з розробки програм стандартизованого оцінювання іноземних студентів з української мови тощо.

Державні стандарти визначають основним завданням формування комунікативної компетенції, яка розглядається як сукупність мотивованих знань, умінь і навичок, необхідних для здійснення мовної діяльності як у навчально-професійній, так і соціокультурній сферах. Ця вимога знайшла своє відображення у розробці викладачами кафедри українознавства ВНМУ ім. М.І. Пирогова матеріалів підручника «Українська мова як іноземна. Початковий рівень: А1». Підручник адресований іноземним студентам, що навчаються англійською мовою. Викладання української мови у групах англійськомовних студентів обумовлено такими факторами, як нульовий стартовий рівень володіння українською мовою та використання української як засобу адаптації до нової соціокультурної спільноти і реалізації життєво важливих потреб, а не

як мови оволодіння обраною спеціальністю. Організація навчального матеріалу підручника базується не тільки на найбільш розробленій педагогічній технології – традиційній, яка передбачає передачу певного об'єму інформації, розвиток у студента пам'яті, уваги, логічних вмінь, а й охоплює більш сучасні методики (наприклад, ігрових технологій). Зміст навчання за зазначеним підручником враховує базисні складові комунікативної компетенції. Значна частина завдань спрямована на моделювання ситуацій навчальної, соціально-побутової і соціально-культурної сфер.

Впровадження новітніх технологій покращує ефективність засвоєння навчального матеріалу і сприяє формуванню вмінь і навичок, необхідних для здійснення мовної діяльності.

Тозюк О. Ю.

Шляхи оптимізації самостійної роботи студентів у ході викладання аптечної технології лікарських засобів

Якість надання освітніх послуг вищими навчальними закладами є запорукою формування належного рівня людського капіталу країни. Це у свою чергу дає змогу досягти бажаного соціального та економічного прогресу держави. Одним із необхідних елементів при цьому є дотримання концепції «Lifelong learning». Спонукаючи людину до безперервного навчання та самоудосконалення можливо лише за умови високого рівня мотивації і належної самоорганізованості. Формування вказаних якостей розпочинається ще на додипломному етапі. При цьому важливе значення у структурі навчального процесу має співвідношення аудиторної та позааудиторної роботи. Самостійна робота студента – це вид навчально-пізнавальної діяльності з освоєння освітньої програми за партнерської участі викладача у її плануванні й оцінці досягнення конкретного результату.

Робоча програма навчальної дисципліни «Аптечна технологія лікарських засобів» передбачає 270 год (9 кредитів ECTS), з яких 108 год відводиться на самостійну роботу. Галузевим стандартом вищої освіти на другому (магістерському) рівні у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація» на навчальний заклад покладається вимога забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу загалом та самостійної роботи студентів зокрема. З урахуванням цього на кафедрі фармації Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова створено належні умови для надання освітніх послуг високої якості. Для забезпечення самостійної роботи студентів організовано систему навчально-методичних засобів, яка включає перелік тем, винесених на самостійне опрацювання, рекомендовану літературу та перелік інтернет-ресурсів. Також викладачами кафедри розроблено методичні рекомендації для самостійної роботи студентів відповідно до тематичного плану. У них обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, перераховано знання та вміння, якими повинен оволодіти студент самостійно, наведено короткий виклад теоретичного матеріалу. Інноваційним засобом навчання є демонстрація відеоматеріалів, відзнятих викладачами кафедри, щодо особливостей

технологічного процесу різних лікарських форм екстемпорального виготовлення.

На практичних заняттях з аптечної технології лікарських засобів студенти мають можливість поглибити знання та оволодіти практичними навичками під час індивідуальної самостійної роботи. Цей вид діяльності включає приготування лікарського засобу згідно одержаного від викладача пропису. Студент виконує основні технологічні операції під пильним контролем викладача але без його прямої участі.

Ще одним елементом самостійної роботи студентів є підготовка курсових робіт, передбачених навчальним планом. Ця робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних під час навчання, та уміння використовувати їх для вирішення конкретного фахового завдання. Курсові роботи сприяють формуванню у студентів навиків до науково-дослідної роботи, підвищенню рівня теоретичної і професійної підготовки, кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Таким чином, вказана система організації самостійної роботи під час вивчення дисципліни «Аптечна технологія лікарських засобів» дає змогу студентам оволодіти необхідними знаннями та фаховими компетентностями і у майбутньому стати висококваліфікованими провізорами.

Трофіменко Ю.Ю.

Використання сучасних освітніх технологій в навчальному процесі

Оновлення технології навчання та перебудова особистісних установок викладача є на сьогодні першочерговим завданням у реформуванні освітнього процесу у вищих навчальних закладах. Впровадження сучасних освітніх технологій потребує нових підходів до управління, залучення до традиційної системи навчання і виховання принципово нових елементів, оскільки цей процес не зводиться лише до збільшення суми знань та розвитку професійної спрямованості майбутніх фахівців, а передбачає досягнення нової якості організації навчально-виховного процесу.

Методика навчання у вищих навчальних закладах буде успішною, якщо вона буде спиратися на такі компоненти як: індивідуальні здібності студентів; здатність викладачів до ефективного впровадження сучасних освітніх технологій; орієнтація на вироблення позитивно мотивованого ставлення студентів до нового; тестування результатів діяльності; аналіз схеми управління впровадженням сучасних освітніх технологій. Власна активність студента також має великий вплив на його професійне становлення.

Впровадження сучасних інтерактивних методів навчання можна віднести сьогодні до інноваційних технологій. Це дозволяє забезпечити як загальний розвиток студента, який спрямований на формування інтелектуальних, естетичних, духовно-творчих, моральних, психофізичних якостей людини, так і сприяє професійному розвитку.

На нашу думку, найголовнішою навичкою, яку здобуває студент під час навчання, є вміння самостійно осмислювати, приймати рішення, оцінюючи його можливі наслідки, визначати оптимальні шляхи вирішення проблеми.

Отже, використання сучасних технологій навчання передбачає постійне прагнення до переоцінки цінностей, збереження тих із них, які мають незаперечне значення, і відкидання тих, що вже застаріли. Інновації у навчальній діяльності пов'язані з активним процесом створення, поширення нових методів і нововведень для вирішення завдань підготовки фахівців у гармонійному поєднанні з класичними традиційними методиками.

Феджага І.В.

Особливості термінальних цінностей студентів- медиків

Наше сьогодення, як ніколи гостро, виставляє нові вимоги до майбутніх лікарів. Зростає об'єм інформації, в якому потрібно орієнтуватися, з'являються нові стандарти та вимоги, при цьому професія лікаря залишається однією з самих гуманних та благородних. Це спрямовує увагу на вивчення питання ціннісних орієнтацій майбутніх лікарів – студентів медичного ЗВО. В дослідження увійшли : 82 студента 4-ого курсу, 62 студентів 5-ого курсу, 64 студентів 6-ого курсу медичного факультету.

Було запропоновано пройти тестування за допомогою опитувальника М. Рокича «Ціннісні орієнтації». Дана анкета складається з двох частин : 18 термінальних цінностей (відображають нарис кінцевої мети) та 18 інструментальних цінностей (спосіб можливих дій або властивість особистості). Респонденту пропонується проранжувати ці списки в порядку значимості для себе. (При здійсненні аналізу результатів кожному пункту присвоювався порядковий номер, зворотній до обраного для підрахунку кількості балів. Тобто найважливіший, що має порядковий номер 1, отримує кількість балів 18, 2 – 17, 3, відповідно 16, і т.д.).

Перелік термінальних цінностей за методикою М. Рокича – 1- активне діяльне життя; 2 -життєва мудрість; 3- здоров'я (фізичне і психічне);4- цікава робота; 5- краса природи та мистецтва; 6 -любов (духовна і фізична близькість з коханою людиною); 7- матеріальна забезпеченість життя; 8- наявність хороших і вірних друзів; 9- громадське визнання; 10- пізнання (можливість поглибити свою освіту, світогляд, загальну культуру, інтелектуальний розвиток); 11- продуктивне життя; 12- розвиток; 13- розвага; 14- свобода; 15- щасливе сімейне життя; 16- щастя інших; 17- творчість; 18- впевненість у собі)

Таким чином, студенти-чоловіки 4-ого курсу вважають найважливішими термінальними цінностями здоров'я (14,27±0,23 балів), розвиток(14,09±0,13 балів), любов(13,45 ± 0,12балів). На четвертому місці знаходиться «життєва мудрість» - 12,00± 0,13 балів. В свою чергу найменший рейтинг у «краси природи та мистецтва» - 5,27 ± 0,12 балів, «громадське визнання» – 6,00±0,12 балів, «розвага» – 6,27 ±0, 11балів, «творчість» – 6,55±0,13балів. Серед термінальних цінностей, дівчата-студентки 4- ого курсу визначили найголовнішими: здоров'я (17,45± 0,13балів), щасливе сімейне життя(14,09± 0,14 балів), любов(13,73± 0,12балів). Наступними за рейтингом є – «наявність хороших і вірних друзів» - 12,27±0,21 балів. Найменшу кількість балів отримала «творчість» - 3,64±0,21 балів, дещо більше «краса природи та мистецтва» - 4,27± 0,34балів, «розвага» - 5,0± 0,45балів.

Студенти-чоловіки 5-ого курсу найбільш значущими визначили здоров'я (16,00± 0,25балів), розвиток (15,67 ± 0,24балів), матеріальну забезпеченість життя (14,33 ±0,23 балів). Найменш значущими – творчість(2,3± 0,04балів), красу природи та мистецтва(2,33± 0,06 балів), розвагу(6,00± 0,08балів). Аналіз рейтингу ціннісних орієнтацій у дівчат – студенток 5-ого курсу показав, що найбільш значущими термінальними цінностями у них є любов(15,17 ± балів), продуктивне життя (15,00±0,23 балів), здоров'я (14,17 ±0,14 балів); найменш значущими: творчість (3,83± 0,08балів), розвага (3,67± 0,06балів), щастя інших(2,83 ±0,06 балів). Краса природи та мистецтва отримала - 4,33 ±0,13 балів. Студенти- чоловіки 6-ого курсу найбільш значущими серед термінальних цінностей вважають: здоров'я (16,33± 0,15 балів), впевненість у собі (15,00 ±0,13 балів), щасливе сімейне життя (14,67 ±0,23 балів). Найменш значущими – життєву мудрість (3,33 ± 0,15балів), творчість (2,33 ±0,05 балів), красу природи(4,00 ± 0,24балів). Студенти- дівчата найбільш значущими термінальними цінностями вважають, здоров'я (17,33 ± 0,12балів), любов (15,83 ± 0,16 балів), щасливе сімейне життя (14,67 ± 0,22 балів). Найменш значущими, відповідно: красу природи (4,50± 0,11балів), розвагу (4,50±0,09 балів), творчість (3,83±0,15).

Таким чином виявлено значну недооцінку значення творчості та краси природи та мистецтва студентами- медиками. На нашу думку це слід коригувати, оскільки такі розстановки ціннісних орієнтацій можуть слугувати передумовою схильності особистості до надмірної напруги, схильності до перевтоми, підвищеної травматизації та синдрому професійного вигорання.

Феджага І.В., Півторак Н.А.

Розвиток творчого підходу до навчання майбутніх лікарів, як складова формування клінічного мислення

В підготовці кваліфікованих лікарів ґрунтовне значення має формування клінічного мислення. Це явище заслуговує особливої уваги як таке, що поєднує знання, досвід, інтуїцію. Мислення лікаря є невід'ємною часткою його професіоналізму. Явище клінічного мислення є предметом міркувань і досліджень. Величезна кількість нових методів діагностики, поява протоколів лікування, з одного боку, полегшує процес мислення, з іншого – ускладнює та формалізує його. Дослідженню мислення лікаря присвячено роботи Р. Хеггліна, М.Ю. Ахмеджанова, А.Ф. Білібіна. Клінічне мислення є особливим феноменом, яке включає в себе поєднання протилежних, на перший погляд, категорій, таких як – логіка та інтуїція, творче та критичне мислення.

"Творче мислення спрямоване на створення нових ідей, – стверджував Р. Томпсон, – а критичне виявляє їхні недоліки й ефекти" (Кузьмінов,2012)

М.Ю. Ахмеджанов розглядає клінічне мислення як специфіку розумової діяльності лікаря, яка включає аналітико – синтетичний тип сприйняття і спостереження, здатність охопити картину як цілісно, так і в деталях, побудувати синтетичну та динамічну картину хвороби.

Наші спостереження та дослідження виявили значну недооцінку студентами – медиками значення творчості в діяльності лікаря.

Серед студентів медичного університету зустрічається досить багато творчих особистостей. Проте, здебільшого, їхня творчість має художній напрям. Вони пишуть картини, танцюють, співають, організують вікторини та зустрічі, виступають в засобах масової інформації, дехто займається науковою діяльністю. Таких студентів небагато. Вони вважаються обдарованими і це – правда. Але решта студентської молоді залишається поза межами творчості. Сприйняття праці з пацієнтом, як творчості, практично відсутнє. Пізнання людської особистості і медицина, на жаль, ще не є єдині. На нашу думку, підготовка майбутніх лікарів вимагає розробки програм, які активуватимуть творчий потенціал молодих людей, що сприятиме кращим результатам роботи, підвищенню якості спілкування на осі лікар-пацієнт, формуванню любові до своєї професії, запобігатиме частим фрустраціям та допомагатиме реалізації людського потенціалу лікарів. Необхідний підхід, який спрямований на відчуття невимушеності під час заняття і, безумовно, відсутність напруги, відсутність страху поганої оцінки, страху майбутнього, підхід, який сприятиме зацікавленості своєю професією, розвитку творчих здібностей, підвищенню рівня мотивації. Формування клінічного мислення постає особливим завданням, яке включає синтез двох типів мислення – творчого і логічного, поєднання інтуїції і досвіду, вимагає одночасної активації всіх видів пам'яті.

Проводячи практичні заняття з предмету «Актуальні питання гастроентерології», ми враховували те, що інформація людською пам'яттю засвоюється з трьох джерел: практика, наочність, слово, і планували проведення заняття, де використовувалось рівномірне поєднання всіх трьох джерел, а також проблемного, пошукового, в формі індивідуально завдання – дослідницького методів. Також враховувалось те, що студенти мають різні переважаючі канали сприйняття. Тому ми, по можливості, подавали інформацію різнобічно. Практичні заняття проводились так, щоб студенти мінімум часу були «пасивними слухачами» та не обмежувались лише репродуктивним рівнем засвоєння знань. Використовувались індивідуальні завдання, завдання з запрограмованою помилкою, міні-лекції проблемного характеру з дискусією по закінченні, імітація консилиуму при розборі пацієнта, метод «мозкового штурму», що суттєво активізує мислення, розширює кругозір та сприяє пошуку найбільш оптимальних способів розв'язання проблеми.

Належна увага приділялась підтримці атмосфери доброзичливості та колегіальності під час заняття. Ми вважаємо, що даний підхід допомагає сформувати вільний, творчий, мислячий людський потенціал.

Фещук Н.М., Краснова Л.І., Лукіна Н.Ю.

Засвоєння правил зберігання вакцин як умова та складова ефективної імунізації

Наше здоров'я у значній мірі залежить від раціонального, збалансованого, повноцінного та різноманітного харчування, доброякісної питної води, чистого повітря, рівня санітарної культури та медичних знань, умов праці та побуту тощо. Саме вивчення цих чинників займає домінуюче місце у навчальному процесі кафедри загальної гігієни та екології.

Однак, поряд із цим, назріла необхідність доповнення до навчального процесу питань активної та пасивної імунізації як дітей так і дорослих. Особливо актуальним це стало у нашому сьогоденні при зростанні випадків гепатитів, поліомієлітів, кіру, дифтерії тощо де вирішальне значення має відповідна вакцинація та імунізація.

Порядок отримання відповідних імунобіологічних матеріалів, показання до їх призначення за календарем профілактичних щеплень студенти вивчають на відповідних кафедрах мікробіології, вірусології імунології інфекційних хвороб, фтизіатрії із курсом клінічної імунології та ін.

Разом із цим якість вакцин, сироваток, анатоксинів, антирабічного імуноглобуліну тощо у значній мірі залежить від дотримання вимог їх транспортування, приймання та зберігання. У цій справі велике значення має температурний режим або так званий «холодовий ланцюг». Саме ці питання знаходять своє місце у навчальному процесі нашої кафедри. При цьому ми відчуваємо необхідність координації наших дій як із кафедрою мікробіології та іншими кафедрами клінічного профілю, як на рівні методичних рад, так і взаємовідвідувань.

Для кращого засвоєння вимог «холодового ланцюга» доцільно мати на кафедрі відповідні демонстративні засоби: індикатори заморожувань, терморегистратори, термотестери, термоконтейнери, медичні сумки-холодильники тощо.

Об'єднання зусиль нашої кафедри із іншими кафедрами буде сприяти послідовності вивчення проблем вакцинацій та їх ефективності.

Фоміна Н. С., Вовк І. М., Прокопчук З. М.

Робочий зошит як інструмент керування навчальним процесом на кафедрі мікробіології

Реформування вищої освіти України супроводжується змінами в педагогічній теорії й освітній практиці. З метою опрацювання стандартів світової медичної освіти організовано Всесвітню федерацію з медичної освіти (World Federation for Medical Education, WFME). Серед інноваційних освітніх технологій пропонуються проблемний, практично-орієнтований, особистісний підходи до формування компетенцій майбутнього лікаря, інтерактивне навчання, принцип безперервної освіти. Викладач в сучасних умовах повинен шукати нові підходи до організації навчально-виховного процесу, використовувати різні інноваційні технології, щоб підготувати фахівців з високим професійно-інтелектуальним потенціалом.

Ефективним засобом формування фахових компетенцій майбутніх випускників є застосування робочих зошитів для самостійної роботи, що сприяють організації засвоєння, повторення, закріплення, узагальнення та систематизації знань студентів, формування у них спеціальних вмінь з відповідних навчальних дисциплін.

При створенні учбової літератури нового покоління робочі зошити з друкованою основою входять до складу навчально-методичного комплексу, що забезпечує виконання певних дидактичних функцій: якісне засвоєння

інформації; формування в студентів системи знань, умінь та навичок з метою їх ефективного застосування у професійній практиці; орієнтування на активну самостійну роботу; сприяння активізації пізнавальної діяльності. Робочий зошит створений спеціально для навчальних цілей при безпосередній роботі в ньому, що залучається у освітньо-виховний процес у якості інструмента діяльності викладача та студента. Робочий зошит з мікробіології побудований за контролюючим типом, що вміщує систему завдань для закріплення та перевірки знань. Послідовність розміщення завдань на сторінках робочого зошита потребує цільової орієнтації, за кожним завданням залишене вільне місце, призначене для розв'язку. Завдання, як правило, однакові для всієї аудиторії, але за рахунок необхідності перевірки та оцінювання діяльності кожного студента окремо, викликають почуття особистої відповідальності, вимагають критичного ставлення до отриманих результатів, сприяють спілкуванню та колективному обговоренню різних шляхів вирішення і пошуку правильних відповідей. В кінці кожного протоколу додатково винесені тестові завдання з державного ліцензійного іспиту «Крок 1», які можливість перевірити рівень знань з теми. Для можливості наближення до практичного вирішення завдань фахівцями пропонується розв'язання ситуаційних задач, що складені відповідно темам.

Отже, суттєвими перевагами робочого зошиту, як одного з видів навчальної роботи, є можливість розвивати розумову діяльність студентів, корегувати її недоліки безпосередньо в ході виконання завдань, контролювати засвоєння навчального матеріалу.

Хомовський В. В., Осовська Н. Ю., Савіцька Ю. В., Юзвизина О. В.,
Мазур Ю. В.

Самостійна підготовка лікарів-інтернів терапевтичного профілю на очному циклі інтернатури

Одним з важливих складових навчання на очному циклі інтернатури є самостійна робота молодих лікарів, яка привчає їх до професійного самовдосконалення на протязі усієї практичної діяльності. В процесі самостійної роботи у лікарів-інтернів формуються такі риси як працелюбність, ініціативність, дисциплінованість, організованість, творчий підхід, самостійність мислення та прийняття рішень.

Від викладачів вимагається правильна організація і спрямованість самостійної роботи лікарів-інтернів.

Самостійна підготовка передбачає аудиторну та позааудиторну роботу. Перша включає курацію хворих, участь у діагностично-лікувальних маніпуляціях, клінічних розборах та диспутах, а також вирішення ситуаційних задач та тестових завдань. Вона повинна складати до 70-80 % навчального часу.

Позааудиторна робота полягає у теоретичній підготовці до занять, чергуванні у лікарні, відпрацюванні практичних навичок на фантомах, консультації у викладачів, участі у вебінарах та онлайн конференціях.

Лікарі-інтерни повинні засвоїти значну кількість інформації, без якої неможлива подальша професійна діяльність, оволодіти практичними

навичками, навчитися спілкуванню з пацієнтами, дотримуватися деонтологічних принципів, встановлювати діагноз, визначати тактику лікування та надавати невідкладну допомогу.

Для полегшення самостійної роботи на кафедрах повинні бути розроблені методичні рекомендації з чіткими діагностично-лікувальними алгоритмами. Не менш важливу роль відіграє забезпечення належної матеріально-технічної бази для роботи лікарів-інтернів. Зокрема, широке використання новітніх комп'ютерних технологій лікарями-інтернами під час самостійної підготовки: електронних книг та періодичних видань, сайтів з необхідними навчально-методичними матеріалами, спеціально розроблених навчальних програм, відеоматеріалів, симуляційних технологій, електронних баз тестових завдань. Останні дуже необхідні під час самостійної підготовки лікарів-інтернів до складання державного ліцензійного іспиту «Крок-3». Крім того, сучасні комп'ютерні технології дозволяють викладачу керувати самостійною роботою молодих фахівців на відстані: проводити он-лайн консультування, спрямовувати хід роботи у необхідному напрямку, корегувати недоліки та контролювати виконання завдань.

Симуляційні технології відіграють дедалі більше значення у підготовці молодих фахівців охорони здоров'я. Оскільки вони дозволяють лікарям-інтернам засвоювати і відпрацьовувати практичні навички на високому рівні та, водночас, гарантують безпеку пацієнту від некваліфікованих дій. Молоді лікарі можуть самостійно працювати з віртуальним тренажером, який, при потребі, може давати їм підказки та поради, а також оцінювати правильність виконання маніпуляції. Лікарі-інтерни, які опанували практичні навички на симуляторі почувають себе більш впевнено, працюючи з пацієнтом, та допускають менше технічних помилок. Однак, в той же час слід зауважити, що стимуляційні технології, не повинні виключати можливість спілкування молодих фахівців з реальними пацієнтами.

Висновок. Самостійна робота є одним з важливих етапів у підготовці лікарів-інтернів терапевтичного профілю. Активне впровадження новітніх комп'ютерних та симуляційних технологій у поєднанні з роботою у клініці дозволить значно підвищити рівень підготовки молодих фахівців.

Цимбалюк Н.В., Мостовой Ю.М., Слепченко Н.С.

Роль сучасних методів обстеження у вдосконаленні знань студентів при діагностиці захворювань верхніх відділів шлунково-кишкового тракту

В сучасній медицині при діагностиці захворювань верхніх відділів шлунково-кишкового тракту (ШКТ) відіграють додаткові методи обстеження: лабораторні та інструментальні.

На кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини студенти III курсу вивчають основні симптоми та синдроми хвороб верхніх відділів ШКТ, навчають студентів інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних методів обстеження хворих. Вивчення та включення до учбової програми сучасних та новітніх методів обстеження є важливим на етапі навчання студентів III курсу.

На кафедрі навчаються іноземні студенти з багатьох країн світу, тому матеріал викладається не тільки згідно Наказів МОЗ України, але і згідно новітніх європейських рекомендацій (наприклад, Маастрихт V).

Протягом останніх років, в гастроентерологічній практиці, багато уваги приділяється діагностиці та лікуванню хелікобактер-асоційованого гастриту (*H.pylori*-гастриту). Сьогодні відомо, що *H.pylori*, колонізуючи шлунок викликає гастрит у всіх людей. Залежно від факторів вірулентності, сприйнятливості макроорганізму і способу життя ця інфекція може мати наслідки – від безсимптомного перебігу (80 %) до розвитку злоякісних новоутворень. Важливим є своєчасна діагностика *H.pylori* та при позитивному результаті – ефективна ерадикація *H.pylori*.

Сучасні методи діагностики *H.pylori*: уреазний дихальний тест (найбільш вивчений та найчастіше рекомендований неінвазивний метод дослідження, найкращий метод контролю за ефективністю ерадикації); фекальний антигенний тест (визначення антигену *H.pylori* у калі за допомогою моноклональних антитіл, використовується для підтвердження ерадикації); швидкий уреазний тест (при наявності показань до виконання ендоскопії та відсутності протипоказань до взяття біопсії – використовується у якості діагностичного тесту першої лінії); гістологічний метод; цитологічний метод; серологічний метод (наявність антитіл до *H.pylori*); полімеразна цепна реакція для дослідження біоптатів шлунку; генотипування.

Одним з найбільш важливих етапів навчання студентів III курсу на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини є засвоєння та відпрацювання практичних навичок, а саме: збір анамнезу, об'єктивне обстеження, оцінка результатів новітніх додаткових методів обстеження на прикладі конкретного клінічного випадку з обов'язковою демонстрацією тематичних пацієнтів (пацієнт з *H.pylori*-гастритом) та спостереження на практиці за проведенням лабораторних та інструментальних методів дослідження (фіброгастроуденоскопія з біопсією для діагностики *H.pylori*).

При необхідності вважаємо за доцільне пояснювати механізм виникнення того чи іншого симптому та принцип оцінки результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження.

Важливим є зацікавити студентів до самостійної роботи (підготовка міні-презентацій за обраною темою), до участі у роботі студентського наукового гуртка на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини, до участі у Олімпіаді з пропедевтики внутрішньої медицини.

Впровадження у навчальний процес усіх вищеперерахованих методів призводить до вдосконалення знань студентів.

Чекотун Т.В., Яблонь О.С., Токарчук Н.І., Кулик Я.М.

Використання сучасних методичних технологій навчання іноземних студентів на кафедрі педіатрії №1

У межах реформування системи охорони здоров'я та освіти в Україні навчальний процес вимагає постійного вдосконалення, що потребує змін у методиці викладання усіх дисциплін, зокрема, педіатрії. Це обумовлює

необхідність впровадження у навчальний процес нових форм і методик навчання, що сприяють його вдосконаленню, формують у студентів навички самостійної і творчої роботи. Адже в даний час викладач не є для студента єдиним джерелом отримання знань, багато інформації студенти можуть отримати з мережі Internet тощо. Тому вкрай актуальним є застосування сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі.

При проведенні практичних занять з іноземними студентами поряд з традиційними формами навчання ми впроваджуємо інтерактивні методики викладання. Використовуємо кейсові технології, вирішення фахових завдань за допомогою діалогового навчання, відеолекції. При використанні даних методик у студентів відбувається:

- розвиток навичок аналізу і критичного мислення;
- поєднання теорії та практики;
- уявлення прикладів рішень, що приймаються;
- демонстрація різних позицій і точок зору з їх обґрунтуванням;
- формування навичок оцінки альтернативних варіантів в невизначених умовах.

Крім того, студенти розвивають презентаційні вміння, навчаються мислити критично, ефективно взаємодіяти між собою та приймати продумані, зважені рішення, отримують комунікативні навички.

Враховуючи те, що іноземні студенти після закінчення навчання будуть працювати в інших країнах, поряд з Національними протоколами лікування хвороб дитячого віку, навчаємо студентів за Міжнародними клінічними настановами та рекомендаціями, використовуючи такі електронні освітні ресурси, як UpTo Date, National Guideline Clearinghouse, АМА (American Medical Association), Medscape from Web MD тощо.

При проведенні тестового контролю знань іноземних студентів викладачі кафедри активно використовують тести, які базуються на запитаннях іспиту USMLE (United States Medical Licensing Examination).

Отже, сучасні інформаційні технології активно використовуються викладачами кафедри в роботі з іноземними студентами. Це оптимізує навчальний процес, відкриває перспективи його якісного вдосконалення, поліпшує знання студентів та результативність формування професійних вмінь та навичок майбутніх лікарів.

Черв'як М.М., Штатко О.І., Фільчуков Д.О.

Сучасні медичні технології керування самостійною роботою англомовних студентів на кафедрі загальної та біологічної хімії

Останнім часом технології самостійної роботи студентів поширюються дуже швидко. Занадто часто розробники навчальних планів і програм захоплюються останніми технологіями, не беручи до уваги проблеми, які лежать в основі питання: потреби студентів, вплив масової інформації на навчальний процес, вільний доступ до діалогових систем, надання інформації, нові ролі викладача та аудиторії в процесі самостійного навчання.

Самостійна робота за планом змінює навчальні зв'язки зі спільної централізованої до більш децентралізованої гнучкої моделі. Вона також змінює соціальну динаміку тим, що приводить до навчання тих, хто вчиться. Одночасно з'являються нові можливості: вплив електронної освіти на обов'язки викладачів, нове осмислення фактору прийнятності викладача в аудиторії, а також введення та перегляд вимог до викладацького сертифікату.

Слід звернути увагу також на новітні стратегії самостійної роботи, бо виникають нові питання:

- нові форми оцінювання, що включають засоби, які оцінюють оригінальність і автентичність навчальних робіт;
- врахування національних визнаних стандартів акредитації освіти;
- технічна підготовка і доступність для тих хто вчить і навчається.

При вивченні біохімії англомовні студенти використовують:

- 1) інтерактивне телебачення;
- 2) комп'ютерні телекомунікативні мережі, особливо Internet;
- 3) мультимедійні презентації, в тому числі інтерактивні вебінари;
- 4) матеріали комп'ютерних відеоконференцій.

Особливо необхідно виділити використання комп'ютерної телекомунікації, як технологічної основи для самостійної роботи студентів-іноземців. На користь подібної системи свідчать такі фактори:

- висока оперативність передачі інформації на будь-якій відстані, будь-якого обсягу та виду (візуальні, звукові або статичні та динамічні), зберіганні в пам'яті комп'ютера протягом тривалого часу;
- інтерактивність за допомогою спеціально створеної мультимедійної інформації;
- доступ до різних джерел інформації;
- організація спільних телекомунікаційних проектів, в тому числі міжнародних;

Використання комп'ютерних телекомунікацій забезпечує всі вимоги представлені до ефективної самостійної роботи. Слухачі мають можливість переносу отриманих матеріалів на свої носії та використовувати їх найзручнішим чином (у друкованому, відео або аудіо форматі).

Черв'як М.М., Штатько О.І., Фільчуков Д.О.

Перспективи використання інтерактивного відео, як нової технології освіти у викладанні біохімії англомовним студентам

Запровадження новітніх технологій навчання, що базується на новітніх досягненнях у галузі інформаційного забезпечення навчального процесу, має велике значення на шляху реформування освіти в Україні.

Доповнення вербального способу викладання біохімії застосуванням технічних засобів навчання традиційним шляхом має природні обмеження та

пасивність їх впливу на тих, хто навчається, особливо це стосується студентів-іноземців, які потребують більшої уваги та часу викладача.

Суттєво змінюються функції технічних засобів та дидактичних матеріалів при застосуванні нових методів та прийомів активізацій пізнавальної діяльності, що побудовані на принципах проблемності, діяльного підходу, розвивального навчання, що розвиває у студентів медиків завдатки творчого мислення, які необхідні в майбутній діяльності лікаря.

У концепції інтерактивного навчання виникає принципово нова якість використання існуючих інформаційних технологій, що і підсилює його перспективи. Це положення стосується інтерактивного відео, що поєднує у собі використання спеціально створеного інформаційного середовища з практикою методично обґрунтованого втручання в процес передачі знань з метою його інтенсифікації та поглибленого сприйняття нового матеріалу.

Цей метод має у собі нові якості спостереження при використанні стоп-кадру. Сповільненого перегляду, по кадрового розгортання, повтору окремих моментів, швидкого пошуку необхідної інформації. Це дозволяє бачити деталі у протіканні явищ, які сховані від ока в натурному експерименті. Іншою особливістю є перетворення відео спостереження в практичне дослідження, що дозволяє більш детально аналізувати практичну роботу. Щодо методики застосування то відомо, що розкриття багатьох педагогічних прийомів та методів вербальним способом дає слабкий ефект. Знання взагалі та знання методики зокрема, набуває практичний потенціал, тільки у випадку усвідомлення цілей та оволодіння вмінням виконувати конкретні дії при оволодінні певними біохімічними методиками.

Об'єктами відео зйомок є натурні та модельні демонстраційні експерименти, маніпуляції студентів при виконанні лабораторних робіт. Таким чином створюється нове інформаційне середовище для проведення практичного заняття з біохімії для розробки та обґрунтування методики лабораторної роботи.

Черешнюк Г. С., Черешнюк Л. В., Ахмедова А. А., Козяр Т. В.

З'ясування проблем підготовки лікарів-інтернів, використовуючи техніку номінальної групи (американська методика)

Відновлення довіри до медиків – основне завдання реформ медичної галузі. В дискусіях і бурхливих обговореннях реформування, на всіх без винятку рівнях держави, ми втрачаємо головних дійових осіб, які будуть не лише провідниками всіх перетворень в системі охорони здоров'я, але й основними учасниками цих подій і нововведень. Даними дійовими особами є лікарі і пацієнти. Вважається, що одним з основних завдань, реформи медицини має стати професіоналізм і довіра пацієнта до лікаря.

Під час проведення занять з групами лікарів-інтернів на кафедрі соціальної медицини та організації охорони здоров'я, ми не одноразово проводили тренінг, використовуючи техніку номінальної групи (Nominal Group Technik (NGT)), або, як її ще називають метод Дельфі. Даний метод був розроблений у 1975 році дослідниками робочого планування для груп експертів Ендрю

Дельбеком, Ендрю Ван де Веном та Девідом Гюстафсоном в університеті Мінесоти США. В 90-х роках метод був адаптований для медичної галузі і впроваджений Річардом Шучаком та Робертом Хернандесом (Університет Алабама в Бермінгемі США).

Проведення тренінгу, за вище вказаним методом в умовах вищого навчального закладу, дозволяє показати рішення, прийняті групою осіб, виявити проблеми якості навчання.

Мета тренінгу: в'яснити проблеми в підготовці медичних кадрів на рівні вищих навчальних медичних закладів і методи покращення якості навчання молодих лікарів в інтернатурі.

Важливо розуміти, що абітурієнт, який обрав професію лікаря, має відчутти внутрішнє покликання до цієї дуже відповідальної і надзвичайно важливої професії. Саме тому необхідним є високий рівень не лише професійної підготовки лікаря, а і його моральних якостей, якщо він обрав справою свого життя служити іншим і якщо прийдеться, йому слід буде жертвувати своїм часом і собою особисто.

До участі в тренінгу були залучені 38 лікарів – інтернів зі спеціальностей: хірургія, неврологія, травматологія, терапія і стоматологія.

Учасникам тренінгу було поставлене запитання: «Які заходи потрібно ввести в медичному вищому навчальному закладі, щоб покращити підготовку лікарів-інтернів?»

По завершенню проведення тренінгу було озвучено 114 заходів. Використовуючи техніку номінальної групи демократичним шляхом, анонімно і шляхом голосування були виділені найважливіші заходи:

1. Відкрити університетську клініку хірургічного профілю, де б студенти могли постійно навчатись, чергувати і оперувати, починаючи з 5 курсу.
2. Включати до навчального процесу лекції з приміненням сучасних інформаційних технологій і з залученням лекторів інших наукових закладів країни та закордонних університетів (дану пропозицію висловили 72% опитаних).
3. Організувати безкоштовні воркшопи.
4. Розвивати співпрацю медичного ВНЗ з закордонними клініками із виїздом на практику студентів та лікарів-інтернів за кордон.
5. Ввести жорстку систему контролю за виконанням практичних навичок, особливо на клінічних кафедрах і виключити формалізм в даному питанні.
6. Дозволити лікарям-інтернам самостійно курувати пацієнтів з послідуною інформацією викладачу, щодо прийнятих мір.
7. Включити до програми навчання 6 курсу заняття з інтерпретації КТ і МРТ.
8. Інформувати лікарів-інтернів на очних за заочних циклах, щодо нових нормативно-правових документів в охороні здоров'я за спеціальностями.

9. На клінічних кафедрах знайомити студентів та лікарів-інтернів з протоколами лікування з різноманітних нозологій.

10. Надавати змогу лікарям-інтернам працювати з сучасною апаратурою (за можливістю).

11. Забезпечити кафедри відповідними муляжами для отримання практичних навичок, особливо в хірургії, акушерстві та гінекології і інтенсивній терапії.

12. Збільшити кількість годин для опанування практичних навичок на клінічних кафедрах, починаючи з 4 курсу.

13. Вирішити питання на державному рівні стосовно можливості проведення маніпуляцій з препаратами в патологоанатомічному бюро.

14. Ввести в програму навчання стоматологів опанування навичок інноваційних методів протезування.

15. Забезпечити студентів та лікарів-інтернів сучасними підручниками.

Ідеї, які висловлювали члени групи, згідно методики номінальної групи опубліковані тими ж словами, якими вони були озвучені.

Що дає заняття по «Техніці номінальної групи»?

1. Продукується велика кількість практично-орієнтованих ідей.
2. Є можливість оцінити вагомість ідей.
3. Даються рівні можливості для голосування.
4. Виключається прийняття поспішного рішення.
5. Високий свідомий рівень виконання завдань.
6. Зацікавленість в кінцевому результаті.
7. Колегіальність в прийнятті рішень.

Чернобровий В.М., Палій І.Г.

Сучасні методичні підходи до підготовки лікарів-інтернів з спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина»

На сьогоднішній день безсумнівним є той факт, що українська медицина потребує серйозних змін. При цьому, одним з найперспективніших напрямків в цій сфері є запровадження загальної практики – сімейної медицини, що передбачає перш за все підготовку лікаря первинної ланки – сімейного лікаря, кваліфікація якого відповідала б міжнародному рівню.

Саме тому, гостро постає проблема якості підготовки сімейного лікаря. В інтернатурі така підготовка проводиться за багатьма спеціальностями. Навчання сімейного лікаря має ґрунтуватися на компетентнісному підході з обов'язковим урахування кваліфікаційної характеристики сімейного лікаря та розкриттям специфіки медичної допомоги в умовах закладів сімейної медицини. У забезпеченні вирішення цього завдання важливе значення має скоординованість дій професорсько-викладацького складу вузу та працівників усіх гілок охорони здоров'я, перш за все базових керівників заочного періоду навчання.

Якісне післядипломне навчання в інтернатурі можливе лише за умов його безперервності, базуванні на останніх досягненнях світової медичної науки та

використанні всіх сучасних освітянських технологій. Підготовку сімейного лікаря необхідно починати з додипломної освіти з акцентом за синдромологічному підході і формування психології та специфічного клінічного мислення з орієнтацією на загальну практику – сімейну медицину і продовжувати на подальших етапах із розширенням та поглибленням професійних знань лікаря щодо діагностики та лікування найбільш поширених захворювань в умовах первинної ланки.

Важливе місце у безперервній професійній освіті лікарів-інтернів займає Асоціація лікарів загальної практики – сімейної медицини Вінницької області, яка створена в 2005 році за ініціативи кафедри внутрішньої та сімейної медицини ВНМУ та очолюється завідувачем кафедри. На даний час чисельність асоціації становить 171 членів. На підставі спільного наказу Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова та Департаменту охорони здоров'я Вінницької облдержадміністрації №916/326 та наказу Департаменту охорони здоров'я Вінницької міської ради №229 колективом кафедри внутрішньої та сімейної медицини щомісячно проводяться Засідання Вінницької школи лікарів загальної практики – сімейної медицини, де розглядаються найбільш важливі аспекти діяльності сімейного лікаря, а особлива увага приділяється профілактиці та ранній діагностиці захворювань, медицині невідкладних станів, діагностиці та лікуванню найбільш поширених захворювань на засадах доказової медицини. В 2017-2018 н. р. в програмі роботи школи запроваджено проведення експрес-тренінг-семінарів для покращення практичної підготовки лікарів-інтернів, зокрема проведено навчання з питань антропометрії та діагностичного значення дерматоскопії передпухлинної та пухлинної патології шкіри.

Важливим завданням є контроль якості підготовки сімейних лікарів на заочних базах стажування, оскільки в окремих випадках керівниками заочних баз призначають лікарів інших спеціальностей, які не мають можливостей ані забезпечити засвоєння всього необхідного переліку практичних навичок, ані передати специфіку спеціальності, ані привити зацікавленість і любов до професії. Зазначене свідчить про необхідність змін у підходах до підготовки медичних кадрів первинної ланки з акцентуванням на якісних показниках навчання та ретельних підходах до підбору педагогічних кадрів.

Шевчук Т.І., Васенко Т.Б., Мусатова К.В., Спрут О.В.

Значення міждисциплінарної інтеграції при викладанні медичної біології

В умовах розширення теоретичної бази та накопичення великої кількості емпіричного матеріалу виникає потреба диференціації наукових знань і, відповідно, поява нових дисциплін. З'являється протиріччя між великим обсягом знань, які необхідно опанувати студентів під час навчання в медичному університеті, і обмеженим часовим проміжком навчального процесу. Водночас на сучасному етапі науково-технічного розвитку спостерігається взаємопроникнення наук одна в одну, утворення взаємозв'язків, об'єднання певних елементів в одне ціле. Жодна дисципліна окремо не може

сформувані у майбутнього лікаря клінічного мислення та професійної компетентності. Лише інтеграція навчального процесу у вищій медичній школі дозволить побудувати логічні зв'язки, узагальнити навчання та зберегти практичну цілісність навчальної дисципліни. Основними видами інтеграції є міжнаукова, міждисциплінарна і внутрішньодисциплінарна.

Одним із сучасних підходів до удосконалення системи вищої медичної освіти є впровадження ідей міждисциплінарної інтеграції, яка передбачає дослідження певної проблеми на рівні різних навчальних предметів, тобто при вивченні певної теми необхідно активізувати раніше засвоєні знання та вміння з урахуванням інтересів наступних дисциплін. Дисципліну «Медична біологія» студенти починають вивчати вже на першому курсі, тому на даному етапі студенти повинні згадати знання, отримані в школі, і використати їх як базу при вивченні схожих тем з медичної біології у медичному університеті. Навчальна дисципліна «Медична біологія» має тісні міжпредметні зв'язки з різними дисциплінами, які вивчаються студентами на різних курсах. Так, при вивченні цитології, біології індивідуального розвитку прослідковується зв'язок з гістологією та ембріологією; при опрацюванні тем з розділів «Закономірності спадковості та мінливості» і «Спадкові хвороби» відмічається інтеграція з такими дисциплінами як «Медична генетика», «Акушерство та гінекологія», «Педіатрія», «Дитяча хірургія»; розділ «Медична паразитологія» тісно пов'язаний з такими клінічними дисциплінами як «Інфекційні хвороби», «Тропічна медицина», «Епідеміологія» та «Мікробіологія».

Внутрішньопредметна інтеграція передбачає зв'язок теми, що вивчається, з попередніми і наступними темами даної дисципліни, що дозволяє значно розширити та варіювати зміст навчання, а також сформувані у студентів цілісне сприйняття предмету.

Інтегроване навчання передбачає системний аналіз навчальної інформації, творчий підхід до її засвоєння, спонукає до самостійного вирішення певної проблеми, формує навички самоосвіти, вчить висловлювати і відстоювати свою думку, дозволяє виробити і закріпити у студентів, як майбутніх лікарів, навички застосування набутих знань у практичній медицині, розвиває професійно-творче мислення та сприяє створенню у студентів цілісного уявлення про майбутню професійну діяльність.

Застосування таких методичних прийомів, як міжпредметна і внутрішньопредметна інтеграція в навчальному процесі підготовки майбутнього практичного лікаря дозволяють підняти його на якісно новий рівень клінічного мислення, здатного системно, мультифакторно, комплексно вирішувати задачі лікарської практики на діагностичному та лікувальному рівні на основі широкого інтегрування даних різноманітних розділів та дисциплін.

Таким чином, міжпредметна інтеграція є важливою складовою частиною навчального процесу на кафедрі медичної біології, оскільки відображає причинно-наслідкові зв'язки між певними розділами всередині предмету та між різними дисциплінами, а також дозволяє студенту зрозуміти значущість предмету в системі медичної освіти та сформувані цілісність знань.

Навчально-професійна діяльність особистісного розвитку майбутнього лікаря в умовах вищої медичної школи

Сучасна система вищої медичної освіти служить не лише для передачі професійних знань, але й для розвитку професійної культури майбутнього лікаря та його самовизначення. Вища медична школа повинна озброїти особистість майбутнього лікаря фаховими знаннями, уміннями та сформувати ті якості, які знадобляться в його професійній діяльності.

Саме ці позиції навчально-професійної діяльності майбутнього лікаря можуть розглядатися як вид діяльності, спрямований на студента з метою формування та розвитку його особистості як висококваліфікованого професіонала медичної сфери.

Тому важливого значення у навчально-професійній діяльності особистісного розвитку майбутнього лікаря в умовах вищої медичної школи набувають компоненти, які у своїй структурі матимуть наступний зміст.

Мотиваційно-сутнісний компонент буде визначатися мотивами, що спонукатимуть особистість студента вищої медичної школи до оволодіння майбутньою професією лікаря, деонтологічного відношення до майбутньої фахової діяльності, а саме: розуміння призначення та покликання професії лікаря, виконання свого професійного обов'язку та професійно-етичного спілкування.

Діяльнісний компонент здебільшого пов'язаний з рішенням навчально-професійних завдань, які передбачають виконання визначених дій, таких як: розв'язання навчальних завдань у ході самостійної роботи та виконання навчальних дій у межах формування професійно-важливих якостей особистості майбутнього лікаря.

Оцінювально-контрольний компонент спрямований на розвиток самоконтролю, самооцінки, самокритики в процесі здійснення навчально-професійної діяльності особистості майбутнього лікаря в умовах вищої медичної школи.

Таку структуру ми виділили на основі психологічної теорії навчальної діяльності особистості майбутнього фахівця вчених В. Давидова, Д. Ельконіна, А. Маркової та загальної теорії професійної діяльності вчених А. Леонтьєва та С. Рубінштейна.

Зміст навчально-професійної діяльності особистості майбутнього лікаря має визначатися не лише логікою науки, а й моделлю фахової діяльності, умови якої завжди імовірні та проблемні. Таким чином, основною одиницею змісту професійного навчання повинна виступати не “порція інформації” чи типова задача, а проблемна ситуація, що припускає включення продуктивного мислення та логіки студента вищої медичної школи.

Тому вагомим значенням набувають базові форми навчання вищої медичної школи, а саме:

- лекції та семінари, де здійснюється передача та засвоєння інформації;

- ділові ігри та проблемні ситуації, які моделюють цілісні фрагменти та зображають соціально-рольовий зміст;

- науково-дослідна робота та виробнича практика, де студент (майбутній лікар) виконує навчальні професійні завдання, вирішує проблеми, вступає в міжособистісні взаємодії та спілкування.

Отже, з переходом від однієї базової форми діяльності до іншої студент, який навчається в медичному університеті застосовує навчальну та наукову інформацію на практиці, опановує реальний професійний досвід, одержує можливість природного входження у фах, яку можна охарактеризувати як професійну адаптацію.

Шкільняк Л.І., Шувалов С.М., Поліщук С.С., Кушта А.О.

Лінгводидактичні основи навчання іноземних студентів-стоматологів професійному діалогу

В професійній діяльності лікаря його здатність вести діалог має особливе значення, адже від культури спілкування залежить ступінь встановлення контакту з пацієнтом, що впливає як на процес, так і на результат лікування. Тому володіння українською мовою для іноземних студентів-медиків є не просто необхідною умовою освоєння спеціальності, але і однією із найважливіших професійних якостей.

Іноземним студентам медичних вузів у процесі проходження практики в лікарнях України доводиться вступати в комунікацію з українськими пацієнтами різної статі, віку та соціальної ситуації: - вміння слухати, розуміти українською і вести діалог допомагає іноземцю встановити довірливі відносини з хворими. Останнє вимагає високого рівня формування як комунікативної компетенції, що дозволяє здійснювати спілкування в різних комунікативних ситуаціях, так і професійно-комунікативної компетенції, яка представляє собою комплекс знань, умінь та навичок, необхідних для вирішення комунікативних завдань у сфері професійної діяльності.

Процес навчання іноземних студентів-медиків у аспекті підвищення рівня їх професійно-комунікативної компетенції не залишається без уваги методистів. Однак нашу увагу привернула проблема, не розглянута раніше в наукових роботах, - навчання іноземних студентів-стоматологів професійному діалекту на матеріалі імперативних висловлювань. Звернення до даної теми пов'язано з тим, що в професійній розмові стоматолога відтворюється певна кількість дієслівних висловлювань, що створюють діалог лікаря з пацієнтом або медичним персоналом у наказовій формі: «Відкрийте рот», «Сплюньте», «Підніміть голову», «Не можна полоскати», «Витріть губи», «Ковтніть слину» (стоматолог - пацієнту); «Тримай слизову», «Забери слину», «Підготуй інструменти», «Направ світло» (стоматолог - медсестра).

Частотність і відтворюваність великої сукупності наказових висловлювань лікаря-стоматолога дозволяють не тільки переосмислити ряд лінгвометодичних аспектів навчання іноземних студентів професійної мови в процесі освоєння мовних одиниць, що відображають тактику, професійно-мовну поведінку

лікарів-стоматологів, але вимагають особливої уваги методистів для цього явища, оскільки стійкість складних синтаксичних конструкцій - це найважливіший «інструмент» у навчанні іноземців українською мовою.

Однак, як показав аналіз джерел, граматичні теми («Утворення українського імперативу» та «Види дієслова в імперативі»), вивчення яких сприяє формуванню навичок та умінь побудови загальних висловлювань, представлені не у всіх навчальних посібниках для вивчення української мови як іноземної. Більше того, вправи у цих посібниках до названих тем, носять в основному загальний характер, і тому не здійснюють перенесення сформованого граматичного навичку в конкретну діалогову ситуацію. У навчальних посібниках для іноземних студентів-медиків вказані граматичні явища обробляються лише на основі загальної або обмінної лінгвістики і не включають дослівну лексику, необхідну для навчання професійному діалогу стоматолога; ці посібники не містять також вправ по побудові імперативних висловлювань з обліком лексичної та граматичної сумісності дієслів, характерних для розмови стоматологів.

На підставі вищезгаданого можна зробити висновок, що вибір теми та актуальність проблеми зумовлено: відсутністю уваги до навчання іноземних студентів-стоматологів їх професійній мові; необхідність різноспрямованого навчання іноземних студентів стоматологічного факультету професійно значимим конструкціям в умовах спілкування «стоматолог-пацієнт» та «стоматолог-медсестра»; відсутність ефективної методичної системи навчання іноземних студентів-стоматологів професійної мови та імперативних висловлювань як однієї з основних одиниць.

Шкільняк Л.І., Нагайчук В.В., Кулицька О.В., Мунтян М.Л.

«Акмеологічний підхід» у професійній підготовці лікаря-стоматолога

Проблема професійного росту людини, її успішності є центральною для акмеології, що почала формуватися як самостійна наукова дисципліна в 90-і роки ХХ століття. Слово «акме» походить від давньогрецької - вершина, найвища точка будь чого. Термін «акмеологія» вперше запропонував в 1928р. М.А Рибніков для виділення особливого розділу психології-психологічної зрілості.

Нами було проведено деякі роздуми та встановлено основні цілі. Акмеологія- багатогранна наука, яка вивчає особливості психологічного росту людини закономірності і механізми розвитку людини на етапі її дорослості з позиції різних наук, особливо при досягненні нею найбільш високого рівня в цьому розвитку.

Таким чином основна задача акмеології - «через проведення комплексних розробок запропонувати технологічну стратегію і тактику організації та практичного здійснення процесу переводу початківцем своєї самостійної діяльності спеціаліста на все більш високі рівні професійності».

До цього часу студент-стоматолог дуже рідко розглядався як творча особистість, як цілісний суб'єкт діяльності в аспектах прагнення до самореалізації та потреб у саморозвитку, не приділено належної уваги

протиріччю між потребами у розвитку творчих здібностей студента та реальними умовами системи вищої освіти. Це головна задача, яка повинна бути поставлена в психолого-педагогічних умовах навчально-розвиваючого процесу навчання студентів на стоматологічному факультеті.

Мета нашої роботи - виявити психолого-педагогічні умови розвитку творчої особистості студента в процесі вивчення стоматологічного ремесла.

Основною гіпотезою виступає припущення про те, що творчий розвиток особистості студента-стоматолога здійснюється в процесі навчання при дотриманні оптимальних психолого-педагогічних умов: розвиток професійності, мовної та комунікативної компетенцій, позитивний емоційний стан студента і створення творчої атмосфери у взаємодії викладач-студент, студент-пацієнт, студент-студент.

Відповідно до мети і гіпотези дослідження були поставлені наступні завдання:

1. На основі теоретичного аналізу зарубіжної та вітчизняної наукової літератури уточнити сутність поняття творчої особистості студента-стоматолога в процесі навчання;

2. Визначити і теоретично обґрунтувати психолого-педагогічні умови розвитку творчої особистості студента в процесі навчання;

3. Виявити шляхи реалізації системи психолого-педагогічних умов розвитку творчої особистості студента в процесі вивчення;

4. Апробувати модель розвитку творчої особистості студента відповідно до виявлених психолого-педагогічних умов. Методологічною основою дослідження послужили ідеї системного підходу до навчання та розвитку особистості.

Нами запропоновано акмеологічний тренінг що включає: вибір імені, посади та іміджу учасників; аналіз індивідуально-психологічного тестування; лекції, дискусії; тренувальне відпрацювання практичних навиків; ігри: рольові ситуаційні; екзаменаційна процедура (аналіз групових процесів, використання засвоєних навиків на практиці); вихідне анкетування (аналіз результатів роботи, рефлексія особистих результатів).

Школьнікова Т.Ю.

Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання студентів

Методичні рекомендації розроблені згідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2017 р. № 743-р «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2017-2020 роки».

Рекомендації призначені для забезпечення єдиного методичного підходу до організації роботи з національно-патріотичного виховання студентів в університеті. Патріотизм у цих методичних рекомендаціях розуміється, як любов до Батьківщини, відданість своїй країні, своєму народу, прагненні служити його інтересам, готовність до виконання громадянського обов'язку щодо захисту Вітчизни. Патріотизм виступає як найважливіша, стійка

характеристика особистості студента, що виражається у його світогляді, моральних ідеалах, нормах поведінки. Патріотизм, як якість особистості студента, проявляється і розвивається у його вчинках та конкретній діяльності. Пам'ять про минуле свого народу допомагає визначити майбутнє країни, а знання історії допомагають правильно зрозуміти сьогодення, оцінити події, що відбуваються навколо і стати гідним громадянином своєї країни.

Тому, системний і особистісний підходи є базовими у роботі з національно-патріотичного виховання студентів в університеті.

Метою даного виховання студентів є високопатріотична та громадянська відповідальність, соціально-активна особистість, яка має високий рівень професіоналізму, позитивні цінності та здатна виявити їх у творчому та навчальному процесі в інтересах країни.

Для досягнення цієї **мети** важливого значення набуває вирішення наступних **завдань**:

- сприяння формуванню у студентів соціально значущих патріотичних цінностей, поглядів і переконань, поваги до культурного та історичного минулого України;

- забезпечення умов для виховання студентів у дусі поваги до Конституції України, Законів України, норм суспільного та колективного життя;

- створення умов для пропаганди та популяризації у студентському середовищі державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України; виховувати у студентів почуття гордості, глибокої поваги і пошани до державних символів та інших історичних святинь;

- забезпечення умов для вивчення, розвитку і функціонування державної мови в університетському середовищі; сприяти формуванню у студентів позитивного іміджу столиці України – міста Київ;

- організація конкурсів на знання державної мови серед студентів – представників різних національностей; забезпечення умов для формування у студентів інтернаціональної свідомості, расової, національної, релігійної терпимості, розвитку дружніх відносин між народами, толерантного ставлення до культури і традицій кримських татар, які проживають у Криму;

- сприяння формуванню у студентів позитивного ставлення до військової служби і підвищення її престижу, а звідси – культивування ставлення до солдата, як до захисника вітчизни та героя країни;

- створення умов для формування у студентів усвідомленої потреби і навичок здорового способу життя та профілактики правопорушень, як основи процвітання нації і країни;

- забезпечення реалізації можливостей студентів університету у повноцінній соціалізації та активному залученні їх у вирішенні соціально-економічних, культурних, правових, екологічних та інших питань і проблем шляхом розширення студентського самоврядування;

- створення умов для непримиренного ставлення до деструктивних і асоціальних проявів, активізації роботи по боротьбі з релігійним екстремізмом;

- формування у студентів відчуття національних цінностей, патріотизму та

національної свідомості на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності;

- організація військово-історичних фестивалів та реконструкцій воєнно-історичних подій; сприяння організації стаціонарних і пересувних експозицій, присвячених визначним пам'ятним датам з історії України;

- заохочення студентів брати участь у різних видах молодіжних та студентських конференціях, відкритих лекціях провідних професорів, публічних дискусіях, присвячених історії України та української культури; залучення студентів до науково-дослідницької роботи;

- вивчення доцільності запровадження теоретичного спецкурсу «Історія українського війська»;

- забезпечення проведення тижнів правової освіти та національно-патріотичного виховання студентів, спрямованих на розвиток почуття власної гідності, усвідомлення своїх прав і обов'язків у суспільстві;

- сприяння формуванню у студентів патріотизму і відчуття гордості за свій університет, усвідомленню своєї особистої причетності до збереження і примноження історико-культурних традицій та цінностей університету.

Завдяки результатам педагогічних досліджень достеменно встановлено, що 40 відсотків від загального обсягу виховних впливів на особистість здійснює саме освітнє середовище у якому перебуває студент.

Таким чином, необхідно обов'язково проводити інформаційно-просвітницьку роботу серед студентства спрямовану на формування національно-патріотичного виховання, толерантності, поваги до історії та культури Батьківщини, її мови, звичаїв та традицій, як українців, так і представників різних національностей, які навчаються в університеті за участю кураторів груп, психологів, істориків, працівників поліції, держадміністрації.

Водночас необхідно активізувати співпрацю педагогічних колективів з органами студентського самоврядування щодо формування у студентів духовності, моральної культури, толерантної поведінки, уміння жити в громадянському суспільстві.

Шунков В.С.

Сучасні методичні технології керування навчальним процесом у вищих медичних закладах

Ознайомлення з сучасними методичними технологіями керування навчальним процесом, у вищих навчальних медичних закладах, відкриває нові межі розуміння і поєднання функцій впровадження інновацій з методичними розробками і моделями інформаційних технологій користування Web-контента. Підвищення кваліфікації майбутнього лікаря буде залежати від безперервності та направленості розвитку особистості: проблеми сприйняття нового, формування образу мислення, мотивації до навчання.

Сьогодні не можливо уявити без інформаційно-комунікаційних технологій — інтерактивної взаємодії між викладачами та студентами, які можуть проявлятися на різних етапах навчання і самостійної роботи: вивчення

матеріалів підручників, принципи роботи вимірювальних приладів і технічних засобів.

Сучасні методи освіти задають модель формування навчального процесу у новому форматі: у організації навчання, за змістом освіти і викладацькою діяльністю та дозволяють формувати основні принципи нових технологій керування навчальним процесом: науковість, доступність, цілісність змісту, а також відображають їх в інформаційно-навчальних Web-системах (Blackboard, WebCt, Moodle, IBM Learning Space).

На сайті кафедри Біологічної та загальної хімії розгорнута наступна система, що надає можливість усім студентам скористатися даним електронним ресурсом і використовувати лекційні матеріали, методичні розробки кафедри — для перегляду, ознайомлення і підготовки, до практичних занять.

Впровадження інформаційних систем Moodle чи її аналогів, залучення їх при вивченні студентами “Медичної та Біоорганічної хімії” покращить рівень освоєння матеріалу студентами-медиками, дозволить викладачам більш краще контролювати вивчення та засвоєння теоретичних знань, передбачає розміщення віртуальних хімічних лабораторій (демонстраційні лабораторні експерименти), відеоконтенту по практичним та лабораторним заняттям.

Таким чином, використання сучасних інформаційних систем у навчально-методичному процесі дозволить збагатити і сприяти більш якісному та швидкому розвитку особистості майбутніх лікарів, підвищить їх практичний потенціал та всебічний розвиток.

Юрченко П.О., Колошко О.М., Мельник А.В.

Мотиваційний фактор в технології керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах

Відомо, що ЮНЕСКО розуміє технологію навчання як системний метод створення, застосування і визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти. На фоні глобальних змін, що відбуваються в Україні на сучасному етапі розвитку, які стосуються всього українського суспільства і освіти зокрема, виникають проблеми що вимагають нового бачення методик управління навчальним процесом. Звісно, пріоритетними серед них є впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, удосконалення навчально-виховного процесу, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Поняття “технології” в має широкий спектр значень, якщо використовувати етимології слова (з грец. *techne* - мистецтво, майстерність, уміння і *logos* - слово, учіння), поняття “навчальна технологія” може бути визначено як збалансований та цілісний педагогічний процес засвоєння знань. Як відомо, проблема стає актуальною, коли постає необхідність розв’язати протиріччя для досягнення певної мети діяльності й конкретних результатів. Стан проблеми означає невідповідність між реальним станом справ і бажаним, між об’єктивно існуючими проблемами й можливостями їх вирішити. Враховуючи вищевказане, формування мотиваційного фактору, особливо в

медичній освіті який необхідний для формування сучасного медичного мислення у студентів є актуальною проблемою сучасної вищої медичної освіти. В навчальному процесі медичних вузів повинні бути зафіксовані, і з самого початку чітко сформовані, прозорі і досяжні цілі та правила системи заохочення студентів, направлені на якісне системне вивчення медицини. Одним з таких факторів може бути активне залучення до прозорих конкурсів з предметів навчальної програми медичних вузів бізнесових структур що працюють в медичній галузі. Створення можливостей для прямого інвестування в майбутні кадри є важливою метою сучасної медицини України. Формування інструментів кейсу інвесторів для матеріальної підтримки талановитих та старанних студентів під час процесу навчання в співпраці з керівництвом медичних вузів залишається невирішеною проблемою сучасної медичної освіти України. Простий логічний ланцюг “я гарно навчаюсь - маю гарну роботу – маю гарне життя “ повинно бути тим стимулом, який дозволить студенту, особливо з перших курсів поставити собі за мету системне оволодіння знаннями та навичками необхідними для роботи лікаря. Формування шляхів мотивацій в медичній освіті на прикладі кращих світових зразків є актуальною проблемою медицини в Україні.

Ющенко Л.О., Ониськова О.В.

Впровадження системи електронного обліку успішності студентів на кафедрі пропедевтики педіатрії

Сьогодні сучасне суспільство живе в умовах швидкого науково-технічного прогресу, завдяки якому більшість дій виконуються автоматизовано за допомогою спеціального програмного забезпечення. Звісно, це економить час та дає можливість уникати небажаних помилок.

Однією з бажаних сучасних інновацій у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І.Пирогова є впровадження в роботу кафедр електронного журналу – системи електронного обліку успішності студентів. Подібні системи десятиріччями працюють у розвинутих країнах та мають низку переваг. Перш за все, студент має постійний доступ до своєї поточної успішності, підрахованого середнього балу, а також результатів підсумкового контролю за традиційною оцінкою та за системою ECTS. Кожен має можливість самостійно керувати навчальним процесом та прогнозувати свою успішність. За бажанням студента, батьки можуть бути ознайомлені з результатами навчання їх дитини дистанційно.

Досить вдалим, на нашу думку, є виділення різними кольорами балів та підсвічування стрічки успішності студентів з наявними незадовільними оцінками та пропусками занять. Це є вагомим як для студента, який одразу звертає увагу на свою заборгованість та пришвидшує її ліквідацію, в тому числі і завдяки наявній інформації про дату та тему заняття, так і для викладача, який розробляє стратегію роботи з такою категорією студентів, допомагає у процесі відпрацювання занять.

Цінним у роботі викладача є автоматизований підрахунок підсумкових оцінок, що значно пришвидшує отримання результатів студентами та, особливо

при наявності великої кількості занять, видає завжди правильний підсумок. За потребою журнал, список студентів та відомість підсумкового контролю можуть бути роздруковані.

Контроль навчального процесу студентів також здійснюється деканатом, завідувачем кафедри та завучем, які мають доступ до інформації про усі групи, де враховується не тільки середній бал студента, а і середній бал групи по виконаним заняттям. Вони постійно проводять аналіз успішності, отримують дані про заборгованість та рейтинг студентів.

Використання сучасних технологій в автоматизації роботи викладача у вищих навчальних закладах є вимогою сучасності. Успішне її впровадження це – запорука прозорості, чесності та відсутності упередженого ставлення з боку викладацького складу, що є важливим та значущим кроком в реформуванні системи освіти, сприяє ефективній організації навчального процесу студентів та забезпечує його ретельний контроль.

Ющенко Т.І., Косарева А.Є., Слободянюк Л.В., Слюсар О.А., Рогова О.Ю.

Перспективи використання інтерактивних методів при викладанні хімічних дисциплін на фармацевтичному факультеті

Великий обсяг інформації, зменшення кількості аудиторних годин, підвищені вимоги до професійної підготовки студентів – сучасні умови освітнього процесу. На фармацевтичному факультеті студенти вивчають хімічні дисципліни, які є базовими для вивчення професійно – орієнтованих дисциплін і передбачають виконання лабораторних практикумів. Виконання лабораторних робіт повинно бути забезпечено сучасним багатовартісним обладнанням, хімічними реактивами (часто це є прекурсори), матеріалами і достатньою кількістю часу. Тому, досягнення мети в навчальному процесі неможливе шляхом використання лише традиційних педагогічних технологій. На сьогоднішній день викладачі активно використовують мультимедійні та інтерактивні методи навчання: на сайті університету представлені електронні матеріали для всіх дисциплін згідно навчальних планів. Але викладачі постійно ведуть пошук нових, інформаційних технологій організації навчання.

Для ефективного впровадження інформаційних технологій в навчальний процес необхідно створювати інформаційні навчальні системи. Інформаційна навчальна система (ІНС) - це комплекс науково-методичної, навчальної та організаційної підтримки процесу навчання, що проводиться на базі інформаційних технологій. Впровадження ІНС розширить можливості навчального процесу у всіх сферах.

Враховуючи те, що сучасні навчальні плани передбачають значну частку самостійної позааудиторної роботи, то у вищому навчальному закладі мають превалювати методи навчання студентів, направлені на її організацію. При комп'ютерному навчанні є можливість опрацювати набагато більшу кількість матеріалу, ніж за один і той же час в умовах традиційного навчання. Крім того, можливості комп'ютера дозволяють подавати навчальний матеріал наочно, барвисто, у формі гри, тестових завдань, що сприяє засвоєнню матеріалу.

Використання комп'ютерів під час аудиторних занять значно підвищує інтенсивність навчального процесу. Перевагою застосування інформаційних технологій є індивідуалізація навчання, що дає можливість більш ефективно організувати самостійну роботу кожного студента на занятті. Крім того, важливим є можливість використання викладачем статистичних даних, що накопичує комп'ютер (кількість помилок, правильних/неправильних відповідей, часу, що витрачає студент на виконання окремих завдань та ін.) для оцінювання ступеню і якості сформованості знань у кожного студента. Така система допомагає вирівнювати знання і навички, не шкодячи ні сильним студентам, ні слабким: усі отримують максимум можливого і навчаються у своєму темпі, не відстаючи від групи. Такий режим роботи дисциплінує, привчає до активної розумової діяльності і є важливим компонентом успішного навчання.

Успішне засвоєння теоретичного матеріалу в значній мірі залежить від організації і методики проведення лабораторних занять. Випускник фармацевтичного факультету повинен володіти практичними навичками фармацевтичного аналізу. Навчальні плани з більшості дисциплін, закріплених за кафедрою фармацевтичної хімії, передбачають виконання лабораторних робіт. Однією з різновидів інформаційних навчальних систем є системи віртуальної реальності, а основною формою застосування таких систем на заняттях стає виконання віртуальних лабораторних практикумів з різних дисциплін. Віртуальний лабораторний практикум забезпечує ідентичність візуального сприйняття інформації на екрані монітора по відношенню до реальної хімічної лабораторії і дозволяє організувати лабораторні заняття без відсутності реального обладнання і безпосереднього з ним контакту. Студентам надається можливість самостійно виконувати індивідуальні контрольні-експериментальні завдання, застосовуючи інформаційно-комунікаційні технології та мережі Інтернет.

Робота віртуальної лабораторії повинна повністю відтворювати традиційний сценарій проведення заняття. Таким чином, програмна оболонка віртуальної лабораторії відтворює сценарій заняття, що включає чотири етапи, а саме: попередній етап (теоретичні основи, інструкція до виконання лабораторної або практичної роботи), етап виконання роботи (тест, збірка сценарію роботи, виконання), формування звіту, захист роботи.

На жаль, кількість існуючих на даний момент віртуальних лабораторій, що застосовуються в навчальному процесі, досить мало. Це пов'язано, в першу чергу, з високою вартістю віртуальних лабораторій, розроблених професійними програмістами, дизайнерами і фахівцями в області моделювання. Альтернативою може бути створення віртуальних лабораторій в межах навчального закладу, в результаті чого можна провести більш направлене моделювання згідно тематичних планів з дисциплін. Для цього необхідно розробити алгоритм і програмне забезпечення з урахуванням специфіки дисципліни, який повинен включати методичні рекомендації, електронні підручники, тестові матеріали, відеофрагменти лабораторних досліджень.

В свою чергу, одним з недоліків віртуальних лабораторій є відсутність безпосереднього контакту студентів з об'єктом дослідження і лабораторним обладнанням. Для оволодіння практичними навичками важливою складовою є досвід роботи з реальними приладами. Тому доцільним є поєднання в освітньому процесі використання як реальних, так і віртуальних лабораторій. Слід врахувати те, що для ознайомлення з електронними програмами і покращення практичних навичок студента в роботі з комп'ютером, необхідна тісна співпраця кафедр з комп'ютерно – інформаційним центром на базі університету.

Яблонь О.С., Саврун Т.І., Биковська О.А., Моравська О.А., Мазур О.Г.

**Удосконалення засвоєння навчального матеріалу з дисципліни
«Неонатологія» іноземними студентами з використанням
міждисциплінарного підходу**

Метою освітнього процесу є підготовка всебічно кваліфікованого спеціаліста, який володіє високим рівнем теоретичних знань та практичних навичок. Однією з важливих складових підготовки студентів-іноземних громадян у вищих медичних навчальних закладах є оптимізація та покращення вивчення та засвоєння поточного теоретичного матеріалу та кваліфікаційних практичних навичок, які відповідають сучасним світовим вимогам. Активне залучення у навчальний процес сучасних технологій та підходів дозволяє значно підвищувати якість медичної освіти та конкурентоспроможність іноземних студентів, випускників Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

Охорона здоров'я дітей від народження є найважливішою складовою сучасної медицини, яка відіграє значну роль у формуванні здоров'я майбутніх поколінь. Участь у створенні та підтримці інституту перинатальної медицини є одним з пріоритетних завдань вищих медичних навчальних закладів України, головною метою якого є об'єднання зусиль профільних кафедр педіатрії, неонатології, акушерства та гінекології, медичної генетики, дитячої хірургії та анестезіології.

Відповідно до навчальної програми з дисципліни «Неонатологія» на кафедрі педіатрії №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова іноземні студенти вивчають закономірності росту та розвитку новонародженої дитини, особливості виникнення та перебігу поширених захворювань неонатального періоду враховуючи анатомо-функціональні особливості, механізми адаптації організму новонародженої дитини та їх порушення під впливом різних факторів. Використання міждисциплінарного інтегрованого підходу у вивченні неонатології допомагає іноземним студентам активно використовувати раніше отримані теоретичні знання та практичні навички з акушерства, генетики, дитячих інфекційних хвороб, дитячої хірургії та анестезіології. Робота біля ліжка хворого із залученням міждисциплінарного інтегрованого підходу сприяє клінічному мисленню та дає можливість удосконалювати навички щодо діагностики та диференційної діагностики найбільш поширених захворювань неонатального періоду.

Створення і постійне вдосконалення сучасної, динамічної, професійної медичної освіти з використанням інноваційних освітніх технологій є одним із факторів її конкурентоспроможності та пріоритетним завданням підготовки іноземних студентів у вищих медичних навчальних закладах України.

Яблонь О.С., Токарчук Н.І., Вижга Ю.В., Чекотун Т.В.

Застосування сучасних технологій під час післядипломної підготовки лікарів – інтернів

Підготовка висококваліфікованих кадрів для охорони здоров'я – одне з пріоритетних завдань в Україні. Удосконалення медичної освіти, підвищення якості медичної допомоги є важливою потребою сьогодення, коли країна стала на шлях ринкових відносин. Актуальною проблемою є підвищення ефективності педагогічного процесу, підготовка професійної і культурно орієнтованої особистості лікаря, який має світоглядний потенціал, здатність до фахової, інтелектуальної творчості та стійкі вміння і навички для виконання професійних обов'язків і має прагнення до самовдосконалення протягом усього трудового життя. Ера інформаційного суспільства, основою якого є знання, їхнє виробництво, передання та засвоєння, висуває нові вимоги до системи освіти. Впровадження інноваційних технологій викладання диктують потреби сучасної вищої медичної освіти.

Основним щодо вдосконалення процесу підвищення кваліфікації лікарів – інтернів на післядипломній освіті є впровадження сучасних інноваційних форм навчання, до яких слід віднести дистанційне навчання. Оскільки використання інноваційних методів навчання розвиває спостережливість, увагу, мислення, що значно підвищує навчальний процес, робить його ефективнішим. Актуальність дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного процесу сьогодні концентруються в інформаційній сфері, оскільки професійні знання старіють дуже швидко, необхідно їх постійно вдосконалювати.

Головною метою викладання в післядипломній освіті є досягнення якісної практичної підготовки на підставі знань, умінь та навичок за традиційними й новітніми навчальними технологіями. Дистанційне навчання передбачає декілька різних технологій, які можуть використовуватися в навчальному процесі: кейсову технологію, інтернет – технологію та телекомунікаційну технологію. Технологія роботи полягає у взаємодії викладача з лікарями – інтернами за допомогою сучасних телекомунікаційних Internet – технологій, а засобом здійснення подібної взаємодії є електронна пошта, телеконференції, діалоги в режимі реального часу, тощо. Також для навчального процесу доцільно використовувати відео сюжети клінічних випадків та ситуацій з медичної практики. Відео сюжети оглядово допомагають у проведенні диференційної діагностики захворювань у кожному конкретному випадку, встановленні діагнозу, визначенні необхідного обсягу обстежень, трактуванні результатів дослідження та визначенні тактики ведення хворого. Дистанційне навчання є перспективною формою педагогічних технологій в галузі медичної освіти, оскільки вона є більш гнучкою та відповідає сучасним реаліям суспільства.

Отже, вивчення і застосування на практиці інноваційних методологічних підходів надають можливість викладачам медичних вузів впровадити та удосконалити нові методи роботи, підвищити ефективність навчального процесу і рівень знань лікарів. Інноваційні технології навчання стимулюють роботу викладача, підвищують його професійний рівень, так як організація навчального процесу потребує постійного педагогічного пошуку, розробки і додавання нових матеріалів. Сучасне молоде покоління суттєво відрізняється від ровесників минулого століття, оскільки його становлення та виховання відбуваються в період формування нових перспектив, про що має пам'ятати викладач.

Яковлева О.О., Вознюк Л.А., Дорошкевич І. О., Барало Р.П., Півторак К.В.

Сучасні інновації в освіті на допомогу слухачам післядипломної освіти

В умовах стрімкого розвитку медицини, впровадження нових методів терапії діагностики потребують перегляду програми підготовки фахівців для української медичної галузі. Вони мають базуватися на європейських стандартах лікування, сучасних інформаційних технологіях, передбачати можливість опанування практичних навичок роботи із сучасним лікувально-діагностичним обладнанням. Це також дозволить спеціалістам навчатися і працювати в єдиному професійному європейському просторі.

Фармацевтична освіта також потребує змін з урахуванням європейських стандартів та кращих національних традицій. Основною проблемою на сьогодні є відсутність державних стандартів вищої фармацевтичної освіти.

В умовах стрімкого розвитку інноваційних технологій та доказової медицини, впровадження в практику закладів охорони здоров'я новітніх інформаційних і сучасних телемедичних технологій, що дають змогу працювати в єдиному професійному світовому чи європейському просторі, на часі гостро стоять питання реформування системи медичної освіти.

З метою оптимізації освіти на факультеті післядипломної освіти ВНМУ ім.М.І.Пирогова було запроваджено відповідне нововведення: проходження слухачами фармацевтичного факультету інтернатури за спеціальністю «Загальна фармація» за дистанційним методом. Метою роботи є впровадження нових світових інноваційних педагогічних методик подачі лекцій, виконання практичних видів робіт (тематичні практичні завдання, тести) в практику. Матеріали та методи: словесні, наочні, практичні; засоби за принципом «bring your own devices» – комп'ютер, ноутбук, планшет, смартфон, мобільний телефон тощо. На майбутнє пропонуються альтернативні лекції – у вигляді вебінарів. Методи коучингу дозволяють швидко і якісно розвивати і посилювати нові навички та компетенції людини. Лектор використовує фото, відео, слайди. А інтерн, слухаючи лекцію, має змогу самостійно записати лекцію, зберегти її у вигляді електронного ресурсу, зупинитися на цікавому, повторно прослухати (продивитися) той матеріал, що найбільше зацікавив. Тобто, коучинг підтримує активне прагнення інтерна-провізора на шляху до успіху.

Система коучингу – це реалізація спільного соціального, особистісного й творчого потенціалу учасників процесу (слухачів і викладачів) з метою одержання максимально можливого ефективного результату – високих професійних медичних знань. Введення електронного контролю оцінювання знань, проведення тематичних чат-семінарів сприяє прозорості відслідковування поточної та кінцевої успішності слухачів, яка певною мірою залежить від знань, отриманих під час лекцій. За нашим досвідом, упровадження в педагогічний процес мультимедіа-технологій виявило ряд позитивних чинників. Мультимедійні продукти, які застосовуються у навчальному процесі, представлені у вигляді основних складових: текст, аудіо, зображення, анімація, відео, інтерактивність тощо. Результат продуктивності - стійкі системні знання та творчий розвиток особистості; сучасний інтерн-провізор вільно опановує та використовує сучасні інформаційні мультимедійні технології для поповнення знань; має стійкі навички керування інформаційними системами, що дозволяє максимально ефективно розподілити час, відведений на проходження очної частини інтернатури і продовжувати професійну діяльність без відриву від безпосереднього місця роботи. Включення інформаційних мультимедійних технологій визначає процес навчання більш технологічним і більш результативним. Однак, такий метод має певні недоліки: відсутність прямого безпосереднього контакту із слухачами, що унеможливорює подачу матеріалу в повному об'ємі; неможливість проконтролювати особисту участь кожного слухача-інтерна. Можливо, впровадження веб-семінарів дозволить усунути ці недоліки.

Яковлева О.О., Півторак К.В., Дорошкевич І.О, Вознюк Л.А.

Сучасна лекція як методологічний інструмент (засіб) керування навчальним процесом

В сьогоденних висококонкурентних умовах розвитку науки зростають вимоги до якості підготовки фахівців у медицині та фармації.

Процес навчання - це постійне співробітництво викладача та студентів, в результаті якого відбувається стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів з метою засвоєння системи наукових знань, умінь, практичних навичок.

Методичною основою процесу навчання є принципи філософії: єдність та боротьба протилежностей, закон заперечення, закон переходу кількісних змін в якісні.

Належний рівень викладання забезпечується підготовкою і веденням учбового процесу в суворій відповідності з учбовою програмою, яка довела свій ефективний вплив упродовж тривалого періоду її використання, і водночас оновлення змісту учбового матеріалу, що є іншим напрямом поліпшення якості освіти.

Процес якісного навчання нерозривно пов'язаний з мотивацією студентів та їхньою здатністю до аналізу отриманих знань і застосуванню їх в подальшому в практичній діяльності. Мотиви процесу навчання можуть бути різноманітні: - суспільні (бажання бути корисною людиною для суспільства); -

пізнавальні (цікаво дізнаватись про нове), - моральні (добре вчитися-це обов'язок); мотиви самовиховання (для розширення власного світогляду), мотиви спілкування, тощо.

Важливою формою отримання знань у вищій школі є лекція. Основними компонентами традиційної лекції є: ввідна частина з постановкою мети лекції, основна частина і завершальна частина лекції. Але, інколи, пасивне сприйняття знань студентами при активній роботі лектора є недоліком традиційної лекції. Інша форма – це проблемна лекція з постановкою ситуаційного завдання, моделюванням проблеми і шляхами її рішення, але для її реалізації студенти повинні вже мати певний багаж знань за тематикою. Для більшості студентів придатна лекція-візуалізація з широким використанням невербальної інформації у виді слайд-шоу або учбовими фільмами з переходом в наочні образи. Така лекція покликана формувати асоціативні зв'язки, що сприяє запам'ятовуванню учбового матеріалу. Інший різновид - це лекція-консультація. Цю форму інноваційних лекційних методик найкраще застосовувати при підготовці студентів до складання КРОК. Лектор заздалегідь готує запитання за темою лекції і організовує їх обговорення з метою кращого засвоєння матеріалу.

Враховуючи велику кількість лекцій для різних факультетів та післядипломної освіти на кафедрі клінічної фармації та клінічної фармакології впроваджені усі перераховані методики для покращення якості навчального процесу.

Яремчук Л.В., Чайка Г.В., Буртяк Н.Г.

Проектне навчання як сучасна методична технологія на клінічних кафедрах у вищих медичних навчальних закладах

На сучасному етапі перед вищою освітою гостро стоїть проблема «чому і як вчити», адже сучасні потреби життя висвітлили в цій проблемі нові грані. Усі сучасні технології в освіті покликані зробити навчальний процес цілком керованим. Слід враховувати існуючі індивідуальні відмінності щодо способів і стилів навчання, які збільшуються з віком і досвідом; застосування різноманітних методів і технік сприяє донесенню змісту освіти до всіх студентів, задовольняє їх індивідуальні потреби; людям, у яких домінує слухове (вербальне) сприймання, слід більше розповідати, а для студентів із зоровим сприйманням – використовувати наочність. Технологія навчання відображає шлях засвоєння конкретного навчального матеріалу в рамках відповідної теми, розділу з кожного предмета. Кожен викладач має попередньо для себе спроектувати структуру навчально-виховного процесу, а потім послідовно його реалізувати. Це так зване проектне навчання, яке можна застосовувати на деяких практичних заняттях. Суть проектного навчання в тому, що студент у процесі роботи над навчальним проектом поглиблено вивчає конкретну проблему, розуміє реальні шляхи подолання труднощів. Вона передбачає «проживання» учнем конкретних ситуацій. Навчальні проекти можуть бути дослідницькими, творчими, ігровими, інформаційними. Проектом може бути відеофільм, альбом, доповідь, комп'ютерна презентація тощо.

Разом з викладачем студент спершу визначає тему та мету проекту. Потім студент самостійно чи з допомогою викладача визначає основні джерела інформації, якими він буде користуватись при реалізації даного проекту. В ході роботи він збирає і аналізує інформацію самостійно, що важливо для розвитку його клінічного мислення. На наступному етапі студент презентує навчальний проект та разом з викладачем проводиться підведення підсумків, оцінювання результатів діяльності.

Така проблемна побудова навчального процесу сприяє розвитку мислення, забезпечує стійкі, системні та цілісні знання, оскільки їх студент здобуває самостійно.

Сучасний студент має креативно мислити, має мати високий рівень позитивного ставлення до навчання та мати бажання активно та творчо працювати.

Практичне заняття на клінічній кафедрі, на якому студенти отримали знання, уміння, навчилися взаємодіяти, заслуговує на високу позитивну оцінку, оскільки результат є очевидним. Це дає можливість залучити кожного студента до активного пізнавального процесу, причому не пасивного оволодіння знаннями, а активної пізнавальної діяльності, застосування знань на практиці і чіткому усвідомленні, де, яким чином і з якою метою ці знання можуть бути застосовані.

ЗМІСТ

Мороз В.М., Полеся Т.Л., Фоміна Л.В., Заїка С.В. Сучасні технології керування навчальним процесом у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова	3
Афанасюк О.І., Осядла Е.С., Шушковська Ю.Ю. Особливості методичних технологій при вивченні внутрішньої медицини на випускних курсах	6
Беднарчик Т.Р., Беднарчик М.В. Педагогічні особливості впровадження методичних технологій керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах	7
Беляєва Л.Г., Беляєв Е.В. Підготовка лікарів-інтернів за спеціальністю «Стоматологія» на кафедрі ортопедичної стоматології ВНМУ ім. М.І. Пирогова в період реформування вищої медичної освіти	8
Биковська О.А., Яблонь О.С., Саврун Т.І., Пахнюща Н.М. Сучасні методичні технології післядипломної підготовки лікарів-неонатологів	9
Білик Я.С., Гулевич А.М. Психологія мотивації та готовності студентів до професійної діяльності в інноваційному середовищі	10
Білошицька А.В., Истошин В.М., Пачевська А.В. Ще один погляд на самостійну роботу студентів – як її організувати і оцінювати	12
Благуно О.Д., Гайдай О.Д., Балинська М.В. Перші підсумки дистанційного вивчення предмету «Організація та економіка фармації» для подальшої мотивації провізорів-інтернів	13
Бондар С.А., Гармаш Л.Л., Дмитренко С.В., Пархоменко І.Л., Наліжмитий А.А., Пічкур О.М. Сучасні методичні технології в навчанні лікарів-інтернів дерматовенерологів при проходженні очної інтернатури на кафедрі шкірних та венеричних хвороб	15
Булашенко О.В., Балабуєва С.В., Фурман О.В., Кливак В.В. Симуляційне навчання на кафедрі акушерства та гінекології № 2	15
Василенко Г.Л., Дмитрук Л.І. Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної	17
Василик В.С., Головчанська С.Є. Тренінг як засіб ефективного навчання сучасних студентів	19
Вергелес К.М. Навчальний процес у вищих медичних навчальних закладах як спосіб філософської самореалізації професійної підготовки студентів	20
Вернигородський В.С., Власенко М.В., Паламарчук А.В., Фіщук О.О. Шляхи вдосконалення клінічного мислення в інтернатурі з ендокринології	21
Власенко О.В., Серебреннікова О.А., Драчук О.П. Проектна діяльність та академічна мобільність – необхідні складові сучасної вищої освіти	22
Волощук Н.І., Денисюк О.М., Іванова Н.І. Використання методики візуалізації при вивченні фармакології	24
Войцехівська О.С., Денека М.Т. Використання сучасних технологій як засобу інтенсифікації навчального процесу у вищих медичних закладах	24
Вуж Т.Є., Ревіна Т.Г. Необхідність використання у навчальному	26

процесі ВНМУ медичної інформаційної системи "Доктор Елекс"	
<i>Гаврилюк А.О., Король Т.М., Жарлінська Р.Г.</i> Формування клінічного мислення у майбутніх лікарів під час вивчення секційного курсу	27
<i>Гаврилюк А.О., Струц С.В., Сухань Д.С.</i> Польський досвід викладання патоморфології у вищих навчальних медичних закладах	28
<i>Гайдаєнко О.Ф.</i> Роль викладача в керівництві навчально-виховним процесом	29
<i>Гармаш Л.Л., Бондар С.А., Дмитренко С.В., Наліжмитий А.А., Пічкур О.М.</i> Організація самостійної роботи студентів в сучасних умовах	30
<i>Германюк Т.А., Івко Т.І., Бобрук В.П.</i> Використання інтерактивних методик для викладання теми "Антибіотики" у англомовних студентів фармацевтичного факультету	31
<i>Глушак А. А., Беляєв Е. В.</i> Методика викладання дентальної імплантації для студентів 4 курсу стоматологічного факультету	32
<i>Гомон М.Л., Куцик О.В., Мазур Г.М., Вигонюк А.В., Косеченко Н.Ю.</i> Розробка та впровадження комп'ютерних комунікативних технологій для оцінки і контролю клінічного навантаження співробітників кафедри анестезіології	33
<i>Горай М. А., Мунтян О. В., Мунтян В. Л.</i> Удосконалення якості підготовки лікарів в сучасних умовах реформування охорони здоров'я	34
<i>Гром Н.А.</i> Кейс-метод як модерновий інтерактивний метод навчання у ВНМЗ	35
<i>Дзекан О.В.</i> Перспективи нововведень у вищих медичних навчальних закладах	37
<i>Дзекан О.В.</i> Інформаційно-комунікаційні технології – інноваційний метод в системі вищої освіти	38
<i>Дівінські Д.М., Жорняк О.І., Коваленко І.М.</i> Використання Інтернет ресурсів для підготовки студентів до занять з мікробіології	39
<i>Дмитренко С.В., Бондар С.А., Гармаш Л.Л., Наліжмитий А.А., Пічкур О.М.</i> Проблеми впровадження інноваційних технологій на клінічних кафедрах	41
<i>Дудікова Л.В., Макодай І.І.</i> Вебінар як інтерактивна технологія у навчальному процесі медичного університету	42
<i>Дудікова Л. В., Марлова А. С.</i> Інтернаціоналізація як стратегічний напрямок розвитку вищої освіти	45
<i>Дудікова Л.В., Тихолаз С.І.</i> Особливості керування навчальним процесом в групах англомовних іноземних студентів (з досвіду викладання латинської мови та медичної термінології)	46
<i>Дудник В.М., Вижга Ю.В., Андрікевич І.І.</i> Особливості викладання предмету «Педіатрія» у іноземних студентів з англійською мовою навчання на 6 курсі в умовах євроінтеграції	47
<i>Дудник В.М., Мантак Г.І., Андрікевич І.І.</i> Педіатричні аспекти синдрому професійного вигорання – актуальна проблема сьогодення медичних колективів	48

<i>Дудник В.М., Сторожук І.В., Попов В.П.</i> Використання системи стандартизації медичної допомоги дітям – основа сучасної підготовки лікарів-інтернів зі спеціальності «Педіатрія»	49
<i>Дудник В.М., Фурман В.Г.</i> Сучасні медичні технології в післядипломній освіті вищих медичних закладів	51
<i>Дудник В.М., Фурман В.Г.</i> Пріоритети післядипломної освіти лікарів в умовах реформи охорони здоров'я України	52
<i>Жарлінська Р.Г., Даценко Г.В., Адамчук О.Ф.</i> Проблеми формування навчальної мотивації іноземних студентів-медиків на кафедрі патологічної анатомії, судової медицини та права	53
<i>Желіба Л.М., Малик С.Л.</i> Проблеми сучасних технологій управління процесом навчання на кафедрі нервових хвороб ВНМУ	54
<i>Жорняк О.І., Жорняк П.В., Стукан О.К., Дівінські Д.М.</i> Особливості викладання мікробіології іноземним студентам англійською мовою на кафедрі мікробіології	55
<i>Заїчко Н.В., Качула С.О., Тertiшина О.В., Ладутько С.В., Качула О.О.</i> Використання електронного навчального ресурсу на кафедрі біологічної та загальної хімії ВНМУ ім. М.І.Пирогова	56
<i>Зелінська Т.М., Струтинська О.Б.</i> Ігровий метод у вивченні хімії	57
<i>Іванов В.П., Афанасюк О.І., Шушковська Ю.Ю.</i> Впровадження сучасних методичних технологій у навчальний процес вивчення внутрішньої медицини	58
<i>Івко Т.І., Бобрук В.П., Германюк Т.А., Гайдай О.Д.</i> Державне регулювання належного транспортування товарів при викладанні дисципліни «медичне та фармацевтичне товарознавство»	59
<i>Каніковський О.Є., Мосьондз В.В., Коваль Б.Ф.</i> Особливості бачення підготовки медичних кадрів в умовах конкурентоспроможності	60
<i>Каніковський О.Є., Рубан М.М., Коцюра О.А., Осадчий А.В.</i> Використання симуляційних класів в підготовці медичних кадрів	61
<i>Каніковський О.Є., Павлик І.В., Гнатюк Ю.П., Томашевський А.В.</i> Можливі технологічні рішення підготовки студентів до практичних занять в процесі вивчення хірургічних дисциплін	62
<i>Каніковський О.Є., Павлик І.В., Гнатюк Ю.П., Андросов С.І.</i> Ключова роль викладання дисципліни «загальна хірургія» у студентів стоматологічного факультету	63
<i>Каніковський О.Є., Шапринський Є. В., Мосьондз В. В.</i> Способи підвищення мотивації до навчання іноземних студентів у медичному університеті	63
<i>Кириченко Л.М.</i> Методичні технології викладання клінічної імунології лікарям-інтернам педіатричного профілю	65
<i>Кириченко Л.М., Бондарчук О.Б.</i> Сучасні методичні технології при вивченні медикаментозної алергії лікарями-інтернами стоматологами	65
<i>Кириченко В.І., Кирищук І.Г., Килимнюк Л.В.</i> Роль дидактичної інтеракції як ланки технології вітагенного навчання у процесі підготовки студентів-медиків	66

<i>Кислова Ю.О., Яблонь О.С., Мазулов О.В., Антонєць В.А.</i> Клінічна робота - складова навчального процесу у вищих медичних навчальних закладах	67
<i>Кіщук В.В., Барціховський А.І., Дмитренко І.В., Лобко К.А., Бондарчук О.Д., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Максимчук В.В., Грицун Я.П., Шамрай С.О., Існюк А.С.</i> Роль сучасних технологій у підвищенні фахової компетентності студентів з оториноларингології на артикуляційному рівні психомоторної сфери	68
<i>Кіщук В.В., Дмитренко І.В., Існюк А.С., Барціховський А.І., Лобко К.А., Бондарчук О.Д., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Максимчук В.В., Грицун Я.П., Шамрай С.О.</i> Електронний журнал – новий крок в реалізації інноваційних педагогічних технологій	70
<i>Коваль Б.Ф., Коваль Л.Д., Мосьондз В.В.</i> Попередні результати впровадження електронного журналу успішності студентів у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова	72
<i>Коваль В.М., Гуцол В.В., Гордзівська Н.А.</i> Розвиток здатності до критичного мислення у студентів як одна із складових підготовки висококваліфікованого фахівця	73
<i>Колісник П.Ф., Колісник С.П., Кравець Р.А., Гуменюк І.П.</i> Проблеми підготовки лікарів та інших функціональних спеціалістів з фізичної та реабілітаційної медицини в Україні та шляхи їх подолання	74
<i>Колошко О.М., Мельник А.В., Юрченко П.О.</i> Лабораторний метод дослідження в медицині та у вивченні предмету «біологічна хімія»	75
<i>Комарницька Н.Т., Ігнащук О.В., Малачкова Н.В.</i> Запровадження інтерактивних методів навчання на циклах тематичного вдосконалення керівників охорони здоров'я	76
<i>Кондратюк А.І., Кривоніс Т.Г., Байгузіна І.Ч.</i> Досвід впровадження психологічних аспектів сучасних інновацій в системі вищої медичної освіти	78
<i>Коньков Д.Г.</i> Симуляційний тренінг – нові реалії в оцінці компетентності студентів вищих навчальних медичних закладів	80
<i>Кордон Ю.В., Колодій С.А.</i> Тестування як форма контролю та діагностики знань студентів	80
<i>Коробко О. А., Нечипорук С. В., Павлюк О. М.</i> Роль позитивної професійної мотивації у підготовці лікаря-інтерна	82
<i>Костюк М.І.</i> Сучасні методичні технології керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах	83
<i>Костюк І.Ю., Дністрянська А.П., Костюк А.Л.</i> Сучасні інновації ефективності проведення занять в умовах симуляційного навчання	84
<i>Краєвська Г. П.</i> Курс на вибір ««Культура мови лікаря: термінологічний аспект» у складі комплексної мовної підготовки фахівця	86
<i>Крижановська А. В.</i> Методичні підходи до вивчення теми «Принципи імунопрофілактики та імунотерапії інфекційних хвороб»	87
<i>Кулик Л.Г.</i> Сучасні методи технології на кафедрі фтизіатрії з курсом	88

клінічної імунології та алергології	
Кулик А. Я., Мотузін В. В., Теренчук А. Т. Особливості впровадження медичної інформаційної системи «Доктор Елекс» у навчальний процес	90
Кушта А.О., Шувалов С.М., Поліщук С.С., Шкільняк Л.І. Семінарські заняття в інтернатурі як складова практично-орієнтованого навчання	92
Лациба В.П. Нові методологічні підходи до вивчення історії націєтворення східних слов'ян	94
Лебідь Л.П. Профільне навчання у педагогічній практиці світу	96
Лисенко Д.А., Бондарчук С.В., Шевчук С.В. Формування вміння пошуку сучасних знань у студентів 4 курсу	98
Лісовий М. І. Актуальні проблеми формування професійного мовлення студентів-медиків	99
Лутковський Р.А. Особливості підготовки кваліфікованих кадрів в світі реформи вищої школи і охорони здоров'я в Україні	101
Мазур Л. А. Методи та підходи в навчальній діяльності у вищих медичних навчальних закладах	102
Майко О.В., Жебель В.М. Застосування особистісно орієнтованого навчання у викладанні пропедевтики внутрішньої медицини англomовним студентам-іноземцям	103
Марлова А. С., Яценко А. Л., Горпинюк О. П. Комунікативно-прагматичний підхід до відбору навчальних текстів при вивченні іноземної мови	104
Марчак Т.В., Смірнова О.В. Розвиток пізнавальної активності студентів-медиків під час вивчення дисциплін хімічного циклу	105
Марчук І.А. Застосування маркетингу у професійній діяльності магістрів медицини	106
Масік Н.П. Сучасні методичні підходи керування навчальним процесом при вивченні внутрішньої медицини	108
Мелащенко С.Г., Чернобровий В.М. Етична складова підготовка лікарів-інтернів спеціальності «загальна практика - сімейна медицина»	109
Меркулова Д.О., Бобрук С.В. Організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованої технології навчання	110
Михайлюк Г. Т. Сучасні особистісно орієнтовані технології навчання в системі підготовки студентів-медиків	111
Михальчук Т.І., Димчина Ю.А. Особливості підготовки студентів 5-го курсу на кафедрі дитячої хірургії	113
Мікаєлян В.В. Формування іншомовної лексичної компетенції студентів-медиків як складова професійного становлення	114
Мороз В.О. Методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів	116
Мороз Л.В., Палій Д.В. Сучасні методичні підходи до навчання й оцінювання знань студентів на кафедрі інфекційних хвороб з курсом епідеміології	117
Мруг В.М. Сучасні підходи до питання специфічної профілактики інфекційних хвороб при вивченні медичної мікробіології, вірусології та	118

імунології	
Мруг О.Ф. Актуальність самостійної позааудиторної роботи студентів в структурі навчального процесу	119
<i>Мунтян О.В., Мунтян В.Л.</i> Кейс-метод - сучасна форма інтерактивного навчання студентів	120
<i>Незгода І.І., Науменко О.М.</i> Модернізація викладання матеріалу з використанням інформаційно-вербальних та інтерактивних технологій для забезпечення практично-орієнтованого підходу у вивченні дитячих інфекційних хвороб	121
<i>Нечипорук В.М.</i> Застосування «мозкової естафети» при вивченні предмета «Медична хімія» як сучасної методичної технології у керуванні навчальним процесом у вищих навчальних закладах	124
<i>Обертинська О.Г.</i> Використання сучасних комп'ютерних технологій у процесі навчання студентів в рамках дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини»	125
<i>Олійник І.В., Пилипчук В.Л., Гранківський П.В., Задорожнюк О.В.</i> Системна діяльність колективу кафедри щодо поглиблення знань та умінь збереження і безперервного покращення здоров'я населення	126
<i>Омельченко О.Д., Гусакова І.В., Ніколаєнко О.О., Богомаз О.В.</i> Запровадження електронного журналу як один з нових підходів до керування навчальним процесом на кафедрі нормальної фізіології	127
<i>Островський В. А.</i> Робочий зошит як метод керування навчальним процесом під час вивчення предмету медична хімія у вищих медичних навчальних закладах	128
<i>Очеретнюк А.О., Паламарчук О.В., Бобровська О.А.</i> Адаптація студентів інтернаціональних груп медичних вузів до навчання по кредитно-модульній системі	129
<i>Паламарчук А.В., Власенко М.В., Вернигородський В.С., Фіщук О.О.</i> Самостійна робота курсантів, які проходять спеціалізацію і її роль в учбовому процесі	130
<i>Палій І.Г., Зайка С.В., Чернова І.В.</i> Методичні технології викладання навчальної дисципліни «Загальна практика (сімейна медицина)» іноземним студентам	131
<i>Піскун Р.П., Шкарупа В.М., Гринчак Н.М.</i> Алгоритми та їх застосування на кафедрі медичної біології в методичних технологіях керування навчальним процесом	132
<i>Пічкур О.М., Бондар С.А., Мельник Т.В.</i> Оптимізм як фактор, що знижує ризик виникнення синдрому емоційного вигорання у студентів медичних вузів	134
<i>Пічкур О.М., Томчук М.І., Бондар С.А., Дмитренко С.В., Гармаш Л.Л., Наліжмитий А.А.</i> Роль оптимізму в становленні майбутнього лікаря	135
<i>Пликанчук О.В.</i> Сучасні методичні технології керування навчальним процесом у вінницькому національному медичному університеті ім. Пирогова	136

Погорілий В.В., Коноплицький В.С., Навроцький В.А. Основні напрямки підготовки студентів VI курсу на кафедрі дитячої хірургії згідно сучасних вимог реформи МОЗ України	137
Пойда С.Г. Сучасні технології в організації навчального процесу як спосіб вивчення іноземної мови	139
Пойда С.Г. Управління та організація освітнього процесу вивчення іноземних мов з використанням комп'ютерних технологій	140
Покидько М.І., Балабуєва В.В., Кацал В.А., Гудзь М.А. Використання сучасних інформаційних технологій у вищій медичній школі	141
Покидько М.І., Ліхницький О.М. Перспективи впровадження high-tech технологій в навчальний процес	143
Процюк Л.О. Проблеми організації самостійної роботи студентів при вивченні загальної гігієни та екології	144
Процюк Т.Л., Герасимова О.В., Капітан Т.В. Рольова гра як засіб інтенсифікації навчання груповому спілкуванню на заняттях з педіатрії	146
Пишук Н.Г., Камінська А.О. Сучасні освітні технології та перспективи колаборативного навчання у вищих медичних навчальних закладах	148
Раціборинська-Полякова Н.В., Гунько Б.А. Особливості методичних технологій в навчальному процесі англomовних студентів 6-го курсу з дисципліни «Психіатрія з основами психотерапії в загальній лікарській практиці»	149
Редчиц М.А., Сергета І.В., Яцина О.В., Ваколюк Л.М. Оптимізація підготовки випускників медичного факультету до ліцензійного іспиту “Крок - 2” з дисципліни “Гігієна та екологія”	151
Рикало Н.А., Іваниця А.О. Новітні методи викладання предмету «патологічна фізіологія» у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова для студентів фармацевтичного факультету	152
Римша С.В., Раціборинська-Полякова Н.В. Сучасні методичні підходи в набутті професійних компетенцій по психіатрії	153
Ромашикіна О.А. Тренінги та майстер-класи як форми сучасного інтерактивного навчання у вищому медичному навчальному закладі	154
Ромашикіна О.А. Елективний курс як сучасна методична технологія керування навчальним процесом	155
Руденко Г.М., Хромих К.В. Використання інноваційних технологій під час навчального процесу у студентів 5 курсу на кафедрі педіатрії №2	156
Саволюк С.І., Лисенко В.М., Крестянов М.Ю. Підвищення ефективності та якості навчання в заочній інтернатурі за спеціальністю "Хірургія"	157
Саволюк С.І., Ходос В.А., Гвоздяк М.М. Інноваційні можливості організації післядипломного навчання за спеціальністю "Хірургія"	159
Саволюк С.І., Рамі Абу Шамсія, Балацький Р.О. Технології реалізації позааудиторної підготовки	161
Сарафинюк Л.А., Лежньова О.В., Качан В.В., Фоміна Л.В. Особливості комплексного лікарського обстеження студентів ВНМУ	162

ім. М.І. Пирогова за 2016 – 2017 навчальний рік	
Сергета І. В., Краснова Л. І., Браткова О. Ю., Ваколюк Л. М.	163
Шляхи удосконалення лекційного процесу в структурі сучасних технологій керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах	
Сергета І. В., Панчук О. Ю. Заходи, спрямовані на оптимізацію професійного навчання та психогігієнічну корекцію перебігу процесів професійної адаптації студентів-стоматологів	164
Сімчук Д. В., Мельник О. О., Савич В. Г., Кравчук Н. М., Марчук О. В., Дмитрієв Д. В., Шиманський А. О. Обґрунтування доцільності позааудиторних «коворкінг-зустрічей» студентів-інтернів та фахівців з питань висвітлення міждисциплінарних тем та принципів доказовості у медицині	166
Сінчук Н.І., Шаламай М.О. Можливість використання сучасних методичних технологій при викладанні медичної генетики	168
Слепченко Н.С., Мостовой Ю.М., Цимбалюк Н.В., Пилипонова В.В., Бровко О.О. Сучасні знання про антисмокінгові програми при викладанні пропедевтики внутрішньої медицини	168
Слепченко Н.С., Мостовой Ю.М., Цимбалюк Н.В., Сідоров А.А., Пилипонова В.В., Бровко О.О. Формування ідеї прихильності до лікування бронхіальної астми на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини ВНМУ ім. М.І. Пирогова	169
Сливка О.Я. Типи навчання – основа формування творчого мислення в майбутніх лікарів	170
Слюсар О.А., Гордізівська Н.А. Використання традиційних методів з елементами інтерактивних методик навчання при вивченні технологічних дисциплін студентами заочної форми	171
Смірнова О.В., Марчак Т.В. Навчально-методичний супровід освітнього процесу як найважливіша умова його ефективності	173
Сулім О.Г. Освітні технології в процесі вивчення хімії	174
Тарасюк О.К., Сікало Ю.К. Використання сучасних методів навчання в процесі викладання на кафедрах клінічного профілю	176
Тепла Т. О., Шінкарук-Диковицька М. М., Повшенюк А. В. Активні методи вивчення терапевтичної стоматології, як складова частина сучасних технологій в світі	177
Тертишина О. В., Паламарчук І. В., Мельник А. В., Качула С. О., Блажченко В. В., Струтинська О. Б. Реальність та перспективи удосконалення методологічних технологій навчального процесу при викладанні біохімії	178
Тищенко Л.Т. Новітні технології підготовки іноземних студентів на заняттях з української мови	180
Тозюк О. Ю. Шляхи оптимізації самостійної роботи студентів у ході викладання аптечної технології лікарських засобів	181
Трофіменко Ю.Ю. Використання сучасних освітніх технологій в навчальному процесі	182

Феджага І.В. Особливості термінальних цінностей студентів- медиків	183
Феджага І.В., Півторак Н.А. Розвиток творчого підходу до навчання майбутніх лікарів, як складова формування клінічного мислення	184
Фещук Н.М., Краснова Л.І, Лукіна Н.Ю. Засвоєння правил зберігання вакцин як умова та складова ефективної імунізації	185
Фоміна Н. С., Вовк І. М., Прокопчук З. М. Робочий зошит як інструмент керування навчальним процесом на кафедрі мікробіології	186
Хомовський В. В., Осовська Н. Ю., Савіцька Ю. В., Юзвишина О. В., Мазур Ю. В. Самостійна підготовка лікарів-інтернів терапевтичного профілю на очному циклі інтернатури	187
Цимбалюк Н.В., Мостовой Ю.М., Слепченко Н.С. Роль сучасних методів обстеження у вдосконаленні знань студентів при діагностиці захворювань верхніх відділів шлунково–кишкового тракту	188
Чекотун Т.В., Яблонь О.С.,Токарчук Н.І., Кулик Я.М. Використання сучасних методичних технологій навчання іноземних студентів на кафедрі педіатрії №1	189
Черв'як М.М., Штатько О.І., Фільчуков Д.О. Сучасні медичні технології керування самостійною роботою англомовних студентів на кафедрі загальної та біологічної хімії	190
Черв'як М.М., Штатько О.І., Фільчуков Д.О. Перспективи використання інтерактивного відео, як нової технології освіти у викладанні біохімії англомовним студентам	191
Черешнюк Г. С., Черешнюк Л. В., Ахмедова А. А., Козяр Т. В. З'ясування проблем підготовки лікарів-інтернів, використовуючи техніку номінальної групи (американська методика)	192
Чернобровий В.М., Палій І.Г. Сучасні методичні підходи до підготовки лікарів-інтернів з спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина»	194
Шевчук Т.І., Васенко Т.Б., Мусатова К.В., Спрут О.В. Значення міждисциплінарної інтеграції при викладанні медичної біології	195
Шевчук Ю. Г., Хлєстова С. С., Горбатюк С. М. Навчально-професійна діяльність особистісного розвитку майбутнього лікаря в умовах вищої медичної школи	197
Шкільняк Л.І., Шувалов С.М., Поліщук С.С., Кушта А.О. Лінгводидактичні основи навчання іноземних студентів-стоматологів професійному діалогу	198
Шкільняк Л.І., Нагайчук В.В., Кулицька О.В., Мунтян М.Л. «Акмеологічний підхід» у професійній підготовці лікаря-стоматолога	199
Школьнікова Т.Ю. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання студентів	200
Шунков В.С. Сучасні методичні технології керування навчальним процесом у вищих медичних закладах	202
Юрченко П.О., Колошко О.М., Мельник А.В. Мотиваційний фактор в технології керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах	203

Ющенко Л.О., Ониськова О.В. Впровадження системи електронного обліку успішності студентів на кафедрі пропедевтики педіатрії	204
Ющенко Т.І., Косарева А.Є., Слободянюк Л.В., Слюсар О.А., Рогова О.Ю. Перспективи використання інтерактивних методів при викладанні хімічних дисциплін на фармацевтичному факультеті	205
Яблонь О.С., Саврун Т.І., Биковська О.А., Моравська О.А., Мазур О.Г. Удосконалення засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Неонатологія» іноземними студентами з використанням міждисциплінарного підходу	207
Яблонь О.С., Токарчук Н.І., Вижга Ю.В., Чеботун Т.В. Застосування сучасних технологій під час післядипломної підготовки лікарів – інтернів	208
Яковлева О.О., Вознюк Л.А., Дорошкевич І. О., Барало Р.П., Півторак К.В. Сучасні інновації в освіті на допомогу слухачам післядипломної освіти	209
Яковлева О.О., Півторак К.В., Дорошкевич І.О., Вознюк Л.А. Сучасна лекція як методологічний інструмент (засіб) керування навчальним процесом	210
Яремчук Л.В., Чайка Г.В., Буртяк Н.Г. Проектне навчання як сучасна методична технологія на клінічних кафедрах у вищих медичних навчальних закладах	211

